

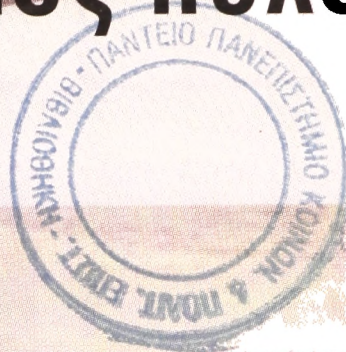
ΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

# ΑΝΤΙ



Περίοδος Β'  
Τεύχος 817  
Παρασκευή  
14 Μαΐου 2004  
Τιμή: 4 Ευρώ

## Βασανιστές και εγκληματίες πολέμου



16 ΦΕΒ. 2005

...αποτέλεσμα  
...αποτυχίας

...έντευξη

...ου Δημ. Χριστόφια

...προμήθειες

...τις Ένοπλες

...υνάμεις

...αι οι συμβιβασμοί

...λαβύρινθος

...ης Γραμματείας

...έας Γενιάς

...οιτητικές εκλογές:

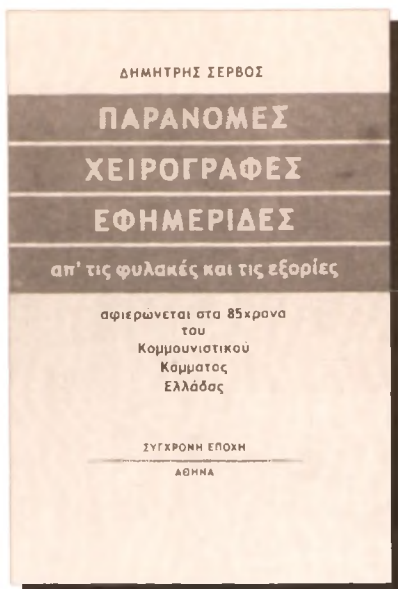
...με στη Μύκονο;

...νδρ. Ζαρμπαλάς:

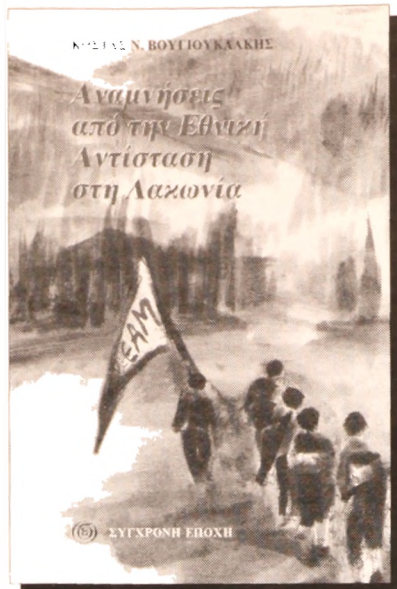
...ταβόι



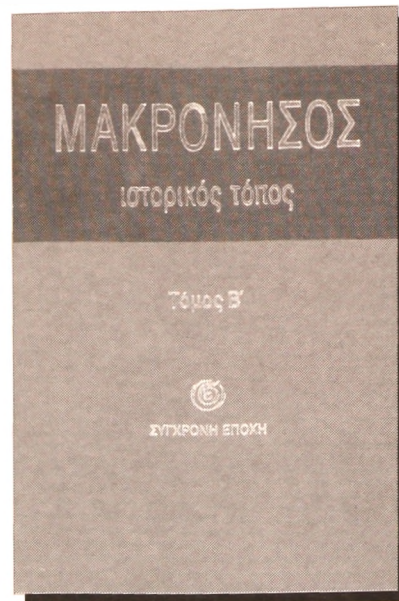




Δ. Σέρβος  
**ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΕΣ  
ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ**



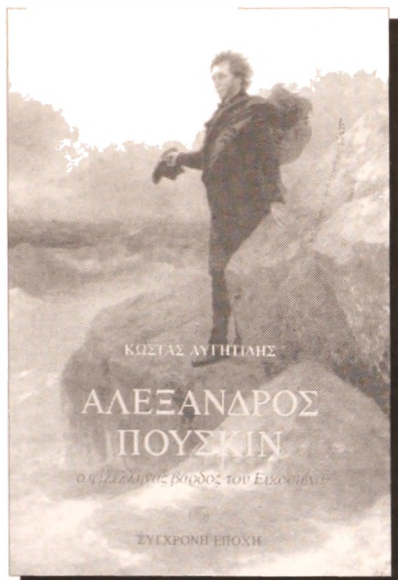
Κ. Βουγιουκλάκης  
**ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ  
ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΛΑΚΩΝΙΑ**



**ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΣ**  
ιστορικός τόπος - τόμος Β'



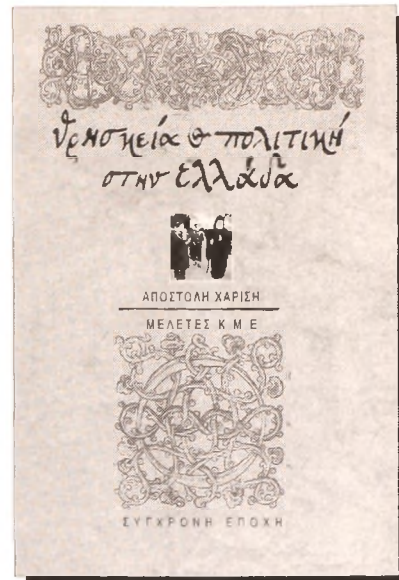
Ν. Τερζόγλου  
**Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ  
ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΤΟ ΔΣΕ**



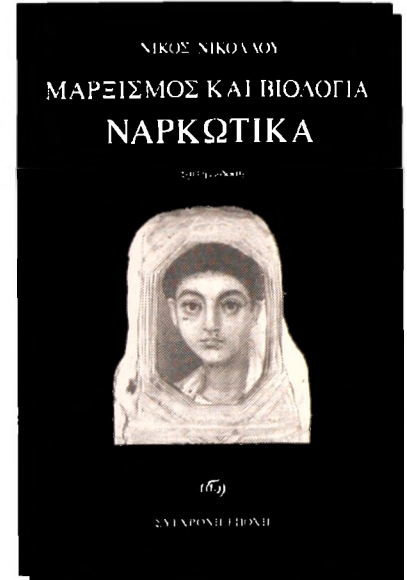
Κ. Αυγητίδης  
**ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΟΥΣΚΙΝ**  
ο φιλέλληνας βάρδος του Εικοσιένα



**ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ  
ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ  
ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΟΥΒΑΣ**



Α. Χαρίσης  
**ΨΕΥΣΗΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ  
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**



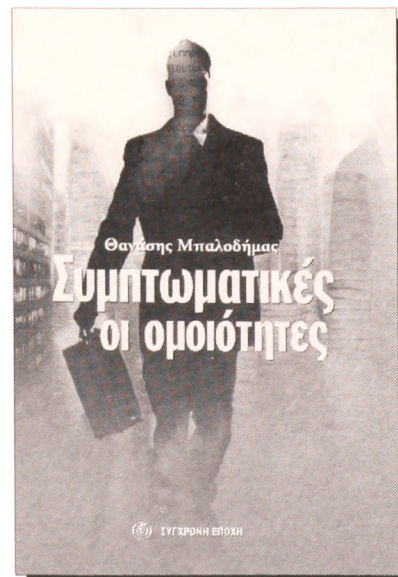
Ν. Νικολάου  
**ΜΑΡΕΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΒΙΟΛΟΓΙΑ  
ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ**



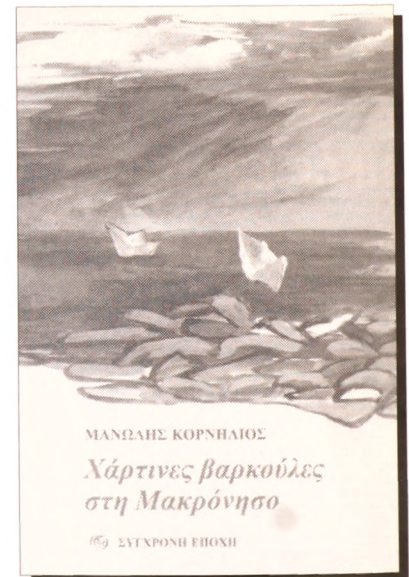
Δ. Κατσαμάκη  
**ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΠΕΤΟΥΣΑΝ  
ΟΙ ΑΕΤΟΙ**



Τ. Αυγερινός  
**ΤΟ ΚΑΡΑΒΑΝΙ ΤΩΝ ΓΥΜΝΩΝ**



Θ. Μπαλοδήμας  
**ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΙΚΕΣ  
ΟΙ ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ**



Μ. Κορνηλίου  
**ΧΑΡΤΙΝΕΣ ΒΑΡΚΟΥΛΕΣ  
ΣΤΗ ΜΑΚΡΟΝΗΣΟ**



## ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 2103820835, 2103823649, Fax: 2103813354, <http://www.sep.gr>, e-mail: [info@sep.gr](mailto:info@sep.gr)

**ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:** Μαυροζορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132, Fax: 2103829814

**ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ:** 1. Αθήνα, Μαυροζορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Μπαζατσέλου 3 & Εγνατία 65, Τηλ.: 2310283810. 3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 2651038090.





Περίοδος Β' • Έτος 31ο • Τεύχος 817

Παρασκευή 14 Μαΐου 2004

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

**ΑΝΤΙ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ  
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: [chraprou@otenet.gr](mailto:chraprou@otenet.gr)

**ΕΚΔΟΤΗΣ:** Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

**ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:** Παναγιώτης Τσάρας

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ:** Νεφέλη Παπουτσάκη

**ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ:** Τασία Ρούμπου

**ΕΚΤΥΠΩΣΗ:** ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

**ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:**

**Ετήσια συνδρομή:** 26 τεύχη, **Εξάμηνη:** 13 τεύχη

**ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ:** Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

**ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ:** ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

**ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ:** Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

**ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ:** 6 ευρώ

**ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:** Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλouκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ .....

|                                                                      |    |
|----------------------------------------------------------------------|----|
| • <b>ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ:</b> Εγκληματίες πολέμου                            | 4  |
| • Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία                                  | 5  |
| • <b>ΑΝΤΗΝΩΡ:</b> Η ταπείνωση του ανθρώπινου όντος                   | 6  |
| • <b>ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ:</b>                                                | 8  |
| • <b>Εφημερολόγια</b> από την Εφήμερη (Όλγα Ι. Φωτακοπούλου)         | 12 |
| • Δημήτρης Χριστόφιας: Συνέντευξη στον Σωτήρη Λέτσιο                 | 14 |
| • Αλέξανδρος Καζαμίας: Το Άμπου Γράιμπ δεν θα ξεχαστεί               | 16 |
| • Στρατής Μοσχονήσιος: Πολιτική βασανιστηρίων                        | 18 |
| • — : Φοιτητικές εκλογές: Νύχτες στη Μύκονο με πανσέληνο;            | 20 |
| • Μάνος Στεφανίδης: Αποκάλυψη τώρα                                   | 22 |
| • <b>E-mail</b> από τον Απόστολο Διαμαντή                            | 23 |
| • Όλγα Ι. Φωτακοπούλου: Ο «Λαβύρινθος» της «Νέας Γενιάς»             | 24 |
| • Όλγα Ι. Φωτακοπούλου: Οι «συμβαλλόμενοι εταίροι»                   | 26 |
| • Αγαθή Κριστίν: Τι θα γίνει με τις συμβάσεις στις Ένοπλες Δυνάμεις; | 28 |
| • <b>ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ</b>                                                 | 32 |
| • Peter Lagerquist: Πώς αντιμετωπίζει η Ευρώπη τις κινήσεις Σαρόν    | 34 |
| • Τ.Κ.Δ.: Ελληνοτουρκική φιλία και στο βάθος Βρυξέλλες               | 37 |
| • Αλέκος Τζιόλας: Η εκτός λόγου ακρότητα δεν έχει όρια               | 38 |
| • <b>Αρχίσαν τα ματς</b> από τον Νίκο Πρωινό                         | 40 |
| • <b>ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ</b>                                         | 41 |
| • <b>ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ</b>                                               | 45 |
| • Μάνος Στεφανίδης: Γιώργος Ζογγολόπουλος (1903-2004)                | 49 |
| • Ανδρέας Ζαρμπαλάς: Νταβάι (διήγημα)                                | 50 |
| • Μάνος Στεφανίδης: Πού οι έννοιες, πού η θεωρία;                    | 53 |
| • Μένης Ξένος: Η ελληνική παρουσία στην Αίγυπτο                      | 56 |
| • Δημήτρης Καταλειφός: Συνέντευξη στον Σωτήρη Λέτσιο                 | 58 |
| • Γρηγόρης Ιωαννίδης: Θεατρική Ελενιάδα                              | 60 |
| • Δημήτρης Φιλιππίδης: Μεταξύ αρχιτεκτονικής και τέχνης              | 61 |
| • Δημήτρης Χαρίτος: 23ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Κωνσταντινούπολης    | 62 |
| • <b>ΒΙΒΛΙΟ</b>                                                      | 64 |

Εξώφυλλο: Δημήτρης Ζουρούδης



ΜΕ ΕΚΠΛΗΚΤΑ μάτια, συγκλονισμένοι, παρακολουθούμε τις τελευταίες ώρες τον συναγωνισμό αγριότητας μεταξύ των αμερικανών και άγγλων αναμορφωτών και των ιρακινών και παλαιστινίων ανταρτών, με τις επιδείξεις σοδομισμού ή ακρωτηριασμένων μελών ανθρωπίνων σωμάτων μπροστά στα τηλεοπτικά κανάλια. Γερουσιαστής του αμερικανικού Κογκρέσου μάς διαβεβαιώνει ότι όσα πρόκειται να δούμε στο μέλλον ξεπερνούν κάθε φαντασία.

Η ΑΡΧΗ έγινε με το αποκαλυπτικό ρεπορτάζ του Νιου Γιόρκερ και τις φωτογραφίες από τα κατορθώματα των στρατιωτών-φυλάκων στις φυλακές του Άμπου Γράιμπ, που έφεραν στο φως το αποτρόπαιο πρόσωπο του πολέμου και συγχρόνως την τεράστια υποκρισία που εκπέμπει η κραταιά «αυτοκρατορία του Καλού» στα άλλοτε έντρομα και άλλοτε κατάπληκτα μάτια των υπηκόων της.

ΟΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ είναι αδιάψευστοι μάρτυρες γεγονότων αλλά και δηλωτικές της νοοτροπίας και της αυθαιρεσίας της εξουσίας που αρχίζει από τον πλανητάρχη και φτάνει στον τελευταίο φαντάρο. Είχαμε δει όμοια αποτρόπαιες απεικονίσεις, από παλιά. Τα ναζιστικά στρατόπεδα συγκεντρώσεως, οι κομμένες κεφαλές από τον ελληνικό Εμφύλιο, φωτογραφίες από το Βιετνάμ, τηλεοπτικές εικόνες από τον πόλεμο του Κόλπου, σφαγές στη Βοσνία. Ατελείωτη σειρά.

Ο ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΥΠΟΣ έχει καθημερινά άρθρα και αναλύσεις —ο αμερικανικός και ο βρετανικός τύπος πρωτίστως— που καταγγέλλουν τις πρόσφατες βαρβαρότητες. Η συζήτηση γίνεται σε επίπεδα που αγγίζουν τη μεταφυσική: Πολλοί ομιλούν για την «ανθρώπινη φύση», για την «εγγενή βαρβαρότητα του ανθρώπου» και τα παρόμοια. Η όποια προσθήκη περιττεύει· δεν προσθέτει ουσιαστικά νέες ιδέες ή απόψεις· καταντά φλυαρία και ανέξοδη ηθικολογία.

ΔΥΣΤΥΧΩΣ τα πράγματα είναι πολύ απλά και εντελώς ωμά. Επειδή η ζωή μας διαφεντεύεται από συγκεκριμένα πολιτικά πρόσωπα, τα οποία αποφασίζουν συγκεκριμένες ενέργειες και μεθοδεύουν με συγκεκριμένους τρόπους την προπαγάνδα του πολέμου συσκοτίζοντας τους πραγματικούς στόχους τους, πιστεύουμε ότι το όλο θέμα είναι καθαρά πολιτικό. Ας αφήσουμε στην άκρη τις θεολογικές αναλύσεις. Ας μην αναφερθούμε κι εμείς γενικά στις σκοτεινές πλευρές της ανθρώπινης φύσης: Δεν ικανοποιούν κανέναν οι αιτήσεις «συγγνώμης» που εκφέρουν οι κύριοι Μπους και Μπλέρ. «Αμαρτήσαμε και ζητούμε συγχώρηση».

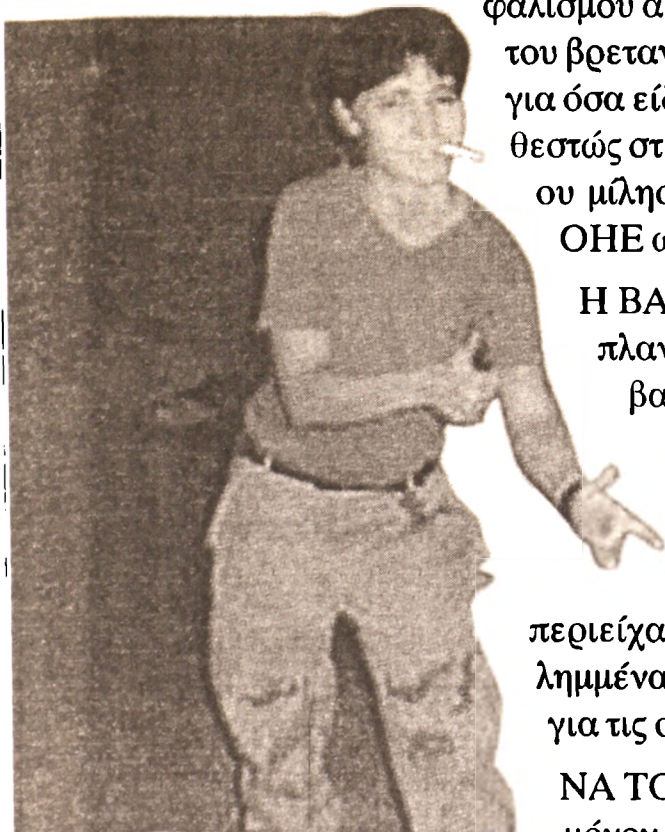
ΤΑ ΦΑΝΤΑΡΑΚΙΑ των Μπλέρ και Μπους έπαιζαν τους «κλέφτες κι αστυνόμους» με όπλα που τους παρέδωσαν οι στρατηγοί. Η Αμερική προβληματίζεται —σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις— κατά πόσον ενέχεται ο Πρόεδρος Μπους στην όλη υπόθεση. Ένας ολόκληρος λαός συγχυσμένος, ενοχοποιημένος, ακόμα αναρωτιέται. Είναι αμέτοχα τα Μέσα της προπαγάνδας;

ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ στις άλλες χώρες; Στις χώρες οι κυβερνήσεις των οποίων καταδίκασαν τον Μιλόσεβιτς, υποστήριξαν την εισβολή στο Αφγανιστάν και το Ιράκ, και σήμερα δείχνουν τον αποτροπιασμό τους με τη σκηνή αποκεφαλισμού αμερικανού επιχειρηματία; Δε βγήκαν όμως να καταγγείλουν και τη βαρβαρότητα του βρετανικού και αμερικανικού στρατού και την ευθύνη των πολιτικών προϊσταμένων του για όσα είδαν το φως της δημοσιότητας από τις φυλακές του Άμπου Γράιμπ. Ούτε για το καθεστώς στις φυλακές του Γκουαντάναμο που είναι έξω από κάθε έννοια του διεθνούς δικαίου μίλησαν, αυτή τη συνεχιζόμενη φρίκη ολόκληρου του δυτικού κόσμου που έχει τον ΟΗΕ ως προμετωπίδα.

Η ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΑ του πολέμου είναι που ξεσήκωσε αυτό το κύμα της βίας. Τώρα ο πλανητάρχης προσπαθεί να ξεπεράσει την κρίση της εξουσίας με τη δική του «υπερβαση»: Κηρύσσει εμπάργκο στη Συρία. Οι δικαιολογίες γνωστές και πανομοιότυπες όπως στην περίπτωση του Ιράκ. Αναζητήθηκαν και εκεί τα όπλα μαζικής καταστροφής· ξεσηκώθηκε εκείνη η απίθανη προπαγανδιστική εκστρατεία που μεταφέρθηκε και στη Γ.Σ. του ΟΗΕ, απ' όπου παρακολουθήσαμε τις γελοιότητες σκηνές με τον Κόλιν Πάουελ να επιδεικνύει μπουκαλάκια που υποτίθεται ότι περιείχαν δηλητηριώδεις ουσίες που θα κατέστρεφαν τον πολιτισμένο κόσμο· τα επανειλημμένα πηγαιν' -έλα των ειδικών εμπειρογνομόνων στο Ιράκ και τις επιθεωρήσεις τους για τις οποίες είχαμε συνεχή πληροφόρηση στα δελτία ειδήσεων.

ΝΑ ΤΟ ΠΟΥΜΕ καθαρά: Οι υπερατλαντικοί αφέντες είναι εγκληματίες πολέμου: Όχι μόνον γιατί παραβίασαν επανειλημμένα τη Συνθήκη της Γενεύης. Όχι μόνον γιατί είναι υπεύθυνοι για τα όσα συνέβησαν στις φυλακές του Άμπου Γράιμπ. Αλλά και γιατί συνεχίζουν να επιμένουν στην κλιμάκωση του πολέμου, συνεχίζοντας τώρα την αλυσίδα της ντροπής με τη Συρία. Και διότι άνοιξαν τους ασκούς του Αιόλου της βίας με τρόπο που δεν έχει ως τώρα μνημονευθεί στην ανθρώπινη ιστορία.

**αντί**





ΘΕΛΕΙΣ ΝΑ ΔΕΙΣ  
ΠΟΣΟ ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΑ  
ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΠΕΣΩ Ή  
ΔΕΝ ΑΝΤΕΧΕΙΣ ΑΛΛΟ;



K. KUZBOSKOS 45



## Η ταπείνωση του ανθρώπινου όντος

ΤΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ, εις βάρος ιρακινών κρατουμένων, μπορεί να κλονίζουν τη θέση του Μπους, ο οποίος, σε λίγους μήνες, θα διεκδικήσει την επανεκλογή του. Το θέμα, όμως, ασφαλώς, δεν είναι η «εκλογή» ή η «μη εκλογή» του Τζορτζ Μπους, αλλά αυτή η «εφιαλτική βαρβαρότητα» την οποία βιώνουμε, τις ημέρες αυτές, με πρωταγωνιστές –για να μεταφέρουμε μια διατύπωση του Ν. Κωνσταντόπουλου– «κουκουλόφορους βασανιστές και αποκεφαλιστές ομήρων».

ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ να κλείσει ο εφιαλτικός αυτός κύκλος; Και ποιο ρόλο να διαδραματίσει, στην υπόθεση αυτή, η ευρωπαϊκή αριστερά, ευαίσθητη σε θέματα προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εμπέδωσης της ειρήνης; Αυτό είναι ένα ερώτημα στο οποίο καλείται ν' απαντήσει (μεταξύ άλλων) και το νεόδητο *Ευρωπαϊκό Κόμμα της Αριστεράς*, ύστερα από την ιδρυτική του συνέλευση της περασμένης Κυριακής, στη Ρώμη. Και δεν είναι τυχαίο ότι, στη συνέλευση αυτή, τέθηκε και το θέμα των βασανιστηρίων. Ενδεικτική και η δήλωση του παλαίμαχου πολιτικού της ιταλικής αριστεράς Πιέτρο Ινγκράο: «*Η μνήμη –δήλωσε– δεν χωρίζεται από το παρόν. Τα βασανιστήρια στο Ιράκ ξεπερνούν τη βία. Είναι η τα-*

*πείνωση του ανθρώπινου όντος, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας».*

Και με τους θεωρητικούς απολογητές του «*Είμαστε όλοι Αμερικανοί*» τι γίνεται; – θα ρωτήσετε, ίσως... Πρόβλημα ουδέν! Την κόλαση του Ιράκ, μας λένε, την αποκάλυψαν αμερικανοί και βρετανοί δημοσιογράφοι (ή στρατιωτικοί), ενώ την κόλαση στην τέως ΕΣΣΔ οι «*δήθεν αριστεροί*» ακόμα και σήμερα την αμφισβητούν... [Η σχολή είναι γνωστή: «*Εστω, αλλά και σεις γιατί βασανίζετε τους μαύρους;*»]

### «ΉΤΑΝ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ»...

ΚΑΙ, ΟΜΩΣ, οι αποκαλύψεις έφεραν στο φως ότι τόσο η αμερικανική, όσο και η βρετανική ηγεσία είχαν πληροφορηθεί, από πέρυσι, και από τρεις διαφορετικές πηγές (τον Διεθνή Ερυθρό Σταυρό, την Διεθνή Αμνηστία και τον Άμπντ-ελ-Μπασάτ Τούρκι, πρώην υπουργό Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Ιράκ), τους βασανισμούς ιρακινών κρατουμένων, χωρίς να κάνουν τίποτε για να τους σταματήσουν. Όταν, μάλιστα, ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός είδε, σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, αμερικανούς στρατιώτες να κρατούν γυμνούς και επί μέρες στο σκοτάδι ιρακινούς κρατούμενους, στη φυλακή Άμπου Γράμπ, και ρώτησε «*γιατί; προς*

*τι;*», η απάντηση που πήρε ήταν ότι η μεταχείριση αυτή «*ήταν μέρος της διαδικασίας*»!

ΟΙ ΜΠΟΥΣ και Σία ισχυρίζονται, βέβαια, ότι οι βασανισμοί κρατουμένων είναι «*μεμονωμένα περιστατικά*» και ότι αποκαλύφθηκαν μόλις πρόσφατα, όταν άρχισαν να διαρρέουν φωτογραφίες προς τα μέσα ενημέρωσης. Πλην η έκθεση του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού τούς διαψεύδει. Άλλωστε, συρροή στοιχείων πείθει ότι οι βασανισμοί ήταν «*μέθοδοι σκληρής ανάκρισης*», συναφείς με τη θεωρία περί «*δικαίου πολέμου*». Από την άλλη, δεν είναι λίγοι οι αναλυτές που επισημαίνουν ότι «*οι ΗΠΑ παραβιάζουν όλες τις Διεθνείς Συμβάσεις Δικαιωμάτων*» και ότι, ειδικότερα, η κυβέρνηση Μπους είχε ασκήσει, πριν δυο χρόνια, πίεση για να μην εγκριθεί, από την παγκόσμια κοινότητα, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, αν και η αρχική σύλληψη (περί «δικαστηρίου», κ.λπ.) ήταν αμερικανική! Η εξήγηση βρίσκεται στο ότι υπάρχει χάσμα ανάμεσα στην αμερικανική νομοθεσία και τους διεθνείς κανόνες για τα ανθρώπινα δικαιώματα εν καιρώ πολέμου.

ΚΑΙ ΕΠΕΙΔΗ πολύς ο λόγος περί ψηφιακών μηχανών των αμερικανών στρατιωτών στο Ιράκ, που κράτησαν

### ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (2002)

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού  
(Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21)

δύο ακόμα τόμοι του ANTI που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη  
754 έως και 766 (ο 56ος)  
και 767 έως και 778 (ο 57ος).

Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών





στη μνήμη τους τις φωτογραφίες των φρικτών βασανιστηρίων, η Αυγή προβλέπει ότι, ίσως, το επόμενο βήμα της υπερδύναμης θα είναι ο έλεγχος των φωτογραφιών που έχουν ήδη τραβηχτεί και η επιβολή ελέγχου στη χρήση μηχανών από τους στρατιώτες. Στόχος; Ο ίδιος πάντοτε: Η συγκάλυψη των εγκλημάτων της εξουσίας.

#### Ο ΕΡΝΤΟΓΑΝ ΚΑΙ ΤΑ «ΤΕΙΧΗ»

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ γεγονός του Πολιτικού Δεκαπενθημέρου που επισκοπούμε ήταν, ασφαλώς, και η επίσκεψη του τούρκου πρωθυπουργού στην Αθήνα. Ο Ερντογάν μπορεί να μην εξήγγειλε ευάρεστα πράγματα (όπως την επαναλειτουργία, λόγου χάρη, της Σχολής της Χάλκης ή την ανάκληση του διαβόητου «casus belli», κ.ά.), αλλά διέψευσε, οπωσδήποτε, τους καταστροφολόγους: Δεν ζήτησε ν' αναγνωρίσουμε την «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου» (λέγεται και ψευδοκράτος), ούτε κάλεσε τους ομοεθνείς του της δυτικής Θράκης σε... ανυπακοή έναντι της ελληνικής πολιτείας, όπως προεξοφλούσαν ένιοι ημέτεροι υπερπατριώτες. Αντιθέτως, έκανε το παν για να διαμηνύσει, προς όλους (των πασάδων του τουρκικού γενικού επιτελείου περιλαμβανομένων) ότι η ψυχροπολεμική περίοδος στις ελληνοτουρκικές σχέσεις παρήλθε και ότι σωστή πολιτική είναι αυτή που «υποτάσσει το παρελθόν στο παρόν». Κατά τα άλλα, ευχάριστη έκπληξη απετέλεσε η υπόμνησή του, προς την μειονότητα της Δ. Θράκης, ότι «είσθε έλληνες και ευρωπαίοι πολίτες» και ότι «έχετε κάθε λόγο (και συμφέρον) από μια ισχυρή Ελλάδα».

ΚΑΠΟΙΟΙ θα πουν, ίσως, ότι το αίμα νερό δεν γίνεται και ότι ο Ερντογάν, κατά την παραμονή του στην Κομοτηνή, αναφέρθηκε και στο «όχι» των Ελληνοκυπρίων, για να συμπεράνει ότι «κάποιοι προσπαθούν να υψώσουν διαχωριστικά τείχη ανάμεσα μας» («Α, όταν έκτιζα τα τείχη πώς να μην προσέξω...»), και γι' αυτό «εμείς πρέπει να τα γκρεμίσουμε». [Το ποιος πρώτος «ύψωσε τείχη», το πώς από τους τουρκοκυπριακούς «θύλακες» του 3-4% του κυπριακού εδάφους φθάσαμε στην τουρκική κατοχή του 36-37%, είναι μια

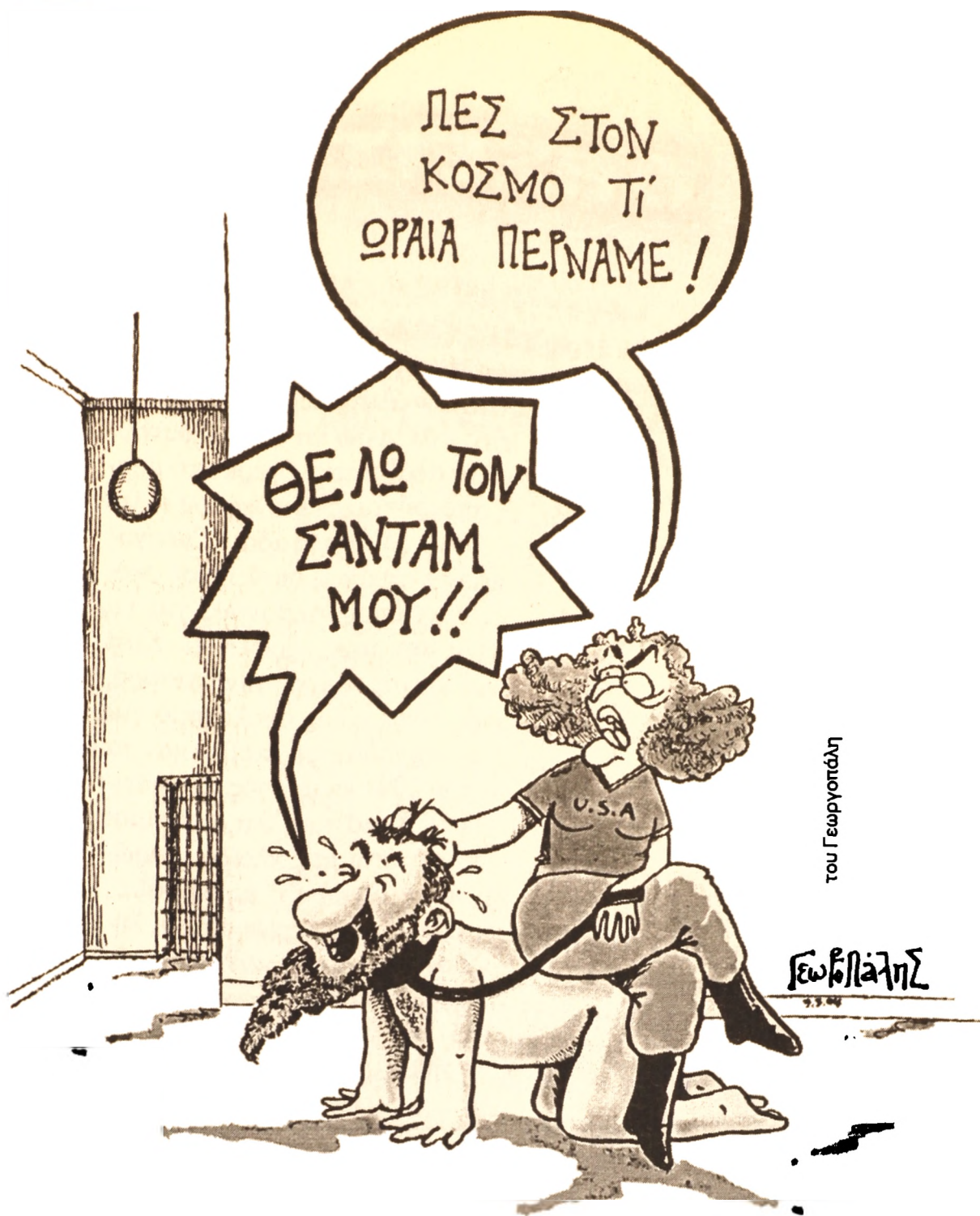
μακρά και οδυνηρή ιστορία που την ξέρουν καλά τόσο οι Έλληνες της Ελλάδας, όσο και οι Έλληνες της Κύπρου.]

ΟΣΟ ΓΙΑ τις παραπέρα εξελίξεις στο Κυπριακό, παραμένει γεγονός ότι ούτε ο Ερντογάν, ούτε ο ίδιος ο Καραμανλής υπήρξαν «ομιλητικοί» – διαπίστωση που ώθησε ορισμένους δικούς μας σχολιαστές να συμπεράνουν ότι «το Κυπριακό μπήκε και πάλι στο ράφι, όπως επί εποχής Α. Παπανδρέου-Οζάλ». Με την άποψη αυτή, όμως, δεν συμφωνεί ο Δημήτρης Χριστόφιας, που υποστηρίζει ότι το ενδιαφέρον της Αθήνας για την επίτευξη λύσης παραμένει ενεργό. Ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ είναι της γνώμης ότι το σχέδιο Ανάν παραμένει στο τραπέζι και ότι Άγκυρα και Τουρκοκύπριοι «δύσκολα θα δέχονταν τη διενέργεια δεύτερου δημοψηφίσματος». Συνεπώς: Οποιοσδήποτε αλλαγές θα προτείνουμε, θα πρέπει να είναι περιορισμένες (και επικεντρωμένες, κυρίως, στα θέματα ασφαλείας), προκειμένου να επιτύχουμε τη συναίνεση και των Τουρκοκυπρίων, στη βάση πάντοτε μιας διζω-

νικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας.

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα, φυσικά, η αντιπαράθεση Ερντογάν και πασάδων συνεχίζεται, η οποία προσέλαβε, από τις αρχές της περασμένης εβδομάδας, νέα διάσταση, με αφορμή το νομοσχέδιο για τις ιερατικές σχολές. Το νομοσχέδιο δίνει τη δυνατότητα στους αποφοίτους των ιερατικών σχολών να εγγράφονται στα πανεπιστήμια – γεγονός που έχει εξοργίσει («αφάνταστα») τον αρχηγό του γενικού επιτελείου, στρατηγό Οζκιόκ, ο οποίος διαβλέπει «αύξηση της επιρροής του Ισλάμ στην εκπαίδευση», εις βάρος του κοσμικού κράτους. Και η αντιπαράθεση συνεχίζεται, χωρίς να μπορεί κανείς να πει με σιγουριά ποιοι είναι οι προοδευτικότεροι: Κάποιοι ισλαμιστές που, στο όνομα του «Θεού του Σπλαχνικού», θέλουν την Τουρκία να εντάσσεται στην Ευρώπη, ή κάποιοι κοσμικοί στρατηγοί που, προκειμένου να διατηρήσουν τις υπερεξουσίες τους, είναι έτοιμοι να διενεργήσουν ένα ακόμα πραξικόπημα; Ιδού η απορία.

ANTHNDP



του Γεωργιάδη

Γεωργιάδης



## PASOKIES

- Μετά την πάπισσα Ιωάννα μάς προέκυψε και η πάπισσα Σελήνη. Πήρε σβάρνα τα κανάλια για να δια φωτίσει το χριστεπώνυμο πλήθος για τον καβγά που έχει ξεσπάσει στο παπαδαριό!
- Δεν μας είπε όμως αν η θεία φώτιση προερχόταν από το Φανάρι, την Χ. Τρικούπη ή τα στούντιο του ANTENA.
- Ο George δήλωσε ότι οι Μολυβιάτης και Καραμανλής πήγαν στην Λουκέρνη για διακοπές.
- Οι διακοπές όμως είναι γνωστό ότι απαιτούν να πληρώνουμε τα έξοδά μας.
- Ενώ η George Ltd είχε συνηθίσει να της παρέχεται φιλοξενία από τους υπερατλαντικούς φίλους της. Είναι κάποια διαφορά, κύριε βουλευτά Θεσσαλονίκης.
- Νάτος, νάτος πετιέται! Ο λόγος για τον (διάττοντα) αστέρα της Αριστεράς και της Οικολογίας Σ. Βούγια, ο οποίος αν και είχε καρατομηθεί προεκλογικά εξαιτίας της ντροπολογίας Πάχτα...
- ανέλαβε εκπρόσωπος τύπου του ΠΑΣΟΚ. Ε ρε γλέντια!
- Οι δημοσιογραφικές Φιλιππινέζες του Σημίτη μετατράπηκαν σε χρόνο d/t σε βρετανούς μπάτλερ του George.
- Είναι αυτό που ο Χριστοδουλάκης ονόμαζε ευελιξία και προσαρμοστικότητα στην αγορά εργασίας.
- Οι βιολόγοι θα το ονόμαζαν και χαμαιλεοντισμό.

N.Μολ.

Δεν ξέρω, αλλά η εικόνα των γυμνών, ταπεινωμένων και βασανισμένων Ιρακινών με τις κουκούλες στα κεφάλια και με τους περιχαρείς φύλακές τους ένα γύρω να τους εξευτελίζουν σεξουαλικά αλαλάζοντας, έφερε στο μυαλό μου τις άλλες αποτρόπαιες εικόνες του έλληνα δολοφόνου από το Λαγκαδά. Γιώργος Μπαλτάς τ' όνομά του και όπως ομολόγησε σκότωνε με ελαφρά συνείδηση Αλβανούς για να τους ληστέψει ή να μην τους εξοφλήσει. Κάτι που φαίνεται είναι κοινός τόπος στην ύπαιθρο, εφόσον ο Αλβανός είναι είδος αναλώσιμο για τους ελληναράδες «εργοδότες» (πρβλ. και τα θύματα στα έργα του 2004 εκ μέρους των εθνικών μας εργολάβων). Κατά τα άλλα οι έντιμοι νοικοκυραίοι συμπατριώται μας κλειδαμπαρώνονται απ' τις έξι και παίρνουν τ' αρκεβούζια, για να μην τους πατήσουν τις περιουσίες οι λήσταρχοι. Τον «τρόμο» τους συχνά κανοναρχούν τα ΜΜΕ και η ανοιχτομάτα τηλεόραση. Επίσης το άλλο τρομαχτικό είναι πως η μικρή κοινωνία ήξερε, αλλά, ως συνήθως, σιωπούσε αιδημόνως.

## ΟΙ ΔΥΟ ΟΨΕΙΣ

Τι ψυχή έχει ένας Αλβανός, θα σκεφτόταν. Ήξερε και η αρραβωνιαστικιά του φιλήσυχου μηχανικού, κατά τις περιγραφές της, αλλά και κάποιοι ακόμη που μίλησαν για μυστηριώδεις εξαφανίσεις γυναικών: μιας Ρωσίδας και μιας Ρουμάνας. Απίστευτη δηλαδή η βιομηχανία εκμετάλλευσης ανθρώπων από (Έλληνες) ανθρώπους στην ερωτική πατρίδα μας. Που σημαίνει ότι όταν βρεθεί το ανθρώπινο κτήνος σε θέση έστω και περιστασιακής εξουσίας, γίνεται αυτόχρημα λύκος προς κάθε αδύναμο ή εξουσιαζόμενο. Homo homini lupus, έλεγαν οι Λατίνοι. Ισχύει και σ' εμάς. Πριν λοιπόν βιαστείτε, σνάνθρωποι, να καταδικάσετε τους αποκτηνωμένους και ανάλγητους Αμερικανούς του Μπους και του Μπλαιρ, απλώς δείτε, παρατηρείστε τον οικονομικό μετανάστη της γωνιάς τον παρία που ζητιανεύει ενοχλητικά στα φανάρια τον κακοντυμένο «άξεστο» που σας προσπερνά στο δρόμο. Έπειτα παρατηρείστε, δείτε τον εαυτό σας και σκεφτείτε...

Στέφανος Προτεστάκις

## ΠΑΡΑΣΙΤΑ

Τι εννοούσε ο κ. Σπύρος Βούγιας, εκπρόσωπος τύπου του ΠΑΣΟΚ, λέγοντας ότι φιλοδοξεί να καταστεί «το ηχείο που θα αναμεταδίδει τις θέσεις του προέδρου»; Ότι θα μεταδίδει αυτούσιο τον ήχο των εσωτερικών παραφωνιών ή θα μεταφέρει αλλοιωμένες τις υψηλές και δύσκολα αντιληπτές νότες που θα βγαίνουν από τα στόματα των διαφωνούντων; Και άμα καεί σύντομα το «ηχείο», ποιος θα κληθεί να το επιδιορθώσει, ρε παιδιά; (Τι να σου κάνει το ηχείο, όταν ο Χρυσοχοϊδης δηλώνει ότι «υπάρχουν βαμβάκια στα αφτιά του κόσμου και υπάρχουν παράπονα περί μη αντιπολίτευσης»;) Σως

## ΣΥΣΤΕΓΑΣΗ

Κανείς δεν πάει χαμένος τελικά: Με αποφασιστικότητα κινείται ο Γεράσιμος Αρσένης, προκειμένου να προκύψει μια νέα πολιτική κίνηση

από μη εκλεγέντες βουλευτές, όπως ο κ. Κατσανέβας, ο κ. Κρητικός ή ο κ. Βερυβάκης. Άγνωστο εάν υπάρξει θέση για τον κ. Τσοβόλα. Όσο για τον κ. Παπαθεμελή, αυτός φαίνεται ευχαριστημένος από τη φιλοξενία του στη Ν.Δ.

Σως

## ΕΥΤΥΧΕΙΤΕ...

Είχαμε δεν είχαμε, εξασφαλίσαμε τελικά τη δημιουργία του ΝΑΤΟϊκού Κέντρου Ναυτικής Εκπαίδευσης στη Σούδα, κάνοντας μάλιστα και υποχωρήσεις(!) έναντι της Τουρκίας, για να μην το πάρουν άλλοι. Και τώρα είμαστε ευτυχέστεροι και ασφαλέστεροι... Τ.Κ.Δ.







του Γεωργίου Πάπυ

## ΤΑ «ΥΠΑΝΑΠΤΥΚΤΑ» ΑΛΒΑΝΑΚΙΑ ΚΑΙ ΤΑ «ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΑ» ΜΟΣΧΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥΣ

Τα «αλβανάκια» δεν αφήνουν μόνο κέρδη ζητιανεύοντας στα φανάρια, αν και έχουν σιγά σιγά εξαφανιστεί και από εκεί. Φαίνεται ότι αφήνουν περισσότερα κέρδη στο εμπόριο μοσχευμάτων κερατοειδών χιτώνων, νεφρών και βλαστικών κυττάρων, που προωθούνται στην Ιταλία. Στο ειδικό αυτό εμπόριο ενέχεται και έλληνας γιατρός.

Το «θέμα», γνωστό εδώ και χρόνια στις ασιατικές χώρες, χτυπά και τις «πολιτισμένες» πόρτες μας. Η Ιντερπόλ στέλνει σήματα και ο Εθνικός Οργανισμός Μεταμοσχεύσεων απευθύνει εκκλήσεις. Ορφανά και υπό υιοθεσία παιδιά ανήκουν στις ομάδες υψηλού κινδύνου.

Φλόγα

## PASOKIES

- Πρωτομαγιά. Μαζί με την εργοδοτική ΓΣΕΕ έδωσαν το παρόν τους οι Χ. Πρωτόπαπας και Μ. Χρυσοχοϊδης.

- Όχι, δεν φορούσαν Αρμάνι. Σπορ ντύσιμο άνευ γραβάτας. Κόκκινα γαρίφαλα στο πέτο πάντως δεν είδαμε!

- Δυο χρόνια είχε να δει τον Σημίτη, δήλωσε ο Πάγκαλος στη ΝΕΤ στην εκπομπή του Λυριτζή.

- Καλά, ποιος τον όρισε υπεύθυνο του

προεκλογικού αγώνα τους; Ο Κουκουλόπουλος ή η Αράπογλου;

- Πρόταση στην Επιτροπή Κατάρτισης του ευρωψηφοδελτίου του ΠΑΣΟΚ: Ξεκινήστε με το δίδυμο Κουναλάκη-Καραμάνου.

- Δικαίωμα στο γέλιο!

- Για την τρίτη θέση ο «πρέσβης» εκ προσωπικοτήτων (χι-χι) Ράντος και για την

τέταρτη ο «συνδικαλιστής» Μεγκρέλης.

- Για τις δυο άλλες ας αποφασίσουν οι χρήστες Η/Υ.

- Αυξήθηκε η πανίδα του κίτρινου ματάκια της τηλεοπτικής ζούγκλας. Άνευ αντικειμένου παρελαύνουν πολλοί Πασόκοι – για να μην τους ξεχνάμε.

- Μα ξεχνιούνται τέτοιες φάτσες;

- Μέγας προβοκάτωρ αποδεικνύεται ο Χατζηνικολάου. Με κάθε συνέντευξη που κάνει με τον ηγέτη της μεγάλης (sic) «δημοκρατικής» παράταξης(;) τους οδηγεί όλο και πιο κάτω.

N.MoL

## ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΝ

Η «κόντρα» δεν είναι χτεσινή, υποβόσκει από την επομένη των βουλευτικών εκλογών της 7ης Μαρτίου, όταν ξέσπασε καβγάς για την αντιπροσώπευση του ΣΥ.ΡΙΖ.Α. στη Βουλή, και τώρα, μόλις ένα μήνα πριν από τις ευρωεκλογές, ο καβγάς ξανάναψε, για τη λεγόμενη «ευρωλίστα». Νομίζω όμως ότι πέρα από τις αιτίες του καβγά, οι οποίες σε τελευταία ανάλυση μόνο ειρωνικά σχόλια προκαλούν, καθώς αποτελούν την έκφραση μιας μικροπολιτικής αντίληψης, εκφράζοντας απλώς προσωπικές φιλοδοξίες, ουσιαστικότερο είναι να απαντηθεί ένα καίριο ερώτημα:

Ποιος ήταν ο πραγματικός λόγος της συνένωσης προεκλογικά των επτά κομμάτων, κινημάτων, ομάδων και προσωπικοτήτων της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς, που τόσο έντονα προβλήθηκε και, για να πούμε του στραβού το δίκιο, χαιρετίστηκε από μια μεγάλη μερίδα του κόσμου του Συνασπισμού, που συνέδεσε την εξέλιξη αυτή με μια δύναμη δημιουργία ευρύτερου μετώπου της Αριστεράς; Ήταν πραγματικά η ενέργεια αυτή μια δυναμική πρωτοβουλία προς τη διακηρυγμένη πρόθεση του ΣΥΝ για

συνένωση των δυνάμεων της Αριστεράς, ή ήταν τελικά ένα προεκλογικό πυροτέχνημα, όπως καταγγέλλθηκε τότε από διάφορους κύκλους και, δυστυχώς, επιβεβαίωσαν έμμεσα στη συνέχεια με τη συμπεριφορά τους διάφορα πρόσωπα από όλες σχεδόν τις πλευρές;

Μέχρι τώρα όμως ο ΣΥΝ, παρά τα σκαμπανεβάσματά του, είχε καταφέρει να διαθέτει μια αξιοσημείωτη και πολύ αποδοτική παρουσία στην Ευρωβουλή, αν και υπήρχαν αισθητές διαφορές προσέγγισης των θεμάτων από τους δύο, μόνιμους εδώ και χρόνια, ευρωβουλευτές του, οι οποίες βεβαίως αποτελούν θέμα μιας άλλης συζήτησης, που δεν είναι του παρόντος. Τώρα όμως κινδυνεύει όχι μόνο να αμαυρώσει αυτήν την καλή ομολογουμένως εικόνα, αλλά και να διαγράψει την έστω οριακή επιτυχία που πραγματοποίησε στις εκλογές της 7ης Μαρτίου, η οποία απειλεί να είναι η τελευταία, καθώς ο κόσμος της ανανεωτικής Αριστεράς δεν δείχνει διατεθειμένος να δώσει άλλη ευκαιρία για παιχνίδια που δεν προσβάλλουν μόνον τη νοημοσύνη μας, αλλά και θίγουν καίρια την ίδια την Αριστερά.

T.K.A.



- Σ' ευχαριστούμε Νίκο!
- Άντε και την άλλη εβδομάδα με την υπολογαγό Άννα. Όχι την Παναγιωταρέα. Αυτή ψάχνεται μεταξύ Ρηγίλλης και Χαριλάου Τρικούπη. Την άλλη, εξ Ευρώπης.
- Εδώ και τώρα.
- Οι λοιποί συνάδελφοί του βέβαια σταθερά στοχοπροσηλωμένοι στο παλιό καθεστώς. Τη δόξα πολλοί εμίσησαν, το χρήμα ουδείς.
- Πάντως αχάριστοι δεν είναι.

N.MOL.

## TOP HIT

Συνεχίζει απόκτηση η *Αυριανή* να κυκλοφορεί με αναρτημένη καθημερινά τη φωτογραφία των τριών «νεκροθαφτών του ΠΑΣΟΚ»: Ήτοι Σημίτης, Χριστοδουλάκης και Πάχτας. Έως πότε θα γίνεται αυτό; Άγνωστο. Πάντως με τις τόσες εβδομάδες που το έχουν δημοσιεύσει πάνε να σπάσουν κάθε ρεκόρ παραμονής. Ούτε με τις λίστες(charts) των τραγουδιών της ροκ και ποπ μουσικής να συγκρινόταν! Αυτό θα πει επιτυχία!



## ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΑΔΕΣ

Από τις εκδόσεις «Μεταίχμιο» μας ειδοποίησαν ότι «διακόπτουν τη συνεργασία» με το περιοδικό: τουτ' εστίν μεθερμηνευόμενον ότι δεν θα δίνουν στο εξής διαφημίσεις στο *Αντί*. Επικοινωνήσαμε με τον υπεύθυνο δημοσίων σχέσεων του εκδοτικού οργανισμού, κ. Αυδίο, ο οποίος μας πληροφόρησε πως ο λόγος «διακοπής της συνεργασίας» είναι ότι στις στήλες του *Αντί* δημοσιεύτηκε επικριτικό κείμενο που αφορούσε το «Μεταίχμιο».

Το «επικριτικό» αυτό κείμενο δημοσιεύτηκε στο τχ. 812 (18.3.2004), σ. 46-47, με τίτλο «Το ΕΚΕΒΙ και τα κλειστά χαρτιά του».

Το κείμενο αναφερόταν στις –τουλάχιστον πε-  
ρίεργες– δραστηριότητες του ΕΚΕΒΙ επί διοικήσεως Χρήστου Λάζου και στις καταγγελίες που είχαν δημοσιευτεί σε όλον τον Τύπο ότι ο τέως διευθυντής του ΕΚΕΒΙ ήταν, παράλληλα με την δημόσια αυτή θέση, και βασικός μέτοχος στην εταιρεία «Μεταίχμιο». Πράγματα τοις πάσι γνωστά.

Ο εκδοτικός οίκος «Μεταίχμιο» είναι το «νέο φαινόμενο» στον χώρο των εκδόσεων με την αιφνίδια εκτίναξή του προς τα άνω: ο περιπατητής της Ιπποκράτους θα δει το πολυόροφο κτήριο που ήδη ανεγείρει.

Επειδή το *Αντί* έχει μια ιστορία 30 χρόνων και ποτέ δεν ενέδωσε σε εκβιασμούς του τύπου που χρησιμοποιεί το «Μεταίχμιο», καταγγέλλει αυ-

τή τη μικρή αλλά ενδεικτική υπόθεση, που αποκαλύπτει τη νοοτροπία μερικών νέων επιχειρηματιών – «σοσιαλιστών» κατά τα άλλα. Γοητευμένοι από τους σκληρούς κανόνες της αγοράς, κατά τεκμήριο πνευματικοί άνθρωποι αυτοί –αφού ασχολούνται με το βιβλίο–, θεωρούν ότι μπορούν να επιβάλλουν έμμεση λογοκρισία με την «τιμωρία» του αποκλεισμού από τις διαφημίσεις όσων γράφουν επικριτικά για τις δραστηριότητές τους.

Το *Αντί* έχει άλλη μια όμοια περίπτωση να καταγγείλει: Προ ετών ο κ. Θανάσης Καστανιώτης μάς edήλωσε ότι «διακόπτει τη συνεργασία του» με το περιοδικό, επειδή δημοσιεύσαμε στις σελίδες της αλληλογραφίας των αναγνωστών επιστολή συγγραφέα ο οποίος διαμαρτυρόταν για την κακοποίηση βιβλίου του από τις εκδόσεις Καστανιώτη. Από τότε οι παρατηρητικοί θα έχουν προσέξει ότι δεν υπάρχει καμιά διαφήμιση των εκδόσεων Καστανιώτη στο περιοδικό. Στο εξής θα παρατηρήσουν ότι δεν θα υπάρχει και καμιά διαφήμιση των εκδόσεων «Μεταίχμιο».

Ο Καστανιώτης προχωρεί, το «Μεταίχμιο» ανέρχεται. Μικρούς εκβιασμούς κάνουν οι μικροπραματατευτάδες. Το *Αντί* θα συνεχίσει να εκδίδεται έτσι κι αλλιώς. Με ή χωρίς τις «χορηγίες» των μικρεμπόρων.

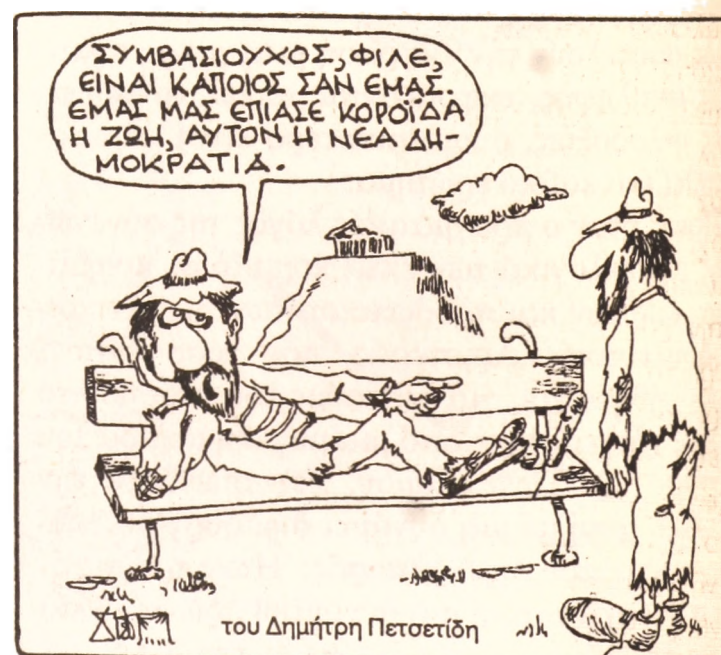
X.Γ.Π.

## ΑΝΕΡΓΙΑ

Οι δείκτες της ανεργίας πλήττουν κυρίως τους νέους, οι οποίοι και σταθερή δουλειά δυσκολεύονται να βρουν αλλά και συχνά πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης των εργοδοτών με φθηνή και χωρίς ασφάλιση εργασία. Το πρόβλημα συνεχώς θεριεύει, χωρίς να έχουμε σαφή στοιχεία για τον ακριβή αριθμό των ανέργων, καθώς πολλοί δεν δηλώνουν μια προσωρινή και μη νόμιμη απασχόληση. Η έκταση της ανεργίας αποδεικνύεται και από το πόσοι έσπευσαν να δηλώσουν συμμετοχή στον διαγωνισμό του ΑΣΕΠ για την πρόσληψη στο δημόσιο. Σε 11 διαγωνισμούς του ΑΣΕΠ και για κάλυψη 5.761 θέσεων οι υποψήφιοι ανέρχονται σε 230.000. Ένας τρομακτικός αριθμός, ενδεικτικός για τα αδιέξοδα που δημιουργεί το εκπαιδευτικό σύστημα αλλά και η επίσημη κρατική πολιτική στον τομέα της εργασίας. Οι νέοι έχουν γαλουχηθεί με τα περί εξασφάλισης που προσφέρει το δημόσιο, θεωρώντας ότι ο ιδιωτικός τομέας δεν παρέχει ανάλογες εγγυήσεις. Και ο ίδιος ο ιδιωτικός τομέας στερείται τη δυνατότητα να αποτελέ-

σει μια εναλλακτική αξιόπιστη πρόταση, από την στιγμή που αδυνατεί να παράγει νέες θέσεις εργασίας. Προφανώς υιοθετεί και αυτός λανθασμένα την άποψη ότι ο μοναδικός παράγοντας για την τιθάσευση της ανεργίας αποτελεί ο κορεσμένος δημόσιος χώρος.

Σ. Λέτσιος





## ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

**Π**οιους φοβούνται ειλικρινά οι ΗΠΑ; Την Κίνα, την Ιαπωνία ή την Ε.Ε.; Σαφώς την τελευταία, γιατί είναι η μόνη που μπορεί να αντιπαλέψει την υπερδύναμη –με νοοτροπία όμως και ανακλαστικά εθνικού κράτους– στον πυρήνα της αδυναμίας της: στο ιδεολογικό και πολιτικό επίπεδο στην γενεαλογία της ιστορικής της συνείδησης, για να θυμηθούμε τον Φουκώ. Οι Αμερικανοί μιμούνται και αντιπαρατίθενται προς τους Ευρωπαίους μ' ένα ακατάλυτα πολιτικό διπλόδοιο σύμπλεγμα. Η Ευρώπη λοιπόν ήταν και είναι ο κίνδυνος για την Αμερική από την πρώτη κιόλας στιγμή της χειραφέτησής της: Κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο για παράδειγμα, οι ΗΠΑ δεν νίκησαν τόσο τον Άξονα και τη Γερμανία όσο τη Μ. Βρετανία, τη σύμμαχό τους(!), που την υποβίβασαν εντός μιας τετραετίας από παγκόσμια σε τοπική δύναμη (κάτι ξέρουν και τα βουνά του ελληνικού Εμφυλίου σχετικά). Σήμερα πάλι η Αγγλία, ως θεραπαινίδα των ΗΠΑ, λειτουργεί σαν κερκόπορτα σε κάτι που δεν φαίνεται ούτε πολύ συμπαγές, ούτε απολύτως αρραγές: δηλαδή στην ισχυρή και ενωμένη Ευρώπη. Ο πόλεμος εναντίον του Ιράκ είναι και έμμεσος πόλεμος –το μάθαμε πια– εναντίον της Ε.Ε. Μιας Ευρωπαϊκής Ένωσης που χρειάζεται επειγόντως συγκροτητική

ιδεολογία, αρχηγικά μεγέθη και ενιαία πολιτική, για να διεκδικήσει το κύρος που ιστορικά δικαιούται. Νομίζω πως το τόσο αισιόδοξο πείραμα μιας νέας Ευρωπαϊκής Αριστεράς εκεί πρωτίστως οφείλει να στοχεύσει: Στο να ενώσει ιδεολογικά και κοινωνικά την πολυδιασπασμένη, παρά τη θεσμική της ενοποίηση, Ευρώπη και να παρέμβει άμεσα στην προβολή μιας κοινωνικής-πολιτιστικής πολιτικής που δεν θα αναστά παραδοσιακές συνταγές αλλά θα προκαλεί το μέλλον –μήπως και στην πορεία του χρόνου προκύψει –από κάτω προς τα πάνω και σε διαλεκτική διεργασία– μια κοινή οικονομική πλατφόρμα που θα καταδεικνύει και τα αδιέξοδα του καπιταλισμού αλλά και τις αναξιοποίητες δυνατότητες του Σοσιαλισμού. Η νέα Ευρωπαϊκή Αριστερά μπορεί να διεκδικήσει την πειθώ και τη γοητεία του ευρωκομμουνισμού παράλληλα με τα θεωρητικά βήματα που έγιναν από τότε μέχρι σήμερα. Από τον Πουλαντζά και τον Καστοριάδη δηλαδή, ως τον Jameson και τον Kallinicos. Παράλληλα με τα μαζικά λαϊκά κινήματα των πολιτών του κόσμου, η Ε.Α. αποτελεί μια πολύτιμη ελπίδα που όλοι οφείλουμε να συντηρήσουμε. Κι απ' αυτή τη «συντήρηση» μπορεί να προκύψει ό,τι πιο πρωτοποριακό.

Μάνος Στεφανίδης

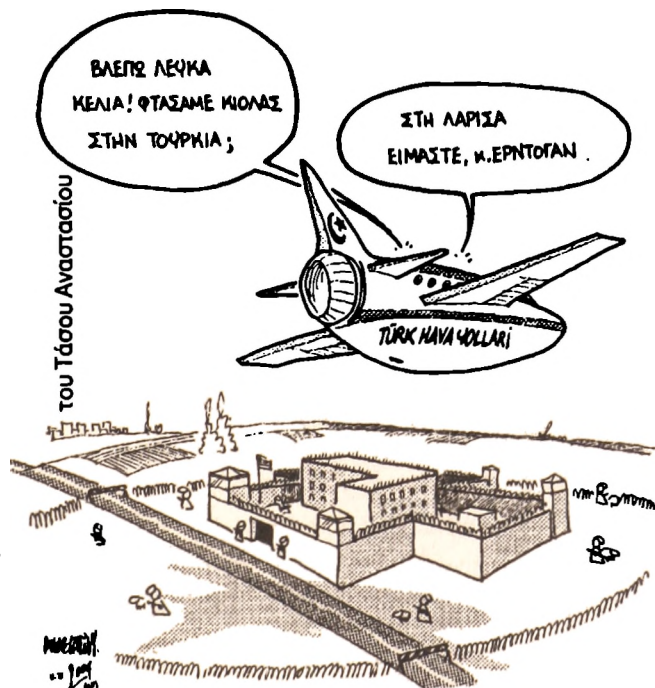
## ΜΕΓΑΡΟ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ

**Σ**ιγά σιγά το απόστημα σπάει και χύνεται φως στα έργα, τις ημέρες και την αυθαιρεσία του Μεγάρου και των μεγαραινών με τις απίθανες μέγαιρες βοηθούς τους που το διοικούν. Σε πρόσφατη συζήτηση στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών σχετικά με την ίδρυση νέας Όπερας και Μουσικής Ακαδημίας με τον τίτλο «Μαρία Κάλας», η Ελισάβετ Παπαζώη δεν μάσησε –λίγο αργά είναι η αλήθεια– τα λόγια της. Η πρώην υπουργός Πολιτισμού αποκάλυψε ότι δοτή και άνωθεν είχε πάει στο ΥΠΠΟ η εντολή για τη χρηματοδότηση της νέας πτέρυγας του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών. Παράλληλα δήλωσε πως ακόμη ψάχνει η ίδια το συνολικό κόστος των έργων, αφού τα 60 δισ. δρχ. που δήλωσε ο διάδοχός της Ευ. Βενιζέλος θα πρέπει ν' αφορούν στην εθνική κι όχι την ευρωπαϊκή συμμετοχή. Προχτές ο υφυπουργός Πέτρος Τατούλης έβαλε αρκετό πάγο στον Χρήστο Λαμπράκη, που τον ξενάγησε στους λαβυρίνθους της νέας πτέρυγας και της υπόγειας πο-

λύπερας. Ο κ. Τατούλης δήλωσε εμφαντικά ότι το Μέγαρο διοικείται από το ΥΠΠΟ και αποδίδει σ' αυτό λογαριασμό. Στην πράξη βέβαια είναι το Μέγαρο που «διοικεί» ή έστω «διοικούσε» τις οικονομικές υπηρεσίες του ΥΠΠΟ, την εξωτερική του πολιτική καθώς και τα Ν.Π.Δ.Δ., τα επιτροπευόμενα από το ΥΠΠΟ, όπως λ.χ. το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης. Κι είμαστε ακόμη στην αρχή. Στο σύντομο μέλλον θα μάθουμε πολύ περισσότερα. Ας πούμε, για τις κοκκαλικές χορηγίες ή τις προσφορές του ΟΤΕ χάριν του «πολιτισμού», εφόσον επί βαθέος Πασόκ οι businessmen έκαναν

businessmen έκαναν παιχνίδι με το αζημίωτο με τον Mega-λο του Mega-ρου και με ό,τι αυτό συνεκδοχικά σήμαινε και για τους businessmen και για τις business του. Το 'χουμε ξαναπεί. Η διαπλοκή του πολιτισμού στην Ελλάδα συνιστά σκάνδαλο που ισοφαρίζει τ' «αδελφάκια» του στο Υπουργείο Εθνικής Αμύνης. Περιμένετε!

Τζιμ Μπούκης



## KIMON

**Τ**ο πήρε απόφαση ο αιθιολής Κίμων Κουλούρης: Δεν είναι διατεθειμένος να δίνει εφεξής συνεντεύξεις, διότι «από εδώ και πέρα είναι καιρός για διακοπές· πού θυμήθηκες τώρα τις συνεντεύξεις, παιδί μου», είπε απευθυνόμενος σε δημοσιογράφο στη Βουλή, όταν του ζητήθηκε κάτι τέτοιο. Καλά, δεν τον ειδοποίησε κανείς ότι πάμε για ευρωεκλογές και δεν υπάρχει χρόνος για χαλάρωμα; Σως



# Εφημερολόγιο

## Πέμπτη 29 Απριλίου

- Ο Πρόεδρος Παπανδρέου «θα έπρεπε να έχει και κάποιες τύψεις μετά το "όχι" των Ελληνοκυπρίων στο σχέδιο Ανάν», είπε σήμερα η Γραμματέας Αλέκα. Σωστά είπε «κάποιες τύψεις» και δεν είπε «πολλές τύψεις», διότι το παιδί είναι ευαίσθητο και μπορεί να κινδυνέψει από κανένα «μπικ» (ξυραφάκι) γύρω του.
- Ο επικεφαλής της «Εμπορικής Χρηματιστηριακής» (θυγατρική της Εμπορικής Τράπεζας) κατά την περίοδο της κυβέρνησης Μητσοτάκη Άγγελος Φιλιππίδης ήρθε αντιμέτωπος σήμερα με μια «υπενθύμιση». Την έκανε ο πρώην Πρόεδρος της Ν.Δ. Μιλτιάδης Έβερτ, που μίλησε για το «νέο ήθος και νέο ύφος» της κυβέρνησης στο οποίο εκτιμά ότι δεν «κολλά» ο και τέως πρόεδρος της ΠΑΕ Παναθηναϊκός Φιλιππίδης, την τοποθέτηση του οποίου ως Διευθύνοντος Συμβούλου στην «Τράπεζα Αττικής» θεωρούν πιθανή ορισμένα δημοσιεύματα. Ποιο ήτο το αμάρτημα του Αγγέλου; Οι κυρώσεις που του επέβαλε η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς για τη «φούσκα Κεράνης», μέρος της μεγάλης, γνωστής «φούσκας του Χρηματιστηρίου» κατά τη διάρκεια του «βρόμικου 1999-2000». Συμπέρασμα; Το κάπνισμα βλάπτει σοβαρά την υγεία, ειδικά των φερέλπιδων νέων.

## Παρασκευή 30 Απριλίου

- Σαρανταένas ιεράρχες του Πατριαρχικού Θρόνου συνεδρίασαν σήμερα στο Φανάρι. Αποφάσισαν να κατηγορήσουν ανοιχτά τον Αρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο για εμπαιγμό, υποκρισία και «κλοπή» του «σπιτιού» του Πατριαρχείου, που το «έδωσε στη θυγατέρα και αδελφή Εκκλησία της Ελλάδος να το διαχειρίζεται», καθώς λέγει ότι «το σπίτι είναι δικό μου, ή πρέπει να γίνει δικό μου». Το «σπίτι» αυτό είναι «κάτι» Μητροπόλεις των «Νέων Χωρών» και το βέβαιο είναι ότι ελάχιστοι -νομομα-

θείς ίσως;- έχουν κατανοήσει την αφορμή της κρίσης μεταξύ των δύο Εκκλησιών. Αντιστρόφως ανάλογα ωστόσο, πολλοί έχουν «άποψη», την διατυμπανίζουν στα τηλεοπτικά «παράθυρα» και είναι και έτοιμοι να μπουν στις λογικές διχασμού του ελληνικού λαού, ο οποίος άφωνος, αμήχανος και χωρίς ουσιαστική ενημέρωση για τα αίτια της κρίσης παρακολουθεί. Μέχρι και η Γραμματέας Αλέκα χθες από τη Θεσσαλονίκη απέτρεψε τη λογική του διχασμού του λαού σε «Πατριαρχικούς» και σε «Αρχιεπισκοπικούς». Αυτό μας έλειπε τώρα.

## Σάββατο 1 Μαΐου

- Δέκα νέα κράτη είναι από σήμερα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την πέμπτη, πιο μεγάλη και πιο δύσκολη κοινοτική διεύρυνση: Πολωνία, Ουγγαρία, Τσεχία, Σλοβακία, Σλοβενία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα και Κύπρος. Πολλοί συνδυάζουν την διεύρυνση με το ΝΑΤΟ. Υπάρχουν και κάποιοι άλλοι που εξακολουθούν να οραματίζονται μια ισχυρή Ευρώπη ως αυτόνομο πόλο. Να υποθέσω ότι αυτοί θα περιμένουν και τη Ρωσία;

## Κυριακή 2 Μαΐου

- Το περιοδικό *New Yorker* στην ιστοσελίδα του δημοσιεύει απόσπασμα έκθεσης, σύμφωνα με την οποία ιρακινοί κρατούμενοι αντιμετωπίζονται απάνθρωπα και υποβάλλονται σε πολλά «σαδιστικά, σκανδαλώδη και κακόβουλα βασανιστήρια», περιλαμβανομένων άγριων ξυλοδαρμών και σοδομισμών. Η κοινή γνώμη παρακολουθεί αιφνιδιασμένη, άφωνη, και αηδιασμένη τα τεκταινόμενα στις φυλακές Άμπου Γράιμπ. Οι σχετικές φωτογραφίες και οι περιγραφές μεθόδων βασανισμού δικαιολογούν και το σοκ και την αηδία. Ο αιφνιδιασμός όμως είναι αδικαιολόγητος. Οι εκθέσεις του Ερυθρού Σταυρού και της Διεθνούς Αμνηστίας καθώς και

οι καταγγελίες για τα όσα φρικτά συμβαίνουν τα τελευταία χρόνια στο Γκουαντάναμο, δεν «επιτρέπουν» σε κανένα να «ανακαλύπτει» σήμερα ξαφνικά την Αμερική και κυρίως το είδος του «πολιτισμού» που πρεσβεύει ως η μόνη υπερδύναμη.

## Δευτέρα 3 Μαΐου

- Το ΠΑΣΟΚ θα κατέβει στις Ευρωεκλογές. Αυτό είναι το... αβίαστο συμπέρασμα που έβγαλα σήμερα μετά το «παρών» που έδωσε ο Πρόεδρος Παπανδρέου σε συνέντευξη τύπου όπου παρουσίασε τη διακήρυξη του ΠΑΣΟΚ για τις Ευρωεκλογές. Σημειώνω ακόμα και το δυναμικό come back του συντρόφου Βούγια στη θέση εκπροσώπου Τύπου της Δημοκρατικής Παράταξης. Να το πω; «Εκφράζει τη Νέα Εποχή» και «επέδειξε στάση ειλικρίνειας και ήθους στο θέμα του Πόρτο Καρράς». Τάδε έφη ο Πρόεδρος του κόμματος.

## Τρίτη 4 Μαΐου

- Σήμερα είναι η Παγκόσμια Ημέρα Ελευθερίας του Τύπου. Και μόνο το γεγονός ότι έκανε σχετικά δηλώσεις κοτζάμ γενικός γραμματέας του ΟΗΕ, ο Κόφι Ανάν, ο οποίος περίπου «συμβούλεψε» να μην πολυσχολούνται οι δημοσιογράφοι με τους πολέμους, τα δυστυχήματα και τις σφαγές, αλλά υπάρχει και η Αφρική, τα λέει όλα. Εγώ τι να προσθέσω;
- Με παράκρουση κινδυνεύουν οι λαθραναγνώστες της χώρας μας σήμερα. Αν δεις δίπλα δίπλα τις πρώτες σελίδες συμπολιτευόμενων και αντιπολιτευόμενων εφημερίδων για τις εξελίξεις γύρω από το θέμα των συμβασιούχων που μονιμοποιούνται ή δεν μονιμοποιούνται, δεν την γλυτώνεις. Νόμοι, σχέδια νόμων και υποσχέσεις νόμων μαζί με χρονοδιαγράμματα ερμηνεύονται κατά το «δοκούν». Αν είσαι δε λαθραναγνώστης και συμβασιούχος, δεν το γλυτώνεις το «μπρέικ

ντάουν».

- Ο πρωθυπουργός Καραμανλής εκνευρίστηκε, λένε οι πληροφορίες. Ο ίδιος έχει ξεκαθαρίσει ότι τους υπουργούς του τους θέλει σεμνούς, ταπεινούς και να συνεννοούνται μεταξύ τους. Και αντ' αυτού τι βλέπει; Τον υπουργό Βουλγαράκη να τσαντίζεται με την τακτική Σουφλιά να το παίζει «αρχηγός», να μπαίνει στα «χωράφια» του και να κάνει ελέγχους, και τον υπουργό Σουφλιά να τσαντίζεται που τσαντίζονται και να μην τους μιλάει μετά στα τηλέφωνα. Ψυχραιμία. Παιδιά είναι, να μην χαρούν και να μην παίξουν με τα ολοκαίνουργια παιχνίδια τους;

## Τετάρτη 5 Μαΐου

- Τρεις εκρήξεις βομβών έξω από το Αστυνομικό Τμήμα Καλλιθέας, εκατό μέρες πριν από την έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων; Αντιλαμβανόμαστε όλοι μας τι πεδίο παραφρολογίας μπορεί να αναπτυχθεί γύρω τους. Το καινούργιο είναι ότι ασχολείται με το ζήτημα, πέρα από τη γνωστή Αντιτρομοκρατική, και η Διεύθυνση Ασφαλείας των Ολυμπιακών Αγώνων (ΔΑΟΑ).

## Πέμπτη 6 Μαΐου

- Θυμόμαστε όλοι μας την «πολιτική των σεισμών». Από σήμερα θα θυμόμαστε και την «πολιτική των ασπασμών». Οι δύο πρώτες κυρίες Ελλάδας και Τουρκίας, Νατάσα και Εμινέ, άρχισαν από απόψε στην πρωθυπουργική κατοικία στη Ραφήνα τους θερμούς ασπασμούς. Βέβαια αυτά είναι για τα κανάλια. Τα σημαντικά ειπώθηκαν ανεπίσημα, μεταξύ τυριού και αχλαδιού, από τους δύο πρωθυπουργούς και τους συν αυτούς.

## Παρασκευή 7 Μαΐου

- Εαρινό Ευρωβαρόμετρο: Σύμφωνα με αυτό οι μέχρι χθες απαισιόδοξοι Έλληνες βλέπουν τώρα το μέλλον με αισιοδοξία. Πιστεύουν στις προεκλογικές υποσχέσεις



της Νέας Δημοκρατίας και αναμένουν τον θετικό αντίκτυπο των Ολυμπιακών Αγώνων στην οικονομία της χώρας. Το ανησυχητικό για τα κόμματα –σημαντικός θεσμός στις δημοκρατίες– είναι ότι μόνο το 28% των πολιτών τα εμπιστεύονται, σε αντίθεση με το 68% που δεν τους έχει εμπιστοσύνη. Και πού έχουν εμπιστοσύνη; Σε ορισμένους θεσμούς. Το υψηλότερο ποσοστό, 84%, κατέχει ο Στρατός. Ακολουθούν οι Δικαστές (73%) και η Αστυνομία (72%). Εμπιστοσύνη στην Εκκλησία έχει το 61% των Ελλήνων και στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 68%. Στον αντίποδα, εκτός από τα κόμματα, βρίσκονται ο Τύπος, που το 51% δεν του έχει εμπιστοσύνη, και οι μεγάλες εταιρείες, που μόνο το 27% τους έχει εμπιστοσύνη. Επίσης το 52% δεν έχει εμπιστοσύνη στον ΟΗΕ.

#### Σάββατο 8 Μαΐου

- Πιασμένες χέρι χέρι –κάτι που συνηθίζεται στην Τουρκία– περπάτησαν για αρκετή ώρα στα στενά της Πλάκας οι πρώτες κυρίες Εμινέ και Νατάσα. Ενόσω οι σύζυγοί τους συζητούσαν για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις και το Κυπριακό, εκείνες απασχολούσαν τη δημοσιότητα. «Πολιτικής των ασπασμών» συνέχεια. Το βρίσκω γενικά καλό αυτό το τετ α τετ χωρίς «τρίτους», τους γνωστούς τρίτους, ανάμεσα στις δύο πλευρές του Αιγαίου. Αν συνεχιστεί ο εκδημοκρατισμός στην Τουρκία, ίσως «κάποτε» τα βρούμε τελικά μεταξύ μας.

#### Κυριακή 9 Μαΐου

- Το «τεστ του Δεκεμβρίου» (ο καθορισμός της ημερομηνίας έναρξης διαπραγματεύσεων μεταξύ Τουρκίας και Ε.Ε.), η οικονομική συνεργασία των δύο χωρών και η ρήση στελέχους της ελληνικής πλευράς ότι «είναι καλύτερα να έχουμε μια καλή είδηση κάθε δίμηνο· δεν βιαζόμαστε» – είναι το «ρεζουμέ» από

τις συνομιλίες των πρωθυπουργών Ελλάδας και Τουρκίας.

- Ένας 24χρονος έφεδρος από το Τζένερς της Πενσιλβάνια είναι ο άνθρωπος που αποκάλυψε το σκάνδαλο των βασανισμών στις φυλακές Άμπου Γράιμπ του Ιράκ. «Μπράβο», σκέφτομαι. Το γεγονός όμως ότι του έδωσε συγχαρητήρια και ο Ράμσφελντ μήπως θα πρέπει να με κάνει να ανησυχώ;

#### Δευτέρα 10 Μαΐου

- Αυτός ο ηλιόλουστος καιρός μού ραγίζει την καρδιά πρωί πρωί. «Είναι τα γενέθλια», μου λένε οι φίλοι μου. Μπα, με τα γενέθλια πάντα τα πήγαινα καλά, μάλλον έχω ακόμα ανοιχτούς λογαριασμούς με την άνοιξη...

- Στην Τουρκία απαγορεύεται δια ροπάλου το φιλί σε ξένη γυναίκα. Ο Πρωθυπουργός Καραμανλής παραλίγο να τα γκρεμίσει όλα επικοινωνιακά, όταν φίλησε στο μάγουλο την Εμινέ, για να την αποχαιρετίσει. Στις δημοκρατίες όμως δεν υπάρχουν αδιέξοδα και έτσι παρενέβει η Διεύθυνση της Τουρκικής Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης και δεν παρουσιάστηκε η εικόνα στα τουρκικά μέσα ενημέρωσης.

- Ο Γ.Α. Παπανδρέου ο μικρός (στην ηλικία) – αντιαμερικανός: Η είδηση είναι απολύτως αληθινή. Μιλώντας σε εκδήλωση της ΠΑΣΠ κατήγγειλε(!) τη συνέχιση της κατοχής στο Ιράκ(!) και οι φοιτητές τού απάντησαν «φονιάδες των λαών, Αμερικάνοι!»! Είχαν προφανώς χιούμορ...

#### Τρίτη 11 Μαΐου

- Διαβάζω στην *Καθημερινή* ότι μόνο 500 από τις 2500 offshore εταιρείες συμπλήρωσαν το 2003 και υπέβαλαν τις δηλώσεις ειδικού φόρου επί των ακινήτων που κατέχουν. Αυτές οι 500 κατέβαλαν συνολικά 10 εκατομμύρια ευρώ. Το ονειδος με τις offshore γενικά το ξέρουμε. Προσέχω όμως ότι οι 260 εξ αυτών κα-



Η «συμμετοχή» του Αφγανιστάν στο «άλμπουμ» του Πλανητάρχη... Ο αριθμός στα λουκέτα είναι «μοναδικός».

τέχουν 400 ακίνητα που βρίσκονται στη Μύκονο, η αντικειμενική αξία των οποίων φθάνει τα 120 εκ. ευρώ, ενώ η εμπορική τους ξεπερνάει τα 400 εκ. ευρώ. Αναρωτιέμαι αν αυτοί εκεί στο ΣΔΟΕ σκέφτηκαν να πάνε να χτυπήσουν πόρτες στη Μύκονο, για να μάθουμε επιτέλους με κάποιο τρόπο ποιοι κρύβονται πίσω από τις εταιρείες αυτές, και κυρίως πού βρίσκουν τα λεφτά.

- Και ενώ «αυτοί» βρίσκουν τα λεφτά για τις βίλες στη Μύκονο, που θα έλεγε και ο κ. Κουρής, κάποιοι άλλοι «χαροπαλεύουν» με τα πανωτόκια. Από το Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου βγήκε μια απόφαση-σταθμός, με την οποία υποχρεώνεται τράπεζα να επιστρέψει τα χρήματα που κράτησε σε βάρος δανειολήπτη, ως αποτέλεσμα πανωτοκίων, κρίνοντας αντισυνταγματική τη διάταξη του νόμου ότι «το επιπλέον ποσό δεν επιστρέφεται». Υπάρχουν και καλές ειδήσεις από καιρού εις καιρόν.

#### Τετάρτη 12 Μαΐου

- Σοκ και δέος. Η δράση φέρνει αντιδραση. Τους νόμους της φύσης μόνο οι ηλίθιοι δεν τους γνωρίζουν ή τους παραβλέπουν. Στο Ιράκ άρχισαν τα αντίποινα για τα βασανιστήρια. Η διεθνής κοινότητα πα-

ραμένει παγωμένη μπροστά στο βίντεο αποκεφαλισμού του Νικ Μπεργκ, αμερικανού επιχειρηματία, από ιρακινούς εξτρεμιστές οργάνωσης που συνδέεται με την αλ-Κάιντα. Η οικογένεια του νεκρού δηλώνει ότι ο επιχειρηματίας είχε συλληφθεί προ δύο μηνών από την ιρακινή αστυνομία και έπειτα από 13 μέρες κράτησης δίχως καμία επαφή με τον έξω κόσμο, αφέθηκε ελεύθερος, χωρίς να του απαγγελθεί καμία κατηγορία. Ο πατέρας του 26χρονου δηλώνει πως ο γιος του προσπαθούσε να επιστρέψει στην πατρίδα του.

- Εν τω μεταξύ άρχισαν να βγαίνουν και οι πρώτες καταγγελίες για βασανισμούς κρατουμένων από αμερικανούς στρατιώτες και στο Αφγανιστάν. Λες και οι πρακτικές των βασανιστηρίων μπορούσαν να έχουν σύνορα.

- Η προεκλογική εκστρατεία για τις Ευρωεκλογές αρχίζει απόψε. Έτσι ο Πρωθυπουργός Καραμανλής, ο Πρόεδρος Παπανδρέου, αλλά και η υπόλοιπη αντιπολίτευση θα σχολιάσουν στη Βουλή απόψε την Οικονομία. Ωραίο θέμα. Να δούμε, θ' ακούσουμε και κάτι που δεν γνωρίζουμε ήδη;



# Δημήτρης Χριστόφιας: «Το σχέδιο Ανάν παραμένει στο τραπέζι. Στόχος η διζωνική-δικοινοτική Ομοσπονδία»

Κύριο ζητούμενο παραμένει η ασφάλεια και η εγγύηση εφαρμογής του Σχεδίου, με την προσθήκη κάποιων άλλων σημείων που δεν θα αποτελούν επαναδιαπραγμάτευση επί της ουσίας του. Αυτό υπογραμμίζει ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ, του μεγαλύτερου σε δύναμη κόμματος στην Κύπρο, και πρόεδρος της Βουλής, προσθέτοντας ότι μετά τις ευρωεκλογές θα πρέπει να αναζητηθεί μια κοινή γλώσσα συνεννόησης. Εκφράζει την πεποίθηση ότι υπάρχουν δυνατότητες επίλυσης έως το τέλος του χρόνου σε συνδυασμό με τον καθορισμό ημερομηνίας για τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Τουρκίας. Σημειώνει επίσης ότι το ζήτημα του δημοψηφίσματος δεν πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο των συζητήσεων τώρα, και ότι δεν έχει νόημα μια κοινή σύσκεψη των ελληνικών και κυπριακών κομμάτων για να παρθεί μια οριστική απόφαση.



## Τη συνέντευξη πήρε ο Σωτήρης Λέτσιος

• Ποιες προϋποθέσεις υπάρχουν αυτή τη στιγμή για την εμφάνιση ενός αναθεωρημένου σχεδίου, έτσι ώστε να οδηγηθούμε στο άμεσο μέλλον σε ένα νέο δημοψήφισμα;

— Εάν καθοδηγούμαστε από τις επιθυμίες μας, οι οποίες είναι δίκαιες, θα αναμέναμε την εμφάνιση ενός σχεδίου που να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες όλων των Ελληνοκυπρίων. Οι διαπραγματεύσεις οδηγήθηκαν από διάφορες δυνάμεις στην επιδιαιτησία από τον Γενικό Γραμματέα. Αυτή η επιδιαιτησία δεν μας ικανοποίησε, ήταν μονόπλευρη, αφού θέλησαν να ικανοποιήσουν την Τουρκία περισσότερο παρά τους Τουρκοκυπρίους. Ο ΟΗΕ και ένα μέρος της διεθνούς κοινότητας, μαζί με την Ε.Ε., εμφανίζονται δυσαρεστημένοι. Εάν φύγουμε από το τραπέζι των διαπραγματεύσεων και απορρίψουμε πλήρως αυτό το σχέδιο τότε δεν θα βρούμε δικαίωση πουθενά. Ευτυχώς ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Τάσος Παπαδόπουλος θεωρεί ότι το σχέδιο

παραμένει ζωντανό και αναλαμβάνει το καθήκον για να επιφέρουμε εκείνες τις αλλαγές που θα διασκεδάσουν το αίσθημα ανασφάλειας, αλλά και για να προχωρήσουμε σε περιορισμένες αλλαγές τις οποίες θα έχουμε συμφωνήσει μαζί με τους Τουρκοκυπρίους. Αυτό είναι το ζητούμενο γι' αυτήν την ώρα, εάν θέλουμε να μην αφήσουμε η εκκρεμότητα αυτή να παραμείνει σε βάθος χρόνου.

• Οι συνθήκες όμως είναι αμφίβολο κατά πόσο ευνοούν την ενεργή συμπαράταξη της Ε.Ε. στην προσπάθεια για εκπόνηση ενός νέου σχεδίου. Μήπως η Κύπρος οδηγείται σε μια ιδιότυπη απομόνωση;

— Σημειώθηκε μια έκρηξη της Ε.Ε., που είχε όμως πολιτικό και κυρίως συναισθηματικό χαρακτήρα και υποχρέωνε τον κ. Φερχόιγκεν να προβεί στις δηλώσεις πικρίας από την συμπεριφορά της κυπριακής ηγεσίας. Ταυτόχρονα όμως δήλωνε ότι επιδίωξη της Ε.Ε.

δεν είναι η διαιώνιση της σημερινής κατάστασης, έστω και αν βοηθηθούν οι Τουρκοκύπριοι να βγουν από την απομόνωση. Δεν επιθυμεί η Ε.Ε. να δημιουργηθεί ένα νέο λιλιπούτιο κράτος στην υπό κατοχή περιοχή και να είναι μέλος της. Επιδίωξή της παραμένει η επανένωση της Κύπρου, και αυτό δεν πρέπει να το ξεχνάμε, αλλά να το αξιοποιήσουμε.

• Εάν παρουσιασθεί ένα νέο σχέδιο το οποίο θα παρέχει σαφείς εγγυήσεις για το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής του, πιστεύετε ότι θα ικανοποιηθεί η ελληνοκυπριακή πλευρά;

— Εμείς αναλύουμε και στο εσωτερικό και στο εξωτερικό την απόφαση της δικής μας συνδιάσκεψης, η οποία κατά την εκτίμησή μας έδινε διέξοδο στο πρόβλημα. Δεν εισακουστήκαμε και καταλήξαμε στο «όχι». Η δική μας πρόταση προκαλεί ενδιαφέρον από όλους, καθώς δεν αποφασίζουν ότι η λύση είναι η διχοτόμηση. Ακόμη και οι Εγγλέ-



ζοι φρονώ ότι δεν θα στηρίξουν την οριστική διχοτόμηση, επειδή δεν τους συμφέρει. Διότι τότε νομιμοποιούνται οι Κύπριοι να αμφισβητήσουν τη νομιμότητα των βάσεων. Εμείς δεν ενδιαφερόμαστε να προωθήσουμε από μόνοι μας την θέση μας, αλλά να ανοίξουμε ένα σταθερό διάλογο, επειδή υπάρχουν διαβαθμίσεις στις απαιτήσεις. Κύριο ζητούμενο παραμένει η ασφάλεια και η εγγύηση εφαρμογής του σχεδίου, με την προσθήκη μερικών άλλων σημείων που μπορούμε να συζητήσουμε και τα οποία δεν θα αποτελούν επαναδιαπραγμάτευση επί της ουσίας του σχεδίου. Ας αφήσουμε για την ώρα να καταλαγιάσουν τα έντονα συναισθήματα και οι αντιπαραθέσεις, και κατόπιν, μετά τις ευρωεκλογές, να αναζητήσουμε μια κοινή γλώσσα συνεννόησης. Πιστεύω ότι υπάρχουν δυνατότητες για επίλυση του Κυπριακού έως το τέλος του 2004, σε συνδυασμό με τον καθορισμό ημερομηνίας για τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Τουρκίας. Θεωρώ όμως ότι το ζήτημα του δημοψηφίσματος δεν θα πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο των συζητήσεων αυτή τη στιγμή. Ας δημιουργηθούν πρώτα οι προϋποθέσεις και έπειτα βλέπουμε.

• *Οι σχέσεις σας με τον κ.*

*Παπαδόπουλο φάνηκε ότι διαταράχθηκαν κάπως το τελευταίο διάστημα, εξαιτίας του ζητήματος της αποδοχής ή μη του σχεδίου Ανάν. Πόσο ανέφελη θα είναι στο άμεσο μέλλον η συνύπαρξη ΑΚΕΛ και Παπαδόπουλου;*  
—Εάν συνέβαινε κάτι τέτοιο, αυτό θα συνέβαινε στη δεδομένη στιγμή που εμφανίστηκε η όχι απόλυτη ταύτιση στην εκτίμηση των δυνατοτήτων επίλυσης. Δεν επήλθε σύγκρουση με τον Πρόεδρο όταν αυτός έλεγε το «τσεκουράτο» «όχι» και εμείς διατυπώναμε με τον τρόπο μας την θέση μας. Πόσο μάλλον τώρα που συμφωνούμε ότι το σχέδιο παραμένει στο τραπέζι και η διζωνική-δικοινοτική ομοσπονδία παραμένει ο στρατηγικός στόχος.

• *Το ΑΚΕΛ πρωτοστάτησε για την προσέγγιση με την τουρκοκυπριακή πλευρά. Στο μέλλον ποιες πρωτοβουλίες μπορεί να πάρει το ΑΚΕΛ για να ριχθούν πιο σταθερές*

*γέφυρες συνεργασίας με την άλλη πλευρά;*

—Το ΑΚΕΛ θα παραμείνει υπέρ της προσέγγισης, προσδίδοντάς της πολιτικό και αντικατοχικό χαρακτήρα. Άλλοι προσπάθησαν να ευνουχίσουν την πολιτική και κοινωνική προσέγγιση – και το πέτυχαν σε ένα βαθμό. Θα συνεχίσουμε τις επαφές με τους αδελφούς Τουρκοκύπριους, προκειμένου να εξηγήσουμε ότι η θέση μας απέτρεψε την οριστική διχοτόμηση και άφησε την ελπίδα ζωντανή. Μαζί θα συνεχίσουμε τον διάλογο, επειδή το «όχι» δεν στρεφόταν εναντίον των Τουρκοκυπρίων, αλλά ενάντια στις μεθοδεύσεις που έγιναν σε βάρος της ελληνοκυπριακής πλευράς.

• *Σύμφωνα με τον κ. Φερχόιγκεν, το «όχι» υπαγορεύθηκε από την ύπαρξη συμφερόντων...*

—Ο κ. Φερχόιγκεν, παρά την εκτίμηση που του έχω, δεν κατέχει την απόλυτη αλήθεια. Ασφαλώς και μέσα στο «όχι» συμπλέουν όλες οι απόψεις χωρίς να εξαιρούνται και τα όποια συμφέροντα. Ποιο είναι όμως το βάρος αυτών των τάσεων που περιλαμβάνονται μέσα στο ποσοστό του 76%; Το βάρος αυτό δεν ήταν που συντέλεσε στην επικράτηση του «όχι». Αποπνέει εθνικισμό και ρατσισμό το να υποστηρίζεται ότι εμείς θα φορτωθούμε την ευθύνη να ταϊζουμε τους Τουρκοκύπριους, εάν αποδεχθούμε το σχέδιο Ανάν. Το μεγάλο λάθος ήταν ότι δεν μερίμνησαν να ικανοποιήσουν και τους Ελληνοκύπριους, πράγμα για το οποίο τους προειδοποιούσαμε επί μήνες.

• *Διαπιστώσαμε ότι τόσο το ΑΚΕΛ όσο και ο ΔΗΣΥΝ τήρησαν αντιφατική στάση στις διάφορες φάσεις συζήτησης του σχεδίου, αλλά και ότι οι κύπριοι πολίτες δεν θέλησαν να πειθαρχήσουν στις θέσεις των κομμάτων – με πιο τρανή απόδειξη τα όσα διαδραματίστηκαν στον Δημοκρατικό Συναγερμό. Υπάρχει κίνδυνος δημιουργίας πολωτικού κλίματος στο μέλλον;*

—Φαίνεται ότι η ηγεσία προχώρησε στην αποδοχή συμβιβασμών που δεν έπεισαν όχι μόνο τα εθνικιστικά στοιχεία του κόμματος αλλά και τους πιο

καλοπροαίρετους. Οι ηγεσίες πρέπει να βρίσκονται ένα βήμα πιο μπροστά από τον κόσμο αλλά χωρίς να αποκόπτονται. Εμείς δεν είμαστε μόνο κόμμα της επαναπροσέγγισης, αλλά και της έκφρασης των λαϊκών συμφερόντων. Το ΑΚΕΛ, ενώ βρίσκεται σε μια διάσταση με τα αισθήματα των Τουρκοκυπρίων που το εμπιστεύονται, εντούτοις δεν βρίσκεται σε διάσταση με τα μέλη και τους οπαδούς τους. Το 80% των ψηφοφόρων μας υπάκουσε στην απόφαση που πήραμε μετά από συστηματική συζήτηση. Στην περίπτωση που επικρατούσε το «ναι» με ένα ποσοστό περίπου 51%, έναντι του 49% που θα συγκέντρωνε το «όχι», τότε θα μιλούσαμε για σφάλμα. Θα μπορούσε να εφαρμοσθεί αυτή η λύση; Θα διαλύαμε και την συνεργασία με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας προκαλώντας μια απέραντη σύγχυση. Ως κόμμα μαρξιστικό έπρεπε να εξετάσουμε όλους τους παράγοντες. Αυτό πράξαμε, και αφήσαμε μετά το «όχι» ανοιχτό το παράθυρο.

• *Πώς είδατε την συνολική στάση των κομμάτων της ελληνικής αριστεράς;*

—Πιστεύω ότι και τα δύο κόμματα έχουν ως αφετηρία το καλώς εννοούμενο συμφέρον της Κύπρου. Είναι θεμιτές οι διαφορετικές εκτιμήσεις της κατάστασης. Σεβόμενοι την αυτονομία των κομμάτων δεν απαιτούμε ταύτιση με τις δικές μας θέσεις.

• *Πώς σχολιάζετε την πρόταση που έγινε από το ΠΑΣΟΚ για κοινή σύσκεψη αρχηγών των ελληνικών και κυπριακών κομμάτων με την παρουσία των Προέδρων της Δημοκρατίας Ελλάδας και Κύπρου;*

—Εάν οι Κύπριοι δεν καθίσουν να βρουν μια κοινή συνισταμένη και να συμφωνήσουν μεταξύ τους, το θεωρώ πολύ ριψοκίνδυνο να προχωρήσει μια τέτοια πρωτοβουλία, η οποία και δεν θα αποδώσει. Από την στιγμή που οι Κύπριοι καταλήξουν σε κάτι, ίσως τότε να βρεθεί ένας τρόπος για να στηρίξουμε όλοι από κοινού αυτή την απόφαση. Δεν έχει νόημα να μιλάμε για πανεθνικές συσκέψεις, αλλά για το πώς θα μπορέσουν να συνεννοηθούν ικανοποιητικότερα οι Ελληνοκύπριοι, για να οδηγηθούμε ώριμα σε μια απόφαση. 



# Το Άμπου Γράιμπ δεν θα ξεχαστεί

του Αλέξανδρου Καζαμία

Και να που μάθαμε πόσο μετρά η αξιοπρέπεια του ανθρώπου στις δικές μας μέρες: όσο μία κουκούλα στο κεφάλι και το ρεύμα που στέλνουν στα γεννητικά του όργανα δύο ηλεκτροφόρα καλώδια.

«Στρατιωτικά σκυλιά χρησιμοποιούνταν για να εκφοβίσουν τους κρατουμένους... Στις 18 Ιανουαρίου 2004 ένας ανυπάκουος κρατούμενος με σπασμένο χέρι... Γύρω στον Νοέμβριο ένας φυλακισμένος μεταφέρθηκε στο Α1. Τον τσίτωσαν τόσο άσχημα ώσπου πέθανε ο άνθρωπος». Αυτά σημείωνε στο ημερολόγιό του ο αμερικανός λοχίας Ιβάν Φρέντρικ από τις φυλακές του Άμπου Γράιμπ.



**Σ**ε άλλη πλευρά των φυλακών η έφεδρος Λύντι Ίνγκλαντ έσερνε έναν γυμνό Ιρακινό από ένα λουρί που του είχαν περάσει στο λαιμό. Πίσω στη Βρειζίνια, δεν θα την άφηναν να τυραννά μ' αυτόν τον τρόπο ούτε ένα ψωριάτικο σκυλί. Κι όμως στο Ιράκ μπορεί, όπως μπορεί κι ο

φίλος της Τσαρλς Γκάρνερ να χτυπά τον Χάινταρ Αμπντ προστάζοντάς τον: «όποτε σφυρίζω, να γαυγίζεις». Αλήθεια, γιατί οι άνδρες και οι γυναίκες της πιο αναπτυγμένης χώρας του πολιτισμού μας αντλούν τέτοια χαμόγελα ηδονής από την υποβολή αβοήθητων ανθρώπων σωμάτων στους πιο αφόρητους

σπασμούς του πόνου και στην κτηνωδία;

«Χτυπούσαν τα κεφάλια μας στους τοίχους και στις πόρτες», ξαναλέει ο Αμπντ. «Κι όταν αρνηθήκαμε να βγάλουμε τα ρούχα μας, μας χτύπησαν και τα ξέσχισαν μ' ένα λεπίδι... Τον έβαλαν να καθίσει δίπλα μου. Το πέος του ήταν πολύ κοντά στο στόμα μου. Δεν ήξερα πως ήταν φίλος μου εξαιτίας της κουκούλας...». Όμως ο Γκάρνερ, που διέταζε αυτές τις αναπαραστάσεις του στοματικού έρωτα μεταξύ μουσουλμάνων ανδρών, είναι ένας καλός Χριστιανός που σέβεται το Θεό του. Πίσω στη Βιρτζίνια εκκλησιαζόταν κάθε Κυριακή, και στο κατώφλι του σπιτιού του έχει κρεμάσει πλάκα με χαραγμένη μια περικοπή από την Παλαιά Διαθήκη. Είναι ο καλός Αμερικανός, που ντρόπιασε δυστυχώς τη χώρα του πράττοντας, όπως είπε ο πρόεδρος Μπους, «όχι αμερικανικά». Πώς όμως κατόρθωσε αλήθεια να τα κάνει όλα αυτά και, προπαντός, γιατί; Και πώς ολόκληρη η Αμερικανική Διοίκηση τον άφηνε, εν γνώση της, για μήνες, να τα συνεχίζει;

Στα ερωτήματα αυτά, μία και μόνο απάντηση υπάρχει. Ο σαδισμός, η βία και η αποκτήνωση των Ιρακινών στο Άμπου Γράιμπ δεν ήταν ούτε «ένα μεμονωμένο περιστατικό», ούτε «μια κακομεταχείριση, που τεχνικά διαφέρει από το βασανισμό», όπως ισχυρίζεται ο φασίζων υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ. Όσα ανέδειξαν οι λίγες φωτογραφίες που έκαναν τον γύρο του κόσμου το τελευταίο δεκαήμερο είναι η κορυφή του παγόβουνου μιας συστηματικής πολιτικής θεσμοποιημένων βασανιστηρίων που προέρχεται απευθείας από τα νοσηρά μυαλά που κυβερνούν την Ουάσιγκτον. Πενήντα χρόνια μετά το θάνατο του Στάλιν, αποκτήσαμε πλέον «το νέο γκουλάγκ» του εικοστού πρώτου αιώνα μέσα στις ίδιες φυλακές των πρώην δικτατοριών που οι ΗΠΑ μετέτρεψαν σε κατεχόμενα προτεκτοράτα της ιμπεριαλιστικής τους κυριαρχίας. Η έκφρα-



ση άλλωστε δεν είναι δική μας: ανήκει στον πρώην σύμβουλο του προέδρου Κλίντον, Σίντνεϋ Μπλούμενθαλ, ο οποίος υπολογίζει ότι σήμερα «περί τους 10.000 ανθρώπους κρατούνται στο Ιράκ, 1.000 στο Αφγανιστάν και σχεδόν 700 στο Γκουντάναμο».

Όμως δεν είναι μόνο η έκταση των νέων αυτών στρατοπέδων συγκέντρωσης που επιβεβαιώνει τη θεσμοποίηση των βασανιστηρίων ως πάγιο πλέον μέσο της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Ένας ολόκληρος γραφειοκρατικός μηχανισμός από στρατιωτικές, παρακρατικές και μισθοφορικές υπηρεσίες έχει δημιουργηθεί γύρω απ' αυτό που η CIA περιγράφει σε ειδικό εγχειρίδιο ως «Εκπαίδευση εκμετάλλευσης ανθρωπίνων πόρων». Ορίστε τι λέει ανάμεσα στις άλλες οδηγίες του: «Σκοπός όλων των τεχνικών καταναγκασμού είναι ο διεμβολισμός ψυχολογικής κατάπτωσης στο υποκείμενο μέσω της εισχώρησης μιας υπέρτατης εξωτερικής δύναμης κατά της βούλησής του για αντίσταση». Κι όσο για τις κουκούλες, εξηγεί: «Το αίσθημα της ταυτότητας ενός προσώπου εξαρτάται από τη συνέχεια με τον περίγυρό του... Η κράτηση πρέπει να σχεδιάζεται έτσι ώστε... να ενισχύει τα αισθήματα της αποκοπής από οτιδήποτε γνώριμο ή καθησυχαστικό».

Πέραν αυτών, η ύπαρξη θεσμοποιημένης πολιτικής επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι όλες οι καταθέσεις αναφέρουν πως τα βασανιστήρια στο Άμπου Γράιμπ πραγματοποιήθηκαν υπό τη στενή επίβλεψη και τις διαταγές ειδικών ομάδων της CIA και των Πληροφοριών Στρατού (MI). Σύμφωνα με το Εξεταστικό Πόρισμα του υποστρατήγου Ταγκούμπα, που διεξήχθη για λογαριασμό του Πενταγώνου στο Άμπου Γράιμπ από τις 31 Ιανουαρίου ως τις 9 Μαρτίου, «μυστικές υπηρεσίες του στρατού, η CIA και ιδιωτικοί συμβασιούχοι ζητούσαν ενεργά από τους φρουρούς να δημιουργήσουν τις φυσικές και διανοητικές προϋποθέσεις για την ευνοϊκή ανάκριση των μαρτύρων» – σημειωτέον, όχι ενόχων αλλά «μαρτύρων». Τα ίδια ακριβώς αναφέρει στο ημερολόγιό του και ο λοχίας Φρέντρικς: «CID παρόν όταν στρατιωτικά σκυλιά χρησιμοποιήθηκαν για να εκ-

φοβίσουν φυλακισμένους κατόπιν υπόδειξης Στρατιωτικών Υπηρεσιών MI... Πράκτορας του CID είπε σε στρατιώτη του A1 να τσιτώσει έναν φυλακισμένο όσο το δυνατό περισσότερο... Φυλακισμένος πιάστηκε με κεφαλοκλείδωμα και πετάχτηκε έξω παρουσία ομάδας πρακτόρων CID», κ.λπ. Σύμφωνα επίσης με τη Γενική Διοικήτρια των φυλακών του Ιράκ, στρατηγό Τζάνις Καρπίνσκι, στα τέλη του περασμένου Αυγούστου ειδική ομάδα από το Γκουαντάναμο υπό την ηγεσία του υποστρατήγου Τζέφρεϋ Μίλλερ επισκέφθηκε το Άμπου Γράιμπ για να «παράσχει νέες τεχνικές». Παρ' όλα αυτά τελικά μόνο έξι στρατιώτες εστάλησαν στις 13 Μαρτίου στο Στρατοδικείο με την κατηγορία της «κακομεταχείρισης» και όχι του βασανισμού, ενώ ο ίδιος ο Ράμσφελντ ομολογεί πως, δύο μήνες αργότερα, ακόμη δεν έχει διαβάσει το Πόρισμα Ταγκούμπα που οδήγησε στην απομάκρυνση των έξι στρατιωτών.

Ωστόσο η αδιαφορία του υπουργού Άμυνας των ΗΠΑ για το καταγγελτικό πόρισμα του υπουργείου του είναι απολύτως κατανοητή. Από τον περασμένο Οκτώβριο η Διοικητής φυλακών του Ιράκ Καρπίνσκι γνώριζε όσα συνέβαιναν στο Άμπου Γράιμπ, χωρίς να λαμβάνει κανένα απολύτως μέτρο. Αυτό βεβαιώνει η πρόεδρος της αποστολής του Ερυθρού Σταυρού στο Ιράκ Νάντα Ντουμάνι, καθώς και ο πρόεδρος του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού Τζάκομπ Κέλλεμπεργκερ, που επισκέφτηκε την Ουάσιγκτον στις 13 Ιανουαρίου και συζήτησε το θέμα αυτό με τους Κόλιν Πάουελ, Κοντολίζα Ράις και τον υφυπουργό Άμυνας Πωλ Γούλφοβιτς. Αν δεν ενημερώθηκε αυθημερόν, ο Ράμσφελντ πρέπει να γνώριζε την υπόθεση τουλάχιστον από τις 31 Ιανουαρίου, όταν δηλαδή διέταξε την εξεταστική έρευνα του υποστρατήγου Ταγκούμπα. Όμως στο διάστημα αυτό όχι μόνο δεν ελήφθη άλλο μέτρο εκτός από την αποπομπή των έξι στρατιωτών, αλλά από τις αρχές Απριλίου ο στρατηγός Μάγιερ πίεζε το κανάλι CBS να μην δημοσιοποιήσει τις φωτογραφίες των βασανιστηρίων μέχρι τις 28 Απριλίου, οπότε ξέσπασε η υπόθεση. Αν πιστέψουμε τον Ράμσφελντ, ο πρόεδρος Μπους δεν είχε ενημερωθεί

ούτε μία φορά για όσα γνώριζαν οι τέσσερις στενότεροι συνεργάτες του στο υπουργικό συμβούλιο των ΗΠΑ. Πραγματικά, τι άλλο μπορούν να θεωρηθούν αυτά εκτός από μια θεσμική συγκάλυψη των βασανιστηρίων, προκειμένου να συνεχιστεί και στο εξής η συστηματική διεξαγωγή τους;

Βεβαίως στο τέλος απομένει πάντα το ίδιο αναπάντητο ερώτημα: γιατί να υποβάλλεται ξανά η ανθρωπίνη υπόσταση σε τέτοιο φρικαλέο εξευτελισμό, και μάλιστα από το κράτος που ηγείται της επιβολής του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ολόκληρο τον κόσμο; «Χύσιμο κρύου νερού σε γυμνούς κρατουμένους... απειλές κρατουμένων ανδρών με βιασμό... σοδομισμός κρατουμένου με χημική λάμπα και πιθανώς με σκουπόξυλο», γράφει το Πόρισμα του Πενταγώνου. Τελικά πίσω από κάθε δημοκρατία κρύβεται πάντα το ίδιο βίαιο κι ανεξέλεγκτο πρόσωπο της εξουσίας που φανερώνεται με όλη του τη φρίκη όποτε συναντά μια ισχυρή αντίσταση. Κι όπως μας έμαθαν οι Φασίστες του 20ού αιώνα, η ανεξέλεγκτη εξουσία δεν είχε ποτέ πού αλλού να στραφεί παρά στο μηδενιστικό τέλος της ολοκληρωτικής αποκτήνωσης του ανθρώπου.



Όψεις  
της ανθρωπολογικής  
σκέψης και έρευνας  
στην Ελλάδα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΘΝΟΛΟΓΙΑΣ

**Ελληνική Εταιρεία Εθνολογίας**

Εισηγήσεις ελλήνων  
και ξένων επιστημόνων  
στο συνέδριο που αποτίμησε την  
ανθρωπολογική έρευνα στην  
Ελλάδα  
τα τελευταία τριάντα χρόνια



## Πολιτική βασανιστηρίων

**Σ**οκ και δέος, αλλά και αηδία και αγανάκτηση, σκόρπισαν στη διεθνή κοινή γνώμη οι εικόνες από την κτηνωδία αμερικανών «ανακριτών» και φυλάκων σε βάρος κρατουμένων στις φυλακές του Άμπου Γράιμπ στο Ιράκ, που δημοσιεύτηκαν σε όλο τον κόσμο. Πολύ περισσότερο καθώς, όπως αποδεικνύεται μέρα με την ημέρα, οι εικόνες αυτές της φρίκης αποτελούν ουσιαστικά την κορυφή ενός παγόβουνου, οι λεπτομέρειες του οποίου παραπέμπουν στα ναζιστικά κολαστήρια του Τρίτου Ράιχ, διαγράφοντας ζοφερό το μέλλον που επιφυλάσσει η αμερικανική κυριαρχία στον πλανήτη.

Η ιστορία δεν είναι καινούργια. Από τον περασμένο χρόνο, διεθνείς οργανισμοί και προσωπικότητες προειδοποιούν δημόσια, ή με εκθέσεις τους προς αρμόδιες αμερικανικές υπηρεσίες, για τα βασανιστήρια σε βάρος κρατουμένων στο Ιράκ. Αλλά και πριν από αυτό, υπήρξε σωρεία καταγγελιών για βασανισμούς κρατουμένων στο περίφημο στρατόπεδο του Γκουαντάναμο, το οποίο η αμερικανική κυβέρνηση είχε επιλέξει για τον εγκλεισμό αιχμαλώτων του «πολέμου κατά της διεθνούς τρομοκρατίας», ακριβώς επειδή βρίσκεται εκτός της επικράτειας των ΗΠΑ, οπότε θα αποτρέπονταν διαμαρτυρίες τόσο για τις συνθήκες κράτησης και για τις μεθόδους ανάκρισης όσο και για την απουσία συνηγόρων υπεράσπισης των κρατουμένων. Όπως υπήρξαν στη συνέχεια και καταγγελίες για βασανισμούς αιχμαλώτων και κρατουμένων υπόπτων για συνεργασία με την αλ-Κάιντα στο ίδιο το Αφγανιστάν.

Και για μεν τους κρατούμενους στο Αφγανιστάν, όπως και στο Γκουαντάναμο, οι Αμερικανοί δεν μπόρεσαν καν στον κόπο να απαντήσουν στις –χλιαρές πάντως– διεθνείς αντιδράσεις, με τον ισχυρισμό ότι οι κρατούμενοι στις περιπτώσεις αυτές ήταν οι κατά τεκμήριο κακοί και αμέσως ή εμμέσως ύποπτοι για τα τραγικά τρομοκρατικά χτυπήματα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στη Νέα Υόρκη και την Ουάσιγκτον.

Όμως οι ανατριχιαστικές αποκαλύψεις για τα απάνθρωπα βασανιστήρια στη φυλακή Άμπου Γράιμπ του Ιράκ ξεπέρασαν κάθε όριο, προκαλώντας φρίκη και τρόμο σε όλη την ανθρωπότητα. Φρίκη, διότι τα στοιχεία των αποκαλύψεων –συνοδευόμενα μάλιστα από εύγλωττες εικόνες– συνιστούν την κατάφωρη παραβίαση κάθε έννοιας ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την καταρράκωση κάθε ανθρωπίνης αξίας. Τρόμο, διότι πίσω από τις πράξεις αυτές βρίσκονται οι επίσημες αρχές ενός κράτους το οποίο επιδιώκει να κυριαρχεί και να κανοναρχεί όλες τις πτυχές της ζωής του πλανήτη, στο όνομα μάλιστα βασικών αρχών και αξιών που παραβιάζονται στο Ιράκ.

Ο πρόεδρος Τζορτζ Μπους, όσο και ο υπουργός Άμυνας Ντόναλντ Ράμσφελντ, σε κατάθεσή τους στο Κογκρέσο, ζήτησαν συγγνώμη για τα βασανιστήρια. Είναι βέβαιο όμως ότι δεν έπεισαν κανέναν, καθώς ήταν φανερό ότι επρόκειτο για ένα ακόμα υποκριτικό επικοινωνιακό τέχνασμα της στιγμής, υπαγορευμένο από την κακή εικόνα που δημιουργείται, σε συνδυασμό με τις συνεχιζόμενες πιέσεις για τις κατά συρροή και κατ' εξακολούθηση παρανομίες, αλλά και τον κακό σχεδιασμό και τελικά την αποτυχία της όλης επιχείρησης στο Ιράκ, ιδιαίτερα ενόψει των εκλογών του ερχόμενου Νοεμβρίου στις ΗΠΑ.

Για τον ίδιο λόγο άλλωστε δεν πείθει η παραπομπή σε δικαστήριο της Βαγδάτης(!) πέντε ή έξι αμερικανών στρατιωτών, ως



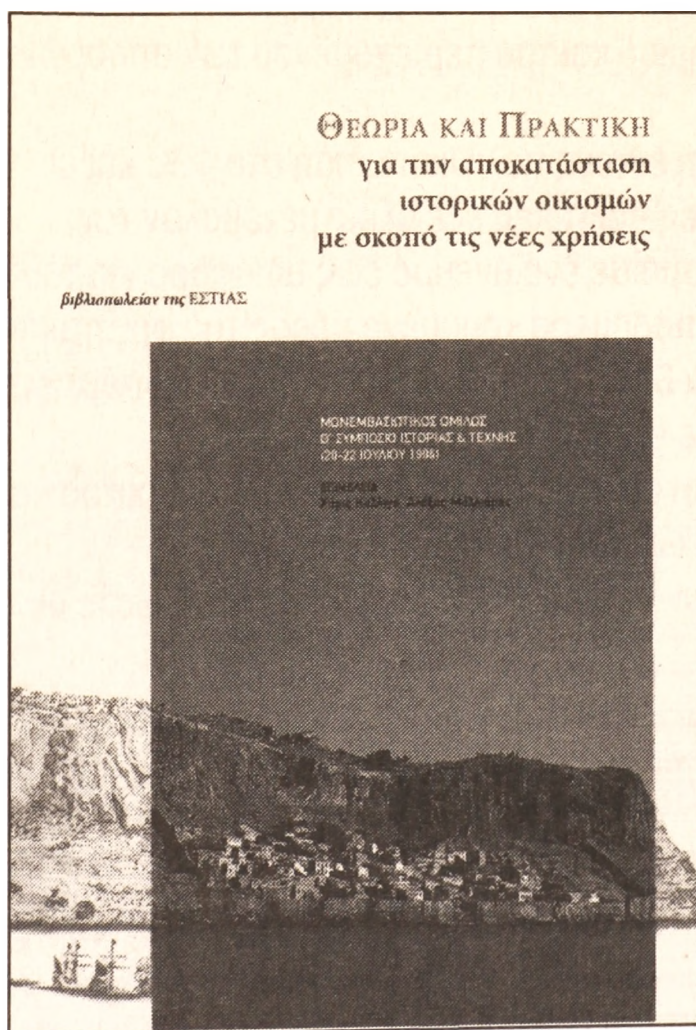
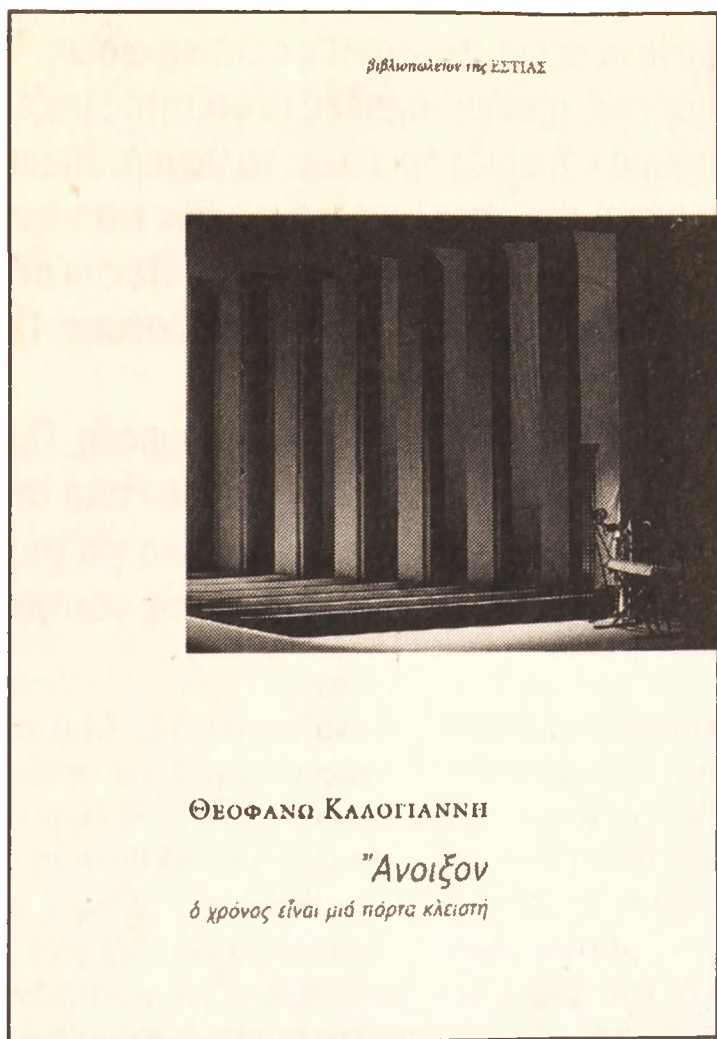
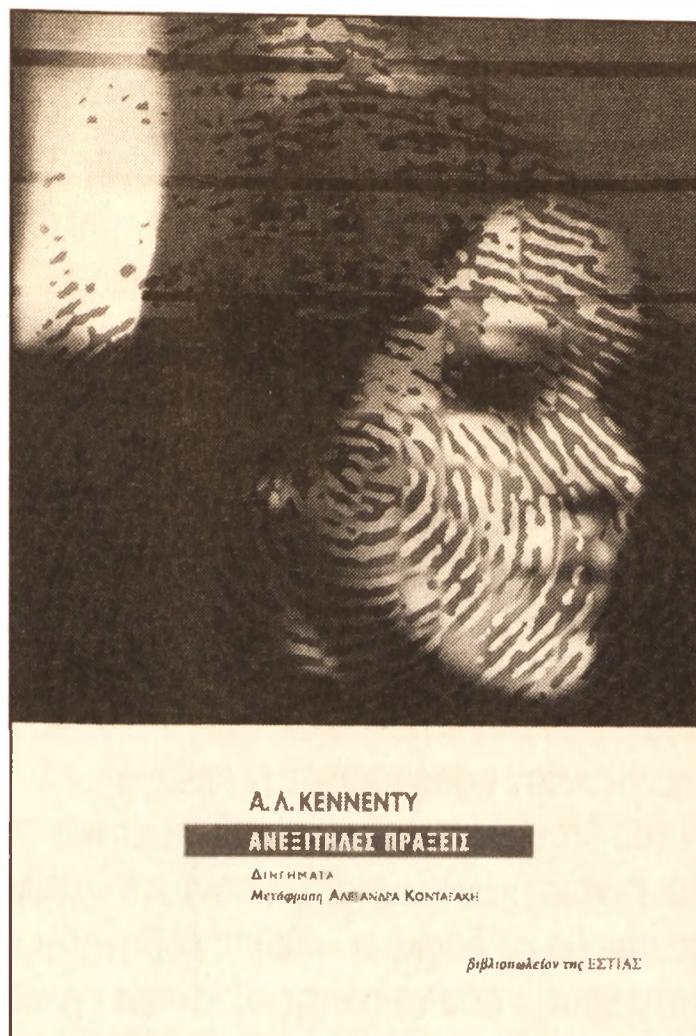
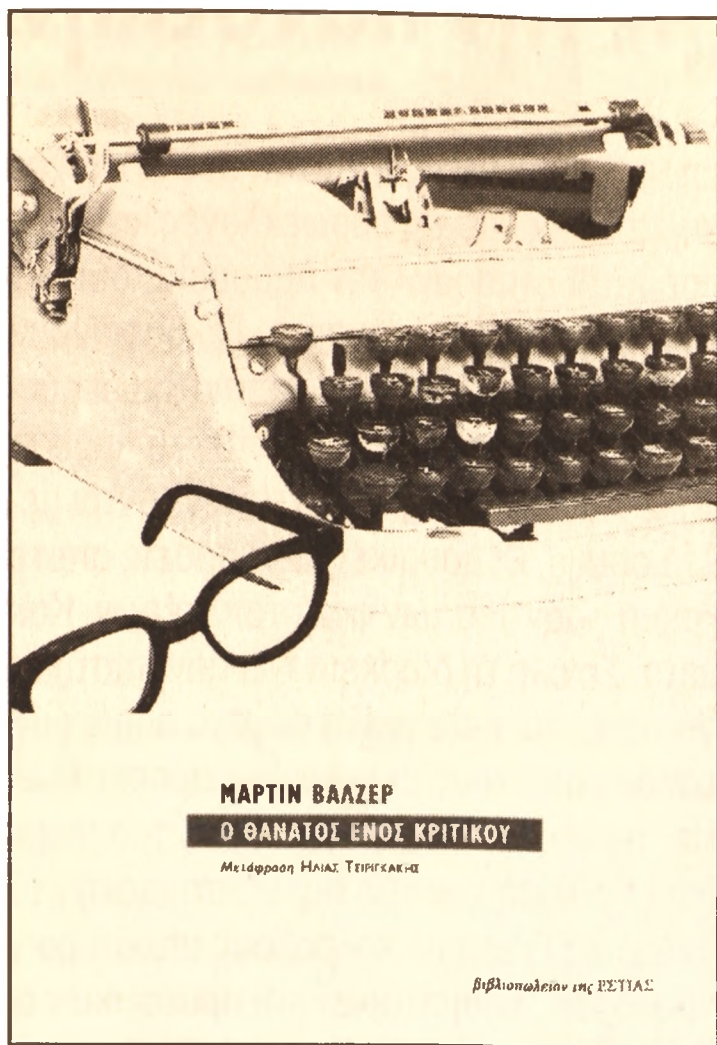
υπαίτιων των βασανιστηρίων, ή ακόμα και μια ενδεχόμενη παραίτηση ή αποπομπή του υπουργού Ράμσφελντ. Οι πράξεις που αποκαλύπτονται στις φρικιαστικές εικόνες που συγκλόνισαν τη διεθνή κοινή γνώμη, δεν είναι προϊόν μόνο της αρρωστημένης φαντασίας κάποιων στρατιωτών, ούτε έκφραση της έτσι κι αλλιώς επικίνδυνης και καταστροφικής πολιτικής που ενσarkώνουν ο Ράμσφελντ, ο υφυπουργός του Γούλφοβιτς, ή οι λοιποί της παρέας του Λευκού Οίκου, περιλαμβανομένου φυσικά και του προέδρου Τζορτζ Μπους. Στην ουσία είναι προϊόν του ίδιου του συστήματος που εξέθρεψε όλους τους παραπάνω και τους ανέδειξε στα ανώτατα και ανώτερα αξιώματα της εξουσίας στη χώρα τους, για να τους καταστήσει ρυθμιστές της «νέας τάξης» στον κόσμο και από τη θέση αυτή μόνους υπερασπιστές των παγκόσμιων αρχών και αξιών. Είναι προϊόν των μηνυμάτων που ταυτίζουν την «Αμερική» με κάθε έννοια ελευθερίας, δημοκρατίας, δικαιοσύνης και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Των μηνυμάτων περί του ενός και μοναδικού περιούσιου λαού –του αμερικανικού έθνους– που περιβάλλεται ολόγυρα από εχθρούς, κακούς και μνησικάκους, γι' αυτό και νομιμοποιείται να καταφεύγει σε οποιαδήποτε παρανομία ή αυθαιρεσία.

Η προπαγάνδα του Λευκού Οίκου, αφού προσπάθησε μάταια να πείσει τη διεθνή κοινή γνώμη –και κυρίως την αμερικανική– ότι τα περιστατικά που καταγγέλλθηκαν στο Ιράκ ήταν «μεμονωμένα», θα προσπαθήσει τώρα να πείσει ότι τελικά ο πρόεδρος δεν γνώριζε τίποτα από όσα γίνονταν. Αλλά και ο Αδόλφος Χίτλερ, που θέλησε πριν από 65 χρόνια να επιβάλει τη δική του «νέα τάξη» στον κόσμο και την κυριαρχία της «αρίας φυλής», ίσως δεν γνώριζε τίποτα για τα βασανιστήρια στα στρατόπεδα συγκέντρωσης, όπου βασανίστηκαν ή έχασαν τη ζωή τους εκατοντάδες χιλιάδες Εβραίοι, οι σημερινοί στενοί φίλοι –οι μόνοι ίσως– και οιονεί προστατευόμενοι των Αμερικανών.

Το ερώτημα είναι αν ο αμερικανικός λαός θα θελήσει να απαλλάξει τη χώρα του –και μαζί τον κόσμο ολόκληρο– από μια μαύρη κι επικίνδυνη κυβέρνηση, ή ο πρόεδρος Μπους και η συμμορία του θα καταφέρουν να αιματοκυλίσουν τον πλανήτη σε ένα νέο ολοκαύτωμα.

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΣ







# Νύχτες στη Μύκονο με την πανσέληνο;

Την Τετάρτη διεξήχθησαν οι φοιτητικές εκλογές στα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ. Μια γεύση ίδια περίπου όπως πέρυσι και, προβλέπω, μάλλον ίδια με εκείνην του επομένου χρόνου· εκτός και αν... Μήπως είναι απαξιωτικά αυτά για έναν θεσμό που θα έπρεπε να σεβόμαστε και να παρακολουθούμε κάθε κίνηση γύρω απ' αυτόν με προσοχή και ενδιαφέρον; Ούτε απαξιωτικά, ούτε τίποτε άλλο: Απλώς περιγραφικά του τι συμβαίνει.

Από τα παλιότερα χρόνια, όταν σε πολλά Ανώτατα Ιδρύματα απαγορευόταν ο συνδικαλισμός και οι εκλογές που γίνονταν αφορούσαν την εκλογή «προέδρου του έτους», του οποίου αποκλειστική φροντίδα και έγνοια ήταν να υπάρχει πάντοτε κιμωλία στον πίνακα που θα edίδασκε ο «κύριος καθηγητής», περάσαμε στα χρόνια που το φοιτητικό κίνημα (γνωστό τότε με το αρκτικόλεξο Φ.Κ.) ανδρώθηκε, πρωτοπόρησε σε αγώνες κοινωνικούς, πολιτικούς, στο Κυπριακό, αλλά και σε κριτική του ίδιου Πανεπιστημίου και του περιεχομένου των σπουδών του.

Σιγά-σιγά η έντονη πολιτικοποίηση στο Φ.Κ. και οι γενικότερες πολιτικές εξελίξεις μετέβαλαν τον συνδικαλισμό σε ένα άνευρο έως αδιάφορο για τους φοιτητές, παράμερα κρυμμένο μέρος της φοιτητικής ζωής, όταν βέβαια δεν θορυβεί σε ξέφρενα πάρτι, σε ντίσκο ή σε εξορμήσεις σε κοσμικά νησιά.

Οι πολιτικοί αρχηγοί περνούν από τα αμφιθέατρα και μιλούν για ωραία πολιτικά προγράμματα, κατακεραυνώνοντας τα άλλα κόμματα· άλλωστε οι

επόμενες εκλογές ήταν πάντα στο στόχαστρο – τώρα μάλιστα έχουμε τις ευρωεκλογές και όλοι θέλησαν να «σηματοδοτήσουν» την παρουσία τους. Και φυσικά μουσικές, πολλές μουσικές ξεκουφαίνουν τους περαστικούς από τους πανεπιστημιακούς χώρους. Ούτε λόγος για μαθήματα, όταν τα «μουσικά» πράσινα, μπλέ και κόκκινα ηχεία ανταγωνίζονται με παλιά και νέα σουξέ. Οι μουσικές μεταδόσεις αποτελούν την καίρια φροντίδα των φοιτητοπατέρων. Και τι γίνεται μετά; Σε όλη τη διάρκεια του πανεπιστημιακού έτους φοιτητές και εκλεγμένα όργανα αδρανούν πλήρως ή κάποιοι από τους εκλεγέντες προσκολλώνται σε καθηγητές για τη διεκπεραίωση προγραμμάτων ή τη συμπερίληψή τους σε πανεπιστημιακού τύπου διακοπές Erasmus και ρόλους υποστηρικτών προέδρων, κοσμητόρων και πρυτανικών αρχών. Η έννοια της αυτονομίας –άλλη πολυπαιγμένη έννοια κι αυτή– έχει ξεχαστεί και η μόνη επιβίωσή της είναι με τη μορφή αυτονόμησης ομάδων από τις οργανωμένες φοιτητικές συσπειρώσεις. Παρέες-παρέες, ομάδες-ομάδες οι φοιτητές μαζεύονται στα στέκια και αδιάφοροι περί τα πανεπιστημιακά συνομιλούν αποκλειστικά σχεδόν για τις προσωπικές τους ανησυχίες. Ίσως κάποτε αυτές οι ανησυχίες να βρουν μια νέα μορφή πολιτικής δράσης. Προς το παρόν πάντως, τέλμα.

Ακολουθεί το κείμενο του Γ. Μαυράκη, Προέδρου του Συλλόγου Φοιτητών Τ.Ε.Ι. Ηπείρου από την Ηγουμενίτσα, που είναι ενδεικτικό για τους προσανατολισμούς της σημερινής φοιτητικής γενιάς.

**Ε**άν ερωτηθούν όλοι οι πολιτικοί αρχηγοί των κομμάτων της χώρας για την κατάσταση στη τριτοβάθμια εκπαίδευση και τον ρόλο των πολιτικών παρατάξεων στο χώρο, όλοι ανεξαιρέτως θα κομπιάσουν. Μερικοί ίσως δώσουν μιαν απάντηση και θα ζητήσουν να προχωρήσει η συζήτηση σε άλλο επίπεδο. Μα πώς να προχωρήσει όταν αυτή η απάντηση δεν είναι διόλου πειστική; Μου είναι

τόσο δύσκολο να προσδιορίσω το καλό που κάνουν, εάν κάνουν, που έχω έρθει στη κατάσταση να γράφω ετούτο εδώ το άρθρο μπας και μου απαντηθούν μερικά ερωτήματα που δημιουργήθηκαν τα τελευταία τρία χρόνια που ασχολούμαι ενεργά με τα κοινά στο χώρο του εκπαιδευτικού μου ιδρύματος.

Διαβάζοντας κανείς το βιβλίο του Θ. Σκρούμπελου *Οι κόκκινοι φίλοι μου*, ίσως βρει μέσα στις σελίδες του μια γε-

νεσιουργό αιτία. Μια αιτία που έκανε τους φοιτητές να συνδικαλιστούν και να μάχονται τόσο ώστε να φτάσουν στο σημείο κάποτε να χάσουν τη ζωή τους, μια αιτία που μακριά απέχει από την διοργάνωση εκδρομών στη Μύκονο – μέρες που 'ναι για την εκπαίδευση.

Πόσο ελπιδοφόρο βρίσκει κανείς το γεγονός ότι εκατοντάδες χιλιάδες φοιτητές ανά την Ελλάδα απαρνούνται την κριτική τους σκέψη για μια χούφτα πο-



λιτικούς προϊστάμενους, που θα τους πουν το πού, το πώς και το γιατί θα κάνουν μερικά πράγματα για το ίδιο τους το καλό;

Καθόλου αντίθετος δεν είμαι με την πολιτικοποίηση και τον συνδικαλισμό στη νεολαία, μάλιστα μπορώ να θεωρήσω τον εαυτό μου υπέρμαχο και των δύο. Δεν είμαι όμως διόλου υπέρ μιας άκρατης και ανήλεης κομματικοποίησης που δίνει το χρίσμα του ΠΑΣΠίτη, του ΔΑΠίτη, του ΠουΚουΣίτη κ.λπ. σε μια χούφτα παιδάκια και τους λέει ότι είναι οι σωτήρες του φοιτητικού κόσμου και δη ολόκληρης της ακαδημαϊκής κοινότητας. Αντίθετα πιστεύω ότι αυτή η χούφτα «ιδεολόγων» είναι εκείνοι που κρατάνε καδρόνια και χτυπιούνται στα Α.Ε.Ι. και τα Τ.Ε.Ι. στις φοιτητικές εκλογές, είναι οι ίδιοι ιδεολόγοι που βρομίζουν τοίχους, παράθυρα και οποιαδήποτε άλλη επιφάνεια δεχτεί την κόλλα που τους έχει προμηθεύσει το κόμμα για τις πανάκριβες έγχρωμες αφίσες του.

Με ανοιγμένες μύτες και σκουπίδια όπου και να κοιτάξεις, κερδίζουν τις φοιτητικές εκλογές κάθε χρόνο οι μικροί ιδεολόγοι Πασόκοι, Νεοδημοκράτες και καμιά φορά και οι μικροί Κομμουνιστές. Ο χρόνος θα κυλήσει με όμορφα πάρτι και εκδρομούλες στα μαγευτικά ελληνικά νησιά, με κανένα ρουσφετάκι μικρής εμβέλειας, ίσως



και καμιά συνέλευση, και θα τελειώσει όσο όμορφα είχε ξεκινήσει μόλις κάνει την εμφάνισή της η πρώτη αφίσα! Είναι τάχα τυχαίο; Μόλις τώρα είχα τηλεφώνημα από συγχωριανό μου στο Πανεπιστήμιο Ρεθύμνου, που πήρε να με ρωτήσει εάν επιτρέπουμε στις κομματικές παρατάξεις να έχουν «ανεξάρτητους συνεργαζόμενους» στα ψηφοδέλτιά τους. Υπάρχει λοιπόν και αυτή η νέα τάξη ιδεολόγων φοιτητών. Αυτοί που θέλουν να μείνουν ανεξάρτητοι αλλά δεν αντέχουν το βάρος αυτής της ανεξαρτησίας· ασυναρτησίας θα έλεγα εγώ καλύτερα.

Δύο πράγματα θα ήθελα ακόμα να πω

πριν τελειώσω. Πρώτα-πρώτα: Φοιτητές, ανεξαρτητοποιηθείτε, καταλάβετε επιτέλους ότι, αν ήταν να κάνουν κάτι καλό τα κόμματα, ιδιαίτερα της κυβέρνησης, θα το είχαν κάνει. Και δεύτερο και τελευταίο, αν μπορεί κανείς να πει κάτι τελευταίο σε αυτό το θέμα: προοδευτική Αριστερά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σημαίνει ανεξαρτησία, κριτική σκέψη, φιλοσοφία, γνώση, δράση, οικολογία – σημαίνει πολλά, μακριά από αυτά που γίνονται.

**Γ.Χ. ΜΑΥΡΑΚΗΣ**

*Πρόεδρος Συλλόγου Φοιτητών Τ.Ε.Ι.  
Ηπείρου, Παράρτημα Ηγουμενίτσας*

## Φοιτητικές εκλογές

**Μ**ια ζωή Γκόλφω: Φοιτητικές εκλογές πάλι, για να βγάλουν τα –πάντοτε ενθουσιώδη– συμπεράσματά τους τα κόμματα εξουσίας και να βυθίζεται το φοιτητικό κίνημα όλο και πιο βαθιά στην κομματική συναλλαγή και το ιδεολογικό αδιέξοδο. Απ' την άλλη οι αριστερές φωνές φυλλορροούν ανάμεσα στην ουτοπία και τη μίζερη πραγματικότητα, ενώ ένα είναι γεγονός: Τα πτυχία υποβαθμίζονται ραγδαία, γιατί ραγδαία, εδώ και αρκετά χρόνια, από την εποχή δηλαδή του Νόμου-Πλαισίου, έχουν υποβαθμιστεί και οι σπουδές. Και στο σημείο αυτό είναι τεράστιες οι ευθύνες και των κομματικών νεολαίων και των φοιτητών που επιτρέπουν στις κομματικές ηγεσίες να τους εκμεταλλεύονται τόσο ξεδιάντροπα. Τα πανεπιστήμια, με την συνενοχή όλων, έχουν καταντήσει σκηνικά κουρελαρίας και βρόμας, απωθητικοί χώροι χωρίς αισθητική και χωρίς ιερότητα. Το άσυλο γελοιοποιείται με κάθε ευκαιρία, ενώ τα προγράμματα σπουδών είναι διάτρητα από κοπάνες και εγκληματικό χάσιμο χρόνου ένθεν κακείθεν. Από την άλλη,

διάφοροι «ευφυείς» βρήκαν τρόπους να ληστεύουν την ΕΕ νομοτύπως και να εγκαταλείπουν τους σπουδαστές τους στην πιο παχυλή άγνοια. Αλλά αυτά δεν είναι θέματα που απασχολούν τις φοιτητικές παρατάξεις. Αυτές διοργανώνουν συναυλίες σε ώρες μαθημάτων στο όνομα της Ελευθερίας (προφανώς της Αρβανιτάκη). Θυμάμαι ακόμη το ανατριχιαστικό σύνθημα των φοιτητικών μου χρόνων «ενάντια στην εντατικοποίηση των σπουδών»! Πέρασαν τα χρόνια, οι σπουδές χάρις στους «αγώνες» των επαγγελματιών της συνδικαλιστικής ξευτίλας δεν εντατικοποιήθηκαν, η τυποποιημένη πληροφορία κυριάρχησε ολοκληρωτικά, το τρένο της γνώσης πέρασε, ίσως ανεπιστρεπτί για κάποιες γενιές, οι κομματικοί επιτήδριοι ανέλαβαν καθηγητικούς θώκους πάνω στη σύγχυση και η τριτοβάθμια εκπαίδευση προσμετρά τις χαμένες της ευκαιρίες μετρώντας όπως κάθε χρονιά τα ίδια κι απαράλλαχτα κουκιά και τα «μηνύματα» των φοιτητικών εκλογών. Και του χρόνου;

**ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ**



# Αποκάλυψη τώρα

του Μάνου Στεφανίδη

Σεβαστός πανεπιστημιακός καθηγητής μου τηλεφώνησε και μου είπε ότι τελευταία γράφω μόνο υπέρ της ΝΔ. Επειδή η άποψη αυτή θίγει ένα ευρύτερο ζήτημα, αγαπητές αναγνώστριες και αναγνώστες του Αντί, επιτρέψτε μου να δημοσιοποιήσω ό,τι του απάντησα.

**Ν**ομίζω ότι και στο Αντί και στην Αριστερά ευρύτερα, χαρήκαμε χαρά ανυπόκριτη για τη νίκη της Ν.Δ. και την πτώση ενός βαθύτατα φαύλου καθεστώτος που καταλαιπώρησε τον τόπο. Εκ παραλλήλου υπογραμμίσαμε ότι η νίκη αυτή οφειλόταν όχι μόνο σε συντηρητικές αλλά και σε ψήφους που ανήκαν σε κεντρώους ή αριστερούς πολίτες. Συμφωνούμε μέχρι εδώ; Επίσης η ΝΔ και προσωπικά ο αρχηγός της, για να κατακτήσουν την εξουσία, κατήγγειλαν, όπως και εμείς απ' τις στήλες αυτού του περιοδικού, κάθε μορφής διαπλοκή ονοματίζοντας κατά περίπτωση τον Λαμπράκη ή τον Κόκκαλη.

Ο γράφων δεν έκρυψε την ικανοποίησή του, όχι τόσο για την ΝΔ όσο για τον Καραμανλή συγκεκριμένα, επειδή ο ίδιος μεταμόρφωσε οργανικά και ιδεολογικά το κόμμα του, διακήρυξε πτώση των διαχωριστικών εμποδίων και πολιτεύθηκε με μετριοπάθεια κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου. Θα ήταν λοιπόν παράδοξο, πριν ακόμη συμπληρωθούν δύο μήνες από την ορκομοσία της νέας κυβέρνησης να διατυπώνονται μίζερες κριτικές. Αν θυμάστε καλά, είχαμε δει με περισσή ανακούφιση την πρώτη ανάληψη από τον κ. Σημίτη της διακυβέρνησης της χώρας, κυρίως γιατί υποσχόταν απαλλαγή από τον παπανδρεϊκό λαϊκισμό και μεταμόρφωση του κρατικοδίαιτου ΠΑΣΟΚ. Η μεταστροφή μας αργότερα νομίζω ότι δικαιώθηκε από τα γεγονότα.

Προσωπικά τώρα, ενώ δεν έχω καμία επιείκεια για τη ΝΔ, την οποία προτρέπω να κυβερνήσει και να φέρει επιτέλους στη Βουλή τα νομοσχέδια της ανατροπής που προανήγγειλε, εντούτοις κρίνω πολύ ικανοποιητική την μέχρι τώρα πορεία του νέου πρωθυπουργού, ο οποίος, ας μην ξεχνάμε, κληρονόμησε με το καλημέρα «τρία καυτά αυγά» στις παλάμες του: Κυπριακό, Ολυμπιακούς Αγώνες και υπερ-

χρεωμένο δημόσιο τομέα παρά τις περί του αντιθέτου αριθμομαγείες του κ. Χριστοδουλάκη. Θεωρώ μάλιστα ότι και ο κ. Καραμανλής πρέπει να κριθεί και να κριθεί αυστηρά από τον Σεπτέμβριο και εξής, αφού έχει περατωθεί δηλαδή η Ολυμπιάδα: Ολυμπιάδα την οποία όλη η Αριστερά εγκαίρως κατήγγειλε και την οποία εκ των πραγμάτων οφείλουν να διεκπεραιώσουν οι νέοι κυβερνήτες. Μιαν ολυμπιάδα που πρωτοονειρεύτηκε (sic) ο Λιάνης, ευλόγησε ο Αντρέας, ενστερνίστηκε ο Μητσοτάκης και υλοποίησε ο Σημίτης, ο μικρός μάγος των τακτικισμών. Ο άνθρωπος δηλαδή που προετοίμαζε Γιωργάκη για να απαλλαγεί ο ίδιος από δυσάρεστες υπογραφές και τη θλίψη του τελικού λογαριασμού. Ε, μπρος στον Γιωργάκη ο Καραμανλής είναι Μπίσμαρκ!

Δεν ξεχνώ, αγαπητέ δάσκαλε, τη στιγμή αυτή ούτε τη Δεξιά ούτε τον δικομματισμό. Αλλά αν η πολιτική είναι η τέχνη του εφικτού, περισσότερο μ' ενοχλεί η αδράνεια της Αριστεράς και τα αψυχολόγητα «ναι» της παρά η στάση του πρωθυπουργού, ο οποίος κατάφερε και τις ισορροπίες να κρατήσει με Ελληνοκυπρίους και Αμερικανούς, και την ελληνοτουρκική προσέγγιση να μην απεμπολήσει, και ν' αναδιατάξει ταυτόχρονα την εξωτερική μας πολιτική μη εμποδίζοντας το «ΟΧΙ» όπως ήταν η σαφής αμερικανική εντολή.

Απ' την άλλη πλευρά κι εγώ συνειδητοποιώ ότι δεν έχει δείξει ακόμη αν διαθέτει το κόμμα του έμπυχο δυναμικό. Προσωπικά με πείθουν η Μ. Γιαννάκου-Κουτσίκου και ο Ν. Κακλαμάνης, ενώ ο Σπήλιος Σπηλιόπουλος είναι ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση. Αν η νέα κυβέρνηση αντιμετωπίσει δυναμικά τα σκάνδαλα των πολεμικών εξοπλισμών, το αίσχος του χρηματιστηρίου, τις δημοσιονομικές σπατάλες και τη μαύρη τρύπα της Ολυμπιάδας ως τον Σεπτέμβριο, ήδη θα έχει πιστωθεί με σημαντικές επιτυχίες.

Δεν κρύβω πάντως ότι και εγώ θα ήθελα μια ριζική αλλαγή νοοτροπιών και προσώπων για να ξεκουνηθούμε κάπως απ' το χρονίζον τέλμα και είναι φυσικό να μ' ενοχλούν οι άνευρες κυβερνητικές αντιδράσεις. Ο Καραμανλής έχει στα χέρια του μian ιστορική ευκαιρία να πραγματοποιήσει τις απαραίτητες ρήξεις που έχει ανάγκη ο τόπος. Αν δεν το καταφέρει, θα είναι αποκλειστικά υπεύθυνος. Ας ζητήσει και τη συνδρομή της Αριστεράς, αν πραγματικά πιστεύει στην υπέρβαση των διαχωριστικών γραμμών και την αξιοποίηση κάθε ικανού στοιχείου και κάθε θετικής ιστορικής συγκυρίας. Μπορεί άραγε να συγκρουστεί με το κομματικό του κατεστημένο; Ίδωμεν.

Χάρηκα, τέλος, την υπενθύμιση εκ μέρους του Πέτρου Τατούλη προς τον Χρήστο Λαμπράκη ότι το Μέγαρο υπάγεται και άρα διοικείται από το ΥΠΠΟ. Μένει να δούμε ενεργότερη κρατική παρέμβαση στα διοικητικά και τα οικονομικά του Μεγάρου και στον περιορισμό του ιδιωτή του υπεράνω των ιδιωτών και της ιδιωτείας τους.

Εντέλει αυτό που παρατηρείται απ' την παρούσα κυβέρνηση είναι μια δειλία ως προς την ανάληψη πρωτοβουλιών και ένα σάσπισμα ως προς το δέον γενέσθαι. Οι επιτελείς της ΝΔ μοιάζουν σαν να μην είχαν προετοιμαστεί με συγκεκριμένες λύσεις ενόψει των κυβερνητικών ευθυνών. Έχει ο Κώστας Καραμανλής τους ενδεδειγμένους συμβούλους για τα επιμέρους θέματα; Αυτή η απορία θα με φάει. Υπάρχει κάπου στο βάθος του μυαλού του και στην αρχή των προθέσεών του το όραμα που μας υποσχέθηκε αλλά και σε ένα συρτάρι του σχέδια χαμηλής πολιτικής που θ' ανακουφίσουν την καθημερινότητά μας; Η ΝΔ στην κυβέρνηση είναι ένα στοίχημα που θα με λυπήσει αν αποτύχει, γιατί θα χαθεί μια ακόμη ευκαιρία για να ορθολογικοποιηθεί αυτός ο ανοιχτός προς όλους τους ανέμους τόπος. Και που όμως δεν θα ξεχάσω, αν συμβεί, να καταγγείλω.

ΥΓ.: Είδα τον αρχηγό της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης στην πρώτη του τηλεοπτική συνέντευξη στον Alpha και τον Νίκο Χατζησαρίπολο. Η εικόνα ήταν απογοητευτική: Ανενημέρωτος (μπερδεύει τον πατριαρχικό τόμο του 1928 με το Σύνταγμα), προγλωσσικός, με χάσματα και προσωδίες και με νηπιακή, πολιτική σκέψη. Αυτός ο άνθρωπος ηγείτο του υπουργείου Εξωτερικών επί τόσα χρόνια. Κάποιοι θα πρέπει να ντρέπονται για τις επιλογές τους. Αποκάλυψη τώρα. Κατά τ' άλλα, αγαπητέ δάσκαλε, το μη χείρον βέλτιστον.





## ΑΒΕ ΚΑΙΣΑΡ

Σας μεταφέρω εμπιστευτικές πληροφορίες από την πλευρά των διαπλεκόμενων. Λοιπόν οι αρχηγοί είναι ιδιαίτερα εκνευρισμένοι με την ανικανότητα του Γιώργου Παπανδρέου. Και προετοιμάζουν τον διάδοχο. Ονομάζεται Ευάγγελος Βενιζέλος. Το προνουσιαμέντο θα γίνει ίσως το φθινόπωρο. Εκτός κι αν ο γιωργάκης σκίσει στις ευρωεκλογές, πράγμα εξαιρετικά αβέβαιο.

## BOMBARΔΙΣΜΟΙ

Βλέπετε πόσον διακριτικός είμαι. Τα λέω κομψά. Καλυμμένα. Η δεύτερη πληροφορία που σας έχω είναι ότι πέρασαν 3 βδομάδες από το «Όχι» και δεν παρατηρούνται ακόμη βομβαρδισμοί της Λευκωσίας, όπως μας είχαν διαβεβαιώσει ο Μπίστης και ο Κουναλάκης. Άμα βγάλουμε και τον Μάιο, ίσως γλυτώσουμε.

## ΣΥΝΕΤΑΙΡΑΚΙΑ

Τρίτη και τελευταία είδηση. Ο λόρδος Χάνεϋ, αυτός

που λατρεύουν όλοι οι διανοούμενοι της Αριστεράς επειδή έκανε το σχέδιο Ανάν –κάτι σαν τον Μπορίς Πονομαριώφ που λάτρευαν παλαιότερα οι ίδιοι ακριβώς διανοηταί– έκανε μπίζνες με τον Βασιλείου την ώρα που ο Βασιλείου έκανε διαπραγματεύσεις για την Κύπρο. Του πούλησε εν ολίγοις την εταιρεία του ο Βασιλείου. Τρεις το λάδι, τρεις το ξύδι, έξι το λαδόξυδο.

## ΚΑΤΩ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Διαβάζω εμβρόντητος διάφορα πονήματα «αριστερών» που λένε το εξής: αφού το κράτος-έθνος έγινε τον 19ο αιώνα άρα είναι κάτι το φθαρτόν. Έργο του καπιταλισμού. Τώρα καταρρέει. Γιατί να έχουμε λοιπόν κράτη-έθνη; Ας τα καταργήσουμε, αφού μάλιστα είμαστε και διεθνιστές. Και ας ζήσουμε μαζί με τους γείτονές μας χωρίς κράτη και σύνορα. Αυτά περίπου λένε.

## ΤΖΑΜΠΑ

Παρότι ο συλλογισμός είναι περίεργος, ας του δώσουμε λίγο χώρο. Κατ' αρχήν, και να το καταργήσουμε εμείς το κράτος-έθνος μας, δεν το καταργούν οι άλλοι. Οπότε τζάμπα κόπος. Μονός γάμος δεν γίνεται. Άμα το καταργήσουμε μόνοι μας, θα βρεθούμε προ απροόπτου.

## ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΑ

Δεύτερον. Ως κομμουνιστής γνωρίζω καλώς ότι το ζή-

τημα δεν είναι να καταργήσεις απλώς τα κράτη και τα σύνορα. Το ζήτημα είναι η κατάργηση αυτή να οφείλεται σε ανατροπή του καπιταλισμού. Διότι αν οφείλεται σε εξάπλωση του καπιταλισμού, τότε πρέπει να την πολεμήσουμε. Ο διεθνισμός ενός αριστερού δεν αναφέρεται ποτέ μόνον στο ζήτημα του κράτους. Αναφέρεται στην κοινή δράση των αντικαπιταλιστικών δυνάμεων. Αυτή δε η κοινή δράση συνήθως παίρνει τη μορφή υπεράσπισης ενός κράτους.

## ΑΝΑΡΧΙΑ

Τελειώνω. Εναντίον των κρατών-εθνών γενικώς, ήταν μόνον οι αναρχικοί και κάποια παρακλάδια του τροτσκισμού. Αυτή την άποψη την πλήρωσε και το ΚΚΕ στις αρχές του 20ού αιώνα με τη θέση του για αυτονομηση της Μακεδονίας. Αλλά αυτά τα ζητήματα έχουν λυθεί προ πολλών δεκαετιών για το κομμουνιστικό κίνημα. Τώρα τα επαναφέρουν οι Αμερικάνοι, για να κάνουν τη δουλειά τους, και βρίσκουν παρέα και διάφορους άσχετους, δήθεν «αριστερούς». Αυτά ως πρώτο εισαγωγικό κομμουνιστικό μάθημα. Θα επανέλθω.

## ΚΟΥΝΑ ΤΟ

Πάμε τώρα στα τρέχοντα. Ελπίζω να νικήσει ο Σάκης Ρουβάς με το «Κούνα το». Εμένα μ' αρέσει η φωνή του. Είναι ωραία

ποπ φωνή και τον ζηλεύουν όλοι αυτοί οι σκοταδόψυχοι με το γλαρό μάτι που βγαίνουν στις εκπομπές της NET. Τους ακούς και νομίζεις ότι ήρθε η συντέλεια του κόσμου.

## ΣΑΚΗΣ ΔΑΓΚΩΤΟ

Απλώς δεν μ' αρέσει που το τραγούδι μας έχει αγγλικούς στίχους. Ούτε καν γαλλικούς. Λίγη αξιοπρέπεια δεν βλάπτει. Βλέπετε τι κάνουν οι σοβαροί λαοί, όπως οι Γάλλοι, οι Ιταλοί και οι Γερμανοί; Τραγουδάνε στη γλώσσα τους. Εμείς πάψαμε προφανώς να είμαστε σοβαροί, παρότι κουβαλάμε την αρχαιότερη γλώσσα. Αίσχος. Παρ' όλα αυτά ψηφίζω Σάκη.

## ΖΑΙΡΑ!

Μου λένε ότι σε λίγες μέρες έχουμε ευρωεκλογές. Ε, και λοιπόν; Όλοι γνωρίζουμε ότι οι ευρωεκλογές στην Ελλάδα γίνονται για να πάει ο Παπαδημούλης στις Βρυξέλλες. Εμάς τι μας κόφτει;

## ΕΥΡΩΠΗ ΒΡΑΧΑΣΙΟΥ

Αν πάω να ψηφίσω, σας πληροφορώ ότι θα στηρίξω την κίνηση Ζουράρις-Καραμπελιάς. Είναι ό,τι χρειάζεται αυτή τη στιγμή. Θα διαλύσουμε το ευρωκοινοβούλιο σε μια συνεδρίαση. Θα αναγκαστούν να μας φτιάξουν ειδική Ευρωπαϊκή Ένωση. Μόνον για μας. Θα ρίξουν εκεί μέσα και τον Τάσσο και θα ξενοιάσουν.





# Ο «Λαβύρινθος» μεταξύ «Νέας Γενιάς» και παλαιών Γραμματέων

Της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Όταν από τη «Νέα Γενιά» προγραμματίζαν, αρχικά, η θεματική ενότητα της 11ης Μπιενάλε 2003 να είναι «ο Λαβύρινθος», σίγουρα δεν ήταν στις προθέσεις τους να περιγράψουν σχηματικά αυτή τη δαιδαλώδη κατάσταση που έχει δημιουργηθεί σε βάθος χρόνου μεταξύ υπαλλήλων, παλαιών Γενικών Γραμματέων κ.λπ.

Πρόκειται για ένα είδος «ομφάλιου λώρου», που μπορεί κάλλιστα όμως να παίξει και τον ρόλο του «μίτου της Αριάδνης», αν θελήσει να βγάλει κανείς άκρη με όσα συμβαίνουν εκεί. Βεβαίως προηγείται ο ανακριτής μετά την από το Σεπτέμβριο του 2000 ασκηθείσα ποινική δίωξη (εδώ και τέσσερα χρόνια έχει διαταχθεί τακτική ανάκριση, αλλά, όπως αναφέραμε στο προηγούμενο τεύχος του Αντί, ακόμα δεν έχει ξεκινήσει)...

Ποιος είναι ο τρόπος ανάθεσης έργων από τη «Νέα Γενιά»;

Όταν ένας Γενικός Γραμματέας φεύγει, «φεύγει» όντως;

**Ο** κ. Γιώργος Σεφερτζής υπήρξε Γενικός Γραμματέας Νέας Γενιάς κάπου εκεί στα 1987-88. Ο κ. Σεφερτζής δεν σας είναι άγνωστος: Πολύ συχνά εμφανίζεται σε τηλεοπτικές ή ραδιοφωνικές εκπομπές ως «εξπέρ» πολιτικός επιστήμων ή αναλυτής που φωτίζει κατά πού πάει ο τόπος! Η εταιρεία συμφερόντων του, EVRESIS CONSULTING (Ε. ΓΚΟΡΙΤΣΑ και ΣΙΑ Ε.Ε.), όπως αναφέρεται και στα Πρακτικά της Βουλής, επελέγη την 1.2.2000 για την ανάληψη του έργου σύνταξης σχεδίου φακέλου της Μπιενάλε Νέων Καλλιτεχνών 2003 (Επιτροπή υπαλλήλων ΓΓΝΓ: Μαρία Μουστόγιαννη, Ελ. Ανυφαντάκη και Γ. Χουλιαράς).

Η επιλογή έγινε μεταξύ δύο ακόμα εταιρειών: HALFNOTE Productions και PUBLICOM Hill & Knowlton.

Η πρώτη, όπως προκύπτει και από το 5-1-2000 έγγραφο προσφοράς, είναι

συμφερόντων του κ. Αντώνη Κάρτερ. Ο κ. Κάρτερ, πρώην υπάλληλος της ΓΓΝΓ, ήταν στενός συνεργάτης του κ. Σεφερτζή.

Η εταιρεία EVRESIS CONSULTING επελέγη μεν, δεν χρηματοδοτήθηκε δε, αν και είχε συνταχθεί η τετρασέλιδη Σύμβαση των 8 εκατομμυρίων δρχ., διότι εν τω μεταξύ ο κ. Σεφερτζής προφυλακίστηκε για αδικήματα που φέροταν να έχει διαπράξει σχετικά με το Χρηματιστήριο.

Ας επιστρέψουμε στην Μπιενάλε. Από πίνακα δαπανών της, βλέπουμε πλέον την ανάθεση εργασιών με τη μέθοδο της κατάτμησης των δαπανών. Το έργο, μετά την εξέλιξη με την EVRESIS CONSULTING (Ε. ΓΚΟΡΙΤΣΑ και ΣΙΑ Ε.Ε.) και την προφυλάκιση Σεφερτζή, ανέλαβε η εταιρεία PROJECT A.E. Στο καταστατικό της PROJECT A.E. αναφέρεται το επίθετο ΓΚΟΡΙΤΣΑ, το οποίο φέρει και η διαχειρίστρια της εταιρείας

ας EVRESIS CONSULTING. Πρόκειται άραγε για συνωνυμία;

Υπάρχει ένα υπηρεσιακό σημείωμα (αρ. πρωτοκ. 5485/15.12.1999) της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Κοινωνικής Συμμετοχής, κ. Βασιλικής Μανωλά, προς τον τότε Γ.Γ. κ. Σφηκάκη. Τι λέει, ανάμεσα στα άλλα; Ομολογεί ότι πραγματοποιήθηκαν «διερευνητικές επαφές» με φορείς πριν(!) από την προκήρυξη (16-12-1999) για την ανάθεση του έργου που αναφέραμε παραπάνω για τον φάκελο της Μπιενάλε! Στην τελευταία σελίδα του υπηρεσιακού σημειώματος μάλιστα υπάρχει και η υπογραφή έγκρισης του τότε Γ.Γ. για όσα αναφέρονται σε αυτό!

Το εξώφυλλο πρότασης της τρίτης εταιρείας, της PUBLICOM Hill & Knowlton, φαίνεται να έχει συνταχθεί (και υποβληθεί;) στη ΓΓΝΓ από τον Νοέμβριο 1999. Η προκήρυξη -που λογικά πρέπει προηγείται των προτάσεων των ενδιαφερομένων- του πρώτου μειοδοτικού διαγωνισμού εκδόθηκε από την Διευθύντρια Μαρία Παπαϊωάννου αρκετά αργότερα, στις 16-12-1999 (Α.Π. 11458/16-12-1999).

Την εταιρεία PROJECT A.E. -τότε ΕΠΕ- την συναντάμε και αλλού: Στην υπ. αριθ. 15591/681/22-9-1999 απόφαση του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας -μετά το έγγραφο (αρ. πρωτ. 1289/20-9-1999) του Γ.Γ. Νέας Γενιάς κ. Π. Σφηκάκη- για απευθείας ανάθεση διαφημιστικής εκστρατείας στην εταιρεία, με αφορμή τους σεισμούς. Η εταιρεία PROJECT φαίνεται ότι αναλαμβάνει γενικά συχνότερα έργα, είτε απευθείας, είτε με πρόχειρες αναθέσεις από τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.

Αρχικά το θέμα της 11ης Μπιενάλε



του 2003 ήταν «ο Λαβύρινθος». Είχαν κατασκευαστεί λογότυπα, ηχητικά σήματα, αφίσες κ.λπ. Για παράδειγμα, «για τη δημιουργία ηχητικού σήματος - χαρακτηριστικού της 11ης Μπιενάλε / Αθήνα 2003» επελέγη εκ των τριών προσφορών η τρίτη των «Δ. Γούζιου-Κ. Χριστοδούλου»: 35'', κόστους 3.800.000 δρχ.

Ουδέν μεμπτόν· μόνο που όλα αυτά πήγαν στο καλάθι των αχρήστων, όταν ανέλαβε καθήκοντα υφυπουργού Παιδείας η κυρία Κούρκουλα και αποφάσισε την 11η Μπιενάλε να την διοργανώσει το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας και η συσταθείσα για το θέμα επιτροπή (έχουμε ασχοληθεί με την επιτροπή στα πρώτα δημοσιεύματα για το θέμα), η οποία μάλιστα άλλαξε τη θεματική ενότητα της Μπιενάλε σε «Κόσμος. Μια θάλασσα τέχνη».

#### Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΜΙΤΟΥ

Επτά ένορκες καταθέσεις φαίνεται πως ήταν η αφετηρία ώστε να στοιχειοθετήσει ο Εισαγγελέας κ. Π. Αγγελόπουλος κατηγορία για το αδίκημα της ψευδούς καταμήνυσης κατά των εν ενεργεία μονίμων υπαλλήλων της ΓΓΝΓ και όποιων άλλων. Είναι η αρχή του «μίτου της Αριάδνης», που αναφέραμε στην αρχή του κειμένου. Το γεγονός ότι βρέθηκαν επτά άτομα, μεταξύ αυτών πέντε υπάλληλοι, όλοι στην ίδια κρατική υπηρεσία, να κατηγορούνται ότι κατέθεσαν ενόρκως ψέματα εναντίον συναδέλφου τους, κάτι θα πρέπει να σημαίνει – σύμφωνα με την κοινή λογική τουλάχιστον.

Στην υπόθεση βέβαια υπάρχουν και «παράπλευρες απώλειες»: είναι οι τέσσερις αδικώς συγκατηγορηθέντες – με τον επίσης απαλλαγέντα υπάλληλο της ΓΓΝΓ Χ. Ποθουλάκη – ιδιώτες: οι Κ. Τσίμας, Τρ. Πριμηκύρης, Π. Ευθυμιάδης και Γ. Καλαβρουζιώτης, οι οποίοι ταλαιπωρήθηκαν μέχρι την αθωωτική απόφαση, δεν φαίνεται να αντέχουν την περαιτέρω συγκάλυψη-πρόκληση, και γι' αυτό «δεν το βάζουν κάτω».

Ποια ήταν όμως η εξέλιξη των υπαλλήλων που ενεπλάκησαν στις πράξεις της ψευδούς καταμήνυσης, στα τέσσερα χρόνια που μεσολάβησαν; Κατα-

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ  
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΝΕΑΣ ΓΕΝΙΑΣ

Αθήνα 15/12/99

ΝΕΥΤΟΝ/ΚΑΙ ΜΗΝΕΙΩΝ  
Τίτλος 24/12/99

ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ  
Για το Γενικό Γραμματέα

ΘΕΜΑ: Φακέλος διδασκόντων  
Παιδείας 2003. Σελ. 3 σελίδες

Με το υπ. αρ. 4840 (2/11/99) Πρωτοδικείο της Αθήνας  
είχατε με υφάρκτες αρμόδιους διδασκόντες και  
μεταξύ των οποίων να αναφέρονται στη συνέχεια  
μεταξύ των διδασκόντων της ανωτάτης διαδρομής της  
Μεταπτυχιακής Νέων Διευθυντών της Ανώτατης Σχολής  
της Αθήνας, στο άρθρο της Πρωτοδικίας Αριθμ. 4840  
του 2003.

Για τη παραπάνω είχατε τη σύμφωνη γνώμη σας και  
αποφασίζετε να διδοθεί και ελεγχθεί η προτεινόμενη  
σύμβαση με τις προτεινόμενες διατάξεις για τον  
αποδοκιμασμένο.

Με την παραπάνω εισήγηση σας και προτείνουμε να  
προσέλθουν στο συλλογικό κείμενο διδασκόντων  
από τους προτεινόμενους διδασκόντες για τον  
αποδοκιμασμένο ο οποίος θα αναδειχθεί το γράφο  
και θα

γράφουμε ήδη μια αναβάθμιση υπαλλήλου στη Διαχειριστική Αρχή του ΠΕΠ Αττικής του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης· και μία επίσης στη Διαχειριστική Αρχή του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης - ΕΠΕΑΕΚ II (με αυξημένες παρακαλώ αμοιβές!)· ενώ οι υπόλοιποι ανταμείφθηκαν ως προϊστάμενοι.

Υπό το βάρος των ερωτήσεων της αντιπολίτευσης στη Βουλή, ο υφυργός Οικονομίας και Οικονομικών ανακοινώνει στις 20.11.2000 ότι με την υπ. αριθ. πρωτοκ. 1099899/3237/1798B/ 3.11.2000 εντολή του προς τους Επιθεωρητές Ελεγκτές του Υπουργείου Οικονομικών επρόκειτο αυτοί να μεταβούν στη ΓΓΝΓ για έλεγχο. Μάιος του 2004 και οι ελεγκτές δεν έχουν φτάσει ακόμα.

Τα προβλήματα στη «Νέα Γενιά» τα γνωρίζει και η Ευρωπαϊκή Ένωση, ήδη προ δεκαετίας περίπου, όπως ανέφερε στη Βουλή (Πρακτικά ΜΖ' Συνεδρίασης της Βουλής, 6/11/2000) ο βουλευτής της Ν.Δ. Μιχάλης Παπαδόπουλος: «Στις 31-10-1996 διαπιστώνονται δια των ελεγκτών της UCLAF [ειδική μονάδα καταπολέμησης της Απάτης από την Κομισιόν, η σημερινή OLAF] σοβαρότατες παρανομίες στη Γραμματεία Νέας Γενιάς».

Αλλά το όνομα του κ. Σεφετζή έχει

- περιεχόμενο γυναικών (ιδιαιτερώ: ένορκη, ασφαλιστική - σωματική κ.τ.λ.)
- ορισμό επιδότησεων αναγκών και μισθών για την αναγκαιότητα των σπινών της γυναικός - ιδιαιτερώ (επείγουσα)
- ημερήσια και μηνιαία αμοιβή γυναικών ή ενοίκιου
- αναγκαιότητα προνομιούχου για τη συνέχιση των εργασιών γυναικός επιδότησης

Σας παρακαλούμε για τη σύμφωνη γνώμη σας προκειμένου να υπογραφεί στις ανωτέρω προτεινόμενες από το υπό διαβίωση για την ανέγερση του έργου.

Συμφωνώ  
(15/12)

Η αρμόδια/ση κ. Δ/ντρια  
Β. Χαυφί

Το υπηρεσιακό σημείωμα για «διερευνητικές επαφές», πριν από την προκήρυξη διαγωνισμού και η ενυπόγραφη έγκριση του Γενικού Γραμματέα.

αναφερθεί στη Βουλή από τον βουλευτή Μάριο Σαλμά: «Στη θέση των δήθεν πολιτιστικών δημιουργιών έχουμε μια πολυετή τεράστια κατασπατάληση πόρων του δημοσίου μέσω «ημετέρων». Επίκαιρο παράδειγμα η επιλογή 1-2-2000, και της εταιρείας «ΕΥRESIS» του πρόσφατα προφυλακισθέντος τρίτου πρώην Γενικού Γραμματέως της Νέας Γενιάς των Κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ, κ. Γιώργου Σεφερτζή».

Το θέμα, εκτός από την πολύ σοβαρή δικαστική του διάσταση, είναι πρωτίστως πολιτικό. Επιθυμεί η «νέα διακυβέρνηση» να δώσει λύση σε όσα οι προηγούμενες κυβερνήσεις δημιούργησαν; Ο νυν αρμόδιος υφυπουργός Παιδείας κ. Γ. Καλός, απευθυνόμενος (στις 6-11-2000) στον κ. Ευθυμίου στη Βουλή, έλεγε: «Ήταν θυσία να κάνετε μια ΕΔΕ για το σύνολο των πράξεων και των παραλήψεων, των παρανομιών, για την αδιαφάνεια και την κατασπατάληση του δημοσίου χρήματος αλλά και για τη ρεμούλα που έχει γίνει».

Στο ίδιο μήκος κύματος και οι δηλώσεις της νυν υπουργού Παιδείας Μαριέτας Γιαννάκου, η οποία στις 17/9/2000 ανέφερε για «εκφάνσεις των προβλημάτων διαχείρισης» με αφορμή «τα όσα καταγγέλλονται για τη ΓΓΝΓ».

Αυτά που οι ίδιοι κατήγγειλαν εξακολουθούν να τα πιστεύουν;



# Οι «συμβαλλόμενοι εταίροι»

Της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Στις εκπομπές του Μάκη Τριανταφυλλόπουλου στο κανάλι Alter τις δύο τελευταίες εβδομάδες δημοσιοποιήθηκε η «συνύπαρξη» δύο υπουργών Οικονομικών: του τέως, Ν. Χριστοδουλάκη, και του νυν, Γ. Αλογοσκούφη, ως εταίρων και μελών στο Δ.Σ. της εταιρείας με την επωνυμία «Ινστιτούτο Μελετών Οικονομικής Πολιτικής» (ΙΜΟΠ), η οποία είχε συσταθεί στις 27 Σεπτεμβρίου 1991, με αριθμό καταχώρισης στο Πρωτοδικείο Αθηνών 18030/91. «Συνύπαρξη», η οποία δημιούργησε πολιτικό ζήτημα για πολύ ευνόητους λόγους, αφού έχουμε να κάνουμε με υπουργούς Οικονομικών των δύο ανταγωνιζομένων για την εξουσία κομμάτων.

Συγκεκριμένα έγιναν αναφορές στην Σύσταση της Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας από τους πέντε εταίρους: Γεώργιο Αλογοσκούφη του Σπυρίδωνα, Καθηγητή Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Κωνσταντίνο Γάτσιο του Γεωργίου, Επίκουρο Καθηγητή Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Ιωάννη Κατσουλάκο του Σωκράτη, Αναπληρωτή Καθηγητή Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Τρύφωνα Κολλιντζά του Ευαγγέλου, Καθηγητή Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και Νίκο Χριστοδουλάκη του Μιχαήλ, Αναπληρωτή Καθηγητή Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το Αντί φέρνει σήμερα στη δημοσιότητα ορισμένα νέα στοιχεία-έγγραφα που έχει στη διάθεσή του και αφορούν την υπόθεση και τα οποία δεν έφτασαν στην κοινή γνώμη τουλάχιστον μέχρι και την Τετάρτη το βράδι που το περιοδικό «κλείνει» την ύλη του.

**Η** φασαρία σχετικά με το ΙΜΟΠ, ξεκίνησε πολύ παλιότερα. Συγκεκριμένα στις 28 Δεκεμβρίου του 1994, όταν δημοσιεύθηκε σχόλιο στην εφημερίδα *Αδέσμευτος Τύπος*, υπό τον τίτλο «ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ». Σε αυτό αναφερόταν: «Πακέτο Ντελέρ και βουρ στο ψητό μίζαδέρ, κι αρπαχταδέρ Και ουχί μόνον. Στήνουν κι Εταιρείες ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΕΣ και κάργα εισπρακτικές. ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΛΕΕΙ, ΜΕΛΕΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΙΜΟΠ). Και προεδράρα του; Ο Γενι-

κός Γραμματεὺς του υπουργείου Βιομηχανίας κ. Χριστοδουλάκης. Και μπορεί η ΕΤΒΑ να απορρίπτει προτάσεις φαρμακοβιομηχανίας, ύψους 20.000.000 δρχ., ως μη εχούσης την δυνατότητα να τις υλοποιήσει. Παίρνει όμως έγκριση από το υπουργείο Βιομηχανίας να πάρει 700 εκατομμύρια από το Πακέτο Ντελέρ (πρόγραμμα ΕΠΕΤΗ), (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Έρευνας και Μελέτης)!!! Άμα θέλει, βλέπεις, ο Γενικός και νεκρούς ανασταίνει».

Τα δημοσιεύματα και τα σχόλια συνε-

χίστηκαν. Έτσι, στις 30 Ιανουαρίου του 1995, ο τότε Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Βιομηχανίας Ν. Χριστοδουλάκης ζήτησε εγγράφως από την εφημερίδα να δημοσιεύσει προσωπική του δήλωση σχετικά με το σχόλιο, του οποίου το περιεχόμενο χαρακτήριζε «ανυπόστατο, προσβλητικό και συγκοφαντικό».

Σε αυτή του την προσωπική δήλωση ανέφερε: «ούτε είμαι, ούτε υπήρξα Πρόεδρος του Ινστιτούτου Μελετών Οικονομικής Πολιτικής (ΙΜΟΠ), ούτε και κανενός άλλου οργανισμού, εταιρείας ή επιχείρησης, επίσης ουδεμία απολύτως συμμετοχή οιοιδήποτε είδους έχω σε οποιαδήποτε εταιρεία ή επιχείρηση. Υπήρξα μέλος του ΙΜΟΠ μέχρι τον Οκτώβριο του 1993, οπότε και απεχώρησα. Η μοναδική δραστηριότητα του Ινστιτούτου ήταν η έκδοση οικονομικών βιβλίων και η πραγματοποίηση ημερίδων και συζητήσεων οικονομικής πολιτικής. Όσον αφορά το πρόσωπό μου, ούτε είχα στο παρελθόν ούτε έχω σήμερα αναλάβει οιοιδήποτε είδους πρόγραμμα που χρηματοδοτήθηκε από την ΓΓΕΤ. Συμμετέχω μόνο σε Ερευνητικά Προγράμματα που χρηματοδοτούνται από το Πανεπιστήμιο ή απευθείας από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα ή διεθνείς οργανισμούς». Εμείς δεν μπορούμε –ή μάλλον δεν έχουμε στοιχεία ώστε– να πιστέψουμε στην αλήθεια των παραπάνω, πλην του ότι πράγματι δεν ήταν πρόεδρος ο κ. Χριστοδουλάκης.

Αμέσως μετά το πρώτο δημοσίευμα φαίνεται ότι δρομολογούνται κάποιες εξελίξεις.

Σύμφωνα λοιπόν με το Πρακτικό Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των εταίρων, η οποία φέρεται ότι έγινε στις 6-5-1994, κάνουν ομόφωνα αποδεκτή «την αποχώρηση του εταίρου, καθηγητή Ν. Χριστοδουλάκη, η οποία κοινοποιήθηκε στην εταιρεία με την από 26-10-1993 επιστολή του».



Ομόφωνα επίσης «αποφασίστηκε η εκλογή και είσοδος νέου εταίρου, σε αντικατάσταση του αποχωρήσαντος εταίρου, και συγκεκριμένα του κ. Ηρακλή Πολεμαρχάκη».

Πρόκειται όπως φαίνεται για ημερομηνίες που μπορούν να αμφισβητηθούν, καθώς δεν προκύπτουν από δημόσια έγγραφα. Η ημερομηνία που δεν μπορεί να αμφισβητηθεί είναι αυτή της αίτησης κατάθεσης του παραπάνω αναθεωρημένου καταστατικού της εταιρείας στο Πρωτοδικείο Αθηνών, στις 21 Μαρτίου 1995, οπότε έκτοτε και μόνο ισχύει η παραίτηση του κ. Χριστοδουλάκη. Την αίτηση αυτή υπέγραψε και κατέθεσε για την εταιρεία ο Γ. Αλογοσκούφης.

Θεωρητικά δηλαδή υπάρχει μια παραίτηση εταίρου με επιστολή του στους υπόλοιπους εταίρους τον Οκτώβριο του 1993, η οποία όμως γίνεται αποδεκτή τον Μάιο της επόμενης χρονιάς, το 1994, και κατατίθεται επισήμως στο Πρωτοδικείο ένα χρόνο αργότερα, τον Μάρτιο του 1995!

Μπορεί ο ίδιος να το αρνείται στην προσωπική του δήλωση, στις 30 Ιανουαρίου του 1995, τυπικά και σύμφωνα με το νόμο όμως ο πρώην υπουργός Οικονομικών και τότε Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Βιομηχανίας Ν. Χριστοδουλάκης, ήταν εταίρος και συνεταίρος του νυν υπουργού Εθνικής Οικονομίας Γ. Αλογοσκούφη στην «αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία Ινστιτούτο Μελετών Οικονομικής Πολιτικής» μέχρι τον Μάρτιο του 1995.

Δηλαδή το διάστημα οπότε, σύμφωνα με το δημοσίευμα του *Αδέσμευτου Τύπου* στις 28-12-1994, εγκρίθηκε πρόγραμμα 70<sup>η</sup> εκατομμυρίων δρχ., ο κύριος Χριστοδουλάκης επισήμως ήταν μέλος της εταιρείας.

Όμως μεσολαβεί και άλλη μια αλλαγή στις 13 Ιανουαρίου του 1995: εκλέγεται ομόφωνα για τη θέση «του Προέδρου-Διαχειριστή ο καθηγητής κ. Γεώργιος Αλογοσκούφης, του οποίου η θητεία αρχίζει την 1η Φεβρουαρίου 1995 και λήγει την 31-1-1997». Να σημειωθεί ότι ο Γ. Αλογοσκούφης μέχρι το 2000 ήταν εταίρος. Αυτό προκύπτει από την 345/2000 τροποποίηση του Καταστατικού.



Αίτηση

Της αβτιμής μη κερδοσκοπικής  
εταιρείας με την επωνυμία  
«Ινστιτούτο Μελετών Οικονομικής  
Πολιτικής» που εδρεύει  
επών Αθήνα, οδ. Σίνα αρ 30  
και εκπροσωπείται νόμιμα.

Ζητ 3643708

Αθήνα 21-3-95

329154

Ζητ. 4662

21 MAR 1995

ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ  
ΑΘΗΝΩΝ

Παρακαλώ να καταχωρήσει  
στα βιβλία τα Πρωτοδικαίικα  
τα πρακτικά της εταιρείας μου,  
και να μη επισημάνετε  
αυτόγραφο.

18030/91

Για την εταιρεία

Αλογοσκούφης

Το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων του ΙΜΟΠ μπορεί να πιστοποιηθεί μόνο μετά από δημοσιοοικονομικό έλεγχο διαπιστευμένων ελεγκτικών οργάνων. Συγκεκριμένα, όπως ορίζεται από έγγραφο της Κεντρικής Υπηρεσίας του Σώματος Δίωξης του Υπουργείου Οικονομικών με αριθμό πρωτοκόλλου 8747/26-8-1998, στο υπηρεσιακό σχέδιο για τον έλεγχο των σωματείων, που υπογράφει ο τότε υπουργός Οικονομικών Γιάννος Παπαντωνίου, «ο έλεγχος πρέπει να έχει υπόψη του ότι το σωματείο [σ.σ. παρακάτω αναφέρεται επίσης και στο καθεστώς Αστικών Εταιρειών όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση του ΙΜΟΠ] από τη στιγμή που έχει καταχωρηθεί στο βιβλίο του Πρωτοδικείου έχει νομική προσωπικότητα αναγνωρισμένη και προστατευόμενη από το Σύνταγμα και ότι η ευθύνη του νομικού προσώπου για τις πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων που το αντιπροσωπεύουν μεταφέρεται και στο υπαίτιο πρόσωπο εις ολόκληρο. Τα στοιχεία του νομίμου εκπροσώπου πρέπει να γνωστοποιούνται στο τμήμα εσό-

δων της Δ.Ο.Υ. Από κάθε Δ.Ο.Υ. ο έλεγχος μπορεί να ζητήσει να εκτυπωθεί κατάσταση με όλα τα Νομικά Πρόσωπα που έχουν ΑΦΜ που αρχίζει από 90».

Από την υπόθεση προκύπτουν προς διευκρίνιση τα εξής ερωτήματα:

— Είναι ή δεν είναι στα χέρια της Δικαιοσύνης η υπόθεση αυτή από το 1999;

— Περιγράφεται όντως η υπόθεση στο κεφάλαιο «XIV» συγκεκριμένης δικογραφίας και ειδικότερα στη σελίδα 87;

— Ποια είναι τα πορίσματα ελέγχου της Εταιρείας στα δημόσια έγγραφα που έχουν σχετικά συνταχθεί;

Και μια σύμπτωση: Ο πρώην Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Ανάπτυξης επί υπουργίας Ν. Χριστοδουλάκη, Δημήτρης Καλουδιώτης, διορίστηκε πρόσφατα στη Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης από τον νυν υπουργό Εθνικής Οικονομίας Γ. Αλογοσκούφη.

Η κυβέρνηση μπορεί να διάγει «περίοδο χάριτος», επισημάνσεις του είδους όμως «προλαμβάνουν» το καυτό φθινόπωρο.



# Τι θα γίνει με τις συμβάσεις στις Ένοπλες Δυνάμεις;

της Αγαθής Κριστίν

Δεν ήταν λίγοι όσοι απηυδισμένοι από τη μονομέρεια των δικαστικών αποφάσεων σχετικά με τη διαπλοκή επί κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ περίμεναν ότι επί κυβέρνησης Καραμανλή θα έπαιρνε επιτέλους το δρόμο της η σοβαρότατη δικαστική εκκρεμότητα του Σ. Κόκκαλη. Αντί γι' αυτό, όσοι παρά τη θύελλα του Κυπριακού επέμεναν να κοιτάζουν πίσω από τις κουρτίνες και τις υποσχέσεις εναντίον της διαπλοκής, είδαν έκπληκτοι την πρώτη απόφαση της δικαιοσύνης για τον Κόκκαλη επί ΝΔ να τον απαλλάσσει στην ουσία για όσα σοβαρότατα εγκλήματα είχε κατηγορηθεί από τον σημερινό προϊστάμενο της Εισαγγελίας και να αφήνει ανοικτό στη δικαστική έρευνα μόνο των θέμα των λογαριασμών μέσω των οποίων υπάρχουν υπόνοιες ότι «κτίσθηκε» η διαπλοκή.

**Δ**εν γνωρίζουμε φυσικά αν η εν λόγω απόφαση (η υπ. αριθμ. 1504/2004 του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Αθηνών) επηρεάστηκε από το κλίμα συναίνεσης που υλοποιεί αυτές τις ημέρες

η κυβέρνηση Καραμανλή, ή αν τον κύριο λόγο είχαν οι γνωστές συνήθειες του παρελθόντος και οι «εγγενείς δυσχέρειες» της δικαιοσύνης. Αλλά, επειδή είναι αστείο ακόμα και να το σκέφτεται κανείς ότι οι ελβετικές τράπεζες

θα ανοίξουν τους λογαριασμούς Κόκκαλη, ή ότι οι τυχόν δωροδοκίες έγιναν μέσω τραπέζης, ρωτάμε τι θα γίνει τελικά με τις άλλες σοβαρές κατηγορίες που διαπίστωσε στην πολύμηνη έρευνά του ο κ. Παπαγγελόπουλος: Κατασκοπία, ξέπλυμα βρόμικου χρήματος, απάτη.

Θα ξεχαστούν άραγε εν ονόματι των δικαστικών «δυσχερειών» που προαναφέραμε; Θα παραγραφούν λόγω της έξυπνης τακτικής κάποιων να περιορίζουν τη σημασία του θέματος σε διαδικαστικά και δικονομικά θέματα και όχι στην ουσία του; Θα αφήσουν τον Σ. Κόκκαλη να πάει να κατοικοεδρεύσει ελεύθερος στη Νέα Υόρκη, όπως απειλεί τελευταία;

Ποια θα είναι άραγε η συνέχεια της γνωστής από τον προεκλογικό αγώνα «δέσμευσης» της Νέας Δημοκρατίας και του ίδιου του Πρωθυπουργού προς σωπικά για καταπολέμηση της διαπλο-

## Μερικές συμβάσεις

Με την ευκαιρία σημειώνουμε λίγη μόνο από τη διαπλοκή Κόκκαλη-Λιακουνάκου και άλλων στις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων:

- Πρόγραμμα Λέοπαρντ: Συμπαράγωγή του 40% με τη συμμετοχή των εταιρειών KMW (Λιακουνάκος) - EBO INTRAKOM (Κόκκαλης) ΕΛΒΟ και ΜΕΤΚΑ (Μυτηλινάιος) κ.ά.
- ASPIS (Advanced Self Protection Integrated Suite), κόστους άνω των 250 εκ. δολαρίων: Ποσοστό συμπαράγωγής 10% με τη συνεργασία ΕΑΒ-INTRAKOM (Κόκκαλης), SONAK (Λιακουνάκος) κ.ά., ενώ η INTRAKOM υπέγραψε με την RAYTHEON (πάντα Λιακουνάκος) συμφωνία για την συμπαράγωγή ηλεκτρονικών υποσυστημάτων ύψους 34,5 εκατ. δολαρίων.
- «ΑΙΓΕΑΣ»: Στις 2/9/03 ανατέθηκε στην INTRAKOM σύμβαση ύψους 1,8 εκ. ευρώ για ερευνητικό πρόγραμμα που αφορά το σύστημα επικοινωνιών ΑΙΓΕΑΣ του Πολεμικού Ναυτικού κ.ά.

Με άλλα λόγια είναι καιρός όσοι ενδιαφέρονται για τη διαφάνεια στις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων, να ασχοληθούν και με τους «σοβαρούς» του χώρου και όχι μόνο με τους «ψιλικατζήδες».



Ο κ.Θωμάς Λιακουνάκος ποζάρει μπροστά σε φωτογραφία αεροπλάνου της πάλαι ποτέ ενδόξου εταιρείας του ΑΧΟΝ η οποία φιλοδοξούσε να αγοράσει την Ολυμπιακή, αλλά όπως απεδείχθη «δεν είχε μία!» Σήμερα όμως είναι «εθνικός προμηθευτής» στις Ένοπλες Δυνάμεις.



κής, ή μάλλον η αρχή αυτού του «αγώνα»; Μέχρι τώρα δεν είδαμε κάτι το σημαντικό. Το μόνο που έχει να παρουσιάσει μέχρι στιγμής η κυβέρνηση Καραμανλή στον τομέα αυτό είναι οι φάκελοι που έστειλε το υπουργείο Εθνικής Άμυνας στη δικαιοσύνη για μερικά ήσσονος σημασία οπλικά συστήματα: Μια ενέργεια όμως, για την οποία μπορεί να υπάρξει και αντίλογος, αν δεν συνοδευτεί με πιο δραστικά μέτρα εναντίον της διαφθοράς και της διαπλοκής που μαστίζει επί δεκαετίες τις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων.

Διότι, για παράδειγμα, η παραπομπή του φακέλου των ρωσικών πυραύλων TOR στη δικαιοσύνη εξυπηρετεί απολύτως και την καταπολέμηση της διαφθοράς αλλά και την ανάγκη αποκάλυψης των σκανδάλων στα οποία ενδεχομένως ενεπλάκη η απελθούσα ηγεσία του Υπουργείου. Ενδέχεται όμως να εξυπηρετήσει τελικά μόνο τις ανάγκες εκείνων που αντιπροσωπεύουν αντίπαλα οπλικά συστήματα, όπως π.χ. τα αμερικανικής κατασκευής – ή μόνο τους Patriot των κ. Λιακουνάκου και Κόκκαλη.

«Βαριές κουβέντες», μπορεί να αντιτάξει κάποιος. Κάθε άλλο – για έναν και μόνο λόγο: Το κύκλωμα που λυμάνεται τις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων έχει πείρα δεκαετιών και μπορεί να παγιδεύσει και τον πλέον έντιμο, αν ανοίξει πόλεμο εναντίον του χωρίς υποδομή, χωρίς μελέτη, χωρίς σύστημα, γνώση και μακρόχρονη προσπάθεια. Διαφορετικά ο «αγώνας εναντίον της διαπλοκής» θα γίνει ένα πολύ επικίνδυνο μπουρτανγκ για την κυβέρνηση. Δυο μόνο από τα πολλά πρόσφατα γεγονότα που έχουν περιέλθει στην αντίληψή μας αποδεικνύουν του λόγου το αληθές:

Τη στιγμή που ο σημερινός Γενικός Γραμματέας Εξοπλισμών του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας Γεώργιος Ζορμπάς ασχολιόταν με τους φακέλους που θα έδινε στον κ. Παπαγελλόπουλο για τα περαιτέρω, κάποιοι άλλοι επιτελούσαν μια πολύ πιο ουσιαστική ενέργεια: Την περικύκλωσή του μέσω της τοποθέτησης στην αρμοδία Διεύθυνση Εξοπλισμών προσώπων που διακρίνονται κυρίως για τις σχέσεις τους με τους αντιπροσώπους. Αν τελικά το καταφέ-

ρουν, θα τον έχουν δικτυώσει κανονικά και θα τον έχουν εξουδετερώσει. Μαζί με τις εξαγγελίες περί διαφάνειας και καθαρότητας.

Αλλά γι' αυτό δεν θα ευθύνεται ασφαλώς ο κ. Ζορμπάς, καθόλα έντιμος πρώην δικαστικός λειτουργός, που πρόσφερε πολλά κατά τη διάρκεια της θητείας του στη δικαιοσύνη. Θα ευθύνεται το σύστημα της διαπλοκής, το «σύστημα ΠΑΣΟΚ», που τόσες φορές κατήγγειλε προεκλογικά ο κ. Καραμανλής. Κι αυτό το σύστημα δεν πολεμείται μόνο με πρωτοσέλιδες αποκαλύψεις, ούτε με συνεντεύξεις ποταμούς. Και πολύ περισσότερο ούτε με «διαρροές» του τύπου «κάποιοι έστειλαν φακέλους με ματωμένα χαρτονομίσματα» στον υπουργό κ. Σπηλιωτόπουλο, ή «μπήκαν στο σπίτι του επικεφαλής για την ασφάλειά του και του έσκισαν τα κουστούμια». Γιατί γράφτηκαν και τέτοια στις εφημερίδες της περασμένης εβδομάδας.

Δεν θέλουμε να αδικήσουμε κανέναν· μπορεί και να συνέβησαν παρόμοια επεισόδια. Σε κάθε περίπτωση όμως, ακόμα κι αν έγιναν, προκλήθηκαν από

## Ευτυχώς που υπάρχουν και κάποιοι Εισαγγελείς

Στη σελ. 24 του προηγούμενου τεύχους και κάτω από τον τίτλο «Η λεηλασία της Άμυνας» γράφαμε, μεταξύ άλλων, αναφερόμενοι στις «εκκαθαρίσεις» με τις οποίες ο κ. Σπηλιωτόπουλος άρχισε τη σταδιοδρομία του στην πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας:

«Εκτός από την κατατόμιση του «ιερού λόχου» των πεντακοσίων, γιατί δεν γίνεται μια γρήγορη έρευνα στους τραπεζικούς λογαριασμούς (και συγγενικούς) άλλων 500 ανωτάτων αξιωματικών της τελευταίας δεκαετίας. Αυτό το λέμε γιατί στο όνομα της γυναίκας κάποιου ανωτάτου που τελειώνει σε -ουσης βρέθηκαν εμβάσματα περίπου μισού δισ. και μάλιστα από

εταιρείες του εξωτερικού...»

Δεν γνωρίζουμε αν η ηγεσία του υπουργείου διάβασε το κομμάτι αυτό του Αντί και αν διέταξε σχετική έρευνα. Φαίνεται όμως ότι η δημοσιογραφική έρευνα

την πρόλαβε και έτσι στην «Αυριανή» της 7.5.2004 διαβάσαμε αποκαλύψεις για τους «λογαριασμούς πτέρου της αεροπορίας», ο οποίος άνοιξε λογαριασμό με συνδικαιούχο την γυναίκα του, όπου «μπήκαν

αμέσως 65.000 λίρες Αγγλίας». Πρόκειται, όπως μας πληροφορεί η εφημερίδα, για «παλιό χουντικό που έγινε Πασόκος και τώρα παριστάνει το Νεοδημοκράτη». Σύμφωνα μάλιστα με το φύλλο της επόμενης ημέρας της ίδιας εφημερίδας ο ίδιος «κλεφτοπτεράχος» προοριζόταν για αρχηγός της ΕΥΠ, αλλά «κόπηκε» μόλις διάβασε το σχετικό δημοσίευμα ο Καραμανλής.

Όλα καλά, αλλά αυτό το τελευταίο περι ΕΥΠ είναι μάλλον υπερβολικό. Επειδή, απ' όσα γνωρίζουμε, ο εν λόγω αξιωματικός προοριζόταν μάλλον για άλλη επιτελική θέση, αλλά τον έκοψε την τελευταία στιγμή ο γενικός γραμματέας του υπουργείου Γ. Ζορμπάς.



Τα πρωτοσέλιδα της Αυριανής για τον «Κλεφτοπτεράρχο».



ανεγκέφαλους και δεν είναι παρόμοιοι με εκείνους προς τους οποίους πρέπει να στρέψει την προσοχή του η νέα ηγεσία του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας. Οι διαπλεκόμενοι, οι έμποροι όπλων, γνωρίζουν άλλους και πλέον αποδοτικούς τρόπους για να εξυπηρετούν τα συμφέροντά τους. Η πρόσφατη επικαιρότητα μας δίνει και πάλι το παράδειγμα.

Έκπληκτοι διαβάσαμε σε εβδομαδιαία οικονομική εφημερίδα, την οποία στηρίζει όπως πληροφορούμεθα πρώην στενότετος συνεργάτης του Σ. Κόκκαλη, τα εξής: «Την Πέμπτη (7.5.2004) ο υπουργός Εθνικής Άμυνας κ. Σπ. Σπηλιωτόπουλος έτρωγε με τη σύζυγό του στο μπαρ του γνωστού "in" restaurant του Κολωνακίου "Ράτκα". Ο υπουργός, χαλαρός μετά την ένταση της ημέρας, είχε βγάλει τη γραβάτα του και καθισμένος στο μπαρ απολάμβανε το φαγητό του. Κάποια στιγμή μπήκε στο μαγαζί ο γνωστός προμηθευτής οπλικών συστημάτων κ. Θ. Λιακουνάκος παρέα με το δημοσιογράφο Χρ. Ζαμπούνη και μια φίλη του τελευταίου. Μέχρι ο μετρο να του βρει τραπέζι, έκατσαν όρθιοι

μπροστά στο μπαρ. Τότε έγινε και η μεγάλη συνάντηση. Οι δύο άνδρες έδωσαν τα χέρια με τυπικότητα και πρέπει να είναι η πρώτη φορά που συναντώνται μετά την ανάληψη της εξουσίας από τη νέα κυβέρνηση. Λέτε άραγε να είναι και η τελευταία;»

Άλλες πληροφορίες λένε ότι ο κ. Σπηλιωτόπουλος ήταν «ψυχρός» στη χειραψία, ως όφειλε άλλωστε. Άλλοι που ισχυρίζονται ότι ήταν παρόντες, διατείνονται ότι δεν υπήρξε καν χειραψία. Με άλλα λόγια οι έμποροι όπλων άρχισαν τα γνωστά παιχνιδάκια τους.

Δεν αμφισβητείται η εντιμότητα του υπουργού Εθνικής Άμυνας, ούτε η αδιαλλαξία του. Όμως ποιος είναι τόσο αφελής ώστε να πιστέψει ότι ο Λιακουνάκος μπήκε «τυχαία» στο μαγαζί; Και ότι κάποιοι που γνώριζαν το πρόγραμμα του υπουργού δεν τον πληροφορήσαν ώστε να αποσπάσει μια χειραψία, έστω και ψυχρή, από τον υπουργό, για να την επιδεικνύει στη συνέχεια, ή να δημιουργήσει εντυπώσεις; Ποιος την «έστησε» στον κ. υπουργό; Οι μεγάλοι άντρες πέφτουν από τους συμβούλους τους, έλεγε κάποιος.

Να σημειωθεί ότι παρόμοιο επεισόδιο σημειώθηκε και στην εκδήλωση των επιχειρηματιών, με αφορμή την επίσκεψη Ερντογάν. Μόλις είδε τον κ. Σπηλιωτόπουλο, ο Κόκκαλης πήγε να καθίσει δίπλα του, αλλά ο υπουργός άλλαξε αμέσως τραπέζι. Κόκκαλο ο Κόκκαλης.

Υπενθυμίζουμε μερικά απ' όσα έγραψε προεκλογικά για τον κ. Λιακουνάκο και τα τεθωρακισμένα «Λέοπαρντ» το γερμανικό περιοδικό *Spiegel* αλλά και το *Αντί*: «Προτιμήθηκε τελικά η Κράους Μάφαι [σ.σ.: η εταιρεία που αντιπροσωπεύεται από τον Θ. Λιακουνάκο] εξαιτίας της καλής προσφοράς και της ποιότητας που προσέφερε και τηρήθηκαν όντως διαφανείς διαδικασίες, όπως ισχυρίζεται η εταιρεία; Ή προσπάθησε η γερμανική εταιρεία να δωροδοκήσει κάποια πρόσωπα στην Ελλάδα, που παίρνουν τις αποφάσεις; Από τις 16 Οκτωβρίου του 2003 οι ελληνικές εισαγγελικές αρχές εξετάζουν τα ενδεχόμενα δωροδοκίας και άλλων παραβάσεων. Οι έρευνες επικεντρώνονται σε δύο εταιρείες "μαϊμούδες", μία στο Μονακό και μία στις βρετανικές Παρθέους Νήσους».

## Κάτι το «ωραίο»



Λεύκωμα με άρθρα, μελέτες και πάνω από χίλιες τετράχρωμες φωτογραφίες, που αποτυπώνει τη σύγχρονη νεοελληνική κακογουστιά. Αναλύει το κιτς, αναζητά τις ρίζες του και σχολιάζει με χιούμορ τις χιλιάδες περιπτώσεις του φαινομένου.

Για την πολιτική, την κοινωνική συμπεριφορά, τη διακόσμηση, το σινεμά, το θέατρο, την τηλεόραση, το αυτοκίνητο, το σπίτι, το γραφείο...

Εκδόσεις Πολύτυπο. Κεντρική διάθεση:  
Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα, τηλ.: 210-72.32.819



## Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ: ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ, ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες εκτιμήσεις, το ενοποιημένο χρέος της γενικής κυβέρνησης μειώθηκε το 2003 στο 103,0% του ΑΕΠ, από 104,7% του ΑΕΠ το 2002. Η μείωση αυτή (κατά 1,7% του ΑΕΠ) είναι μικρότερη από την αρχική πρόβλεψη για μείωση κατά 5,1 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ. Η μικρή μείωση που πραγματοποιήθηκε τελικά αντανάκλα την ανάληψη (από την κεντρική κυβέρνηση) άλλων υποχρεώσεων ή τη διενέργεια δαπανών οι οποίες, ενώ δεν περιλαμβάνονται στο δημοσιονομικό έλλειμμα, επιβαρύνουν το δημόσιο χρέος (πρόκειται για τη λεγόμενη «προσαρμογή ελλείμματος-χρέους»). Η ανάληψη εκτεταμένων υποχρεώσεων που δεν περιλαμβάνονται στα καταγραφόμενα ελλείμματα της γενικής κυβέρνησης υποδηλώνει, μεταξύ άλλων, ότι η δημοσιονομική πολιτική ήταν περισσότερο επεκτατική από ό,τι δείχνει η μεταβολή του κυκλικά διορθωμένου πλεονάσματος. Το γεγονός ότι το χρέος παραμένει επίμονα υψηλό στην Ελλάδα, σε επίπεδα πολύ ανώτερα από το μέσο όρο της ζώνης του ευρώ (70,4%) και την τιμή αναφοράς της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (60%), αποτελεί ανησυχητική εξέλιξη, ιδίως ενόψει των πιέσεων που θα ασκηθούν μελλοντικά στις δημόσιες δαπάνες λόγω της γήρανσης του πληθυσμού.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών παραμένει υψηλό, αν και μειώθηκε στο 5,7% του ΑΕΠ το 2003, από 6,1% το 2002. Εν μέρει, το έλλειμμα είναι αναμενόμενο για μια χώρα που βρίσκεται σε διαδικασία πραγματικής σύγκλισης. Οι επενδύσεις, ως ποσοστό του ΑΕΠ, αυξήθηκαν με ταχύ ρυθμό τα τελευταία χρόνια, αλλά η αποταμίευση -ιδιωτική και δημόσια- υπολείπεται των επενδύσεων, γεγονός που αντανάκλαται στο διευρυμένο

έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Στο βαθμό που η άνοδος αυτή των επενδύσεων, καθώς και η αύξηση της κατανάλωσης (την οποία αντανάκλα η μείωση της ιδιωτικής αποταμίευσης), μπορούν να δικαιολογηθούν με βάση ρεαλιστικές προσδοκίες των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών για μελλοντική αύξηση του εισοδήματός τους, η διεύρυνση του ελλείμματος απεικονίζει τα οφέλη από τη διαδικασία πραγματικής σύγκλισης. Ωστόσο, το έλλειμμα αντανάκλα επίσης διαρθρωτικές αδυναμίες και χαμηλή ανταγωνιστικότητα, όπως υποδηλώνει η μείωση του μεριδίου των ελληνικών εξαγωγών επί των συνολικών εισαγωγών της ζώνης του ευρώ κατά τη δεκαετία του '90 και η σταθεροποίησή του σε χαμηλά επίπεδα από το 1999 και εξής. Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται επειδή ο υψηλότερος ρυθμός πληθωρισμού της ελληνικής οικονομίας έναντι των ανταγωνιστών της διαβρώνει την ανταγωνιστικότητα ως προς τις τιμές.

Όσον αφορά τις νομισματικές εξελίξεις στην Ελλάδα το 2003, η πιστωτική επέκταση προς τον ιδιωτικό επιχειρηματικό τομέα ήταν ιδιαίτερα έντονη σε ορισμένους τομείς της οικονομίας, προ πάντων αυτών που συνδέονται με την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων. Τα καταναλωτικά και τα στεγαστικά δάνεια εξακολούθησαν να αυξάνονται με υψηλό ετήσιο ρυθμό. Τόσο τα επιτόκια χορηγήσεων όσο και τα επιτόκια καταθέσεων μειώθηκαν, αλλά εξακολουθούν να υπερβαίνουν τα αντίστοιχα μέσα επιτόκια στη ζώνη του ευρώ, παρότι συνεχίζουν να συγκλίνουν προς αυτά. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) μείωσε τα βασικά επιτόκια της ΕΚΤ το Μάρτιο και τον Ιούνιο του 2003 κατά 25 και 50 μονάδες βάσης αντίστοιχα, σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα,

ενώ είχε ήδη προηγηθεί μείωσή τους κατά 50 μονάδες βάσης το Δεκέμβριο του 2002. Η ΕΚΤ έλαβε τις αποφάσεις αυτές διότι εκτίμησε συνολικά για το πρώτο εξάμηνο του 2003 ότι οι πληθωριστικές πιέσεις παρέμεναν ασθενείς μεσοπρόθεσμα. Το δεύτερο εξάμηνο του 2003 και τους πρώτους μήνες του τρέχοντος έτους τα επιτόκια παρέμειναν αμετάβλητα, καθώς το Διοικητικό Συμβούλιο τα έκρινε συμβατά με τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών μεσοπρόθεσμα. Προϋπόθεση της οικονομικής ανάπτυξης είναι η ύπαρξη ισχυρού και σταθερού χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η κερδοφορία των τραπεζών στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 47% περίπου το 2003. Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων τους αυξήθηκε σε 12,8% από 8,4% το 2002, και η αποδοτικότητα του συνολικού ενεργητικού τους αυξήθηκε σε 0,9% από 0,6% το 2002. Παρατηρήθηκε επίσης μικρή βελτίωση στην κεφαλαιακή επάρκεια, καθώς τα σταθμισμένα ως προς τον κίνδυνο ίδια κεφάλαια, σε ενοποιημένη βάση, ανήλθαν σε 11,8% του συνολικού ενεργητικού το 2003, από 10,5% το 2002. Εάν ληφθεί υπόψη η επίπτωση επί του δείκτη από την υστέρηση των σχηματισμένων προβλέψεων ορισμένων τραπεζών έναντι των ελάχιστων απαιτούμενων εποπτικών προβλέψεων (μετά την προς τα άνω αναπροσαρμογή των σχετικών συντελεστών από την Τράπεζα της Ελλάδος το 2003) καθώς και η αβεβαιότητα ως προς τις μελλοντικές εξελίξεις στις κεφαλαιαγορές και γενικότερα στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον, θα πρέπει οι ελληνικές τράπεζες να διατηρήσουν υψηλούς δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας ώστε να διαθέτουν ικανοποιητικό περιθώριο ασφάλειας και ισχυρή ανταγωνιστική θέση. Η συνεχιζόμενη ταχεία πιστωτική επέκταση



προς τον ιδιωτικό τομέα συμβάλλει μεν στην οργανική κερδοφορία των τραπεζών αλλά αποτελεί και δυνητικό παράγοντα αύξησης του πιστωτικού κινδύνου. Πάντως, παρά την άνοδο του ρυθμού αύξησης του συνόλου των δανείων σε καθυστέρηση μεταξύ 2002 και 2003, η σχέση των δανείων σε καθυστέρηση μετά την αφαίρεση των σχηματισμένων προβλέψεων προς το σύνολο των δανείων καθώς και η σχέση των προβλέψεων προς το σύνολο των δανείων σε καθυστέρηση παρουσίασαν βελτίωση το 2003 έναντι του 2002.

Γενικά η δανειακή επιβάρυνση των ελληνικών νοικοκυριών, παρά την διαχρονική της αύξηση διατηρήθηκε το 2003 σε σχετικά χαμηλό ποσοστό του ΑΕΠ (26,3%, έναντι 48,5% στη ζώνη του ευρώ ως σύνολο και 102,2% στις ΗΠΑ) και δεν αποτελεί παράγοντα αστάθειας, όπως άλλωστε προέκυψε και από τις διαπιστώσεις ειδικής έρευνας που διεξήχθη πέρυσι για λογαριασμό της Τράπεζας της Ελλάδος. Σε χαμηλό επίπεδο (5,3% στο τέλος του 2003, έναντι 4,5% στο τέλος του 2002) παρέμεινε και η σχέση των δανειακών υποχρεώσεων των νοικοκυριών προς τη συνολική αξία των κατοικιών, ομολόγων και μετοχών που αυτά, άμεσα ή έμμεσα (μέσω αμοιβαίων κεφαλαίων), κατέχουν.

Η Τράπεζα της Ελλάδος συνεχίζει να παρακολουθεί τις εξελίξεις στα συστήματα διαχείρισης κινδύνων των εμπορικών τραπεζών και να προτείνει βελτιώσεις.



## ΙΣΡΑΗΛ ΣΕ ΚΡΙΣΙΜΗ ΚΑΜΠΗ Ο ΑΡΙΕΛ ΣΑΡΟΝ

Τα σημάδια γίνονται όλο και πιο φανερά: Ο πρωθυπουργός Αριέλ Σαρόν περιέρχεται σε όλο και πιο δύσκολη θέση, καθώς χάνει όλο και περισσότερο από την εμπιστοσύνη με την οποία τον περιέβαλε ο συνασπισμός των κομμάτων που κυβερνά το Ισραήλ, ενώ την ίδια ώρα η παγκόσμια κοινότητα δείχνει να μην ανέχεται πλέον τις πολιτικές επιλογές του, εναντίον των οποίων στρέφεται και ένα συνεχώς αυξανόμενο τμήμα του ίδιου του ισραηλινού λαού.

Η κατάληξη αυτή δεν είναι βεβαίως τυχαία. Ο «χασάπης» της Μέσης Ανατολής, όπως αποκαλείται ο Αριέλ Σαρόν, ακολουθώντας τα τελευταία χρόνια μια δαιδαλώδη, πλην άκρως και επικινδύνως επιθετική πολιτική έναντι των Παλαιστινίων, κατάφερε να υπονομεύει κάθε προσπάθεια προσέγγισης των δύο πλευρών, για μια σοβαρή αναζήτηση δίκαιης και βιώσιμης λύσης, επιρρίπτοντας μάλιστα την ευθύνη γι' αυτό στην μαχητική παλαιστινιακή πλευρά, την οποία φρόντιζε προηγουμένως να προκαλεί και να εξαγριώνει με συνεχείς φονικές επιθέσεις του στρατού σε παλαιστινιακές περιοχές, με πρόσχημα την εξόντωση «τρομοκρατών».

Η τακτική αυτή, η οποία εντάθηκε πολύ περισσότερο και εντελώς απροσχημάτιστα, μετά την εισβολή των Αμερικανών και Βρετανών στο Ιράκ και τον «πόλεμο κατά της διεθνούς τρομοκρατίας» του προέδρου Μπους, είχε σαν αποτέλεσμα: α) να παγώσει κάθε συζήτηση μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων και να ακυρωθεί εν τη γενέσει του ο έτσι κι αλλιώς αμφίβολης αποτελεσματικότητας «Οδικός Χάρτης» που σχεδίασαν πρόχειρα οι Αμερικανοί με αφορμή την εισβολή στο Ιράκ, β) να αρχίσει η κατασκευή του ενός νέου «τείχους της ντροπής» που θα χωρίζει Ισραηλινούς και Παλαιστίνιους στη Δυτική Όχθη, γ) να εκπονηθεί το σχέδιο «μονομερούς αποχώρησης» από τη Λωρίδα της Γάζας, με την ταυτόχρονη διάλυση των εκεί εβραϊκών οικισμών και δ) να πραγματοποιηθεί μια σειρά δολοφονιών ηγετικών στελεχών –και ακόμα αρχηγών– διαφόρων μαχητικών παλαιστινιακών οργανώσεων και κυρίως της Χαμάς, ώστε να αποτραπεί μια δυναμικότερη αντίδραση στους ισραηλινούς σχεδιασμούς.

Αυτό που επιδιώκει ο Αριέλ Σαρόν δεν είναι βεβαίως μυστικό, ούτε νέο. Ουσιαστικά γνωρίζει ότι, αν θέλει να επέλθει η τάξη και η ειρήνη στη χώρα του, θα πρέπει να προσφέρει τελικά κάτι στους Παλαιστίνιους και ιδιαίτερα τη δυνατότητα να δημιουργήσουν το δικό τους ανεξάρτητο κράτος. Στο πλαίσιο αυτό λοιπόν, θέλει να απομονώσει συγκεκριμένες περιοχές, που κατά τεκμήριο κατοικούνται από Παλαιστίνιους, αλλά μακριά η μία από την άλλη, όπως η Δυτική Όχθη και η Λωρίδα της Γάζας, στις οποίες θα επιτρέψει στη συνέχεια την δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους. Ενός κράτους όμως το οποίο θα είναι κατακερματισμένο και μόνιμα ελεγχόμενο από το ίδιο το Ισραήλ.

Μόνο που ο Σαρόν ξεπέρασε τα όρια. Και μπορεί μεν να εξασφάλισε τη συναίνεση του προέδρου Τζορτζ Μπους, που με τον ετοιθελισμό του εξακολουθεί να προκαλεί τον κόσμο, ωστόσο η πολιτική Σαρόν βρίσκει αντίθετο το σύνολο σχεδόν



της διεθνούς κοινής γνώμης και ιδιαίτερα της Ευρώπης, πράγμα που φάνηκε ανάγλυφα στην πρόσφατη συνεδρίαση του «κουαρτέτου» (όπως αποκαλείται το όργανο που έχουν συστήσει ο ΟΗΕ, η Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ρωσία και οι ΗΠΑ), στην οποία όλοι πλην Αμερικανών συμφώνησαν ότι πρέπει να τερματισθεί η επιθετική πολιτική Σαρόν και να ξαναρχίσουν οι προσπάθειες διαπραγμάτευσης των δύο εμπλεκόμενων πλευρών στο Ισραήλ με βάση τον περίφημο «Οδικό Χάρτη».

Η παραπάνω συμφωνία δεν είναι φυσικά δεσμευτική για τον ισραηλινό πρωθυπουργό, ωστόσο θεωρείται ότι μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματικότερη από την απόπειρα παραπομπής του Ισραήλ στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για το «τείχος» που κατασκευάζεται στα παλαιστινιακά εδάφη.

Από την άλλη πλευρά, η συμφωνία αυτή έρχεται μετά από την αποτυχία του Σαρόν να «περάσει» στο κοινοβούλιο της χώρας του το σχέδιο διάλυσης των εβραϊκών οικισμών της Γάζας, το οποίο καταψηφίστηκε τελικά και από μεγάλο μέρος βουλευτών του κυβερνητικού συνασπισμού, δημιουργώντας συνθήκες μιας δυνάμει κυβερνητικής κρίσης. Πολύ περισσότερο μάλιστα, καθώς συνεργάτες του πρωθυπουργού δηλώνουν απερίφραστα ότι συνεχίζεται το πρόγραμμα χρηματοδότησης της κατασκευής εβραϊκών οικισμών στη Γάζα.

Στο πλαίσιο αυτό μάλιστα, ο Σαρόν διασπείρει σκόπιμα φήμες για επικείμενη αλλαγή της κυβέρνησης, με τη συνεργασία και του Εργατικού Κόμματος, αλλά και για επικείμενη σύλληψη και απέλαση από τη χώρα του παλαιστίνιου ηγέτη Γιασέρ Αραφάτ, προκαλώντας μεν αναταραχή μεταξύ των Παλαιστινίων, ταυτόχρονα όμως απομακρύνοντάς τους από το πραγματικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο ίδιος. Ένα πρόβλημα που δεν αποκλείεται να επιφέρει αλλαγή στη μέχρι τώρα πολιτική του και να τον εξαναγκάσει σε στροφή προς μετριοπαθέστερες θέσεις, κάτι όμως που έχει γίνει και παλιότερα χωρίς να έχει οδηγήσει σε μια τελική λύση του παλαιστινιακού ζητήματος.



**ΤΣΕΤΣΕΝΙΑ ΕΥΦΟΡΙΑ ΤΕΛΟΣ ΓΙΑ ΠΟΥΤΙΝ**

Η περίοδος ευφορίας, που είχε αρχίσει εδώ και λίγο καιρό στο Κρεμλίνο μετά την πρόσφατη θριαμβευτική εκλογική νίκη που ανέδειξε τον Βλαντιμίρ Πούτιν για μια ακόμα θητεία Πρόεδρο «πασών των Ρωσίων», έληξε και μάλιστα βίαια, με την βομβιστική ενέργεια της περασμένης Κυριακής, στο στάδιο «Δυναμό» του Γκρόζνι, η οποία είχε σαν αποτέλεσμα τον θάνατο τουλάχιστον 24 ατόμων και μεταξύ αυτών του Προέδρου της Τσετσενίας Άχμαντ Καντίροφ και του ρώσου στρατιωτικού διοικητή της περιοχής στρατηγού Βαλέρι Μπαράνοφ.

Το «χτύπημα», που σημειώθηκε κατά τη διάρκεια εορταστικών εκδηλώσεων για την επέτειο της απελευθέρωσης από τους Ναζί και για το οποίο κανείς ακόμη δεν έχει αναλάβει την ευθύνη, είναι ένα σοβαρό πλήγμα στην πολιτική του Προέδρου Πούτιν στην Τσετσενία, αποδεικνύοντας ότι ο πόλεμος στην περιοχή αυτή, παρά τους περί του αντιθέτου ισχυρισμούς του Κρεμλίνου τα τελευταία χρόνια, όχι μόνο συνεχίζεται, αλλά παίρνει τώρα μια νέα διάσταση. Ιδιαίτερα καθώς θεωρείται βέβαιο ότι θα ακολουθήσουν αντίποινα εκ μέρους του ρωσικού στρατού, σηματοδοτώντας αναπόφευκτα ένα νέο κύκλο βίαιων συγκρούσεων με τους αυτονομιστές Τσετσένους του πρώην εκλεγμένου προέδρου Ασλάν Μασκάντοφ και του πολέμαρχου Σαμίλ Μπασάγιεφ.

Η υπόθεση της βομβιστικής επίθεσης ωστόσο, η οποία φαίνεται ότι είχε προετοιμασθεί κατά τη διάρκεια των πρόσφατων εργασιών ανακαίνισης του σταδίου, παίρνει και διεθνή διάσταση, καθώς διατυπώνονται και επίσημα υποψίες ότι σ' αυτήν αναμειγνύονται και διεθνείς εξτρεμιστικές οργανώσεις, πίσω από τις οποίες κρύβονται μυστικές υπηρεσίες διαφόρων χωρών, που πάντως δεν κατονομάζονται. Που σημαίνει ότι ο Πρόεδρος Πούτιν θα αντιμετωπίζει ολοένα αυξανόμενα προβλήματα, όσο δεν επιχειρεί την εξεύρεση μιας πραγματικής λύσης για το πρόβλημα της Τσετσενίας.



**ΣΥΡΙΑ ΨΑΧΝΕΙ ΓΙΑ ΕΚΤΟΝΩΣΗ Ο ΜΠΟΥΣ**

Ένα πρόσφορο τρόπο για να εκτονώσει την ένταση που έχουν δημιουργήσει στην αμερικανική και τη διεθνή κοινή γνώμη οι ανατριχιαστικές αποκαλύψεις για τα βασανιστήρια στην ιρακινή φυλακή του Άμπου Γράιμπ, βρήκε ο πρόεδρος Τζορτζ Μπους αποφασίζοντας προχτές την επιβολή οικονομικών κυρώσεων σε βάρος της Συρίας.

Είναι γνωστό ότι η Συρία βρίσκεται εδώ και τρία χρόνια στο στόχαστρο του αμερικανού προέδρου, ο οποίος την είχε εντάξει στον «άξονα του κακού», μαζί με ορισμένες άλλες μουσουλμανικές χώρες και τη Βόρεια Κορέα, ως χώρες που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με τη διεθνή τρομοκρατία και αποτελούν απειλή για την παγκόσμια ασφάλεια. Μετά την εισβολή στο Ιράκ μάλιστα, πληροφορίες που διοχετεύονταν στα μέσα ενημέρωσης ανέφεραν ότι θα ακολουθούσε επέμβαση και στη Συρία. Τα σχέδια αυτά όμως εγκαταλείφθηκαν εξαιτίας της κακής τροπής των πραγμάτων στο Ιράκ, αλλά και στο Αφγανιστάν, καθώς και της εμπλοκής που είχε δημιουργηθεί τότε σε σχέση με την Βόρεια Κορέα.

Τώρα όμως, με τη δημοτικότητα του Μπους να βρίσκεται στο ναδίρ, εξαιτίας και του σάλου που έχει δημιουργηθεί διεθνώς από τις πρόσφατες αποκαλύψεις, μόλις έξι μήνες πριν από τις νέες προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ, γίνεται φανερό ότι η νέα απόφασή του για το εμπάργκο σε βάρος της Συρίας –την οποία, εκτός από υποτιθέμενους δεσμούς με την τρομοκρατία, την κατηγορεί επίσης ότι διαθέτει και όπλα μαζικής καταστροφής(!)– αποτελεί ένα ακόμη «κόλπο», με στόχο να εκτονώσει την ένταση και παράλληλα να δείξει ότι παραμένει σταθερά προσηλωμένος στους πολιτικούς του σχεδιασμούς «για την ασφάλεια του αμερικανικού έθνους».



# Πώς αντιμετωπίζει η Ευρώπη τις κινήσεις Σαρόν

του Peter Lagerquist

Οι ολοένα και πιο μονόπλευρες επεμβάσεις του προέδρου Μπους στη διένεξη Ισραηλινών-Παλαιστινίων, με πιο πρόσφατη την άκριτη στήριξή του προς το Σχέδιο του ισραηλινού πρωθυπουργού Αριέλ Σαρόν για «απεμπλοκή» από τη Λωρίδα της Γάζας, τροφοδοτούν όλο και πιο ισχνά συγκαλυμμένες αντιρρήσεις από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. «Κανένας αριθμός μονομερών πρωτοβουλιών δεν μπορεί από μόνος του να επιφέρει μια βιώσιμη λύση στη Μέση Ανατολή. Ο καθένας το ξέρει», είπε ο ιρλανδός πρωθυπουργός Μπράιαν Κόουεν, μιλώντας εκ μέρους των υπουργών Εξωτερικών της Ε.Ε. στις 16 Απριλίου, σε συνέντευξη τύπου. «Ιδιαίτερως, το ζήτημα των συνόρων δεν μπορεί να προδικαστεί και πρέπει να υπάρξει δίκαιη και ρεαλιστική λύση στο ζήτημα των προσφύγων». Με αυτά τα λόγια ο Κόουεν επέπληξε τον Μπους για την αποδοχή εκ μέρους του, μετά τη συνάντησή του με τον Σαρόν στην Ουάσιγκτον στις 14 Απριλίου, της διατήρησης από τους Ισραηλινούς των μεγάλων εποίκισμών και την απόρριψη του δικαιώματος επιστροφής των Παλαιστινίων που έγιναν πρόσφυγες μετά το 1948.

**Α**πό πολλές απόψεις, τέτοιες διαφωνίες είναι σημάδια των καιρών. Οι σχέσεις Ε.Ε.-Ισραήλ έχουν επιδεινωθεί από τα τέλη του 2003 και τις αρχές του 2004. Καθώς οι ευρωπαίοι ηγέτες επικρίνουν επίμονα τις κατασταλτικές μεθόδους του Σαρόν, περιλαμβανομένων και των δολοφονιών των ηγετών της Χαμάς, Σείχ Άχμαντ Γιασίν και Άμπντ-αλ-Αζίζ Ραντίσι, οι ισραηλινοί διπλωμάτες δημοσιοποιούν αποτελέσματα σφριγομετρήσεων που δείχνουν ισχυρά αντι-ισραηλινά και αντισημιτικά αισθήματα μεταξύ των ευρωπαίων ψηφοφόρων. Η τελευταία από τις σφριγομετρήσεις αυτές, που έγινε από την εγκατεστημένη στις ΗΠΑ «Λίγκα Αντι-δυσφήμισης»

(ADL), σημειώνει «μείωση αντισημιτικών συμπεριφορών» στην Ευρώπη από το 2002. Όμως «τα δυσάρεστα νέα», είπε ο διευθυντής της ADL Άμπραχαμ Φόξμαν, «είναι πως φαίνεται να υπάρχει ανοιχτή εποχή κυνηγιού για το Ισραήλ και ο βαθμός της κριτικής είναι σχεδόν υπεράνω λογικής».

Επίσημως, τόσο η ευρωπαϊκή κοινή γνώμη όσο και οι απόψεις που επικρατούν στους διαδρόμους των Βρυξελλών, θεωρούν τη συμφωνία Μπους-Σαρόν ως μετατόπιση από το όραμά τους για μια συνολική ειρήνη και για το είδος του παλαιστινιακού κράτους που αυτή θα επιφέρει. Κάποιοι αισιόδοξοι διαφωνούντες, ιδιαίτερα ο Τόνι Μπλερ, που στις 16 Απριλίου στην Ουάσιγκτον στήριξε το σχέδιο «απεμπλοκής» του Σαρόν προτείνοντας επιπλέον τη χρηματοδότησή του από την Ευρώπη, έστω και ευγενικά παρακάμ-

φθηκαν αμέσως από τον Επίτροπο Εξωτερικών Υποθέσεων της Ε.Ε. Κρις Πάτεν σε ομιλία του στις 21 Απριλίου στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: «Αυτό που υποτίθεται πως έχουν κατά νου είναι μια όντως βιώσιμη Παλαιστίνη, όχι ένα συνονθύλευμα από απομονωμένα Μπαντουσταν, χωρισμένα με τανκς, εποίκισμούς και τείχη».

Στην πράξη όμως η Ε.Ε. πράττει ελάχιστα για να αποτρέψει αυτή τη σκοτεινή προοπτική. Νωρίτερα φέτος την άνοιξη, η Ε.Ε. αντιτέθηκε στην εκδίκαση της υπόθεσης του ισραηλινού «διαχωριστικού φράχτη» στη Δυτική Όχθη, που συνεχίζεται στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης – ένα τείχος όμως που η ίδια συνεχίζει να καταδικάζει ως παράνομο. Η απόφαση εξηγήθηκε με το επιχείρημα ότι τα τελικά σύνορα του Ισραήλ και της Παλαιστίνης είναι «πολιτικό ζήτημα», το οποίο πρέπει να διευθετηθεί μεταξύ των μερών, υπογραμμίζοντας έτσι το βαθμό της απροθυμίας των Βρυξελλών να εγκαταλείψουν τις δικές τους υποχρεώσεις απέναντι στο διεθνές δίκαιο, στις οποίες εμμένουν. Αν και το μόνο αποτέλεσμα ως τώρα ήταν να διευκολύνει τα τετελεσμένα που επιβάλλει το Ισραήλ, η Ε.Ε. παραμένει σταθερή στη γραμμή της. Αξιοσημείωτη από την άποψη αυτή είναι η επιφυλακτικότητά της στη μη εφαρμογή των δικών της νόμων που απαγορεύουν το προνομιακό εμπόριο με τους ισραηλινούς εποίκισμούς, πόσο μάλλον καθώς πρόκειται για ένα πεδίο μέσω του οποίου η Ε.Ε., ως ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος του Ισραήλ, θα μπορούσε να ασκήσει σημαντική πίεση στη διένεξη. Ωστόσο, καθώς οι νέες εξελίξεις επιβεβαιώνουν πως το Ισραήλ εδραιώνει την εγκατάστασή του στη Δυτική Όχθη με αμερικανική στήριξη, η Ε.Ε. δείχνει ξανά διατεθειμένη να υποστρώσει την εγκατάσταση αυτή με μια ζώνη οικονομικής ανακούφισης.

Ο συνεργάτης του Αντί Peter Lagerquist είναι σουηδός δημοσιογράφος που ζει και εργάζεται στο Ισραήλ και στην κατεχόμενη Δυτική Όχθη.



## Ο ΔΑΙΜΟΝΑΣ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΤΙΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ

Πολλοί στις Βρυξέλλες ένιωσαν πραγματική ανακούφιση τον περασμένο Δεκέμβριο, όταν ο ισραηλινός υπουργός Εμπορίου και Βιομηχανίας Εχούντ Ολμέρτ έδειξε να συμβιβάζει την σοβούσα διένεξη της κυβέρνησής του με την Ε.Ε. γύρω από τις ισραηλινές εξαγωγές προς την Ένωση. Με μια σειρά εμπορικών συμφωνιών –η πιο πρόσφατη του 1995– έμποροι στην Ε.Ε. μπορούν να εισάγουν προϊόντα από το Ισραήλ με μειωμένο δασμό. Καθώς όμως η Ε.Ε. δεν αναγνωρίζει τους εποικισμούς στα Κατεχόμενα ως τμήμα του Ισραήλ, είδη που κατασκευάζονται στους εποικισμούς αποφεύγουν τον περιορισμό αυτό λαμβάνοντας τη σφραγίδα «Made in Israel», που τροφοδοτεί ένα ετήσιο εμπόριο 200 εκατομμυρίων δολαρίων. Παρότι η Ε.Ε. σταθερά επιλέγει να παραβλέπει το πρόβλημα, πιέσεις από το Κοινοβούλιό της και τις τελωνειακές αρχές των κρατών μελών, εξαιτίας και της κατάρρευσης της «ειρηνευτικής διαδικασίας» άρχισαν με καθυστέρηση να αποκτούν βαρύτητα. Καθώς όμως το Ισραήλ συνέχιζε να αρνείται την πιστοποίηση της προέλευσης των εξαγωγών του για να ικανοποιήσει τα ευρωπαϊκά τελωνεία, κάποιες από τις τελωνειακές αρχές το 2003 άρχισαν να ζητούν συμπληρωμές δασμών στα ισραηλινά προϊόντα, εκ των οποίων ορισμένα προέρχονταν από τους εποικισμούς και άλλα όχι.

Τότε ξέσπασαν διαμαρτυρίες από την παραλιακή επιχειρηματική ζώνη του Ισραήλ και ακολούθησε το μνημόνιο Ολμέρτ προς την Ε.Ε. τον Δεκέμβριο. Το περιεχόμενο της εσκεμμένα φιλικής, αν και αόριστης πρότασης του Ολμέρτ, ήταν να συνεχίσει το Ισραήλ να εκδίδει τα λεγόμενα πιστοποιητικά προέλευσης για τις εξαγωγές των εποικισμών, προσδιορίζοντάς τα ως «Made in Israel», αλλά συνάμα να αποδεχτεί να προσδιορίζει και την ακριβή γεωγραφική τους προέλευση, επιτρέποντας έτσι στα ευρωπαϊκά τελωνεία να εντοπίζουν τα προϊόντα που δεν πληρούν τα κριτήρια της χαμηλότερης δασμολόγησης. Παρότι η πρόταση Ολμέρτ ήταν αδύνατη στις λεπτομέρειές της, οι Βρυξέλλες απάντησαν στις 31

Ιανουαρίου 2004 λέγοντας ότι αντιμετωπίζουν την ιδέα θετικά και ζητούσαν περαιτέρω διευκρινίσεις.

Η παρούσα Ευρωπαϊκή Επιτροπή ολοκληρώνει τη θητεία της το καλοκαίρι, αλλά μέχρι τότε θα υπόκειται σε εσωτερικές και εξωτερικές πιέσεις για να συνάψει συμφωνία με το Ισραήλ. Όμως, καθώς και οι δύο πλευρές προτιμούν να παρουσιάζουν τη διαφωνία ως θόρυβο γύρω από τεχνοκρατικά ζητήματα, η διευθέτησή της θέτει ολοένα και πιο δύσκολα ερωτήματα γύρω από την ευρωπαϊκή πολιτική της «εποικοδομητικής ανάμιξης» στο Ισραήλ. Εν μέρει βάσει του αξιώματος ότι η προσέγγιση του Ισραήλ με την Ε.Ε. θα εντείνει την επιρροή των Βρυξελλών στο Τελ Αβίβ, η Επιτροπή επιδιώκει επί μακρόν τη σύσφιγξη των οικονομικών τους σχέσεων, σαν να μην σχετιζόνταν αυτές με τη συνεχιζόμενη υφαρπαγή της γης στα Κατεχόμενα, στην οποία δηλώνει αντίθεση. Η οργή στην Ευρώπη κατά της συνάντησης Μπους-Σαρόν έκανε τους ευρωπαίους εκπροσώπους να μιλούν πιο σκληρά. «Ως τώρα ξεχωρίζαμε τη σύσφιγξη των διμερών σχέσεων με το Ισραήλ από τη διπλωματική διαδικασία στην περιοχή», είπε ο Τζιανκάρλο Σεβαλάρ, πρεσβευτής της Ε.Ε. στο Ισραήλ, στις 22 Απριλίου. «Από δω και πέρα θα αποτελέσουν μέρος ενός ενιαίου συνόλου». Αν όμως η Ε.Ε. αποδεχτεί την πρόταση Ολμέρτ για τα προϊόντα των εποικισμών, τα ευρωπαϊκά «γανγίσματα» θα μείνουν χωρίς αποτέλεσμα.

### Ο ΕΠΙΠΟΝΟΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΟΛΜΕΡΤ

Από τη δική του πλευρά, ο Ολμέρτ αποκάλυψε το διάβημά του «επώδυνο συμβιβασμό» εκ μέρους της ισραηλινής κυβέρνησης, που ως τώρα αρνιόταν να αναγνωρίσει οποιαδήποτε διάκριση ανάμεσα στην κυριαρχία της επί του καθαυτού Ισραήλ και επί των Κατεχομένων. (Βεβαίως διαδοχικές ισραηλινές κυβερνήσεις έκαναν πολυάριθμες διακρίσεις ως προς τις υποχρεώσεις του Ισραήλ στα Κατεχόμενα, ιδιαίτερα σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα.) Για ορισμένα μέλη του δεξιού συνασπισμού του Σαρόν, ο συμβιβασμός υπήρξε πράγματι επώδυνος. Περιορισισμέ-

νος από αντιπροσώπους του εποικισμού Ιράτε, ο υπουργός Εξωτερικών Σιλβάν Σαλόμ δημοσίως έθεσε τον συνάδελφό του από το κόμμα του Λικούντ προ των ευθυνών του. «Αν βάλεις ετικέτα σ' ένα προϊόν λέγοντας πως έχει κατασκευαστεί στο Γκολάν ή στο Μπαρκάν ή στην Κοιλάδα του Ιορδάνη, ορίζεις τα σύνορα του κράτους», είπε ανώτατος αξιωματούχος του υπουργείου Εξωτερικών προς την *Jerusalem Post*. «Λες ότι αυτές οι περιοχές δεν είναι μέρος του Ισραήλ». Με τη στήριξη του Σαρόν ωστόσο, ο Ολμέρτ παραμένει αμετακίνητος. Έχει βεβαίως καλούς λόγους που το κάνει.

Δημοσίως ο Ολμέρτ επισημαίνει τον κίνδυνο που εκπροσωπούν για τα επιχειρηματικά συμφέροντα του Ισραήλ οι αυξήσεις στους δασμούς των ευρωπαϊκών τελωνείων. Πράγματι, οι ανώτεροι δασμοί που άρχισαν από το 2003 να επιβάλλουν τα γαλλικά και ισπανικά τελωνεία, διότι δεν μπορούσαν να εξακριβώσουν αν τα ισραηλινά προϊόντα προέρχονταν από τους εποικισμούς, όντως πλήττουν την ανταγωνιστικότητα των εξαγωγών από τους εποικισμούς στις ευρωπαϊκές αγορές. Όμως, όπως ο Ολμέρτ εξηγεί σε κάθε ευκαιρία, ο «συμβιβασμός» του είναι πολύ περιορισμένης, συμβολικής σημασίας. Όπως δήλωσε χαμηλόφωνα στη *Jerusalem Post*: «Καθένα από τα μέρη αυτά –το Τελ Αβίβ, το Σαφέντ, το Αριέλ– είναι μέρη του Ισραήλ. Η σφραγίδα θα αναγράφει το χωριό ή την πόλη και μετά “Ισραήλ”... τα προϊόντα θα φέρουν ετικέτες που λένε κατασκευασμένο [στην τάδε πόλη] που βρίσκεται κάτω από τη δικαιοδοσία της Ισραηλινής Τελωνειακής Αρχής». Με άλλα λόγια, κάθε άλλο παρά παραχώρηση της ισραηλινής δικαιοδοσίας στα Κατεχόμενα, η πρόταση Ολμέρτ εδραιώνει αυτόν τον έλεγχο στις διμερείς σχέσεις με την Ε.Ε. Σύμφωνα με τον παλαιστίνιο εμπορικό σύμβουλο Τσαρλς Σαμμάς, του οποίου η οργάνωση «Ματίν» έχει επί μακρόν εργαστεί για την αυστηρότερη εφαρμογή της εμπορικής συμφωνίας Ε.Ε.-Ισραήλ, η Ε.Ε. μπορεί να βρεθεί έτσι σε «εποικοδομητική ανάμιξη» με την ερμηνεία του όρου που δίνει το Ισραήλ για το εδαφικό εύρος της συμφωνίας, αν απο-



δεχτεί την πρόταση Ολμέρτ. Τότε τα ευρωπαϊκά τελωνεία μπορεί να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην υπεράσπιση της επιβολής δασμών σε οποιαδήποτε ισραηλινά προϊόντα, αν ευρωπαίοι εισαγωγείς επιλέξουν να τους αμφισβητήσουν στα ευρωπαϊκά δικαστήρια.

#### ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

Το πιο σημαντικό, αν και λιγότερο σχολιασμένο κίνητρο που ώθησε τον Ολμέρτ να εγκαταλείψει την μέχρι πρότινος αδιάλλακτη στάση του Ισραήλ, έγκειται στον ισχυρισμό του ότι «αυτό μπορεί να επιφέρει τομή στις σχέσεις μας με την Ευρώπη». Το ζήτημα του εμπορίου των εποικισμών έχει προς το παρόν μπλοκάρει τη διεύρυνση της εμπορικής συμφωνίας του 1995, που αποτελεί τμήμα του σχεδίου της Ε.Ε. για μία Ευρω-Μεσογειακή οικονομική ολοκλήρωση, γνωστού ως «Διαδικασία της Βαρκελώνης», και ενδέχεται να περιπλέξει επίσης τη συμμετοχή του Ισραήλ στην πρωτοβουλία της Ε.Ε. για την «Ευρύτερη Ευρώπη». Οι Βρυξέλλες συμμερίζονται τις ανησυχίες του Ισραήλ, τόσο διότι αγωνιούν να ενισχύσουν την επιρροή τους στη διένεξη Ισραηλινών-Παλαιστινίων, όσο και διότι επιθυμούν να διαμορφώσουν ένα

νέο εμπορικό περιβάλλον στην ευρύτερη περιοχή.

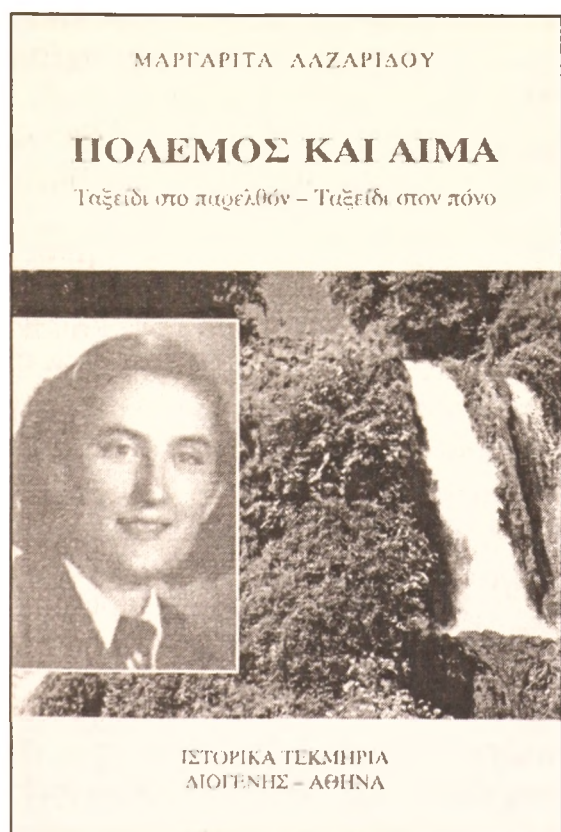
Κατ' αρχήν η Ε.Ε. έχει ήδη εγκρίνει τη διεύρυνση της σημερινής εμπορικής συμφωνίας με το Τελ Αβίβ, προκειμένου να επιτρέψει στις ισραηλινές εξαγωγές να ενσωματώσουν την υπεραξία από εργασία σε άλλες χώρες που συνδέονται εμπορικά με την Ε.Ε., όπως η Ιορδανία. Ωστόσο ο Επίτροπος Πάτεν έχει αποσαφηνίσει πως η διεύρυνση αυτή δεν μπορεί να προχωρήσει όσο υφίσταται η σημερινή διένεξη για το εμπόριο των εποικισμών, μια στάση που προκαλεί αμηχανία σε συναδέρφους του, όπως τον Γκύντερ Φερχόιγκεν. Με τη στήριξη της γερμανικής κυβέρνησης, ο Φερχόιγκεν επιθυμεί να επιταχύνει την τελική ένταξη του Ισραήλ ως πλήρους μέλους στην Ε.Ε., αποσυνδέοντας την προενταξιακή του πορεία από τη «Διαδικασία της Βαρκελώνης», κάτι που το Τελ Αβίβ ανέκαθεν επεδίωκε. Ο Φερχόιγκεν είναι επίσης σθεναρός υπέρμαχος της συμμετοχής του Ισραήλ στο σχέδιο της «Ευρύτερης Ευρώπης», το οποίο, μαζί με τους χαμηλότερους δασμούς, επεκτείνει το ελεύθερο εμπόριο στη γεωργία και στις υπηρεσίες, ενώ παρέχει πρόσβαση στα προγράμματα έρευνας και τεχνολογίας

της Ένωσης. Κατά την επίσκεψή του το 2003 στο Ισραήλ, ο Φερχόιγκεν φέρεται να έχει πει ότι το Ισραήλ θα μπορεί να απολαμβάνει αντίστοιχα οφέλη με εκείνα των στενά συνδεδεμένων κρατών, όπως η Νορβηγία.

#### ΜΕΤΑΚΟΜΙΖΟΝΤΑΣ ΣΤΗ ΝΕΑ ΓΕΙΤΟΝΙΑ

Ενώ οι απόψεις του Φερχόιγκεν μπορεί να μειωθούν στην Ε.Ε., κάποιοι παλιοί υποστηρικτές του Ισραήλ όπως η Βρετανία, η Ολλανδία αλλά κι ο Σύλβιο Μπερλουσκόνι, τους προσδίδουν στρατηγικό βάθος. Μεταξύ των δέκα νέων μελών που εντάχθηκαν επισήμως στην Ε.Ε. την 1η Μαΐου, υπάρχουν αρκετά που διατηρούν στενές οικονομικές και στρατιωτικές σχέσεις με το Ισραήλ και τις ΗΠΑ, γεγονός που πιθανόν να ενισχύσει τη βαρύτητα των απόψεων αυτών. Ωστόσο στο Τελ Αβίβ αρκεί προς το παρόν να διαδοθεί περισσότερο το κεντρικό αξίωμα που περιβάλλει την πρόταση Ολμέρτ, έτσι ώστε το Ισραήλ να ενδυναμώσει τον έλεγχό του πάνω στα Κατεχόμενα Εδάφη που επιθυμεί να διατηρήσει, συνεχίζοντας συνάμα να πατάσσει ό,τι απομένει από την παλαιστινιακή αντίσταση, δίχως να ανησυχεί για την πρόσβασή του στη μεγαλύτερη περιφερειακή αγορά.

## Πόλεμος και αίμα



Η συγγραφέας Μαργαρίτα Λαζαρίδου-Κοντογιώργη προσπαθεί με κάθε τρόπο να γνωστοποιήσει την τραγική κατάσταση των ανταρτών, αφηγείται περιεκτικά όσα βίωσε στη διάρκεια της Κατοχής και του Εμφυλίου, περιγράφει την εξαθλίωση, γεγονότα από το Μπούλκες, τον πόλεμο και τον θάνατο, ρεαλιστικά, ανατριχιαστικά, με κρύα νούμερα. Μέσα από τις αφηγήσεις της, τις γέννες, τις ενοχές, τις μνήμες, την απώλεια, την πρόσκαιρη ευτυχία και το πλούσιο φωτογραφικό υλικό που μας παραθέτει στο έργο της, ξετυλίγονται δεκαετίες ιστορίας του βορειοελλαδικού χώρου από την Κατοχή ως σήμερα, κατάφορτες από επιθυμίες και όνειρα, καταστροφές και ελπίδες.

Στις προσωπικές της αναμνήσεις ξετυλίγονται οι ομαδικές μνήμες...

Εκδόσεις «Διογένης» Ακαδημίας 74

Σελ. 384, Τιμή 22 ευρώ.



# Ελληνοτουρκική φιλία και στο βάθος Βρυξέλλες

**Η** πρόσφατη επίσκεψη του τούρκου πρωθυπουργού Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στην Ελλάδα, και κυρίως στην περιοχή της μουσουλμανικής μειονότητας, παρά τους φόβους που διατυπώνονταν αρχικά από κύκλους στην Αθήνα, εξελίχθηκε τελικά περισσότερο από ομαλά, προβάλλοντας πρώτα απ' όλα την πολιτική προσωπικότητα του Ερντογάν, ο οποίος για άλλη μια φορά απέδειξε ότι είναι ένας σοβαρός και συγκροτημένος ηγέτης, ικανός διπλωμάτης, που γνωρίζει πώς να σχεδιάζει και να πετυχαίνει τους στόχους του. Ένα στοιχείο που πρέπει να σταθμιστεί ανάλογα και από την ελληνική πλευρά.

Ιδιαίτερα στην ομιλία του προς τη μουσουλμανική μειονότητα, δείχνοντας απόλυτη ειλικρίνεια, ο Ερντογάν είπε αναμφίβολα αυτά που επιθυμούσε να ακούσει η ελληνική κυβέρνηση. Παράλληλα όμως έστειλε και ένα σαφές μήνυμα προς την Ευρώπη αλλά και προς το εσωτερικό της ίδιας της Τουρκίας. Στο πλαίσιο αυτό μάλιστα δεν ήταν τυχαίο ότι το άνοιγμα φιλίας και συνεργασίας προς την Ελλάδα συνοδεύτηκε και από μια σημαντική και σημαδιακή απόσταση που τήρησε έναντι των γνωστών εθνικιστικών κύκλων τόσο από την τουρκική όσο και από την ελληνική πλευρά.

Βεβαίως η Ελλάδα έχει πολλούς λόγους να επιθυμεί τη βελτίωση και την ολόπλευρη ανάπτυξη των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Πέρα από τις επιθυμίες ωστόσο, δεν μπορούν να παραβλεφθούν ορισμένες βασικές πραγματικότητες που αφορούν στην ίδια την Τουρκία και ενδέχεται να παγιδεύσουν την Ελλάδα και να τη φέρουν σε πολύ δύσκολη θέση.

Αναμφίβολα ο πρωθυπουργός Ερντογάν έχει επενδύσει πολλά στην ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας του, προσβλέποντας τόσο στην επίλυση των έντονων εσωτερικών πολιτικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει, όσο και σε μια γενναία ενίσχυση της τουρκικής οικονομίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό μάλιστα έπαιξε καθοριστικό ρόλο και στη διαδικασία που μεθοδεύτηκε για την αποδοχή του σχεδίου Ανάν για την Κύπρο, η οποία ανταποκρινόταν σε ένα από τα κριτήρια που έχουν τεθεί για τον καθορισμό, στο τέλος του χρόνου, της ημερομηνίας έναρξης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων Τουρκίας-Ένωσης.

Στο πλαίσιο αυτό, πολύ σωστά ο έλληνας πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής ξεκαθάρισε από την πρώτη στιγμή ότι η Ελλάδα δεν πρόκειται να σταθεί εμπόδιο στην ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας, αντίθετα θα συμβάλει με όλες τις δυνάμεις της για ένα θετικό αποτέλεσμα. Όπως, πολύ σωστά επίσης, κατέστησε έγκαιρα σαφές ότι η συμπαράσταση αυτή της Ελλάδας προς την Τουρκία θα συνεχισθεί ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα των δημοψηφισμάτων που διενεργήθηκαν στις δύο κοινότητες της Κύπρου για την αποδοχή ή όχι του σχεδίου Ανάν.

Εδώ όμως υπεισέρχονται κάποιοι παράγοντες που δεν εξαρτώνται από την Ελλάδα και είναι δυνατό να προκαλέσουν σοβα-



ρά διλήμματα στην Αθήνα, ακόμα και προβλήματα στις σχέσεις της με τους ευρωπαίους εταίρους.

Για παράδειγμα, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται από την κυβέρνηση Ερντογάν για την επιβολή των μεταρρυθμίσεων που ζητεί η Ένωση στους τομείς της δημοκρατίας, των πολιτικών ελευθεριών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είναι φανερό ότι, αν και οι πρόσφατες δηλώσεις του επιτρόπου Φερχόιγκεν που επισκέφθηκε την Άγκυρα ήταν ευνοϊκές, εξακολουθούν να υπάρχουν πολλά κενά που δεν είναι εύκολο να πληρωθούν.

Επίσης είναι βέβαιο ότι στον οικονομικό τομέα η Τουρκία δεν πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις και τα κριτήρια που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση (αν και αυτά τα τελευταία έχουν πλέον... ελαστικοποιηθεί για τις Βρυξέλλες, όπως φάνηκε τουλάχιστον στην τελευταία διεύρυνση, οπότε παραβιάστηκαν για διάφορες χώρες), ιδιαίτερα καθώς, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, η Ένωση θα υποχρεωθεί, πολύ πιο σύντομα απ' όσο υπολογίζεται, να περιορίσει δραστικά τα κονδύλια των οικονομικών ενισχύσεων προς τα αδύναμα μέλη της.

Πέρα από αυτό, στο κοινωνικό πεδίο, η Τουρκία «απειλεί» την Ευρώπη με εκατοντάδες χιλιάδες νέους μετανάστες που, εκμεταλλευόμενοι την ένταξη, θα στραφούν προς αναζήτηση καλύτερης τύχης σε χώρες της δυτικής Ευρώπης, ενώ στο πολιτικό πεδίο όλοι οι Ευρωπαίοι γνωρίζουν ότι η Τουρκία αποτελεί ένα μόνιμο και σημαντικό σύμμαχο των ΗΠΑ, όχι μόνο σε σχέση με τη Μέση Ανατολή αλλά και με τα Βαλκάνια, την Ασία, τη Ρωσία και φυσικά με την ίδια την Ευρώπη – γεγονός που δικαιολογεί την επιμονή της Ουάσιγκτον στην αποδοχή της τουρκικής ένταξης εκ μέρους της Ευρωπαίων.

Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι αμφίβολο αν τον ερχόμενο Δεκέμβριο η Άγκυρα θα καταφέρει να εξασφαλίσει την πολυπόθητη ημερομηνία, δεδομένου ότι ήδη εδώ και πολύ καιρό ακούγονται φωνές –που αυξάνουν όσο πλησιάζει ο χρόνος– εναντίον της προοπτικής ένταξης της Τουρκίας στην Ένωση. Αντίθετα, είναι πιθανό οι ευρωπαίοι ηγέτες να αποφασίσουν τελικά να προσφέρουν στην Τουρκία το καθεστώς ειδικών σχέσεων που ήδη ισχύει για μια σειρά χωρών εκτός ευρωπαϊκών ορίων, όπως π.χ. το Ισραήλ.

Στην περίπτωση μιας τέτοιας απόφασης όμως, τα ερωτήματα που τίθενται είναι: α) πώς θα αντιδράσει η Άγκυρα, αν δηλαδή θα την αποδεχτεί αδιαμαρτύρητα· β) τι αντιδράσεις θα προκαλέσει μια τέτοια απόφαση στο εσωτερικό της Τουρκίας και τι επιπτώσεις θα έχουν αυτές στην ίδια την κυβέρνηση Ερντογάν· γ) ποια θα είναι η παραπέρα στάση της Τουρκίας έναντι της Ευρώπης και κατά συνέπεια έναντι και της Ελλάδας. Τ.Κ.Δ.



# Η εκτός λόγου ακρότητα δεν έχει όρια

## (Εμείς και οι πρόγονοί μας απέναντι στο Θείο)

του Αλέκου Τζιόλα

Αφότου ο κ. Χριστόδουλος ανήλθε στο θρόνο της Αρχιεπισκοπής, παρατηρείται μια αλλαγή στα θρησκευτικά πράγματα της χώρας. Φίλαρχες τάσεις, όχι δυσδιάκριτες, ανασύρουν μέσα από το βαθύτερο ιδεολογικό υπόστρωμα της νεοελληνικής κοινωνίας μιαν έντονη θρησκευτικότητα, που αγγίζει πολλές φορές τα όρια της θρησκοληψίας. Ο συνδυασμός άκρατου εθνικισμού με άκριτη θρησκευτικότητα, που φαίνεται να χαρακτηρίζει το ψυχικό υπόβαθρο του νεοέλληνα, αποτελεί πρόσφορο έδαφος είτε για την εμφάνιση θρησκοληπτικών καταστάσεων είτε και για τη συνακόλουθη ικανοποίηση φίλαρχων τάσεων.

**Κ**αιρό τώρα παρακολουθούμε τη διαμάχη ανάμεσα στην Αρχιεπισκοπή και το Πατριαρχείο, που απειλεί με σχίσμα τις δύο Εκκλησίες, αλλά και έχει διχάσει το ελληνορθόδοξο πλήρωμα. Το «σθένος» του κ. Χριστόδουλου να «τα βάζει» με αυτό το βαρύ εθνικό και ιστορικό σύμβολο, δεν είναι ανερμάτιστο. Εδράζεται στο ευρύ λαϊκό έρεισμα που διαθέτει και που, για να το δημιουργήσει, δούλεψε «σκληρά» όχι μόνο προς την κατεύθυνση εκμετάλλευσης του ψυχικού υποβάθρου του νεοέλληνα, αλλά και προς την κατεύθυνση χρησιμοποίησης όλων των μέσων και μεθόδων που αυξάνουν στις μέρες μας τη δημοτικότητα ενός αξιωματούχου.

Σε προγενέστερη χρονική στιγμή, κατά την προσκύνηση της Παναγίας της Ιεροσολυμίτισσας, είχε ανακύψει ως και θέμα ειδωλολατρίας, που δείγματά της εντόπιζε τότε ο Μητροπολίτης Ιωαννίνων και επέκρινε γι' αυτό την ηγεσία της Εκκλησίας. Εμείς ως εκείνη τη στιγμή ήμασταν ίσως ανυποψίαστοι και ονομάζαμε ειδωλολατρία ακριβώς το αντίστροφο, να πιστεύει κάποιος σε καθετί που είναι έξω από το πλαίσιο της χριστιανικής θρησκείας. Οι αρχαίοι Έλληνες ονομάστηκαν από τους χριστιανούς, που ήταν οι «πρώτοι ανθέλληνες» κατά τον κ. Κουμάντο, ειδωλολάτρες γι' αυτό το λόγο, επειδή δεν πίστευαν στο χριστιανικό θεό. Σήμερα εμείς οι νεοέλληνες εξακολουθούμε να υιοθετούμε αβασάνιστα την προσωνμία του ειδωλολάτρη, που έδωσαν οι

χριστιανοί στους αρχαίους.

Αν κρίνουμε από τα ακραία θρησκευτικά φαινόμενα στην κοινωνία μας επί θητείας Χριστόδουλου στην Αρχιεπισκοπή, π.χ. από το πλήθος του κόσμου που συνωστίζεται σε ατέλειωτες ουρές για να προσκυνήσει αγίες εικόνες, ή από την κοσμοσυρροή στις «λαοσυνάξεις» που έγιναν για το θέμα των ταυτοτήτων, ή τη συγκέντρωση 3.000.000 υπογραφών για το ίδιο θέμα, ή από τις στάσεις της πνευματικής και πολιτικής ηγεσίας απέναντι σ' αυτά τα φαινόμενα, αναγνωρίζουμε εύκολα πόσο προσηλωμένοι είναι οι νεοέλληνες στη θεότητά τους. Η Εκκλησία θριαμβολογεί και κατατάσσει αυτό το φαινόμενο στην κατηγορία των θαυμάτων, ενώ πολιτικοί, δημοσιογράφοι και πνευματικοί κειμενογράφοι το υποθάλπουν, είτε με την ενεργή συμμετοχή τους είτε έμμεσα τηρώντας ομόθυμα τη στάση της δημοκρατικής ουδετερότητας, που δεν τους επιτρέπει να πάρουν θέση απέναντι στο «δικαίωμα της προσωπικής προσέγγισης του θείου», όπως λέγανε τότε. Σήμερα έπρεπε να φθάσουμε στα πρόθυρα του εκκλησιαστικού σχίσματος, για να πάρει θέση η Πολιτεία και να μεσολαβήσει. Πίσω όμως από τη στάση της ουδετερότητας ή το σεβασμό του δικαιώματος «προσωπικής προσέγγισης του θείου» υποκρύπτεται όχι τόσο ο δισταγμός εναντίωσης στις διαθέσεις του λαού όσο ο μεταφυσικός φόβος που διακατέχει και τους ίδιους, η κοινότητα δηλαδή της πίστης τους με τα συνωστιζό-

μενα πλήθη στις ουρές, με μόνη όμως τη διαφορά ότι θεωρούν υποτιμητικό για τον εαυτό τους να την εκδηλώνουν δημόσια με αυτό τον τρόπο και οι ίδιοι.

Ωστόσο, όταν πρόκειται για φανατισμούς παρόμοιους που εκδηλώνουν αλλόθρησκοι λαοί, οι μουσουλμανικοί π.χ., γινόμαστε λαλίστατοι και ιδιαίτερα επικριτικοί.

Ιστορική συνέχεια των αρχαίων Ελλήνων υποτίθεται πως αποτελούμε εμείς οι νεοέλληνες. Αποτελούμε άραγε και πνευματική; Φαινόμενα σαν αυτά που ζούμε τα τελευταία χρόνια υπαγορεύουν απερίφραστα αρνητική απάντηση στο ερώτημα. Γιατί, ενώ εμείς αυτάρεσκα «χριστοδουλίζουμε», «οι Έλληνες κάποιους καιρούς», πρώτοι και ίσως μοναδικοί στον κόσμο, «τα βάζανε με τους θεούς», κατά το εύστοχο δίστιχο του Κώστα Μύρη. Ο ομηρικός Οδυσσέας έπιανε τη θεά από το λαιμό και την εξανάγκαζε να του αποκαλύψει όλα τα μυστικά που ήξερε για το γυρισμό του, ο δε Αισχύλος, ο θρησκευόμενος, λένε, τραγικός, διαστόματος του Προμηθέα Δεσμώτη στην ομώνυμη τραγωδία του «καθηλώνει» τον παντοδύναμο Δία, στηλιτεύοντας τον παραλογισμό και τη βαρβαρότητα της εξουσίας του.

Μα ήταν ανθρώπινοι οι θεοί τους, θ' αντιτάξουν οι εβραϊκά θεοφοβούμενοι, γι' αυτό και τους αντιμετώπιζαν με «ύβρη». Οι αρχαίοι δεν είχαν κατορθώσει ν' ανέλθουν τόσο ψηλά πνευματικά, ώστε να συλλάβουν την έννοια του ενός τέλειου θεού, μας λένε. Απέναντι όμως σ' αυτή την υποτίμησή τους εμείς έχουμε ν' αντιπτείνουμε πως, αν και το θέμα δεν είναι κατά πόσο ένας λαός διαθέτει περισσότερη ευφυΐα από έναν άλλο, αφού όμως τίθεται, έστω και υποθετικά, μπορούμε να επισημάνουμε ότι η παρέμβαση της αρχαίας ελληνικής σκέψης στην ανθρώπινη ιστορία υπήρξε αφυπνιστική για το ανθρώπινο γένος και αέναα γόνιμη, ενώ για την εβραϊκή σκέψη θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε το ακριβώς αντίθετο, χωρίς να παραχαράσσεται ούτε ως προς τις λεπτομέρειές της η αν-



θρώπινη ιστορία. Αναμφίβολα όμως υπάρχει πολύ περισσότερη αφαιρετική κανότητα, επομένως και ευφυΐα, στην πέρβαση του θείου, παρά στη φανταστική και φαινομενική τελειοποίησή του. Εδώ υπάρχει επίσης ανθρωπισμός, η κομμοθεώρηση δηλαδή εκείνη που αναγορεύει τον άνθρωπο σε μόνη υπέρταξη αξία. Δε θα πρέπει άλλωστε να μας διαρεύγει ότι ο πολυθεϊσμός έχει σπέρματα δημοκρατικότητας, τα οποία κάτω από την επίδραση και άλλων ευνοϊκών συνθηκών μπορούν να καταστήσουν την πολυθεϊκή σκέψη αποφασιστικό παράγοντα σύλληψης και διαμόρφωσης του δημοκρατικού πολιτεύματος, ενώ ο μονοθεϊσμός μόνο με τη μοναρχία έχει αιτιώδη σχέση και εναγκαλισμούς. Οι ιστορικές εξελίξεις επαληθεύουν αντίστοιχα τη μια και την άλλη συσχέτιση. Εδώ τέλος υπάρχει και γενναιότητα νου και ψυχής, που ανυψώνουν τον άνθρωπο σε αυτόνομη ύπαρξη και τον καθιστούν υπεύθυνο της μοίρας του.

Χάρη σ' αυτή τη στάση μεγαλούργησαν κι αρχαίοι Έλληνες. Αν εναπόθεταν κι αυτοί τη ζωή τους στο θείο, θα είχαν την διαμοίρα που είχαν όλοι οι θεοκρατούμενοι λαοί της Ανατολής και όποιας άλλης περιοχής ή εποχής. Εκείνοι όμως σε τολύ πρώιμους καιρούς απέρριψαν κάθε πάση αποδοχής έτοιμων «αληθειών» και ξεκινώντας από το μηδέν στράφηκαν στη λασανιστική αναζήτησή τους. Βρήκαν δε ιλήθος από αυτές, που τις πρόσφεραν «κτήμα ες αεί» στο ανθρώπινο γένος. Ινάμεσά τους κληροδότημα παντοτινό ιποτελεί η ανάπτυξη και διαμόρφωση του λόγου, αλλά και η επακόλουθη οριοθέτηση, ότι η όποια θρησκευτική πίστη είναι πέρα και έξω από το λόγο και η υποτατάσασή του από αυτή αποτελεί αναίρεσή του, ενώ φαινόμενα υστερικής της κδήλωσης, σαν αυτά που παρατηρούνται τον τελευταίο καιρό στην κοινωνία μας, είναι η ακρότητα της εκτός λόγου ικρότητας.

Επομένως το πρόβλημα δεν είναι το ειωλολατρικό στοιχείο που εμπεριέχεται στην προσκύνηση εικόνων, όσο θαρραλέα κι αν τέθηκε τότε από τον Μητροπολίτη Ιωαννίνων. Γιατί, καθώς όλα αυτά ημειώνονται στο χώρο της μεταφυσικής, είναι και δυνατά. Έτσι και εδώ, σύμφωνα με τους «αυτόπτες μάρτυρες» του περβατικού, κατά την προσκύνηση των ικόνων έρχεται κανείς σε επαφή με την πνευματικότητα, τη συμβολικότητά τους αι όχι με την υλικότητά τους. Δε βρίσκεται επίσης το πρόβλημα στην απόδοση ιδιαίτερης αξίας στην εικόνα αυτή και την περιφρόνηση όλων των άλλων «Πα-



ναγιών». Γιατί η Εκκλησία δεν ήταν ποτέ κατά των διακρίσεων. Στην περίπτωση δε τούτη, επιδίωξή της είναι η εκμετάλλευση των ιερών της κειμηλίων και είναι πολύ φυσικό να επιλέγει από αυτά τα πιο εμπορεύσιμα. Δε βρίσκεται ούτε στην αναμονή της επιλεκτικής εμφάνισης του Κυρίου μέσω κάποιου θαύματος. Μας είναι εμπεδωμένο ότι ο τέλειος θεός τους θέλει να κρατά πάντα κρυμμένο το πρόσωπό του, για να σηματοδοτείται ότι κάτι ύποπτο συμβαίνει. Δεν έγκειται τέλος ούτε στη συναλλαγή που πραγματοποιείται με την οικειοθελή προσφορά του οβολού. Δεν είναι τίποτα αυτή η συναλλαγή μπροστά στην άλλη, τη μεγάλη και κεντρική, που εμπεριέχει και κάθε άλλη, να δίνεις την ψυχή σου, προκειμένου να σωθείς. Η αρχή του προβλήματος λοιπόν έγκειται στον ίδιο τον πυρήνα της θρησκευτικής πίστης, που έχει άλογη σύσταση, και όχι στις περιφερειακές εκφάνσεις της, όσο ακραίο χαρακτήρα κι αν προσλαμβάνουν αυτές. Γι' αυτό είναι δίχως κανένα νόημα οποιαδήποτε προσπάθεια εκλογίκευσης του ανεκλογίκευτου. Το πρόβλημα είναι κεντρικό και όχι περιφερειακό.

Ωστόσο θέλει γενναιότητα να στηρίζει κανείς τη ζωή του στα δικά του πόδια και όχι σε ξένα, που εδώ είναι και εικονικά.

Έτσι δυναμώνουν και μπορούν να σηκώνουν το βάρος της ανθρώπινης ζωής. Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν αυτή την αρετή και πάνω στα στιβαρά τους πόδια, που τα δυνάμωσαν χάρη στην πνευματική τους ρώμη, κράτησαν το βάρος του ανθρώπινου πολιτισμού. Με την ίδια αρετή κατέκτησαν και τον ανθρωπισμό κι έδειξαν ες αεί το δρόμο που πρέπει ν' ακολουθεί ο άνθρωπος.

Εμείς τώρα, οι σημερινοί Έλληνες, πώς θα διασωθούμε από θρησκευτικά φαινόμενα υστερικών προεκτάσεων ή επικίνδυνων αρχομανιών και σε τι μπορούμε ακόμα να ελπίζουμε; Ίσως στην ολοκλήρωση του βαθμιαίου εξελληνισμού μας από τους Ευρωπαίους, που έχει την αρχή του κάποιους αιώνες πριν, στην εποχή που, εξελληνισμένοι και οι ίδιοι, άρχισαν να μεταλαμπαδεύουν και προς εμάς τον αρχαίο ελληνικό λόγο. Η κοινή δε προσπάθεια, που γίνεται τελευταία στο πλαίσιο της Ε.Ε., να εδραιωθούν και να διευρυνθούν οι κατακτήσεις του δημοκρατικού πολιτεύματος, έστω και με ρυθμό απογοητευτικό πολλές φορές, δεν είναι τίποτα περισσότερο από την επιδίωξη εδραίωσης και διεύρυνσης της εφαρμογής του λόγου στον συλλογικό βίο του ανθρώπου. Γιατί ο λόγος είναι έννοια αδιαχώριστη από τη δημοκρατία.



# Όταν η Ορθοδοξία ηττάται από τον Ιουδαϊσμό

του Νίκου Πρωινού

Ως ορθόδοξος, ο Αναστασιάδης (του ΠΑΟΚ) έπρεπε να συντρίψει τον Εβραίο Σουμ (του Παναθηναϊκού). Τάδε έφη ο ελληναράς Αλέφαντος πριν από τον αγώνα των δυο ομάδων κι έπεσε το γέλιο της αρκούδας.

Διαβιβάσαμε, ως στήλη, εις τον πατέρα Επιφάνιο, της Αρχιεπισκοπής, την απορία αν ο Αλέ ήταν μεταξύ αυτών που είχαν υπογράψει για τις ταυτότητες.

Εάν ναι, γιατί δεν ζήτησε τη συνδρομή (ακόμα και τη φώτιση) της Εκκλησίας; Φήμες που δεν μπορέσαμε να διασταυρώσουμε κάνουν λόγο για επαφές με τη φράξια Περιστερίου-Ζακύνθου.

Άλλες πάλι έκαναν λόγο για διαβεβαιώσεις της πάλαι ποτέ Παράγκας, που δεν εκπληρώθηκαν, ύστερα από ώριμη σκέψη, για τον φόβο των Ιουδαίων. Όχι του Σουμ. Των άλλων, της Ρηγίλλης.

Ο κακός Εβραίος Σουμ όχι μόνο νίκησε τον ορθόδοξο Αναστασιάδη στην Τούμπα, αλλά συνέτριψε και τον Πατριαρχικό «Αλέ» στο κύπελλο πριν μια εβδομάδα.

Η αυτοκρατορία καταρρέει.

Κι ενώ το ντέρμπι μεταξύ των δυο αιωνίων έληξε χωρίς ν' ανοίξει μύτη, οι προβλέψεις για το άλλο ντέρμπι, μεταξύ Χριστόδουλου και Βαρθολομαίου, κάθε άλλο παρά ευοίωνες είναι.

Κι ενώ ο Πατριάρχης μου ήταν συμπαθής, τείνω να ταχθώ μετά της παρέας μου με τον Χριστόδουλο, όταν βλέπω το σύνολο των τέως εκσυγχρονιστών και νυν συμμετοχικοδημοκρατικών γυμνοσαλιάγκων της «δημοσιογραφίας» και των πανεπιστημιακών-τρυγητών των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, υποστηρικτών βεβαίως-βεβαίως του κατάπτυστου ΝΑΙ στην Κύπρο, να στηρίζουν τον Πατριάρχη.

Είναι το πιο σίγουρο κριτήριο για να ξέρεις με ποιους θα πας και ποιους θ' αφήσεις!

Ακούς και διαβάζεις τι θα πουν τα βαποράκια της Χ. Τρικούπη, τι λένε οι Κουνάλακομπιστικάιοι και βρίσκεις εύκολα το στίγμα σου.

Γράφτηκε και δεν διαψεύστηκε, ότι ο Μπάγιεβιτς μπορεί να αναλάβει τα ηνία του Παναθηναϊκού την ερχόμενη περίοδο. Η σκυτάλη της Original θα παραδοθεί στη Θύρα 13. Αυτό που δε γνωρίζουμε είναι αν στην τελετή παραλαβής και παράδοσης θα παρευρεθεί ο κ. Ορφανός.

Πάνω από 10 ΠΑΕ και 4 ΚΑΕ, όπως διαπιστώθηκε από ελέγχους που έγιναν και κρατήθηκε εφτασφράγιστο μυστικό από το προηγούμενο καθεστώς, πρέπει να βάλουν λουκέτο γιατί τα οικονομικά τους μόνο εντάξει δεν είναι. Μάλλον πρόκειται για ανέκδοτο. Ποιος θα τολμήσει να τις αγγίξει όταν ΠΑΟΚ, ΑΡΗΣ και ΑΕΚ έπρεπε να βρίσκονται ήδη στην Δ' Εθνική;

Η αποθέωση της ξευτίλας. Τελικός κυπέλλου μόνο με 7000 θεατές στη Νέα Σμύρνη και καμιά πόλη να μη θέλει να τους φιλοξενήσει.



Κι από την άλλη Γκαγκάτσης και Κανελλόπουλος μες την καλή χαρά. Γιατί να μην είναι άλλωστε; Κανείς δεν τους ακουμπά! Κάτι σαν τη διοίκηση της Ελληνικής Τηλεόρασης. Οι καθεστωτικοί εγκάθετοι του ΠΑΣΟΚ εξακολουθούν να κάνουν παιχνίδι!

Μόνο ο Μητρόπουλος τους αντιπολιτεύεται. Και έκανε στο Γκαγκατσέικο μέγα χουνέρι πριν δυο βδομάδες στο Κάραβελ, όπου διέλυσε τις εργασίες των προέδρων των ενώσεων, για τυπικούς λόγους. Τουλάχιστον ο Βίκτορας γνωρίζει τους κανονισμούς.

Άλλη μια Πασοκοσύναξη στον αέρα, άλλη μια ήττα του πιο απεχθούς πολιτικού σχηματισμού από ιδρύσεως ελληνικού κράτους.

Έξω από το μαντρί του Κρόκου ο Βίκτορας κάνει παιχνίδι. Μέσα ήταν προβληματικός.

Έξω από το μαντρί του Γιώργου οι Αρσένης, Κωνσταντίνιδης και μερικοί άλλοι κάνουν κι αυτοί παιχνίδι. Το μέγα ερώτημα είναι εάν βρισκόντουσαν μέσα (δηλαδή εάν είχαν εκλεγεί) τι θα έπρατταν.

Την πορεία του παλιού δεκαριού του Παναθηναϊκού Γεωργακόπουλου ακολουθεί ο Λαλιώτης. Προς το παρόν. Γιατί ο Τάκης τούς έφτυσε κι έφυγε αξιοπρεπώς. Η έννοια αξιοπρέπεια όμως είναι εκτός λεξιλογίου ΠΑΣΟΚ. Αρκεί να δει κανείς τις κωλοτούμπες των στελεχών του και να καταλάβει.

Μόνο τα κατά Πάγκαλο ρετάλια της Αριστεράς βρήκαν θαλπωρή. Μια ζωή εκπαιδευμένοι στην παραγωγή σιέλου. Το μόνο τους τυπικό (και ουσιαστικό) προσόν.

Η Βανδή προ των πυλών της ΑΕΚ. Δεν έχει διασταυρωθεί η πληροφορία που θέλει στο Δ.Σ. της ΠΑΕ τον κύριο Φοίβο!

Ο Παναθηναϊκός «σχεδίασε» και η αστυνομία «υλοποίησε», ήταν η τελευταία ανακοίνωση των Κροκανθρώπων πριν την αποκαθήλωσή τους. Είναι γνωστό ότι ο Πρόεδρος απεχθάνεται τις αστυνομικές αρχές, σε αντίθεση με τις μυστικές υπηρεσίες που είναι το φόρτε του.



# δια ΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

## ια τον Ν. κατζογιάννη

εσχόλιο του περασμένου  
τύχους για τον συγγραφέα  
ης Ελένης αναφέρεται ο κ.  
ντώνης Ν. Βενέτης:

ύριε Διευθυντά,  
το τεύχος του Αντί της  
5.4.04 περιλαμβάνεται ένα  
σχόλιο του Ε.Δ. για τον γνω-  
τό συγγραφέα της Ελένης  
ίκο Γκατζογιάννη. Απο-  
αίνεται μάλιστα ο κ. Ε.Δ.,  
ετά πλήρους βεβαιότητας,  
τι ο Ν.Γ. ήταν... χουντικός.  
πικαλείται προς τούτο κά-  
οιο έγγραφο της Αρχιεπι-  
κοπής Αμερικής, προς την  
λληνική Πρεσβεία στην  
υάσιγκτον, εις την οποίαν  
ροτείνεται ως εκπρόσωπος  
τυπού αυτής ο Ν.Γ. Άρα,  
Ν.Γ. χουντικός. Τώρα αν ο  
Ι.Γ. έχει κάποια σχέση με  
υτό το έγγραφο, εάν εγνώ-  
ιζε την ύπαρξη τέτοιας πρό-  
σης, αν του έγινε τέτοια  
ρόταση, αν την απεδέχθη  
..π., είναι... ψιλά γράμματα  
ια τον κ. Ε.Δ.

γώ γνωρίζω τον Ν.Γ., είμα-  
τε από το ίδιο χωριό και  
χω την τιμή να είμαι φίλος  
ου. Εκείνη την εποχή -που,  
αρεμπιπτόντως, δεν ήταν η  
ποχή της χούντας του Ιωαν-  
ίδη- γνωρίζω ότι ο Ν.Γ.  
ρωτοστατούσε δημοσιο-  
ραφικά στην Αμερική για  
ην απελευθέρωση από την  
ύντα, του Γ. Καψή και του  
ιώργου Μυλωνά.

λοσο για το κύρος του Ν.Γ.  
την Αμερική, ή την προσφο-  
ά του προς την Ελλάδα,  
νωρίζει περισσότερο ο Ε.Δ.  
πό κάποιον που διετέλεσε  
ρωθυπουργός της χώρας ή  
λλον που διετέλεσε υπουρ-  
ός των Εξωτερικών;  
σως - αν δεχθούμε ότι την  
πορεία δεν την γράφουν οι

νικητές ή οι ηττημένοι, αλλά  
ο κ. Ε.Δ.

Ευχαριστώ  
Αντώνης Ν. Βενέτης

ΥΓ. Ανέσυρα κι εγώ από το  
αρχείο μου κάτι ξεχασμένες  
εφημερίδες. Στα Νέα της  
5.10.92 διάβασα: «Ο Μπιλ  
Κλίντον υιοθετεί πλήρως τις  
ελληνικές θέσεις για το Κυ-  
πριακό και Σκόπια. Η δήλω-  
ση Κλίντον αποτελεί προϊόν  
σκληρής διαπραγμάτευσης  
και προετοιμασίας των ομο-  
γενών κ. Αντζελο Τσακόπου-  
λου και Νίκολας Γκέητς». Στην  
Καθημερινή της 4.10.92:  
«Οι κ. Τσακόπουλος και Γκέ-  
ητς... έκαναν μία σοβαρή πα-  
ρουσίαση στο επιτελείο του  
κ. Κλίντον, ενώ έκαναν σαφή  
την πρόθεσή τους να εξασφα-  
λίσουν πολύ περισσότερα  
από μία ανώδυνη διακήρυ-  
ξη». Στην Ελευθεροτυπία της  
17.9.96: «Η πολυπόθητη επί-  
σκεψη του Μπερίσα στις  
ΗΠΑ του βγήκε τελικά ελα-  
φρώς ξινή. Σαν να μην έφτα-  
νε που, λόγω παρέμβασης  
του Νίκολας Γκέητς, ο Αλβα-  
νός Πρόεδρος στερήθηκε την  
τιμητική διάκριση από το  
Πανεπιστήμιο της Βοστώ-  
νης...». Αυτά για το αρχείο  
του κ. Ε.Δ.

Ο ίδιος

Ο Ε.Δ., στον οποίο  
γνωστοποιήσαμε την πιο  
πάνω επιστολή, απαντά:

Η επιστολή του Α. Βενέτη  
επιβεβαιώνει ότι η ιστορία  
μας γράφεται αποσπασματι-  
κά και επιλεκτικά, δηλαδή,  
τελικά, παραπλανητικά. Τα  
παράπονά του ο Α. Βενέτης  
πρέπει να τα απευθύνει στον  
τέως αρχιεπίσκοπο Αμερι-  
κής Ιάκωβο και στον ταξίαρ-  
χο Φ. Αστρινίδη, στρατιωτι-  
κό ακόλουθο της απριλιανής

χούντας. Τέλος, όλη αυτή η  
υπόθεση μας θυμίζει το ρητό  
«έξεσθαι Κλαζομενίοις ασχη-  
μονεΐν».

Ε.Δ.

## Το Όχι του Μελλοντός μας

Από τον κ. Σ. Αθηναίο  
λάβουμε την ακόλουθη  
επιστολή:

Τώρα που ο κυπριακός λαός,  
στη συντριπτική του πλειο-  
ψηφία είτε ενα πολυσήμα-  
ντο ΟΧΙ στο σχέδιο Ανάν,  
είμαστε όλοι υποχρεωμένοι  
να του συμπαρασταθούμε με  
όλες τις δυνάμεις μας, γιατί  
τώρα ακριβώς αρχίζουν τα  
δύσκολα, για όλους μας.

Ερμηνεύουμε αυτό το ΟΧΙ,  
ως μια καθολική σχεδόν άρ-  
νησή του σ' αυτό το συγκε-  
κριμένο σχέδιο και μια σφο-  
δρή επιθυμία του να βρεθεί  
μια καλύτερη λύση για μια  
ενιαία, ανεξάρτητη και σε  
βάθος συμβίωση Ελλήνων  
και Τούρκων, και ταυτόχρο-  
να είναι ένα ΟΧΙ που απο-  
δεικνύει, για άλλη μια φορά,  
την ακατανίκητη αντίσταση  
των λαών των μικρών χωρών  
στη φεουδαρχική «νέα τάξη»  
των μεγάλων. Όσο κι αν προ-  
σπαθούν μερικοί-μερικοί να  
αποδώσουν σ' αυτή την αντί-  
σταση προσωπικά ή «σωβινι-  
στικά» ελατήρια.

Οι δύσκολες στιγμές για την  
Κύπρο και για όλο τον Ελλη-  
νισμό τώρα έρχονται. Από τις  
πρώτες «θυμωμένες» αντι-  
δράσεις των εκπροσώπων  
των λεγομένων «μεγάλων δυ-  
νάμεων», αλλά και από την  
πείρα μας, πολλών ετών, ξέ-  
ρουμε τι μας περιμένει. Θα  
προσπαθήσουν, με θεμιτά και  
αθέμιτα μέσα, όχι μόνο να δυ-  
σφημίσουν αυτό το ιστορικό  
ΟΧΙ αλλά, το κυριότερο, να  
τροφοδοτήσουν το διχασμό

και το μίσος ανάμεσα στους  
λαούς της Κύπρου, της Ελλά-  
δας και της Τουρκίας.

Είμαστε λοιπόν υποχρεωμέ-  
νοι όλοι να αντιδράσουμε.

Ιδιαίτερα η ελληνική κυβέρ-  
νηση πρέπει να βοηθήσει με  
όλες της τις δυνάμεις τον  
Πρόεδρο της Κύπρου στο  
δύσκολο έργο του.

Όχι μόνο γιατί είναι αυτο-  
νόητη εθνική επιταγή αλλά,  
προπάντων, για να διορθώ-  
σει τα λάθη προηγούμενων  
κυβερνήσεων, που επιδίω-  
ξαν, με θεμιτά και αθέμιτα  
μέσα, να μην εκλεγεί Πρόε-  
δρος, και, ακόμη, να διαφεύ-  
σουν αυτούς που επιμένουν  
ότι το πάθος υπέρ του σχεδί-  
ου Ανάν, μερικών αξιωμα-  
τούχων της πολιτικής και  
κοινωνικής μας ζωής, οφεί-  
λεται σε κάποιες προφορι-  
κές δεσμεύσεις τους, έπειτα  
από αφόρητη πίεση των  
ΗΠΑ.

Η λύση του Κυπριακού, εί-  
ναι πολύ απλή. Να αφήσουν  
όλους τους Πολίτες της Κύ-  
πρου να τα βρουν ΜΟΝΟΙ  
ΤΟΥΣ. Μπορεί ν' αργήσουν-  
να τα βρουν, αλλά είναι  
ΣΙΓΟΥΡΟ ότι κάποτε θα τα  
βρουν... Εκτός κι αν ΑΥΤΟ  
ΑΚΡΙΒΩΣ ΔΕΝ ΘΕΛΟΥΝ...

Στέφανος Αθηναίος 25.4.04

## Άτενς!

Τζιμ Μπούκης προς Γ.Μ.  
Σαριγιάννη:

Στο εμπειριστατωμένο όσο  
και θυμώδες άρθρο σου έκα-  
νες ένα λαθάκι. Ο Δον Σάμα-  
ρανκ εκείνη την αποφράδα  
ημέρα δεν είπε «ΑΘΕΝΣ»  
αλλά «ΑΤΕΝΣ»! Μήπως, διε-  
ρωτώμαι, εννοούσε καμία  
άλλη πόλη στη Σιβηρία ή την  
Νεμπράσκα και έτσι γλυτώ-  
σουμε το κάζο...

Τζιμ Μπούκης



## Σχέδιο Ανάν

*Από τον κ. Χρήστο Γούδη  
πήραμε την επιστολή που  
ακολουθεί:*

Το 1970 η NASA, με σκοπό την εκτενή μελέτη αστρονομικών πηγών που εκπέμπουν ακτίνες Χ, εκτόξευσε τον δορυφόρο UHURU. Η λέξη είναι αφρικανική, της διαλέκτου σουαχίλι, και σημαίνει «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ». Ήταν το σύνθημα του αγώνα των Κενυατών για την αποτίναξη του βρετανικού αποικιοκρατικού ζυγού από τη χώρα τους. Έτσι οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, υπέρμαχες πάντα των εθνικοαπελευθερωτικών αγώνων των λαών, ετίμησαν με την γνωστή τους ανιδιοτέλεια τους αγώνες των Μάου-Μάου και του Γιόμο Κενυάτα κατά του άγγλου δυνάστη, ενθυμούμενες ανακλαστικά τη δική τους επανάσταση εναντίον των άγγλων κυρίων τους. Είναι γνωστά άλλωστε τα φιλελληνικά αισθήματά τους κατά την Επανάσταση του 1821, όπως τα κατέγραψε με ιδιαίτερη ενάργεια ο εθνικός μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός στο ακόμη και σήμερα σχετικά γνωστό «εθνικιστικό του παραλήρημα» που φέρει τον τίτλο «Ύμνος εις την Ελευθερίαν»:

*Γκαρδιακά χαροποιήθη  
Και του Βάσιγκτον η γη,  
Και τα σίδερα ενθυμήθη  
Που την έδεναν και αυτή.*

Οι Ηνωμένες Πολιτείες, προστάτιδα δύναμη έκτοτε του Ελληνισμού, αλλά και όλων των αγωνιζόμενων χωρών αυτού του κόσμου για ελευθερία και δημοκρατία, βοήθησαν τη μικρή Ελλάδα να ανακτήσει κάτι από το χαμένο ένδοξο παρελθόν της. Η Ελλάς ευγνωμονούσα, δια στόματος του προη-

γούμενου πρωθυπουργού της, ευχαρίστησε, άμα τη αναλήψει των καθηκόντων του, την μεγάλη, καλοκάγαθη και καλοπροαίρετη αυτή υπερδύναμη του πλανήτη, επίσημα και ένθερμα, μέσα στο Ελληνικό Κοινοβούλιο. Σήμερα η υπερδύναμη καταβάλλει εργώδεις προσπάθειες για την υπερψήφιση ενός σχεδίου που θα επιλύσει επιτέλους το Κυπριακό πρόβλημα, ενθαρρύνοντας όλους τους πολιτισμένους σύγχρονες Κύπριους να πουν «ναι» για το καλό τους (των Κυπρίων!). Γιατί υπάρχουν και κακοί Κύπριοι, αλλά και πολλοί κακοί Έλληνες, οι οποίοι «υβρίζουν» τους καλούς διαμορφωτές της κοινής γνώμης –που εξηγούν ανυστερόβουλα στον κυπριακό λαό γιατί πρέπει να ψηφίσει «ναι»– και τους αποκαλούν «χατζηαβάτες, προσκυνημένους και προδότες». Ενώ στην πραγματικότητα οι καλοί είναι «περήφανοι, ευθυτενείς και πατριώτες». Όμως ακόμη και αν δεν περάσει το «ναι» της ευρύτερης ελληνικής λεβεντιάς, οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν θα μας αφήσουν να χαθούμε. Γιατί, όπως έδειξαν μέχρι τώρα οι ανιδιοτελείς επεμβάσεις τους στα νησιά της Καραϊβικής, ποτέ δεν ξεχνούν τι σημαίνει «ελευθερία» και «δημοκρατία». Δεν αποκλείεται μάλιστα, για λόγους υπέρτατου αλτρουισμού και μόνον, να κάνουν τη θυσία να εντάξουν την Μεγαλόνησο στον τροπαιοφόρο έκτο αμερικανικό στόλο της Μεσογείου, καθιστώντας την αβύθιστη ναυαρχίδα του υπό την άκρως τιμητική επωνυμία USS Cyprus.

*Χρήστος Γούδης  
Καθηγητής Παν. Πατρών*

## Οι δέσεις του Δικτύου

*Από τον διαδικτυακό τόπο  
Indymedia το κείμενο του  
Δικτύου για τα Πολιτικά  
και Κοινωνικά Δικαιώματα  
(Κίνηση Αθήνας) σχετικά  
με το σχέδιο Ανάν:*

Διευκρινίζουμε εξ αρχής τη θέση μας: χωρίς καμία αυταπάτη για το χαρακτήρα του Σχεδίου Ανάν και, κυρίως, τον τρόπο που επιχειρείται η επιβολή του, είμαστε υπέρ της ψήφισής του γιατί σε αντίθετη περίπτωση μόνος νικητής θα είναι οι εκατέρωθεν εθνικισμοί και μόνη ηττημένη η προοπτική της επαναπροσέγγισης των δύο κοινοτήτων της Κύπρου.

Όσο κι αν το Σχέδιο Ανάν προβλέπει για την Κύπρο πολιτειακές και πολιτικές μορφές διακυβέρνησης τύπου προτεκτοράτου, με τις εγγυήτριες δυνάμεις, την επιδιαιτησία και τους ξένους στρατούς να παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο, είναι ηλίου φαινότατο ότι η αντίδραση στο Σχέδιο, τόσο στη Νότια Κύπρο όσο και στην Ελλάδα, προέρχεται κυρίως από τη σκοπιά του «ελληνισμού» και των «εθνικών συμφερόντων» και όχι από τη διάθεση αρμονικής συνύπαρξης των δύο κοινοτήτων χωρίς κηδεμόνες και προστάτες. Διότι αν συνέβαινε το δεύτερο, δηλαδή είχε εκφραστεί μια μαζική πολιτική διάθεση επαναπροσέγγισης –ιδιαιτέρως στην ελληνοκυπριακή πλευρά–, δεν θα είχε «χρειαστεί» κανένα Σχέδιο Ανάν, αλλά ούτε θα είχαμε φτάσει στα τραγικά γεγονότα του 1974 και στη διχοτόμηση της Κύπρου. Αποτελεί τραγική ειρωνεία η ελληνοκυπριακή και η ελληνική πλευρά, που επί δεκαετίες επέμεναν στη

διεθνοποίηση του Κυπριακού, αρνούμενες οιαδήποτε διμερή διακοινοτική επικοινωνία, τώρα, έχοντας απέναντί τους το συγκεκριμένο προϊόν αυτής της διεθνοποίησης –το Σχέδιο Ανάν–, να υπεκφεύγουν μεταθέτοντας στο αόριστο μέλλον τη συζήτηση για τη λύση του Κυπριακού. Και είναι εξοργιστική –ιδιοτελής, υποκριτική και ανιστόρητη– η κυρίαρχη στην ελληνική και την ελληνοκυπριακή πλευρά εμμονή στα «εθνικά δίκαια» και στη θυματοποίηση των Ελληνοκυπρίων, «διαγράφοντας από την Ιστορία» τα όσα συνέβησαν την περίοδο 1960-1974, από το συνταγματικό πραξικόπημα των 13 Σημείων του Μακάριου και την απόρριψη του Σχεδίου Άντσεσον ως τον εγκλεισμό των Τουρκοκυπρίων σε θηλάκους, τις σφαγές της Κοφίνου και των Αγίων Θεοδώρων, το πραξικόπημα των Ιωαννίδη-Σαμψών, που άνοιξε το δρόμο για την τουρκική εισβολή στην Κύπρο.

*Το Κυπριακό, το Σχέδιο  
Ανάν και η Αριστερά*

Δυστυχώς, η στάση ενός μεγάλου μέρους της Αριστεράς, τόσο της ελληνοκυπριακής όσο και της ελληνικής, απέναντι στο Κυπριακό καθορίστηκε –και καθορίζεται– από τους κυρίαρχους εθνικούς μύθους (αδικαιώτος ελληνισμός, Ένωση με την Ελλάδα κ.λπ.) αναμειγμένους με έναν ιδιότυπο εθνικιστικό αντιιμπεριαλισμό. Έναν αντιιμπεριαλισμό εθνικιστικό και ουδόλως διεθνιστικό, αφού όχι μόνο δεν αναδείκνυε τις ευθύνες της Ελλάδας για τα όσα συνέβαιναν στο νησί (περιοριζόμενη συνήθως να στηλιτεύει τον ξενόδοξο



όχι τον επεκτατικό χαρακτήρα της πολιτικής των εκάστοτε ελληνικών κυβερνήσεων), αλλά, το κυριότερο, δεν διαφέρθηκε ποτέ να εκποσει μια πολιτική επανασέγγισης των δύο κοινοτων του νησιού και κοινής άσης Ελληνοκυπρίων και τουρκοκυπρίων εργαζομένων.

Όχι διχοτόμηση, όχι ομοσπονδία – Κύπρος ενιαία, εξάρτητη», διακήρυξε το νολο σχεδόν της ελληνικής και ελληνοκυπριακής αριστεράς επί δεκαετίες, κι εδώ νομίζουμε ότι βρίσκεται η ουσία του προβλήματος ή, άλλως, ο κοινός τόπος του πατριωτικού αντιιμπεριαλισμού με τον ελληνικό εθνικισμό. Ως Δίκτυο υποστηρίζουμε κατηγορηματικά ότι για να μπορέσει η Κύπρος να είναι πραγματικά ανεξάρτητη από τις μητέρες πατρίδες και την ιμπεριαλιστική ηγεμονία πρέπει να είναι μια διζωνική δικοιτική ομοσπονδία, με εξισορωρισμένη την ισοτιμία της ο αδύνατης κοινότητας, της τουρκοκυπριακής, ώστε να διαμορφωθούν οι καλύτερες δυνατές προϋποθέσεις εθνικής συμβίωσης και κοινωνικών-ταξικών διεκδικήσεων.

Το Σχέδιο Ανάν λοιπόν είναι αποτέλεσμα της αδυναμίας της Αριστεράς και των νημάτων σε Κύπρο, Ελλάδα και Τουρκία να επιβάλουν συνθήκες πραγματικής επανασέγγισης των δύο κοινοτήτων της Κύπρου και των κοινών πολιτικών, κοινωνικών και ταξικών αγώνων. Αν αυτό δεν γίνει αντιληπτό κι η Αριστερά απλώς περιορίζεται στην αποκάλυψη των ιμπεριαλιστικών σκοπιμότητων που οδήγησαν στην απόρριψη του Σχεδίου Ανάν

και στις πιέσεις για την υπερψήφισή του, τότε αφευνός οδηγείται στη σύμπλευση με τον «εθνικισμό της Ψωροκώσταινας», σύμφωνα με τον οποίο οι πάντες ραδιοουργούν εναντίον της πτωχής πλην τιμίας Ελλάδας, και αφετέρου αφήνει πεδίο δόξης λαμπρόν στον «εθνικισμό της ισχυρής Ελλάδας» του Γιώργου Παπανδρέου και του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη.

Ας σοβαρευτούμε επιτέλους. Οι ΗΠΑ και η ΕΕ δεν χρειάζονται το Σχέδιο Ανάν για να εντάξουν την Κύπρο στους σχεδιασμούς τους. Οι βάσεις της Σούδας στην Ελλάδα και του Ιντζιρλίκ στην Τουρκία, η πλήρης υποταγή των αστικών τάξεων της περιοχής –και όχι μόνο– στα ιμπεριαλιστικά σχέδια αποδεικνύουν την ορθότητα του συνθήματος της διεθνιστικής Αριστεράς «Άγκυρα - Αθήνα - Λευκωσία, εχθρός μας το κεφάλαιο και η στρατοκρατία» και υπενθυμίζουν ότι αντιιμπεριαλισμός που δεν είναι διεθνισμός είναι καταδικασμένος να εκφυλιστεί σε εθνικισμό.

*Τι διακυβεύεται στην Κύπρο σήμερα*

Θεωρούμε ότι το Σχέδιο Ανάν διαμορφώνει πολιτικά και πολιτικό πλαίσιο διακυβέρνησης της Κύπρου τύπου προτεκτοράτου. Αυτό μπορεί να αμφισβητηθεί και ενδεχομένως να ανατραπεί μόνο από την κοινή θέληση και συντονισμένη δράση των δύο κοινοτήτων του νησιού να ζήσουν μαζί και να αγωνιστούν για τα δικαιώματά τους εναντίον και των αρχουσών τάξεών τους. Δεν μπορεί να αμφισβητηθεί, πολλώ δε μάλλον να ανατραπεί, με τη συνέχιση της σημερινής κατάστασης. Και είναι

λυπηρό οι Τουρκοκύπριοι να διαδηλώνουν μαζικά υπέρ της επανασέγγισης και εναντίον της εθνικιστικής στρατοκρατικής κυριαρχίας του Ντεκτάς και από την πλευρά της ελληνοκυπριακής –και ακόμα περισσότερο του μεγαλύτερου μέρους της ελληνικής– Αριστεράς όχι μόνο να μην υπάρχουν αντίστοιχες κινητοποιήσεις, αλλά αντίθετα να γίνεται αγώνας για να μείνουν τα πράγματα ως έχουν. Παράλληλα, το Σχέδιο Ανάν αποτελεί πλαίσιο, υβριδικό, εξαιρετικά δυσλειτουργικό και αντιφατικό αλλά πραγματικό, συνύπαρξης των δύο κοινοτήτων. Εξαρτάται δηλαδή κυρίως από τις ίδιες τις κοινότητες και πολύ λιγότερο από τις ρυθμίσεις του Σχεδίου η αρμονική αυτοδιοίκησή τους ή η συνεχής καταφυγή τους στις εγγυήτριες δυνάμεις. Δεν συμφωνούμε ότι το Σχέδιο νομιμοποιεί τα τετελεσμένα της τουρκικής εισβολής, αυτά τα νομιμοποίησε η αδυναμία των δύο πλευρών να ακολουθήσουν μια πολιτική πραγματικής επανασέγγισης και βεβαίως θα τα νομιμοποιήσει ακόμα περισσότερο η συνέχιση της σημερινής κατάστασης. Ούτε πιστεύουμε ότι το Σχέδιο είναι ανθελληνικό και φιλοτουρκικό. Επιτέλους, η συζήτηση για

την επιστροφή των προσφύγων, την απόδοση των περιουσιών κ.λπ. δεν μπορεί να γίνει από μηδενική βάση, όχι μόνο επειδή υπάρχει μια τριαντάχρονη πραγματικότητα αλλά και γιατί η πλήρης ικανοποίηση των «εθνικών δικαιών» θα σήμαινε την πλήρη εξαθλίωση των Τουρκοκυπρίων, ένα νέο εγκλεισμό τους σε θηλάκους κοινωνικού αποκλεισμού και υπερεκμετάλλευσης, ζήτημα που για την Αριστερά (θα έπρεπε να) έχει ιδιαίτερη βαρύτητα. Και βεβαίως οι αρνητές του Σχεδίου πρέπει να απαντήσουν και στο πόσοι πρόσφυγες θα επιστρέψουν με την καταψήφισή του;

*Εν κατακλείδι λοιπόν:*

Επειδή αντιιμπεριαλιστικός αγώνας χωρίς ρήξη με τον «εχθρό στην ίδια μας τη χώρα», τις αστικές τάξεις και τους εθνικισμούς, το μόνο που κατορθώνει είναι την ανακύκλωση των εθνικιστικών ανταγωνισμών, που με τη σειρά τους νομιμοποιούν τις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις, επειδή σήμερα στην Κύπρο αυτό που διακυβεύεται δεν είναι δυστυχώς η οργανική της ένταξη στην ιμπεριαλιστική αλυσίδα και ο αστικός χαρακτήρας του κράτους ή των κρατών που υπάρχουν εκεί αλλά η διάθεση ή όχι για επανασέγγι-

|                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                        |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Άντεια Φραντζή</p> <p>ΤΕΛΕΤΗ ΣΤΟ ΚΥΜΑ</p>  <p>NEFELI</p> | <p>Άντεια Φραντζή</p> <p><b>ΤΕΛΕΤΗ ΣΤΟ ΚΥΜΑ</b></p> <p><i>Ποιήματα</i></p> <hr/> <p>ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ</p> <p>Ασκληπιοίου 6 Αθήνα</p> <p><a href="http://www.nefeli-books.gr">www.nefeli-books.gr</a></p> |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|



ση και ειρηνική συνύπαρξη των δύο κοινοτήτων και επειδή, πάνω απ' όλα, ως αριστεροί και αριστερές, δεν θέλουμε να ηττηθούν –για μία ακόμα φορά– οι οπαδοί της πολυεθνικής συμβίωσης και του ταξικού –και όχι του εθνικιστικού– ανταγωνισμού στη νότια και τη βόρεια Κύπρο (γιατί δεν ξεχνάμε όσους με ηρωισμό πολλές φορές αγωνίστηκαν και στις δυο πλευρές του νησιού), λέμε «ναι» στην επαναπροσέγγιση των δύο κοινοτήτων, στη διζωνική δικαιονοτική κυπριακή ομοσπονδία.

## Βενιζέλοι

*Από τον κ. Γεώργιο Ορφανό πήραμε μια επιστολή που αναφέρεται σε σχόλιο του Τζιμ Μπούκη στο προηγούμενο Αντί. Η αναφορά του Τζιμ Μπούκη στον Ευ. Βενιζέλο είναι ειρωνική. Είναι γνωστό ότι ο πρώην υπουργός ουδεμία συγγενική σχέση έχει με τον Ελευθέριο.*

Κύριε Διευθυντά,  
Με αφορμή το σχόλιο του κ. Τζιμ Μπούκη στη σελ. 10 του υπ' αριθμ. 816 τεύχους του Αντί, που τιτλοφορείται «Εγγονοί», έχω την εντύπωση και διορθώστε με, σας παρακαλώ, εάν σφάλω, ότι ο Ευάγγελος Βενιζέλος, ορμώμενος εκ Θεσσαλονίκης πολιτευτής του ΠΑΣΟΚ και τ. υπουργός της τελευταίας δεκαετίας, ουδεμία συγγενική σχέση έχει με τον Ελευθέριο Βενιζέλο, τον Κρητικό πολιτικό του πρώτου μισού του 20ου αιώνα.

Σας παρακαλώ, εάν έχω δίκιο, να επανορθωθεί το σφάλμα του σχολιογράφου σας, στην κατεύθυνση της σωστής και έγκυρης ενημέ-

ρωσης των αναγνωστών και της ορθής Ιστορικής Γνώσης. Εάν έχω άδικο, πληροφορήστε με την ακριβή συγγένεια μεταξύ των δύο Βενιζέλων (Ελευθερίου και Ευαγγέλου). Κατά τα άλλα, το λοιπό σχόλιο με βρίσκει απολύτως σύμφωνο.

Με εκτίμηση,

*Γεώργιος Η. Ορφανός  
Φιλόλογος-MSc Διαχείρισης  
Πολιτισμικής Κληρονομιάς*

## Ζωοφιλικά

*Από την Ανεξάρτητη Δράση Ζωοφίλων Ελλάδας πήραμε την επιστολή που ακολουθεί και υπογράφεται από το ιδρυτικό μέλος της Μαρία Τσάτσου:*

Σκυβαλογράφημα καταφερόμενο εναντίον της Ανεξάρτητης Δράσης Ζωοφίλων Ελλάδας (Greek Independent Animal Action) έκανε την εμφάνισή του στο Ίντερνετ. Παρατίθεται η ανοικτή επιστολή της ΑΔΖΩΕ στο Αντί, τεύχος 809, αλλά βεβαίως παραλείπεται ολόκληρη η παράγραφος από την επιστολή της Ελληνικής Φιλοζωικής Εταιρείας, η οποία μας συγχαίρει για το έργο μας, δηλώνει κάθετα αντίθετη στις εξαγωγές, αποπομπή μελών του ΔΣ και απόλυση υπαλλήλου της για τους ίδιους λόγους. Ακόμη και τον τίτλο της στα αγγλικά αλλοίωσαν. Την εμφανίζουν ως *Greek Society for the Prevention of Cruelty to Animals*, ενώ ο σωστός τίτλος είναι *Hellenic Animal Welfare Society*. Όσο για τις μελοδραματικές φανφάρες του «Ελευθέριος Βενιζέλος» περιμένουμε τη συνέχεια του σίριαλ.

*Μαρία Τσάτσου*

## Η ψήφος του Μίχαλου

Κύριε διευθυντή,

Κάποτε στα Ανώγεια Κρήτης πολλοί χωριανοί μου που είχαν ψηφίσει τον Τσουδερό και αυτός άλλαξε κόμμα, θεώρησαν ότι τους έκλεψε την ψήφο. Οι αντιδράσεις ποικίλες. Άλλοι έκλαιγαν, άλλοι έβριζαν, αλλά ένας από αυτούς, πήρε στο κατόπι τον Τσουδερό. Ο Τσουδερός όπου και να πήγαινε έβλεπε μπροστά του τον Μίχαλο. Του είχε γίνει εφιάλτης. Όταν ο Μίχαλος έμαθε ότι ο Τσουδερός θα πήγαινε στη Γαλλία προσπάθησε να μαζέψει χρήματα να πάει να τον περιμένει στο Ορλύ, με το επιχείρημα ότι αν τον έβλεπε και κει μπροστά του θα πάθαινε συγκοπή, θα πέθαινε και έτσι θα έπαιρνε την ψήφο του πίσω.

Στις περασμένες εκλογές εγώ έδωσα την ψήφο μου στον Συνασπισμό, θεωρώντας ότι στις δύσκολες αυτές στιγμές που περνάει η χώρα παίρνει τις σωστές αποφάσεις. Όμως στο κρίσιμο ζήτημα του Κυπριακού, παρότι είναι κόμμα αντιπολίτευσης και δεν χρειάζεται να παίξει κανένα διπλωματικό παιχνίδι, είπε ναι στο σχέδιο Ανάν που σημαίνει ότι είχε πεισθεί ότι αυτό το σχέδιο αποτελούσε λύση. Ποιος τον έπεισε και τι σόι λύση είναι αυτή όταν την επιβάλλουν με κάθε τρόπο Αμερικάνοι, Άγγλοι και κάθε λογής δυνάστες και που έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την συντριπτική πλειοψηφία του κυπριακού λαού; Επειδή θεωρώ ότι η στάση του Μίχαλου (παράδειγμα προς μίμηση) είναι στάση ενεργού πολίτη που σέβεται την ψήφο του και αφού δεν

μπορώ να αντιδράσω σαν αυτόν ζητάω την ψήφο μου πίσω μέσω του Αντί.

ΥΓ.: Ίσως θα πρέπει όλοι οι πολίτες αυτής της χώρας να παίρνουν στο κυνήγι όσους αποδεικνύονται ανάξιοι της εμπιστοσύνης τους.

*Μαρία Σκουλά*

## Ποίηση και πολιτική

*Ο αναγνώστης μας Λάκης Βαϊρακλιώτης, με την ευκαιρία της παγκόσμιας ημέρας της Ποίησης (21 Μαρτίου), μας έστειλε ένα ποίημά του.*

### Πολιτική

*Πολιτική... που ήταν μια φορά και που ηλέκτριζε ως την θυσία πλήθη  
Τώρα το σκιάχτρο της (καιρών καταφορά)  
μεσουρανεί – κι αυτή στην λήθη*

\*

*Με λούστερο μπιχλιμπίδια ένα σωρό  
και κουρδιστή για στράτες της υπνοβασίας  
Αναξιόπιστη που σέρνει τον χορό  
στα βάραθρα της αφασίας*

\*

*Σημείο των καιρών μια λοιμική των σχέσεων... οπού ξεραίνει τα τοπία*

*Κι ούτε μια σάλπιγγα που να καλεί για 'κει:  
για την καινούργια Οντοπία*

\*

*Κι όμως... ελπίδα μας η Αριστερά  
η σύγχρονη η ενωτική των κινημάτων  
η ριζοσπαστική... ν' ανοίξει τα φτερά  
των πολλαπλών της μηνυμάτων*

*Λάκης Βαϊρακλιώτης  
Λάρισα 15-3-2004*

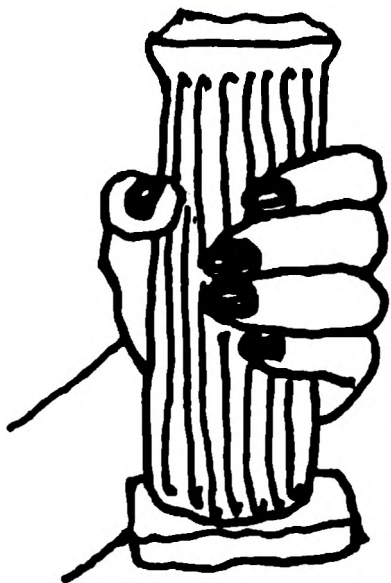


# Επισημαίνουμε

## Αγορά και καλλιτέχνες

ας μας επιτραπεί να διακόψουμε σήμερα τη σειρά «Αριστερά και Πολιτισμός» λόγω επικαιρότητας. Αυτό γεγονός είναι τα σηματοδοτικά αυτή την εποχή κατά τη γνώμη μου: Η Art Athina, δηλαδή ένας κρατικοϊδιωτικός θεσμός οργανωμένος από μια μικρή παρέα που αυθαιρετεί εν ονόματι της ελληνικής τέχνης και με την έννοια του πασοκικού ΠΠΟ· και οι ευάριθμοι, ευτυχώς, έλληνες ημιοργοί που λειτουργούν ως υπεύθυνοι πολίτες και καταγγέλλουν την προληπτική λογοκρισία του Outlook. Στην Art Athina, όπως και σε κάθε αγορά τέχνης εξάλλου, είδαμε την εξαφάνιση των τομικών περιπτώσεων υπέρ της ισοπεδωμένης, καταναλωτικής» χαράς, και τις συγκινητικές προσπάθειες των ελληνικών γκαλερί να λειτουργήσουν ως άτυπη «Πανελλήνια» και αλίστα με υψηλότατο κόστος – σ' έναν γώνα εκ των προτέρων αποφασισμένο. Η εν λόγω Foire υπόσχεται, αλλά δεν προωθεί την ελληνική τέχνη, γιατί δουλεύει ανάποδα, αντιπαραγωγικά. Θα μπορούσε να στέλνει με κρατικά έξοδα ελληνικές γκαλερί στις διεθνείς Foires, στο Παρίσι, την Κολωνία, το Σικάγο, πράγμα και πιο οικονομικό και απείρως πιο αποδοτικό – από το να μετακαλεί δώ τους ξένους που τελικά δεν έρχονται! Η Art Athina οφείλει να εγκαινιάσει έναν διάλογο με όλους τους ενδιαφερόμενους, χωρίς σνομπιστικούς αποκλεισμούς, για να εξετάσει το τι έχει επιτύχει ως τώρα και πού απέτυχε. Εκτός κι αν πιστεύει ότι η ευθύνη της Foire ανήκει αποκλειστικά στο Δ.Σ. του ΙΣΑΤ. Οπότε πάσο! Προσωπικά θα ήθελα να συγχαρώ την Βάσω Παπαταγιάννη για το άψογο περίπτερό της, παρότι έχει μικρή και πρόσφατη παρουσία στο χώρο, αλλά και το Cheap Art για την ευφάνταστη και αντι-ποβαρή παρουσία του όλα αυτά τα χρόνια· μια παρουσία που δρα εκτονωτικά ως προς το πλεονάζον καλλιτεχνικό προϊόν, αφού οι ίδιοι οι καλλιτέχνες διαχειρίζονται τα έργα των χειρών τους. Τέλος, θα θυμόμαστε τις φωτογραφίες από τις δράσεις του Schwarzkogler που είδαμε σε μια βιεννέζικη γκαλερί· τα έργα του Francis Alys και του Jim Shaw· και το αυτοσαρκαστικό happening του Μάριου Σπηλιόπουλου στην «Έκφραση», σε μια διεθνή ομαδική έκθεση του εαυτού του παρενδεδυμένου, το οποίο αγοράστηκε ως σύνολο από τον Δημήτρη Δασκαλόπουλο.

Το άλλο θέμα που οφείλουμε να σχολιάσουμε είναι η καταφυγή τριών καλλιτεχνών (ηλεκτρονική διεύθυνση [www.artlook.gr](http://www.artlook.gr)) στον Συνήγορο του Πολίτη, με ερώτημά τους που αφορούσε στο πλαίσιο παρουσίας των έργων τέχνης και την αποτροπή λογοκρισίας. Το ερώτημα υπεβλήθη στις 28.01.04 μετά την αποκαθήλωση του γνωστού πίνακα του Th. de Cordier από τον τότε υπουργό Πολιτισμού Ευ. Βενιζέλο. Το κείμενο είναι διαφωτιστικό καθώς υποχρεώνει τους διοργανωτές του Outlook να εξηγήσουν την τελικά παράνομη και αντισυνταγματική πράξη τους. Από την μια η αυθαιρεσία και ο αποκλεισμός της οποίας εξουσίας, η αφ' υψηλού συμπεριφορά των «αγέρωχα» μοφοδεών managers και απ' την άλλη το αυτονόητο, δηλαδή η προσφυγή στα θεσμοθετημένα όργανα προς απονομή δικαιοσύνης και αποκατάστασης των διασαλευθεισών ισορροπιών. Ο Συνήγορος του Πολίτη – θεσμός ημιμνηστήρας έμπνευσης, οφείλουμε να παραδεχθούμε – γνωμοδότησε με βάση το Σύνταγμα και τους νόμους, αποκαλύπτοντας το ασύντακτο ενίων προσφυών συνταγματολόγων. Η πράξη των τριών λειτούργησε σαν ανακουφιστικό αντιστάθμισμα στον κυκεώνα της ίντριγκας, των διαγκωνισμών και της εγωτικής υστερίας.



Ράνια Ράγκου, Υπερήφανη για το παρελθόν της.

### ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• 28 καλλιτέχνες, έλληνες και ξένοι, συμμετέχουν στη σημαντική, νέα έκθεση του Κέντρου Σύγχρονης Εικαστικής Δημιουργίας Ρεθύμνης, με τίτλο «Πάσχον Σώμα», που εγκαινιάζεται αύριο, 15/5, στον χώρο τέχνης «8» (Χειμάρας 8, Ρέθυμνο).



Η έκθεση περιλαμβάνει πέντε θεματικές ενότητες: Καρκίνος του μαστού, ασθένειες, κακωσικές ενέργειες - Τέχνη για το Aids - Το Πάσχον Σώμα του καλλιτέχνη στη Body Art - Το Πάσχον Σώμα ως μεταφορά - Παρωδία-Σαρκασμός (του κόσμου της ιατρικής). Στόχος της είναι να διερευνήσει τη βιωματική και συναισθηματική σχέση του καλλιτέχνη με την ασθένεια και τις παραμορφώσεις που αυτή προκαλεί στο σώμα, όπως εκφράζεται ή ξορκίζεται μέσα από το έργο του. Διάρκεια έως 15/6.

• **Επισκεφθείτε** την αναδρομική έκθεση του **Νίκου Κεσσανλή**, που γίνεται στη γκαλερί Καλφαγιάν (Καψάλη 6) και παρουσιάζει έργα του από την δεκαετία του '50 και εξής. Διάρκεια ως 29/5.

• **Την Πέμπτη 20/5**, στις 6.30 το απόγευμα, οι εκδόσεις Νεφέλη διοργανώνουν εκδήλωση με ομιλητές τον συγγραφέα **Γιάννη Κιουρτσάκη** και τον διευθυντή της **Νέας Εστίας Σταύρο Ζουμπουλάκη**. Η εκδήλωση, που γίνεται με αφορμή την έκδοση των δοκιμίων του Κιουρτσάκη, έχει θέμα: «Τι έχουν να δώσουν οι παραδοσιακοί πολιτισμοί στον μετανεωτερικό μας κόσμο;» (στο βιβλιοπωλείο των εκδόσεων Πατάκη, Ακαδημίας 65).

• **Την Πέμπτη 20/5**, μετά τις 7 το απόγευμα, γίνονται επίσης τα εγκαίνια της έκθεσης ζωγραφικής του **Βασίλη Βλασταρά** στη γκαλερί Νέες Μορφές (Βαλαωρίτου 9α, κέντρο Αθήνας).

• **Μέχρι 12/6** δείτε επίσης την έκθεση ζωγραφικής του **Δημήτρη Τζαμουράνη**, με τίτλο «e-collar», που γίνεται στη γκαλερί Batagianni (Αγ. Αναργύρων 20-22, στου Ψυρρή).

• **Δείτε** βεβαίως και την ωραιότατη έκθεση «**Άθλος-Μύθος-Έρως**» με έργα του **Αλέκου Φασσιανού**, που εγκαινιάστηκε προχθές, Τετάρτη 12/5, στο Μουσείο Μπενάκη (Κουμπάρη 1, Κολωνάκι). Διαρκεί μέχρι 27/6.



Μάνος Στεφανίδης



## 4ο Διεθνές Φεστιβάλ «Κινηματογράφος και Περιβάλλον»

**Τ**ο 4ο Διεθνές Φεστιβάλ «Κινηματογράφος και Περιβάλλον. Ecocinema» πραγματοποιείται φέτος για δεύτερη συνεχή χρονιά στη Ρόδο από 1 έως 6 Ιουνίου. Να θυμίσουμε ότι το «Ecocinema» είναι το μοναδικό φεστιβάλ περιβαλλοντικού κινηματογράφου στη Μεσόγειο και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Αξίζει ακόμα να σημειωθεί ότι καμιά άλλη κινηματογραφική φεστιβαλική εκδήλωση στην Ελλάδα

–και δόξα τω Θεώ, έχουμε κάτι παραπάνω από αρκετές– δεν κατόρθωσε να γίνει γνωστή και οικεία (όχι μόνο στην ημεδαπή) πριν καν την 4η διοργάνωσή της, όσο το «Ecocinema». Ακόμα και ο μονολεκτικός τίτλος της βοήθησε. Η μεταφορά της από τη Ζάκυνθο στη Ρόδο αποδείχτηκε, από τον περσινό πρώτο κιόλας χρόνο, περισσότερο από επιτυχημένη. Πολλοί οι λόγοι κι ανάμεσά τους η θετική στάση της τοπικής αυτοδι-



### Β Ο Μ Β Ι Δ Ι Α πολιτιστικής Α Φ Α Σ Ι Α Σ

- Ποιο είναι το αντίθετο της Κοντολίζα; –Ψηλοντόρα.
- Τα πήγε εξαιρετικά ο κ. Χατζηνικολάου τις προάλλες παίρνοντας συνέντευξη από την κ. Μενεγάκη. Άντε, με το καλό να του κάτσει και η κ. Πάνια. Εξάλλου, τι είναι η ζωή; Μια τηλεθέαση είναι...
- Κάποιες μπουρδες περισσότερες τι ψυχή έχουν εμπρός στην αιωνιότητα;
- Ερώτηση: Τι είναι δημοσιογραφία; –Αυτό που σχεδόν ο καθένας θα έκανε καλύτερα από τους επαγγελματίες δημοσιογράφους.
- Και τηλε-δημοσιογραφία; –Γιατί ρωτάτε τον Μανωλάκη τον Βομβιστή; Ρωτήστε καλύτερα τον Τζιμ Μπούκη.
- Τα «βομβίδια» ως γνωστόν ποτέ δεν λένε «κακές λέξεις». (Γιατί κι αν τις πούνε, τις κόβει ο Παπουτσάκης).
- Ο σχιζοφρενής δολοφόνος με το πριόνι που είναι ψαλίδι...

- Είπα «ψαλίδι» και σκέφτηκα τον Παύλο Τσίμα που θα τον κόψουνε τον ταλαίπωρο οσονούπω, λόγω παράλληλων απασχολήσεων, από την ΕΡΤ.
- Πάντως στην δωδεκάτομη ιστορία της ελληνικής δημοσιογραφίας, εκδόσεις Αυριανής, η περίπτωση του θα εγγραφεί ως «ο πρώην κνίτης που κατέληξε απλώς παναθηναϊκός...»
- «...Και που μπέρδεψε την κόκκινη ιδεολογία με τα πράσινα αλόγα». Εξ ου και η αλήστου μνήμης ατάκα του στην Αλέκα περί συμπόρευσης του ΚΚΕ και του Λεπέν στο Ευρωκοινοβούλιο για το Κυπριακό.
- Τι σας έλεγα; Δημοσιογραφία είναι αυτό που ο καθένας θα έκανε καλύτερα από τους επαγγελματίες, που όμως αμείβονται πλουσιοπάροχα.
- Ιδιαίτερα η ελληνική τηλοψία κατακλύζεται από ανθρώπους που έχουν πλήρη άγνοια –και μαζί

αποστροφή– προς την εικόνα.

- Δείτε τις τηλεοπτικές παραγωγές για την τέχνη και θα καταλάβετε τι εννοώ. Υπνηλία, εκζήτηση και η χαρά της μπουρδας.
- Καταπληκτικό: Το Αττικό Μετρό εγκαλεί, ζητώντας υψηλή αποζημίωση, εικαστικό που χρησιμοποίησε τα έργα της Χρύσας, του Παύλου και του Τσόκλη από τους σταθμούς του για να φτιάξει παιδικά βιβλία...
- Και κάτι ευχάριστο: Ο Δημήτρης Νόλλας, σεμνός, προικισμένος και αδωρόληπτος, αναλαμβάνει το αμαρτωλό ΕΚΕΒΙ στην πιο μεταιχμιακή φάση του. Του ευχόμαστε καλή επιτυχία και περιμένουμε από το ΥΠΠΟ να αξιοποιήσει χωρίς παρωπίδες και τους λίγους εκείνους διανοούμενους που επέδειξαν αξιοπρεπή στάση κατά τη διάρκεια της Πασοκικής αυθαιρεσίας. Θέλετε ένα παράδειγμα; –Ο Ηρακλής Λογοθέτης!
- Βλέπετε αρπαχτές δεν κάνουν μόνο οι μπουλουκτοσήδες αλλά και άλλοι «καλλιτέχνες». Μόνο που όλα εδώ πληρώνονται.
- Απ' την άλλη τι να πρωτοθαυμάσει κανείς; Το

- εμπορικό πνεύμα ή την αγοραία υπεραξιοποίηση κάθε καλλιτεχνικής ιδέας;
- Όλα για το κέρδος, δυστυχώς. Κι άλλο παράδειγμα: Θα θυμάστε βέβαια τα λεωφορεία-«έργα τέχνης» του ΟΑΣ, τα οποία έσπευσαν να «αξιοποιήσουν» (μήπως και προλάβει κανένας νεότερος) οι Μυταράς, Φασιανός και Τσόκλης.
- Ε, ο τελευταίος είχε τη σαδιστική άποψη να κλείσει από κάθε πλευρά το όχημα με μεταξοτυπημένες εικόνες, έτσι ώστε οι «ευτυχείς» επιβάτες να μην βλέπουν πού θα κατέβουν (sic) και συγχρόνως να παθαίνουν κατάθλιψη και κλειστοφοβικές κρίσεις!
- Τέτοια τέχνη!
- Ευτυχώς που επενέβησαν σωφρονέστεροι κι άνοιξαν τα παράθυρα, καταστρέφοντας όμως την ιδέα του καλλιτέχνη και την έμπνευση του κ. Βερελή, του δίδυμου αδελφού του κ. Βενιζέλου (στο πιο προγλωσσικό και πιο μπουκαωμένο).
- Αμ το άλλο; Πηγαίνει στο ιδιωτικό μουσείο του ακατονόμαστου ένας δυστυχής επισκέπτης και ρωτάει μια κυριούλα στην είσοδο:
- Abstrait έχετε;
- «Μόνο κρύα πιάτα



κησης. Πολύ σημαντικός συντελεστής στην επιτυχία μιας περιφερειακής οργάνωσης ο υποστηρικτικός δήμαρ-  
ς με «όσφρηση» προοπτικής.

Χωρίς σε σχέση με πέρσι η εκδήλωση  
τος, αλλά με πλούσιο πρόγραμμα  
ου δείχνει να «πολιορκεί» το αντικεί-  
νό του με εντυπωσιακά αξιόλογο πε-  
εχόμενο. Για τους «ανυποψίαστους»  
πί το ευγενέστερον, τους μη ευαισθη-  
ποιημένους) τα παγκόσμια οικολογι-  
προβλήματα δίνουν αφορμές για συ-  
ά συνταρακτικές κινηματογραφικές  
ταγραφές. Η φετινή διοργάνωση  
υπόν περιλαμβάνει διαγωνιστικά

τμήματα για μεγάλου και μικρού μή-  
κους ταινίες (12 και 32, αντίστοιχα,  
συμμετοχές). Ειδικό διαγωνιστικό τμή-  
μα με ταινίες σχετικές με υγρότοπους  
(βραβείο του Med.Wet.). Ειδικό δια-  
γωνιστικό τμήμα για μεσογειακές ται-  
νίες (βραβείο Map/Uper). Διαγωνιστι-  
κό τμήμα για ελληνικές παραγωγές  
(βραβείο Ελληνικού Κέντρου Κινημα-  
τογράφου). Πληροφοριακό τμήμα (με  
24 συμμετοχές).

Δυο ειδικά αφιερώματα παρουσιάζουν γενικότερο ενδιαφέρον. Το πρώτο αφορά στους «Αυτόχθονες Πληθυ-  
σμούς της Γης», με παλιές ιστορικές

ταινίες αλλά και σύγχρονες παραγωγές  
για τη ζωή των πρωτόγονων κοινωνιών  
και για τις απειλές που υφίστανται στην  
εποχή της παγκοσμιοποίησης. Το δεύ-  
τερο αφιέρωμα παρουσιάζει τα «Ιταλι-  
κά Κινηματογραφικά Αρχεία του Με-  
σοπολέμου για τα Δωδεκάνησα». Πρό-  
κειται για την πρώτη παγκόσμια πα-  
ρουσίαση αυτού του εξαιρετικά σπάνι-  
ου υλικού, συμπαραγωγή του Ινστιτού-  
του Luce και του Φεστιβάλ Περιβαλλο-  
ντικού Σινεμά του Τορίνο.

Και μόνο, έτσι πρόχειρα, για να δει  
κανείς το *The Corporation* του **Mark Achbar**, ή το *Himalaya* του **Eric Vali**, ή

σερβίρει το μπαρ του  
μουσείου μας», ήταν η  
απάντηση.

- *Τέχνη να 'ναι κι ας είν'*  
και κρύα! Δεν πτοούνται οι  
κοσμικοί της πλάκας.
- Παράδειγμα η Art  
Athena 2004. Η αποθέωση  
της Coca-Cola Art σ' όλες  
τις εκδοχές της (εννοώ και  
heavy και light και χωρίς  
θερμίδες). Και οι δυστυχείς  
έλληνες καλλιτέχνες να  
χρησιμοποιούνται ως  
παραγέμισμα για να  
παίζουν κάποιοι ευφυείς,  
με δημόσιο χρήμα, το  
παιχνίδι των διεθνών  
δημοσίων σχέσεων.
- Κάθε χρονιά και  
χειρότερα, παρά τις  
γκλαμουριές και τα  
χαϊλίκια ...Ελάχιστη  
κίνηση, λιγότερος κόσμος,  
αδι φορα έργα. Από  
οικονομικής πλευράς μόνο  
η Panagidouart.gr teleia και  
raula πρέπει να είναι  
ικανοποιημένη.
- Παρά και τα φορτώματα  
στους έλληνες συλλέκτες  
να πράξουν το καθήκον  
τους και ν' αγοράσουν  
αλλοδαπούς.
- Δεν βαριέστε, παιδιά,  
όλα ίδια είναι.  
Παγκοσμιοποιημένη  
αγορά, διεθνοποιημένη  
κοινόχρηστη αισθητική,  
όμοια ή έστω ομοειδή τα  
πρότυπα, δευτεράντζες  
παίζουν στην ελληνική

*Foire, οπότε...*

- Ψωνίστε τα φτηνότερα!  
Κι αν θυμώσει η κυρία  
Τούντα, ξυδάκι.
- Ό,τι και να κάνει, η  
βαλκανομπαρόκ εντύπωση  
δεν αλλάζει. *Mon Dieu!*
- Αμ το άλλο; Δεν φτάνει  
που φιλοξενούν τζάμπα  
τους ξένους γκαλερίστες  
δέκα χρόνια τώρα, φέτος  
είχαν και την εξής  
ρηξικέλευθη ιδέα:
- Η κάθε ξένη γκαλερί να  
προσκαλέσει κι έναν  
συλλέκτη!
- Μπερεκέτια στο  
βασιλείο της Μπανανίας  
και στην τηλεδημοκρατία  
των πτωχαλαζόνων και των  
νεογιάπηδων  
παλαιοπασοκτζήδων, κ.  
Τατούλη μου.
- Το δε αφιέρωμα στην  
ελβετική τέχνη, το  
κερασάκι στην τούρα. Ένα  
άνευρο video όραμα και  
μόνο, από το οποίο ούτε η  
*Rippiloti Rist* σώθηκε.
- Δεν βαριέστε, έχουμε δει  
και χειρότερα (το  
αφιέρωμα στην Αγγλία, ας  
πούμε).
- Κατά τ' άλλα ο χώρος  
ήταν μια χαρά (το  
ανατολικό αεροδρόμιο του  
*Saarinen*, βλέπετε), είδαμε  
ένα σωρό φίλους, η Κλωκλώ  
ήταν στις ομορφιές της,  
περάσαμε χάρμα. Και του  
χρόνου μια απ' τα ίδια.
- Εκτός κι αν αλλάξει ο

ΠΣΑΤ (Πανελλήνιος  
Σύνδεσμος Αιθουσών  
Τέχνης) μυαλό και τα  
πολυφθαρμένα πρόσωπα  
που τον διοικούν.

- Για να καταλάβετε το  
επίπεδο του σνομπισμού, η  
εικαστική αριστοκρατία  
έλαμψε δια της απουσίας  
της απ' τα εγκαίνια του  
πρωτότυπου project που ο  
περίφημος *Joseph Kosuth*  
έστησε στην  
«Ελληνοαμερικανική  
Ένωση». Ενώ αν ήταν στον  
*Dakis...*

- Πρόκειται για τους  
ίδιους που σνόμπαραν τον  
Κουνέλλη στους  
Κυλινδρόμυλους  
Σαραντόπουλου στα  
Καμίνια.

- Πάντως ο *Sol Lewitt*  
έγραφε το 1969 για τους  
ενοσιολογικούς  
καλλιτέχνες: «Πρόκειται  
για μυστικιστές μάλλον  
παρά για ορθολογιστές.  
Πηδούν σε συμπεράσματα  
που η λογική δεν μπορεί να  
φτάσει, εφόσον οι  
ορθολογικές κρίσεις  
επαναλαμβάνουν  
ορθολογικές κρίσεις».

- Ψιλά γράμματα, θα μου  
πείτε κυρία Τζούλια μου.

- Κάποιος να μαζέψει τον  
μπούλη-επικοινωνιολόγο  
του Χριστόδουλου. Κάνει  
κακό κυρίως στο αφεντικό  
του και μετά στην  
Εκκλησία που υποτίθεται

ότι υπηρετεί.

- Φέρτε πίσω τον  
Χατζηφώτη, μπας και  
φωτισθούν οι σκοτισθέντες  
κι όσοι θέλουν να σβήσουν  
το Φανάρι υπέρ του  
Πατριάρχη Μόσχας.

- Πάνω που  
ορθολογικοποιήθηκε η  
αγορά κλασικών πινάκων  
στην Ελλάδα, χάθηκαν τα  
αξιόλογα έργα, ενώ  
συγχρόνως οι τιμές έχουν  
πάρει την κατιούσα.

- Πάντως πολύ σωστή  
δουλειά και από πλευράς  
τεκμηρίωσης και από  
πλευράς αυθεντικότητας  
κάνει ο δημοπράτης  
Πέτρος Βέργος, ο οποίος  
στις 20 Μαΐου δημοπρατεί  
ζωγραφική και χαρακτηρισκή  
στο Athens Plaza.

- Τα χαρακτηριστικά του  
Τάσσου «Λεπτομέρειες  
Εμφυλίου», του 1961, και  
«Μνήμη Παναγιώτη Ελή»,  
του 1973, μοναδικά, καθώς  
και τα «Κορίτσια στο  
Μπαλκόνι» της Βάσως του  
1942. Ενδεικτικά για το  
τελευταίο αναφέρω πως  
τιμή εκκίνησης είναι τα 800  
ευρώ.

- Πώς; Δεν είναι πια στο  
Δ.Σ. του ΕΜΣΤ (ΦΙΕ) ο  
Σάββας Κονταράτος, ο  
επίτροπος όλων των  
πασοκικών επιτροπών; Ε,  
δεν πειράζει.

- Όλο το ΦΙΕ, σε μια  
απίστευτη κίνηση



το *Nanook of the North* του Robert Flaherty, ή το *Javna, Reindeer Herdsman in the year* του Stefan Jari, ή το *The story of the Weeping Camel* του Byambasuren, ή το *Battle's Poison Cloud* της Cecile Trijssenaar, ή το *Πύλα, αυτοί που έμειναν μαζί* του Ηλία Δημητρίου, ή τη *Χαραυγή* του Γιάννη Κατσάμπουλα, αξίζει να βρεθεί στις αρχές του Ιουνίου στην ήρεμη ακόμα τουριστικά Ρόδο. Θα είναι μια προκαταβολική αποζημίωση για όσα θα ακολουθήσουν με τους Ολυμπιακούς Αγώνες...

Δημήτρης Χαρίτος

## Έλληνες καλλιτέχνες στις Βρυξέλλες

**Η** σύγχρονη ελληνική τέχνη αποκτά μόνιμη στέγη στην πρωτεύουσα της Ευρώπης. Στοχεύοντας στην προώθηση, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, του εικαστικού πνεύματος της Ελλάδας του 21ου αιώνα, η πρώτη ελληνοκεντρική γκαλερί στο Βέλγιο ανοίγει τις πύλες της με μια ομαδική έκθεση έργων γνωστών ελλήνων καλλιτεχνών από το χώρο της ζωγραφικής, της φωτογραφίας και της χαρακτικής.

Η καλλιτεχνική γειτονιά του Saint Gilles, στην καρδιά των Βρυξελλών, καλωσορίζει, σε έναν πολύ προσεγμένο χώρο τέχνης, την γκαλερί **Theorema**, έργα των: Γιάννη Ανδριανόπουλου, Σοφίας Αποστολάκη, Νίκου Βερβερίδη, Στέφανου Ζαννή, Ειρήνης Κανά, Ισμήνης Μπονάτσου, Καλλιόπης Παντελέοντος, Νικόλα Παπαδημητρίου, Τάσου Παπαευαγγέλου, Σοφίας Πετροπούλου, Παναγιώτη Τούντα, Κασσιανής Τσακίριδη, Στράτου Φουντούλη.

Εγκαίνια: Σάββατο 22 Μαΐου 2004, ώρα 18.00, γκαλερί **Theorema**.

e-mail: maria\_petrtsi@yahoo.com

δουλοπρέπειας, «παίζει» στο Μέγαρο Μουσικής και στους σκοπούς του κυρίου Χρήστου.

- Τα νέα αφεντικά του ΥΠΠΟ τι λένε; Υποσχέθηκαν να χτυπήσουν και την πολιτιστική διαπλοκή αλλά και τα απαράδεκτα καπετανάτα των ιδιωτών μέσα στο κράτος...
- Ήδη η Καθημερινή άρχισε τις εύσμες αποκαλύψεις του τρίπτυχου Κόκκαλης-Λαμπράκης-Βενιζέλος. Οι φίλοι του Αντί τα ξέρουν από παλιά και από πρώτο χέρι.
- Περιμένουμε και από τους κυβερνώντες να τηρήσουν τα υπεσχημένα. Τόσο απλά.
- Τώρα πια έχουνε και το καρπούζι και το μαχαίρι (για να μη σου πω και τον Τότσικα).
- Είπα «καρπούζι» και θυμήθηκα το Outlook. Είδηση πρώτη: Οι συντελεστές του ακόμη παίζουν στο ΥΠΠΟ, στην αρχιτεκτονική επιτροπή, στη διεύθυνση εικαστικών κ.λπ. Έλεος!
- Είδηση δεύτερη: Τρεις καλλιτέχνες με συνείδηση της αποστολής τους, οι Γιάννης Ζιώγας, Βασίλης Βλασταράς και Γιάννης Σκαλτσάς, ζήτησαν από τον Συνήγορο του Πολίτη να

γνωμοδοτήσει σχετικά με το δικαίωμα ενός υπουργού να λογοκρίνει μια έκθεση και να αποκαθλώνει ένα έργο...

- Ελοιπόν, η απάντηση (30.3.04) Αρ. Πρ. 1546 ήταν καταπέλτης: «Η ματαίωση ή η συρρίκνωση της εκδηλώσεως εξαιτίας του ενδεχόμενου παράνομων πράξεων, θα εγκαθίδρυνε εμμέσως καθεστώς συναπόφασης και συναρμοδιότητας των κοινωνικών θυλάκων μισαλλοδοξίας ομού με τα συντεταγμένα πολιτειακά όργανα!»
- Επίσης ο Συνήγορος του Πολίτη υποχρεώνει τον κ. Χρήστο Ιωακειμίδη και την Πολιτιστική Ολυμπιάδα να εξηγήσουν το πώς αντιδρούν στη γνωμοδότηση που θεωρεί ότι «συναποφάσισαν με κοινωνικούς θύλακες μισαλλοδοξίας...»
- Griffith ζεις, στα παιδιά της παρακμής!
- Επίσης, Άρθρο 16 παρ. 1 του Συντάγματος: «Η τέχνη και η επιστήμη, η έρευνα και η διδασκαλία είναι ελεύθερες: η ανάπτυξη και η προαγωγή τους αποτελεί υποχρέωση του κράτους».
- Α ρε Βενιζέλε, πασοκοσυνταγματολόγε, μας λείπεις αφόρητα! Κι εσύ και οι κριτικοί σου



υπάλληλοι (οι οποίοι πάντως δικτυώνονται και στο νέο régime).

- Πρόκειται γι' αυτές για τις οποίες έγραψε το Art Newspaper No 145 March 2004, Report, Arco, Madrid: «It was genuinely difficult to imagine how the majority of the works exhibited could have been admitted to an international art fair».
- Που θα πει: είναι αδιανόητο το πώς επιτράπη να εκτεθούν τέτοια έργα σε μια διεθνή έκθεση τέχνης.
- Ανάμεσα στις ελάχιστες εξαιρέσεις διακρίνεις τις φωτογραφίες της Χριστίνας Δημητριάδη στην γκαλερί

Ελένη Κορωναίου.

- Δυστυχώς αυτή είναι η αλήθεια, αδελφοί, όσο κι αν εθελotuφλούμε.
- Έβλεπα τις προάλλες την «Μάνα» του Καπράλου όπως έχει στηθεί στο Κοινοβούλιο, σε υπερμεγέθεις διαστάσεις, ανατρέποντας τον χαμηλόφωνα υπαρκτικό χαρακτήρα του έργου, και τρόμαξα με το αποτέλεσμα.
- Ε, εντάξει, οι πολιτικοί δεν ξέρουν και οι managers έχουν ως στόχο να τους εκμεταλλεύονται. Γιατί όμως οι πρώτοι δεν ρωτούν;

Μανωλάκης ο βομβιστής



# Γιώργος Ζογγολόπουλος (1903-2004)

## Ένας αιώνας γλυπτική

Τελικά ο Γιώργος Ζογγολόπουλος τα κατάφερε! Έσπασε κάθε βιολογικό φράγμα και έφτασε στη νέα χιλιετία πάνοπλος από γλυπτικές προτάσεις. Αγγιξε σχεδόν τους Αγώνες και πρόλαβε να ολοκληρώσει το έργο της Ολυμπιάδας. Συνεχίζοντας την παράδοση του Χρ. Καπράλου, του Γ. Σκλάβου, του Κλ. Λουκόπουλου και του Κ. Κουλεντιανού, έδωσε μια γλυπτική στιβαρή αλλά και ευαίσθητη, έναν συνδυασμό στατικών αλλά και ρεόντων στοιχείων, διαφάνειας αλλά και σταθερότητας, δομής αλλά και ενός ποιητικού, παιχνιδιάρικου ύφους. Νερό, ελάσματα, φακοί, σωλήνες, αλυσίδες, ήχοι, μινιατούρες, αντικείμενα – όλα γίνονται γλώσσα της γλυπτικής και προβληματισμός του χώρου. Γιατί ο Ζογγολόπουλος συνεργάστηκε από νωρίς με αρχιτέκτονες επαναπροτείνοντας ουσιαστικά το τι είναι δημόσια γλυπτική σήμερα στην Ελλάδα. Κι αυτό ακριβώς ήταν που τον πλήγωνε περισσότερο. Ενώ δηλαδή σάρωνε τα κρατικά βραβεία, είδε πολύ λίγες συνθέσεις του στημένες, ενώ συχνότερα διαπίστωνε την αφερεγγυότητα της πολιτείας της ίδιας.



**Ο** Γιώργος Ζογγολόπουλος, συνομήλικος με τον συμβολιστή Σπ. Βασιλείου και τον Χατζηκυριάκο-Γκίκα, ήταν μαθητής του Θωμά Θωμόπουλου, αλλά κατ' ουσίαν ανδρώθηκε ως γλύπτης στο Παρίσι την εποχή του Μεσοπολέμου με τα παραδείγματα του Bourdelle και του Despiau. Ανθρωποκεντρικός κατ' αρχάς, δίνει μεταπολεμικά το συγκλονιστικό μνημείο της Εθνικής Αντίστασης στην Κοκκινιά, πίσω από την περιώνυμη μάντρα, το 1956, ενώ σε συνεργασία με τον αρχιτέκτονα Κ. Μπίτσιο διαμορφώνει τη γλυπτική σύνθεση με τα σιντριβάνια στην πλατεία Ομονοίας (1960). Το 1965 στήνεται η αφηρημένη του γλυπτική στήλη με τους ρυθμολογημένους όγκους ύψ. 11 μ. στην είσοδο της Δ.Ε.Θ. Κερδίζει σε διαγωνισμό την πλατεία Κλαυθμώνος (1981), ενώ στήνει το λιτό και σχηματοποιημένα περιγραφικό μνημείο του Ζαλόγγου στον ομώνυμο βράχο. Το 1984 παίρνει το πρώτο βραβείο για το μνημείο της Εθνικής Αντίστασης στον Γοργοπόταμο – που εκκρεμεί ακόμη η ολοκλήρωσή του.

Παράλληλα, εξελίσσει την έρευνά του σε μια σύμμετρη κονστρουκτιβιστικών και μηχανικών στοιχείων, για να φτάσει

μετά τα εβδομήντα του χρόνια στις μνημειακές ομπρέλες και στους φακούς-μίσχους, έργα τα οποία ξεχειλίζουν από νεανική χάρη. Εξακολουθεί πάντα να συνεργάζεται με αρχιτέκτονες –παλιότερα με τον Π. Καραντινό, μετά με τον Αλ. Τομπάξη– αντιμετωπίζοντας υπό ενιαία οπτική το πρόβλημα: γλυπτό, χώρος, αρχιτεκτονική διαμόρφωση.

Οι «Ομπρέλες» του γίνονται δημοφιλείς για τον κομψό, αντιεπικό λυρισμό τους, από την Βενετία ως το... Ψυχικό και την Θεσσαλονίκη. Πριν όμως από την Biennale του 1993, στην οποία τις καθιέρωσε, ο ίδιος θα συνεργαστεί με την γκαλερί της Iris Clerte στο Παρίσι δείχνοντας αφηρημένες φόρμες. Συγχρόνως, μαζί με την ζωγράφο-γυναίκα του Ελένη, θα πειραματίζεται για καιρό σ' ένα είδος ημιπαραστατικής ζωγραφικής. Άριστος σχεδιαστής και πορτρέτίστας(!), ο Ζογγολόπουλος θα δεσπόσει επίσημα και... ημιεπίσημα –με άδεια του λιμένου Βενετίας– στα *jardini* της Biennale από το 1940 (sic) ως το 2000.

Να κάτι που θα έπρεπε να διεκδικήσει η ελληνική πολιτεία αν ήξερε κι αν ήταν πιο ευαισθητοποιημένη: Ένα βραβείο περισσότερων συμμετοχών, εφόσον ο Ζογγολόπουλος πλησίασε τις 10 συμμε-

τοχές στη Βενετία σε διάρκεια εξήντα χρόνων. Όλοι θυμόμαστε πώς έκλειψε την παράσταση το 1995, μετά την επίσημη συμμετοχή του στο ελληνικό περίπτερο το 1993 –χρονιά που πέθανε η γυναίκα του–, όταν έστησε τις ομπρέλες του σαν λόγχες πάνω σ' έναν πλωτό βατήρα στην είσοδο της Biennale.

Ο Ζογγολόπουλος δούλεψε ως την τελευταία του στιγμή και ονειρευόταν το καινούργιο του έργο. Η προσφορά του στην ευρωπαϊκή τέχνη είναι πολύτιμη (γι' αυτό εξάλλου τον τίμησε και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο). Τέλος, αντί θρήνων ή άλλων επικηδείων, η πολιτεία και οι δήμοι που έχουν έργα του, ας τα αποκαταστήσουν ως προς τις φθορές τους, ας τα στήσουν και ας τα φωτίσουν σωστά, ας μην τα κρύβουν πίσω από θάμνους –όπως συμβαίνει απέναντι από τον «Δρομέα», εμπρός στην Εθνική Πινακοθήκη– και ας τα συντηρούν ως οφείλουν. Αυτό θα είναι το καλύτερο μνημόσυνο.

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

ΥΓ.: Και κάτι ακόμη: το βλέμμα του, το χιούμορ του, το αφοπλιστικό του υπομειδίαμα. Η τρυφερότητα με την οποία ασκούσε την όποια κριτική.



# Νταβάι

του Ανδρέα Ζαρμπαλά

**Ν**τράγκα-ντρούγκα το μεταγωγικό «Καραβαστάς» μετέφερε τους ναύτες στο νησί. Όλοι νεοσύλλεκτοι, παιδιά του βουνού και του κάμπου, που ξαφνικά βρέθηκαν να ταρακουνούνται στη ράχη της θάλασσας. Τους πήγαινε το πρωί για ασκήσεις και το βράδυ τούς γύριζε στη βάση. Στα μέσα της διαδρομής, στα Στενά του Διαβόλου με το ύπουλο και ασταμάτητο κύμα, έτριζαν τα σιδερικά του, λες και θα διαλύονταν. Ο Μήτσιος το 'λεγε καρότσα απ' αυτές με δυο τεράστιους ξύλινους τροχούς, που τρεκλίζουνε στους καμπόδρομους μια απ' εδώ και μια απ' εκεί σα μεθυσμένοι.

Μόνον ο λοχίας ήταν παλιός στην θαλασσινή παλιοκαρότσα. Ένα μελαχρινό, γεροδεμένο παλληκάρι, που μιλούσε σπάνια. Μα κι όταν αποφάσιζε να μιλήσει, από το στόμα του έβγαιναν μόνον διαταγές. Ο Μήτσιος ένιωθε το κορμί του γεμάτο μελανιές και μώλωπες. Οι διαταγές πέφτανε πάνω του σαν κρανικόβη ράβδος. Άγνωστη η θάλασσα, άγνωστες οι διαταγές, οι νεοσύλλεκτοι έτρεμε η καρδιά τους προπαντός όταν άκουγαν τη διαταγή «Νταβάι».

Ο λοχίας ήταν Ρώσος.

Η ναυτική βάση στο Καραλιμάνι είχε πήξει από ρώσικα πλοία της επιφάνειας και του βυθού, από ξανθούς αξιωματικούς και ναύτες. Η λευκή αρκούδα είχε ροβολήσει από τους πάγους και, μουκανίζοντας, είχε φτάσει στο Ιόνιο, έφτιαξε τη φωλιά της, στάθηκε στα πισινά και αγνάντευε τη Μεσόγειο. Ύστερα από πολλούς αιώνες είχε ζωντανέψει και ο Ορυχός, μια μικρή αρχαία πολιτειούλα στο μυχό της Γλώσσας. Γέμισε καφενεία και μπαρ και Ρωσίδες, κάτι αέρινα πλάσματα που στραφτάλιζαν στο σκούρο μεσογειακό τοπίο σαν ξωτικιές, που έπαιρναν τις φωνές των νεοσύλλεκτων.

Ο «Καραβαστάς», αφού κατάφερε να περάσει, χωρίς να διαλυθεί, τα Στενά του Διαβόλου, έπλεε ξανά συλλογι-



σμένος σαν οι νεοσύλλεκτοι. Ο Μήτσιος όμως, μέσα στη συλλογή του, το 'χε με το λοχία. Λυγερός σαν καλάμι και σβέλτος σαν κουνάβι ο Μήτσιος, ό,τι πρέπει δηλαδή για έναν μειονοτικό, που για να πιάσει τέρμα, έχοντας τα μισά τα ρούχα, μετράει εννιά φορές και κόβει μια. Τον είχε σημαδέψει κιόλας με παρατσούκλι το λοχία: «Δεν θα τα πάω καλά με το μούργο!...», συλλογιζότανε. Οι ακαταλαβίστικες διαταγές του Ρώσου τού θυμίζανε τον ακατάδεκτο σκύλο του γείτονα στο χωριό του, που δεν ήξερε να κουνήσει ούτε ουρά, ούτε αφτιά, παρά μόνο να γαυγίζει «γκαμ».

— Νταβάι... — πρόσταξε ο Ρώσος.

Το μεταγωγικό είχε πλευρίσει το μόλο. Τρομαγμένοι οι νεοσύλλεκτοι, αρπάξανε τα όπλα και τα σύνεργα και πηδήξανε βιαστικά στη στεριά. Σε τρία λεπτά έπρεπε να στέκονται κλαρίνο στο γήπεδο των ασκήσεων. Ο Μήτσιος έριξε το μακαρά με το καλώδιο στον ώμο. Ήταν τηλεγραφητής. Ο διερμηνέ-

ας προσπαθούσε να εξηγήσει τα «γκαμ» του λοχία. Ο Μήτσιος ούτε που άκουγε. Συλλογιζότανε το έρρημο το καλώδιο, το μουσκεμένο αμπέχωνο και τον θαλασσινό αγέρα, που θα τον κυνηγούσε στην ανηφοριά λες και τον είχε πάρει το κατόπι ο σκύλος του γείτονα. Ένιωθε πιασμένος γερά σε δόκανο, ένα δόκανο, που θα τον κρατούσε ακίνητο για τέσσερα χρόνια.

— Μήτσιο, να προσέχεις, παιδί μου, — τον ορμήνεψε ο πατέρας την ώρα που το στρατιωτικό καμιόνι τον έπαιρνε στη μουσαμένια του κοιλιά, για να τον αδειάσει στο Καραλιμάνι.

— Θα προσέχω, πατέρα...

— Το πάισιμο το ξέρομε, το γύρισμα δεν το ξέρομε, παιδί μου...

— Μη χολιάζεις.

— Το σπίρτο, που έχει εδώ —και του έδειξε το στήθος— να το βρέξεις με θαλασσινό νερό...

— Θα το κάνω μούσκεμα, πατέρα...

Το αμπέχωνο του Μήτσιου, αλήθεια, μούσκευε στον ιδρώτα, αλλά το σπίρτο,



ου είχε κάτω από το αμπέχωνο σά-  
τως όλη τη θάλασσα να του 'ριχνες  
άνω, μουσκεμό δεν είχε. Θα με πάρει  
το λαιμό του, ο άτιμος, μουρμούριζε.  
να με χώσει μέσα ο Ρώσος. Κι έλα να  
γεις από τούτες τις φυλακές. Αν δεν  
ορίσεις το μουστάκι τρεις φορές στο  
φτί, δε βλέπεις ήλιο... Κάτσε, διάβoλε,  
την παγωμένη χώρα σου! Νταβάνι σε  
πίμπησε και κατέβηκες, τρέχοντας ως  
δώ; Αμ το άλλο; Τι σόι Ρώσος είσαι  
σύ; Οι άλλοι είναι ρούσοι, εσύ κακα-  
πέτσι, τσουκάλι. Σίγουρα με γύφτο θα  
ε είχε πιάσει η μάνα σου. Πέρασε έξω  
πό το μαντρί σου, την ξεγέλασε με κά-  
αν κόσκινο και κάνα παφιλένιο δα-  
τυλίδι και τόσο...

Οι νεοσύλλεκτοι διανύανε τον έκτο  
ήνα της ναυτικής τους ζωής. Τις μέρες  
λωνίζανε τα βράχια του νησιού, τις νύ-  
τες πέφτανε ψόφιοι στο κρεβάτι. Ο  
ώσος όμως έμπαινε με τις αρβύλες του  
αι στον ύπνο τους, τους διάταζε και  
το όνειρο. Στα όνειρα του Μήτσιου  
μως, είχε πάει καιρός που δεν έβγαζε  
η μούρη του. Μια μέρα, ενώ τρέξαν-  
πό το γήπεδο προς όλες τις κατευθύν-  
σεις, ο Μήτσιος έβγαλε το άχτι του. Τον  
βρισε βαριά. Από τη μάνα. Το βράδυ  
νιωθε ξαλαφρωμένος. Δεν είχε προ-  
στάσει να πέσει στο κρεβάτι και ο  
ύπνος τον πήρε στα βάθη του όπως η  
θάλασσα ένα υποβρύχιο.

— Νταβάνι! — είχε προστάξει ο Ρώσος  
ο πρωί.

— Νταβάνι!, γ... τη μάνα σου — είχε ξε-  
φωνίσει οργισμένος ο Μήτσιος, τρέχο-  
τας με τον βαρύ μακαρά του καλωδίου  
πον ώμο.

Ήταν μια κραυγή άγρια, απελπισμέ-  
η. Μέσα στην τρεχάλα και την αγωνία,  
ανείς δεν τον είχε ακούσει, αλλά και  
τάμπως να ακούγανε, κανένας δεν  
μπορούσε να καταλάβει τι είχε ξεστο-  
μίσει. Το σπέρτο κάτω από το αμπέχω-  
νο είχε πάρει φωτιά. Ο θεός όμως όλο  
και κάτι θα γνώριζε για το σπέρτο κάτω  
από το αμπέχωνο, που δεν μούσκευε με  
τίποτα, γι' αυτό και τον έριξε ανάμεσα  
σε «μπούφους». Ένωθε μια άγρια ικα-  
νοποίηση.

Ανηφορίζοντας την πέτρινη πλαγιά  
του νησιού και στρώνοντας το καλώδιο,  
αισθανότανε λυγερός σαν καλάμι και  
σβέλτος σαν κουνάβι. Είχε βρει τη

στροφήγγα, για να αδειάζει το άχτι του.  
Στροφήγγας ήταν η ελληνική γλώσσα. Ο  
Μήτσιος ήταν ο μόνος Έλληνας στο λό-  
χο.

Η μεγαλόπρεπη εκείνη μέρα της ανα-  
κάλυψης της στροφήγγας πήγαινε προς  
τη δύση της. Ο αγέρας, κουρασμένος  
από το πολύ το φύσημα, είχε μπει στις  
σπηλιές του νησιού, για να ξεκουρα-  
στεί. Ο ήλιος κρεμότανε στον ορίζοντα  
σαν ωρολόι. Η θάλασσα ξεπέταζε μι-  
κρά ασημολούλουδα. Οι ναύτες, καθι-  
σμένοι όπως-όπως, περίμεναν τον «Κα-  
ραβαστά» να τους μεταφέρει στη βάση.  
Ο Ρώσος, σοβαρός και αμίλητος, όπως  
κάθε μέρα, είχε βγάλει το πακέτο και  
άναψε τσιγάρο, κοιτώντας τα ασημο-  
λούλουδα. Άξαφνα, γυρίζει προς τους  
νεοσύλλεκτους και τους προσφέρει τσι-  
γάρο. Αυτό δεν είχε συμβεί ποτέ στους  
έξι αυτούς τρελούς μήνες. Ο Μήτσιος  
μπερδεύτηκε, δεν ήξερε τι να υποπτευ-  
τεί, κουνήθηκε από τον τόπο του.

— Σπασίμπα, σύντροφε μούργο! — τον  
ευχαρίστησε με μια ρωσο-αλβανο-ελ-  
ληνική γλωσσική σαλάτα. Τα μάτια του  
πετάζανε φλογίτσες όπως η θάλασσα.  
Παράξενο, το δόκανο το ένιωθε σα να  
'χει λασκάρει...

Μέσα στο ντράγκα-ντρούγκα του  
«Καραβαστά» βαρούσε το μυαλό, για  
τη χειρονομία του Ρώσου, αλλά άκρη  
δεν έβρισκε. Σίγουρα θα είχε θυμηθεί  
καμιά ξωτικιά, απ' αυτές που κυκλοφο-  
ρούν μέρα μεσημέρι στον Ορυχώ. Θα  
του είχε πάρει κι αυτουνού τη φωνή.  
Μωρέ, τον είδα εγώ, είχε άλλη λάμψη  
το μάτι του! Το βράδυ, λίγο πριν τον κα-  
ταπιεί ο ύπνος όπως η θάλασσα τα υπο-  
βρύχια, σκέφτηκε, έτσι αόριστα, πως  
και ο άγιος ξύλο θέλει.

Το πρωί πετάχτηκε από το κρεβάτι  
σβέλτος και ορεξάτος. Το κορμί το  
'νιωθε ξεμούδιαστο. Το δόκανο στο πό-  
δι, ξελασκαρισμένο. Τώρα, που είχε  
ανακαλύψει τη στροφήγγα, τίποτα δεν  
τον σταματούσε. Την ώρα που ο λόχος  
σκορπίστηκε, τρέχοντας, από το γήπε-  
δο προς τα βράχια, ο Μήτσιος είχε ξε-  
φωνίσει ακόμα πιο δυνατά: «Νταβάνι,  
μούργο, γ... τη μάνα σου...».

Χάθηκε στην πλαγιά, στρώνοντας πί-  
σω το καλώδιο. Σαν έφτασε στον προο-  
ρισμό, προσπάθησε να κρυφτεί από τον  
αγέρα και από το Ρώσο. Βρήκε έναν

απάνεμο βράχο, κάθισε και αγνάντευε  
τη θάλασσα που στραφτάλιζε.

— Μωρέ δε με ξεγελάς εμένα — έλεγε  
στη θάλασσα. Όσα μαλάματα κι αν φο-  
ράς, δεν μπορείς να παραβγείς με τις  
βουρκαριανές κοπέλες, που βάζουν τα  
θηλύκια τους, μπαίνουν στο χορό κι  
αχάει όλος ο τόπος από το κουδούνι-  
σμα. Ορίστε, κουδουνίζουν τα κοσμή-  
ματά σου; Δεν κουδουνίζουνε!... Κάτσε  
και σ' είδαμε... Κυματίζεις εσύ και μας  
πιάνεις από κάτω. Κυματίζει ο κάμπος  
κι ο χωριάτης νιώθει γαμπρός. Ο κά-  
μπος είναι μανάρι, ενώ εσύ βόιδι που το  
τρώει η μύγα. Ωρέ, δεν τον πιάνεις κο-  
ρόιδο το Μήτσιο, είσαι σαν ο Ρώσος.  
Παραδέξου ότι είσαι σαν ο Ρώσος. Για-  
τί, επειδή μας φίλεψε τσιγάρο και άλ-  
λαξε Κολιός;...

Ένα δυνατό τσίρισμα, που ήρθε πίσω  
από το βράχο, τον ανάγκασε να πετα-  
χτεί τρομαγμένος. Η παλιά τηλεφωνική  
συσκευή από τον καιρό του Σαράντα,  
που την έσερνε μαζί του τόσους μήνες,  
διέκοψε βίαια το συλλογισμό του.  
Άρπαξε τα σύνεργα και τσακίστηκε τον  
κατήφορο. Είχε ξεχαστεί ανάμεσα στο  
βογγητό της θάλασσας και το θρόισμα  
του κάμπου. «Θα με κόψει στη μέση, ο  
άτιμος» — σκέφτηκε.

Ο λοχίας τον τάραξε στα ρώσικα.

— Τρεις μέρες φυλακή! — διέταξε.

Κόπασε ο αγέρας, κόπασε και ο Ρώ-  
σος. Πέρα ακούστηκε το ντράγκα-  
ντρούγκα του «Καραβαστά», που ερχό-  
τανε βαριεστημένος να τους πάρει. Ο  
λοχίας έβγαλε ξανά το πακέτο και πρό-  
σφερε τσιγάρο. Τελευταίος ήταν ο Μή-  
τσιος. Είχε πάρει μια πετρίτσα κι έκανε  
σχήματα στο χώμα. Ήρθε η σειρά του.  
Του έριξε μια κλέφτικη ματιά, τίποτα  
δεν καταλάβαινε σε εκείνο το μελαχι-  
νό πρόσωπο. Θυμήθηκε το αντίσκηνο  
να βράζει κάτω από τον ήλιο και ο ίδιος  
να βράζει κάτω από το αντίσκηνο. Αυτή  
ήταν η φυλακή. Δεν πήρε τσιγάρο. Δεν  
μπορείς, φίλε μου, τη μια να μας λειώ-  
νεις κάτω από το αντίσκηνο και την άλ-  
λη να μας το παίζεις μάγκας... Ο Μή-  
τσιος δεν είναι κορόιδο... Παραδέξου  
ότι είσαι σαν η θάλασσα κι εσύ... Του  
έριξε μια κακιωμένη ματιά και ξαναπή-  
ρε την πετρίτσα. Γραμμές, κύκλοι και  
τετράγωνα στοιβάζονταν το ένα πάνω  
στ' άλλο.



Ο Ρώσος κοίταξε το πακέτο, είδε πως είχαν μείνει τρία-τέσσερα τσιγάρα, το πέταξε μπροστά στο Μήτσιο. Εν τω μεταξύ ο «Καραβασιάς» είχε πλησιάσει και ξύνονταν στο μόλο.

— Νταβái! — πρόσταξε ο Ρώσος.

Σε λίγες μέρες οι ναύτες θα πέταζαν από πάνω τους, όπως μια παλιά ξεφτισμένη χλαίνη, τη λέξη «νεοσύλλεκτος». Θα πήγαιναν στα πόστα τους. Επιτέλους, θα γλυτώναν κι από το Ρώσο. Άλλο είναι τρεις μέρες κάτω από το αντίσκηνο κι άλλο τριάντα χρόνια στο βαθύ πηγάδι του Σπάτς — σκεφτότανε ο Μήτσιος. Ήτανε χαρούμενος. Είχε εκτελέσει και την υπόσχεση προς τον πατέρα. Πέντε-έξι μέρες είχαν απομείνει. Έξι κούπες τσάι, όπως έλεγαν οι ναύτες. Θα τις γύριζε κι αυτές μονοκοπανιά. Ο Ρώσος όμως, το χαβά του.

— Νταβái — φώναξε και πάλι την άλλη μέρα. Ο Μήτσιος ένιωθε πια νικητής. Δεν πάει να διατάξει όσο θέλει... Είχε νικήσει τη θάλασσα. Είχε νικήσει το Ρώσο. Μια άγρια ικανοποίηση κυρίεψε

το κορμί του.

— Νταβái, γ... τη μάνα σου, — ξεφώνισε με όση φωνή κι αν είχε, λες και η στιγμή εκείνη ήταν η τελευταία στο ναυτικό κι ο Μήτσιος πέταξε το μπερέ στον αγέρα, ελεύθερος... ελεύθερος...

Δεν πρόφτασε να κάνει ούτε δέκα βήματα. Μια άγρια κραυγή τον κάρφωσε στον τόπο. Μόνον αυτός την άκουσε. Μόνον αυτός την κατάλαβε.

— Τη δική σου... — είχε ουρλιάξει ο Ρώσος.

Με δυο δρασκειλές, το γεροδεμένο παλληκάρι από τη Ρωσία, βρέθηκε σαν γεράκι πάνω από το Μήτσιο. Με το ένα χέρι άρπαξε τον μακαρά και με το άλλο άρπαξε τον ίδιο από το γιακά του αμπέχωνου. Τον έσπρωχνε, σχεδόν τον έσερνε σα μικρό κομμένο καλάμι, σαν ψόφιο κουνάβι. Ο Μήτσιος είχε κερώσει.

— Τρέξε, γαμώ το σταυρό σου. Τρέξε, ρε κουβάνι του κάμπου, που θα μου κάνεις και τη μάνα... Εμπρός! Νταβái!...

Ο Ρώσος τον έβριζε ελληνικά.

— Εμπρός, ρε τομάρι! Και δε μου λες, πού θα τη βρεις τη μάνα μου; Στον Καύκασο; Σ' έκοψε το μάτι μου από την πρώτη μέρα. Είναι κουνάβι, είπα. Ο Μούργος όμως τα πιάνει τέτοια κουνάβια. Πώς άντεξα, μωρέ, και δε σε φούνταρα στον πάτο της θάλασσας με μια πέτρα στο λαιμό. Τρέξε, βρε άτμε Έλληνα!...

Αγκομαχώντας, φτάσανε στην κορυφή του λόφου, μπήκανε πίσω από το βράχο. Ήταν οι δυο τους. Ήταν μόνοι.

Αγκαλιάστηκαν ώρα πολλή.

Αγκαλιασμένοι καθώς ήταν, ο ένας Έλληνας ρωτάει τον άλλο Έλληνα:

— Να σου πω κάτι, κουνάβι μου;

— Ξέρω τι θα μου πεις, μούργο μου...

— Αν αύριο θα 'ρθει η κακιά ώρα, τι λες;

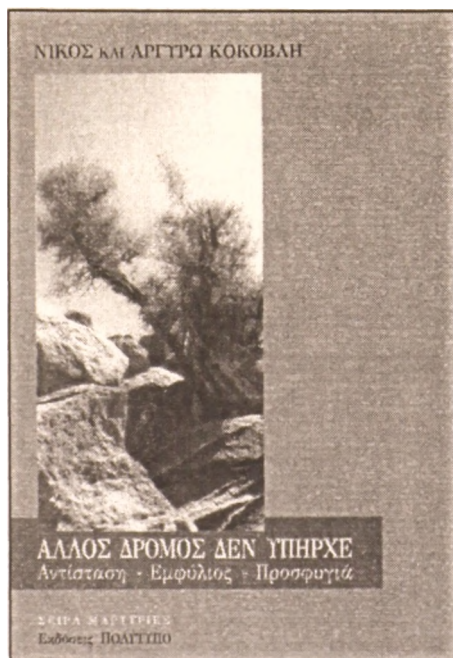
— ...αν σημαδέψουμε την Ελλάδα στο δοξαπατρί;!...

Τα φυλλοκάρδια τους έγιναν φύλλα λεύκας.

Κάτω η θάλασσα ήταν ένας κάμπος με ανθισμένα ασημολούλουδα.

## ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

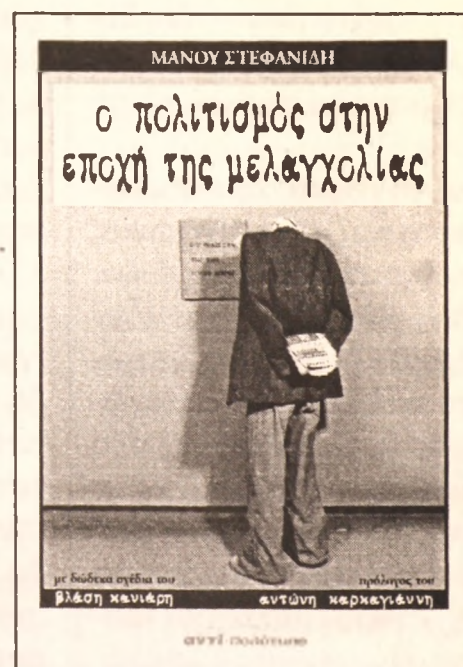
### Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή: ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά



Η ιστορία του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή όπως την ζωντανεύουν οι ίδιοι. Ξεκινά από την προσφυγιά της Μικράς Ασίας και συνεχίζει στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης στην Κρήτη. Αρχίζουν οι διώξεις, ο Εμφύλιος, το κυνηγητό των διαλυμένων τμημάτων του Δ.Σ. με τη δεκαεξάχρονη παρανομία σε σπηλιές και κρύπτες στα βουνά των Λευκών Ορέων, η δραματική απόδραση στην Ιταλία. Το περιπετειώδες ταξίδι μέσω Ελβετίας, Αυστρίας και

Ουγγαρίας μέχρι την ΕΣΣΔ. Η άφιξη στην Τασκένδη. Η αποκάλυψη της σοβιετικής πραγματικότητας. Οι περιορισμοί. Επιστροφή στην πατρίδα ύστερα από 14 χρόνια. Μια απίστευτη σε δραματικά γεγονότα ανθρώπινη ιστορία.

### Μάνου Στεφανίδη: Ο Πολιτισμός στην εποχή της μελαγχολίας



Ένα βιβλίο που μιλά για τον πολιτισμό και την πολιτική του σ' αυτήν την περίεργη εποχή που ζούμε. Επειδή το πρόταγμα «να ζήσουμε τη ζωή μας ποιητικά» είναι πάνω απ' όλα μια πολιτική θέση.



Δύο τα μεγάλα γεγονότα αυτής της περιόδου: ο Joseph Kosuth στην Ελληνοαμερικανική Ένωση και η Art Athina στον πρώην ανατολικό αερολιμένα. Τα συμπεράσματα ποικίλα, ένα όμως προέχει: πως δηλαδή η τέχνη δεν μπορεί να εκλαμβάνεται αποκλειστικά σαν την ψυχανάλυση των νεοαστών και ως το υποκατάστατο των νευρώσεών τους.

## Πού οι έννοιες, πού η θεωρία;

*Είναι δύσκολο να φτιάξει κανείς άσχημα μια όμορφη ιδέα.*

Sol Lewitt (1969)



### Η ΕΚΠΛΗΞΗ

Εντυπωσιακό το project του γνωστού αμερικανοεβραίου εννοιολογικού καλλιτέχνη Kosuth στις δύο αίθουσες της Ένωσης. Κείμενα διατρέχουν συνολικά τους τοίχους σε αυστηρές, γκριζες ή λευκές ζώνες, οριζόντια ή κάθετα, στα ελληνικά και τ' αγγλικά, δημιουργώντας λεκτικά-οπτικά σύνολα, τα οποία, σε πρώτο επίπεδο, καθιστούν τον λόγο εικόνα. «Guests and Foreigners, Rules and Meanings (Athens)» λέγεται η συνολική επίτοιχη αυτή σύνθεση, δηλαδή «Φιλοξενούμενοι και Ξένοι, Κανόνες και Έννοιες (Αθήνα)». Επιμελήτρια της έκθεσης η πολύ αποτελεσματική Άρτεμις Ποταμιάνου και ασφαλώς μεγάλη επιτυχία της διεύθυνσης της Ένωσης η παρουσία του Kosuth στην Αθήνα αλλά και η συγκεκριμένη πρότασή του, η οποία θα μπορούσε να φιλοξενηθεί σε οποιοδήποτε μουσείο του κόσμου. Όμως από τα εγκαίνια αυτής της μουσειακής εκδήλωσης έλειψαν καταφανώς οι πολιτικές και καλλιτεχνικές «αρχές» του τόπου, δείγμα κι αυτό του επαρχιώτικου σνομπισμού και της παχυλής άγνοιας που χαρακτηρίζει τους μεν και τους δε. Η έκθεση, της οποίας ο δίγλωσσος κατάλογος αναμένεται τον Ιούλιο, καθώς θα περιλαμβάνει ολόκληρο αυτό το κειμενικό έργο αλλά και τον εκτενή σχολιασμό του, θα διαρκέσει ως τον Σεπτέμβριο· άρα αποτελεί μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για επαφή μ' έναν δημιουργό που γεννήθηκε το 1945 στο

Ο Σταύρος Ιωάννου (1945) αποτελεί την ευχάριστη έκπληξη της Art Athina. Εκθέτοντας στη γκαλερί F της Καρδίτσας επιστρέφει με μια σειρά υπαινικτικών τοπίων-ασκήσεων της γραφής και της μνήμης· με πάστες εκρηκτικές και με αιφνίδια φώτα που κατακαίουν τον καμβά. Μια εντυπωσιακή ζωγραφική άποψη στην εποχή της κρίσης της ζωγραφικής. Ο Σταύρος Ιωάννου, από τους πρωταγωνιστές της γενιάς του '70, χωρίς να υποκύπτει σε formalismούς ή επιδείξεις βιρτουόζικης «απορίας», συνεχίζει την εντόπια παράδοση του τελάρου από εκεί που την άφησαν ο Μπουζιάνης, ο Παπαλουκάς και ο Μαυροΐδης.



Τολέδο των ΗΠΑ και είχε ήδη το 1967, μόλις απόφοιτος της Σχολής Οπτικών Τεχνών της Νέας Υόρκης, την πρώτη του μεγάλη επιτυχία. Στη συνέχεια διετέλεσε ενεργό μέλος της Ομάδας Art and Language (1969-73) και υπήρξε συνεκδότης του περιοδικού *The Fox* (1975-76). Σήμερα μοιράζει τον χρόνο του ανάμεσα στη Νέα Υόρκη και τη Ρώμη, δημοσιεύει κριτικά κείμενα, ενώ κλασικό είναι το βιβλίο του *Art after Philosophy* (1969), στο οποίο ευαγγελίζεται «μια νέα αίσθηση τέχνης», απορρίπτει τον αισθητισμό και τον φορμαλισμό και αναφέρεται διεξοδικά στα κείμενα του Wittgenstein. Δουλεύοντας με τυπωμένο λόγο και σωλήνες νέον, δημιουργεί τις σειρές Blow up, Traductions, Cathexis, Hyper Cathexis κ.ά. Βασική του ιδέα η συνειδητοποίηση του Νοήματος και η κατάθεσή του ως έργου. Μ' αυτήν την εμμονή καταπιάστηκε το 1981 στην Staatsgalerie της Στουτγάρδης για την έκθεση *The Making of Meaning: Selected Writing and Documentation for Investigation on Art since 1965*. Αργότερα συμμετείχε στη Μπιενάλε της Βενετίας στο συγγρικό περίπτερο, στο Κάσελ κ.α. Η έκθεση αυτή συνεχίζει την «γλωσσολογική»-εννοιολογική παράδοση της Ελληνοαμερικανικής Ένωσης (όπως παρουσιάστηκε στην «Γλωσσολογία» και «Φωτογλωσσολογία» του 2000-2001, στον Terry Atkinson το 2002 και πιο πρόσφατα, το 2003, στην «Ομάδα Οπτικής Ποίησης»).

#### Ο ΛΟΓΟΣ ΩΣ ΕΙΚΟΝΑ

Ο Kosuth ως απολογητής μιας αυστηρής ιουδαιοχριστιανικής παράδοσης επιμένει στην προτεραιότητα του Λόγου, ο οποίος μπορεί να καταστεί «σάρκα» μέσα από την εννοηματωμένη «εικόνα» και έτσι να λειτουργήσει η «Ιστορία». Όπως σημειώνει ο Κώστας Παπαϊωάννου στο δοκίμιό του «Η Αποθέωση της Ιστορίας», «...η ιστορική συνείδηση εμφανίζεται για πρώτη φορά στους Εβραίους προφήτες και στην Εβραϊκή πνευματικότητα που βλέπει στον Ιεχωβά τον θεό της ιστορίας που έζησε και ζει μαζί με τον λαό του».

Ο εννοιολογικός αυτός καλλιτέχνης επίσης διαφοροποιεί την «έννοια» από την «ιδέα», την οποία θεωρεί δομικό συστατικό της πρώτης. Οι ιδέες δηλαδή εί-



Έργο της Μανταλίνας Ψωμά.

ναι εργαλεία της έννοιας, ενώ –για να παραφράσουμε τον Lewitt– «οι κοινότητες ιδέες δεν διασώζονται από όμορφες εκτελέσεις». Στο project «Guests and Foreigners...» ο Kosuth επιλέγει κείμενα από τον Henry James, τον Wittgenstein, τον Edmund Kelley, τον Mac Luhan, με αναφορές στην αρχαιοελληνική δημοκρατία ή τους Αγώνες, και διασταυρώνοντάς τα συνθέτει έναν κώδικα πρακτικής φιλοσοφίας, ένα είδος ψηφισμάτων του Δήμου που δεν χαράζονται σε πλάκες, αλλά κολλώνται με stencil στους τοίχους. Ο θεατής είναι υποχρεωμένος να διατρέξει τον πραγματικό χώρο σε πραγματικό χρόνο, διαβάζοντας τις φράσεις και τα ρητά που τρέχουν συχνά σε έκταση δεκάδων μέτρων. Η φαντασμαγορία της εικόνας έχει δώσει τη θέση της σε μια σοβαρή αναγνωστική διαδικασία και σε έναν αναστοχασμό του γραπτού λόγου. Τα σύγχρονα «Ηθικά Νικομάχεια» του Kosuth αναφέρονται σε Αμερικανούς που έζησαν στην Ελλάδα και Έλληνες που έζησαν στις ΗΠΑ, ενώ θεματικό κόμβο αποτελούν οι επικείμενοι Αγώνες.

Τι αποκομίζει τελικά ο θεατής; Πρόθεση κάθε εννοιολογικού καλλιτέχνη είναι ν' αποκατασταθεί ο διαλεκτικός χαρακτήρας της νεωτερικότητας. Υπό την έννοια αυτή η πρόταση του Kosuth βαρύνεται από έναν μεταμοντέρνο διδα-

κτισμό ακαδημαϊκού μάλλον χαρακτήρα και μια γραμμική προσέγγιση της μοντέρνας θεωρίας, φαινόμενο όχι άγνωστο στη σύγχρονη τέχνη των ΗΠΑ. Ούτως ή άλλως πάντως, η έκθεση αυτή με τα συμφραζόμενά της αποτελεί ηχηρή απάντηση στο Outlook, μας τοποθετεί εκ των πραγμάτων σε μια διεθνή διαδικασία και άρα οφείλουμε να επανέλθουμε.

#### ΕΛΛΕΙΨΗ ΘΕΩΡΙΑΣ

«Κάποτε κάποιος έπαθε όνομα» έγραφε κάπου ο Μιχάλης Κατσαρός, υπονοώντας ένα είδος φαινομενολογίας της λέξης και της ταυτότητας· δηλαδή της θεωρίας που συνέχει την όποια εικόνα. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Hegel καταγγέλλοντας την αλλοτρίωση του σύγχρονου ανθρώπου, επιτίθεται κατά της ιουδαιοχριστιανικής υπερβατικότητας επειδή περιορίζει, σύμφωνα με τη φράση του Παπαϊωάννου, τον κόσμο σε ένα «πτώμα» επί του οποίου πρέπει να βασιλεύει η «έννοια» (Διχασμός κόσμου και υποκειμένου). Μόνο που η «έννοια» στον Hegel ταυτίζεται με τον Θεό, ως παντοδύναμο Νόημα (der Begriff), την Ζωή που κεραυνοβολεί την ύλη... (Κ. Παπαϊωάννου, *Η Αποθέωση της Ιστορίας*, Εναλλακτικές Εκδόσεις, Μετάφρ. Σπ. Κακουριώτης, Επιμ. Γιώργος Καραμπελιάς, 1992, σελ. 132). Θα έλεγα συνοπτικά πως η τέχνη του '70 και του '80



στις ΗΠΑ στηρίζεται θεωρητικά όχι πια στον Greenberg και τους επιγόνους του, αλλά στον πολιτικό ψυχαναλυτή Lacan, τον Derrida, κακοχωνεμένο ως συνήθως, τον Barthes και, τέλος, τα μαθήματά του Saussure πρωτομεταφρασμένα στα αγγλικά το 1966. Η έννοια του «θαύματος του συγγραφέα-καλλιτέχνη» του Barthes εντοπίζεται στην διαφοροποίησή ανάμεσα στο Έργο και το Κείμενο. Ο Pierre Menard του Μπόρχες, που ξαναγράφει πιστά τον Δον Κιχώτη, νομιμοποιεί τις φωτογραφικές αναπαραγωγές των κλασικών συνθέσεων του Walker Evans από την Sherrie Levine. Όπως νομιμοποιεί και την Mary Kelly όταν «εικονογραφεί» το οιδιπόδειο δράμα με τους τρόπους που το προσεγγίζει ο Lacan (μίμηση, ψυχανάλυση, εξξουσία). Ένα ολόκληρο corpus ευρωπαϊκής φιλοσοφικής παράδοσης ξαναδιαβάζεται από τον Victor Burgin (*The End of Art Theory*, 1986), τον Arthur Danto (*The State of Art*, 1987) ή τον Donald Kuspit και επαναπροτείνεται μέσω συγκεκριμένων, συχνά αλληλοσυγκρουόμενων έργων. Ο μαρξιστής Frederic Jameson δημοσιεύει αρχικά το 1983 σε συλλογική έκδοση το *Postmodernism and Consumer Society*, ενώ ο νεο geo καλλιτέχνης Peter Helley το 1988 στη Ζυρίχη εκδίδει το θεωρητικό του πόνημα *Collected Essays*. Από τον Μάιο του 1969 που ο Lewitt πρωτοπαρουσίασε τις «προτάσεις για μιαν εννοιολογική τέχνη» υπάρχει ένας όγκος θεωρητικών κειμένων που υπογράφουν αισθητικοί αλλά και καλλιτέχνες και οδηγούν στην τέχνη του 1990-2000.

Σε μας συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Η θεωρητική έρευνα και γνώση είναι υποβαθμισμένες, έως ανύπαρκτες, στις καλλιτεχνικές σχολές, και καλλιεργούνται αρκετά ακαδημοποιημένες και πάτως σποραδικά στις θεωρητικές. Άμεσο επακόλουθο αυτού του φαινομένου είναι να έχουμε μια καλλιτεχνική παραγωγή που βολοδέρνει ανάμεσα στο φολκλόρ και την αναπαράσταση, χωρίς αιτιακό, πολιτικό προβληματισμό και *causa existendi*. Άνθρωποι ευαίσθητοι και καλλιεργημένοι αρθρώνουν συχνά έναν ελλιπή εικαστικό λόγο, κυρίως γιατί η σχέση τους με τη θεωρία είναι εμπειρική και αποσπασματική.

Στη μισοπεθαμένη φετινή foire έβλεπε



Έργο του Μάριου Σπηλιόπουλου.

κανείς την έκπληξη σ' αυτό που γνωρίζουν παραδοσιακά να κάνουν οι έλληνες καλλιτέχνες, δηλαδή το τελάρο (εξαιρετικοί οι Σταύρος Ιωάννου, Γιάννης Λασηθιωτάκης και τα έργα του πρόωρα χαμένου Θωμά Παπαδοπεράκη), και αντίθετα την πρωτόλεια ενασχόλησή τους με τις πιο σύγχρονες μορφές τέχνης (video ή φωτογραφία). Από τη μια κυριαρχούσε πάλι η ισοπεδωτική ομοιομορφία των πανομοιότυπων «έργων» κι απ' την άλλη ο σχολιασμός της περιφερειακότητάς μας και της ανυπαρξίας δομών που θα καταστήσουν την παραγωγή μας «ανταγωνιστική», στο επίπεδο όμως του χαριτωμένου (Μάριος Σπηλιόπουλος).

Ως εδώ καλά. Και τώρα τι κάνουμε; Οι μέχρι τώρα πρακτικές απεδείχθησαν ατελέσφορες, αφού λειτούργησαν σε ανορθολογικό, κοσμικό κυρίως επίπεδο (Biennale, Outlook, Arco, Foire κ.λπ.). Τα αδιέξοδα παραμένουν και, φευ, δεν θα τα λύσουν οι managers, οι γκαλερίστες, ούτε οι καλλιτέχνες που ενδιαφέρονται αποκλειστικά για το «έργο» τους μέσα από ένα ναρκισσιστικό άδυτο. Ο αρχοντοχωριατισμός της πρόσφατης Art Athina είναι ενδεικτικός: οι ελληνικές γκαλερί χρησιμοποιήθηκαν ως ντεκόρ για να κάνουν δημόσιες σχέσεις οι επικεφαλής του ΠΣΑΤ, συνεχίζοντας τους επί δεκαετία νεοαποικιακούς όρους «πρόσκλησης» των ξένων αιθουσών. Κι όμως. Παρά το υποτιμητικό ξε-

βράκωμα, δεν σαλεύει η ρημάδα η νεοελληνική τέχνη. Μήπως οι στρατηγικές μας είναι λάθος; Μήπως η Pasok Art σε συνδυασμό με την Coca-Cola Show εξεμέτρησε το ζην;

Πάντως την τιμή των εικαστικών διέσωσαν οι Γιάννης Ζιώγας, Γιάννης Σκαλτσάς, Λ. Καραμπίνης και Βασίλης Βλασταράς με το ερώτημα που κατέθεσαν την 28.01.04 στον «Συνήγορο του Πολίτη» σχετικά με την αποκαθήλωση του Outlook και την προληπτική λογοκρισία. Κάτι που έπρεπε να κάνουν οι Σχολές Καλών Τεχνών (πανεπιστημιακό άσυλο γαρ), τα Μουσεία (ελευθερία έκφρασης) ή η Εταιρεία Τεχνοκριτικών (δικαίωμα γνώμης), αλλά και οι πάσης φύσεως κρυπτοφοβικές βεντέτες αυτής της χώρας, το έπραξαν τρεις νεότεροι δημιουργοί αποδεικνύοντας πως υπάρχουν θεσμοί που λειτουργούν και πως το φασιστικό κράτος με τους παχύδερμους εκπροσώπους του δεν είναι άτρωτο. Η τοιχοκολλημένη απόφαση της Ανεξάρτητης Αρχής προς τους ψοφοδεείς της «Πολιτιστικής Ολυμπιάδας» και τον σπουδαιοφανή πρόεδρό της με Αρ. Πρωτ. 1546.04.2.1 το καλύτερο έργο της Art Athina!

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

\* Πολύ ενδιαφέρουσα η έκθεση-πρόταση του σωτήριου, αντι-σοβαροφανούς Cheap Art «Αθήνα, Μητρόπολη κατά λάθος».



# Η ελληνική παρουσία στην Αίγυπτο

του Μένη Ξένου

Μετά τη μαζική έξοδο των παροικιών του Καΐρου και της Αλεξανδρείας στη δεκαετία του 1960, η παρουσία του ελληνικού πολιτισμού στην Αίγυπτο έγινε ξανά αισθητή μέσω της δράσης του Κωστή Μοσκόφ στα χρόνια 1989-99. Έκτοτε όμως ελάχιστα ακούγονται για τις πολιτιστικές σχέσεις μας με τη μεγαλύτερη χώρα των Αράβων. Ξεφυλλίζοντας ωστόσο τις σελίδες του αιγυπτιακού τύπου, ανακαλύπτει κανείς ότι τα τελευταία χρόνια πολιτιστική δράση έχει υπάρξει, και μάλιστα όχι ευκαταφρόνητη. Η μόνη διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι στόχος της δεν είναι πλέον η περιβόητη «προβολή του Ελληνισμού στην καθ' ημάς Ανατολή», αλλά η δημιουργία ενός βαθύτερου ενδιαφέροντος για την Ελλάδα στην καθημερινή ζωή των ίδιων των Αιγυπτίων.

**Σ**το φύλλο της 14ης Δεκεμβρίου 2003, η πρώτη σε κυκλοφορία αιγυπτιακή εφημερίδα, η αλ-Αχράμ, δημοσίευε την είδηση απονομής του «Ειδικού Λογοτεχνικού Βραβείου Καβάφη» στο νομπελίστα μυθιστοριογράφο Ναγκίμπ Μαχφούζ, που μόλις είχε γιορτάσει τα 92α γενέθλιά του. Την επόμενη μέρα ευρύ αιγυπτιακό ακροατήριο είχε την ευκαιρία να παρακολουθήσει στην Όπερα Καΐρου κοινή συναυλία του διάσημου ιρακινού σολίστα Νασίρ Σάμμα και των Σωκράτη Σινόπουλου και Περικλή Παπαπετρόπουλου στο ούτι. Δύο εβδομάδες αργότερα, μακροσκελές άρθρο του Ιχάμπ αλ-Χάνταρι στο φιλολογικό παράρτημα της δεύτερης σε κυκλοφορία εφημερίδας, της Αχμπάρ αλ-Άνταμπ, ανέλυε την ιστορία των ελληνο-αιγυπτιακών σχέσεων με αφορμή τη διάλεξη που έδωσε ο πρώην διευθυντής της Καϊρινής εφημερίδας Ο Πάροικος, ο δικός μας Σοφιανός Χρυσοστομίδης (ή «Αντήνωρ»), με θέμα «Ο ομογενειακός τύπος και η Επανάσταση του 1952». Τίτλος του άρθρου της Αχμπάρ αλ-Άνταμπ: «Αίγυπτος-Ελλάδα: Μια ιστορία σχέσεων που τη σπάραξαν οι νόμοι».

Πίσω από την έντονη αυτή κινητικότητα κρύβεται η δραστηριότητα του νεοσύστατου Ελληνικού Πολιτιστικού Κέντρου

Καΐρου (ΕΠΚΚ) και του διευθυντή του, Γιάννη Μελαχροινούδη, επίσης Μορφωτικού Συμβούλου της πρεσβείας μας στην Αίγυπτο. Από την ίδρυσή του τον περασμένο Οκτώβριο, το ΕΠΚΚ διοργανώνει πρόγραμμα μηνιαίων σεμιναρίων με εξέχοντες ομιλητές και ζωηρό ακροατήριο, αριθμό κοινών εκδηλώσεων με έλληνες και άραβες καλλιτέχνες, μαθήματα εκμάθησης ελληνικής γλώσσας σε Αιγυπτίους, καθώς και δικές του εκδόσεις. «Με την έναρξη της δράσης του Κέντρου», γράφει το ενημερωτικό φυλλάδιο του ΕΠΚΚ στα αραβικά, «πολλοί στην αιγυπτιακή πνευματική κοινότητα εξεπλάγησαν». Και εξηγεί: «Διότι πολλοί είχαν την εντύπωση πως, δεδομένων των μακρών και ισχυρών δεσμών μεταξύ Ελλάδας και Αιγύπτου, τέτοιο κέντρο θα έπρεπε να είχε υπάρξει προ πολλού!». Δυστυχώς όμως, στα 150 χρόνια της έντονης παροικιακής δράσης στην Αίγυπτο, τέτοιος πολιτιστικός φορέας ποτέ δεν υπήρξε, αφού μόνο το 2002 υπογράφηκε τελικά το σχετικό Διακρατικό Πρωτόκολλο που επέτρεψε τη λειτουργία του.

Σύμφωνα με τον Γ. Μελαχροινούδη, το σκεπτικό ίδρυσης του ΕΠΚΚ συνελήφθη ως εξής: «Πρόκειται για ανεξάρτητο θεσμό που στηρίζεται από κοινού από την Ελληνική Πρέσβεια και την Ελληνική



Ένα από τα τρία μνημεία της αρχαιολαγγίας μας, στη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας.

Κοινότητα Καΐρου. Σκοπός μας είναι να τον ανοίξουμε όσο γίνεται προς το αιγυπτιακό κοινό, που θα έπρεπε να αποτελεί τον πρώτο στόχο της πολιτιστικής μας δράσης εδώ». Στο «άνοιγμα» αυτό συμβάλλει ο αιγύπτιος τεχνικός σύμβουλος του ΕΠΚΚ, ο δημοσιογράφος Φέκρι Άμπντ-ελ-Μουτέλεμπ, που επιμελείται τις αραβικές εκδόσεις του Κέντρου και συντονίζει το μηνιαίο πρόγραμμα σεμιναρίων. «Αρχίσαμε με μια ομιλία του καθηγητή Κλασικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Καΐρου, δρ. Χάμντι Ιμπραχίμ, και σήμερα, το σεμινάριο του δρ. Άνθων Γκόρμαν από το Πανεπιστήμιο του Λονδίνου είναι το έκτο στη σειρά», εξηγεί. Αν και μικρό, το ακροατήριο που παρακολούθησε στις 13 Απριλίου την ομιλία του Γκόρμαν (επίσης συνεργάτη του Αντί) με θέμα «Μεταξύ των εθνών: Η ιστοριογραφία των Ελλήνων της Αιγύπτου», υπήρξε ιδιαίτερα ζωηρό και ομιλικό. Ανάμεσά τους, η καθηγήτρια Κλασικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Έιν Σάμς, Ιμάν Εζ ελ-Ντιν, ο γνωστός ιστορι-

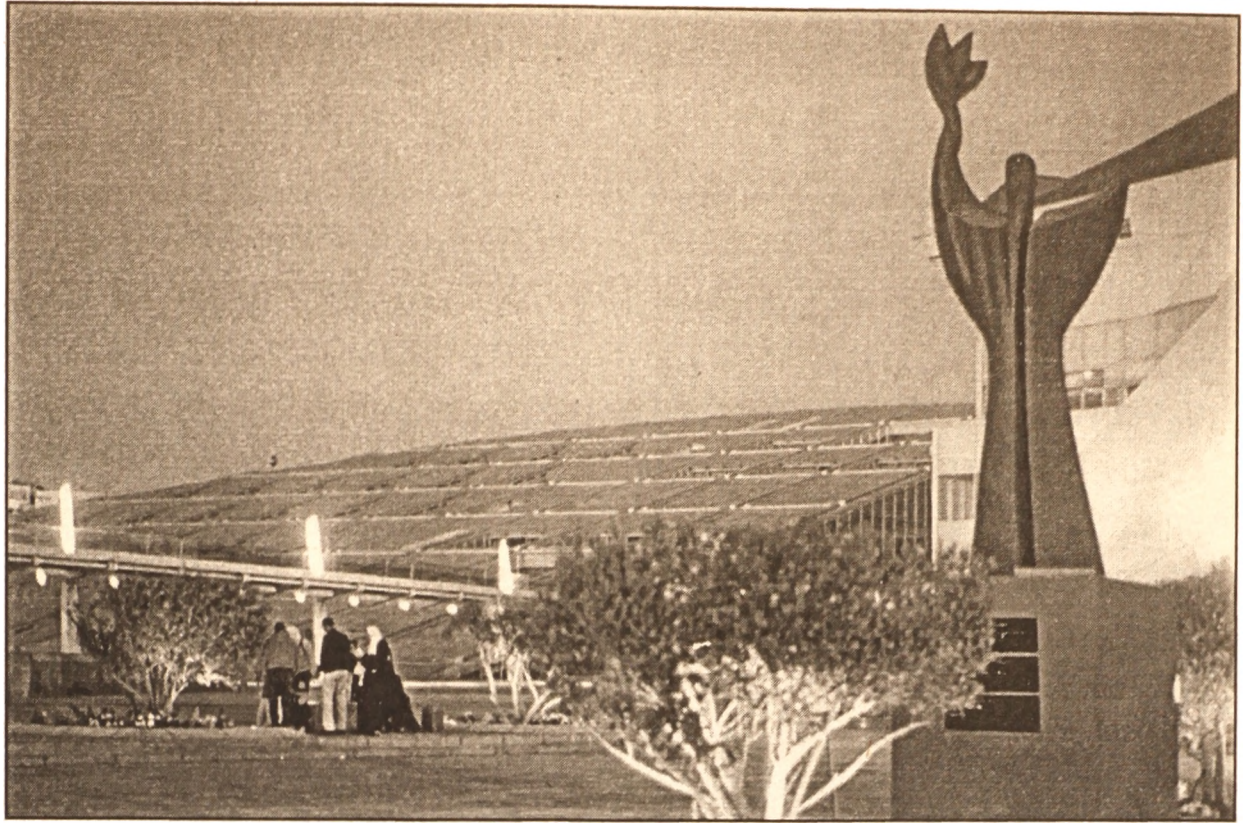


κός του Σχολής Μπέρκμπεκ του Λονδίνου Μαρκ Μαζάουερ και μέλη της Ελληνικής Κοινότητας Καΐρου.

Αλλά και οι πρώτες εκδόσεις του ΕΠΚΚ άρχισαν να κυκλοφορούν στα αραβικά: Το *Αλ-Γιουνανιγιούν φι-σ-σίνεμα αλ-μασ-σίγια* (Οι Έλληνες στο αιγυπτιακό σινεμά) είναι ένα λεύκωμα για τη συμβολή μεγάλου αριθμού Ελλήνων στην ιστορία του αξιόλογου, μα άγνωστου στην Ελλάδα αιγυπτιακού κινηματογράφου.

Βαδίζοντας στο διάδρομο που οδηγεί προς τις αίθουσες εκμάθησης ελληνικής γλώσσας, βλέπει κανείς αφίσες με φωτογραφίες του Καβάφη και του Τσίρκα. Η τελευταία, με κάμποσες αραβικές λέξεις στο κάτω μέρος, είναι ενθύμιο από το «8ο Συμπόσιο Καβάφη» του 2001, που αφιερώθηκε στο έργο του συγγραφέα των *Ακυβέρνητων Πολιτειών*. Και τα 9α Καβάφεια; «Το κράτος δεν βοηθά», είναι η στερεότυπη απάντηση. Όμως μαθαίνουμε πως ο αριθμός των Αιγυπτίων που εγγράφηκαν στο πρόγραμμα εκμάθησης ελληνικών, μόνο για φέτος, φτάνει τους 76.

Αν και η επιτυχία του ΕΠΚΚ βρίσκεται στην εμπνευσμένη απόφαση του Γ. Μελαχροινούδη να βγει από τον συγκεντρωτισμό των κρατικών υπηρεσιών, άλλες πλευρές της ελληνικής πολιτιστικής παρουσίας στην Αίγυπτο συνεχίζουν να προσκρούουν στα γνωστά γραφειοκρατικά εμπόδια. Λ.χ. η Νέα Αλεξανδρινή Βιβλιοθήκη, που εγκαινιάστηκε τον Οκτώβριο του 2002 παρουσία και του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας, ακόμα δε διαθέτει ούτε μια συλλογή των ποιημάτων του Καβάφη! Από τα ράφια της Βιβλιοθήκης λείπουν επίσης ο *Μουρεντίν Μπόμπα* και οι *Ακυβέρνητες Πολιτείες* του Τσίρκα, παρόλο που το Μάρτιο του 2001 προσφέρθηκαν ελληνικά και αραβικά αντίτυπα των έργων αυτών δια χειρός του πρόεδρου της Εταιρείας Φύλων Τσίρκα, καθ. Παναγιώτη Μουλλά! Η κρατούσα φήμη είναι ότι, μεταξύ πολλών άλλων, οι τόμοι αυτοί καταστράφηκαν εξαιτίας της κακής συντήρησής τους σε αποθήκες όταν η Βιβλιοθήκη ήταν ακόμη υπό κατασκευή. Σε κάθε περίπτωση, είναι απαράδεκτο να μην υπάρχει μέριμνα από τις διπλωματικές αρχές ώστε το έργο των δύο αυτών ξεχωριστών λογοτεχνών να βρίσκεται στη λαμπρή Βιβλιοθήκη της πόλης με την οποία έδωσαν το έργο και τη ζωή τους.



Η σύγχρονη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας.

Στον αυλόγυρο και στην είσοδο της Αλεξανδρινής Βιβλιοθήκης υπάρχουν επίσης πέντε νέα ελληνικά γλυπτά που δωρήθηκαν από το ελληνικό κράτος κι από φορείς της ομογένειας. Ο *Προμηθέας* του Παύλου Κουγιουμτζή κι ο *Δημήτριος ο Φαληρεύς* (ο πρώτος επιμελητής της αρχαίας Βιβλιοθήκης) του Γιάννη Μανιατάκου τιμούν τον χώρο και τον ομορφαίνουν. Τα άλλα τρία, αθάνατα μνημεία του νεοελληνικού κιτς, κατάφεραν πάλι να προβάλλουν την πιο αποκρουστική όψη της αρχαιολαγνίας του ελληνικού κράτους και της νεόπλουτης ομογένειας. Αλήθεια ποιες σπουδαίες επιτροπές μπορεί να ανάθεσαν την κατασκευή τους και να ενέκριναν την προσφορά τους;

Όπως όλοι οι διπλωμάτες μας στο παρελθόν, έτσι και ο νέος πρέσβης Παναγιώτης Βαλασσόπουλος τονίζει συχνά πως «η Αίγυπτος είναι η πύλη της Ελλάδας προς τη Μέση Ανατολή». Παρ' όλα αυτά, η αξιοποίηση μιας ανθηρής παράδοσης διμερών σχέσεων φαίνεται μονίμως να προσκρούει στον στείρο μεγαλοϊδεατισμό και στην έλλειψη σεβασμού του αραβικού και ισλαμικού χαρακτήρα της νότιας Μεσογείου. Είναι λ.χ. γνωστό στους διπλωματικούς κύκλους ότι οι σχέσεις Ελλάδας-Αιγύπτου παρεμποδίζονται χρόνια τώρα από την απροθυμία του ελληνικού κράτους να επιτρέψει την ίδρυση τζαμιού (μάλιστα, με μινι-ναρέ) για τις δεκάδες χιλιάδες των Αι-

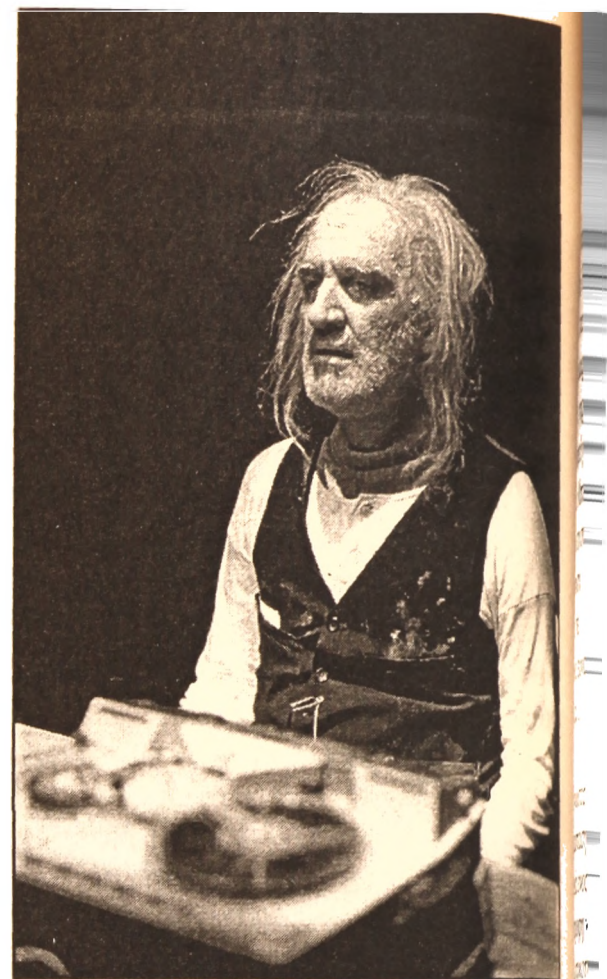
γυπτίων και άλλων Αράβων που διαμένουν μόνιμα στην ελληνική πρωτεύουσα. Ανάμεσα στα πολλά αρνητικά επακόλουθα της ισλαμοφοβικής αυτής στάσης είναι και η απολύτως δικαιολογημένη άρνηση των αιγυπτιακών αρχών να εγκρίνουν την ίδρυση ανωτάτου ελληνικού ιδρύματος στο χώρο της Αβερωφείου Σχολής στο Σάτμπι, ακριβώς απέναντι από την Αλεξανδρινή Βιβλιοθήκη. Πρόκειται για μια άγονη αντίληψη που παραγνωρίζει πλήρως το γεγονός ότι η Αίγυπτος –που εισπράττει επιπλέον και τα στερεότυπά μας για τον υποτιθέμενο ισλαμικό φανατισμό της– φιλοξενεί εδώ και αιώνες ένα από τα τέσσερα Ορθόδοξα Πατριαρχεία καθώς και δεκάδες ελληνικές εκκλησίες στους πιο κεντρικούς δρόμους και πλατείες του Καΐρου και της Αλεξάνδρειας.

Πολύ σωστά ο Σοφιανός Χρυσοστομίδης έκλεισε την ομιλία του στο Κάιρο τον περασμένο Δεκέμβριο λέγοντας πως «οι δεσμοί φιλίας μεταξύ των χωρών μας φτιάχνονται από τους λαούς τους». Λαμβάνοντας υπόψη πως κι αυτή η μικρή δράση του ΕΠΚΚ απειλείται από την απόφαση του ΥΠΕΞ να μην αντικαταστήσει τον υπό μετάθεση διευθυντή του, φαίνεται τελικά πως οι δεσμοί φιλίας των λαών πρέπει διαρκώς να αναπτύσσονται σε πείσμα της ομφαλοσκοπησης των εθνικών τους κέντρων.

Αλεξάνδρεια, Απρίλιος 2004



Για πάνω από 25 χρόνια ο Δημήτρης Καταλειφός προσφέρει τις ικανότητες και το ήθος του στη θεατρική σκηνή. Εμφανίζεται το 1975 ως μέλος του «Ελεύθερου Θεάτρου» στο έργο του Πέτρου Μάρκαρη Αλί Ρέτζιο. Επόμενοι σταθμοί το «Αμφιθέατρο» του Ευαγγελάτου, η Εταιρεία Θεάτρου «Η Σκηνή», παρέα –εκτός των άλλων– με την Άννα Κοκκίνου, ο Βογιατζής, το Θέατρο «Εμπρός». Μετά τη διάλυση της ομάδας του «Εμπρός», ακολουθεί η ελεύθερη συνεργασία με μια σειρά από θιάσους. Στη φετινή θεατρική περίοδο εμφανίσθηκε στην παράσταση του «Απλού Θεάτρου» με τίτλο Τρία βήματα πριν, σε σκηνοθεσία Α. Αντύπα: Μια παράσταση βασισμένη σε τρία μονόπρακτα με θεματική συγγένεια μεταξύ τους: την Τελευταία μαγνητοταινία του Κραπ του Σάμιουελ Μπέκετ, το Κύκνειο Άσμα του Τσέχοφ, και το Αυτός και το παντελόνι του του Ιάκωβου Καμπανέλλη. Την προηγούμενη περίοδο στο ίδιο θέατρο συμμετείχε σε μια από τις μεγαλύτερες επιτυχίες των τελευταίων χρόνων, στον Ξεριζωμό του Στήβεν Φρίελ.



Ο Δημήτρης Καταλειφός στο μονόπρακτο του Σάμιουελ Μπέκετ *Η τελευταία μαγνητοταινία του Κραπ*, από την παράσταση «Τρία βήματα πριν» στο Απλό Θέατρο.

## Δημήτρης Καταλειφός:

### «Η παρηγοριά δεν έρχεται μέσα από την τέχνη»

Τη συνέντευξη πήρε ο Σωτήρης Λέτσιος

• Τελικά πόσο σκληρό είναι για έναν ηθοποιό να κρατά το αποκλειστικό βάρος μιας παράστασης αποτελώντας το μοναδικό πρόσωπο επί σκηνής;

— Ασφαλώς είναι σκληρό και απαιτεί μια κοπιαστική προετοιμασία. Κυρίως αυτό που κάνω είναι να ξαναθυμηθώ τα λόγια και τους χαρακτήρες των ηρώων, απαλύνοντας έτσι τους φόβους που έχει κανείς όταν βγαίνει στη σκηνή. Πιστεύω όμως ότι δεν υπάρχει μεγάλη διαφορά ανάμεσα στο να παίζεις ένα έργο με πολλούς από το να παίζεις μόνος σου. Και στις δύο περιπτώσεις εκτίθεται και χρειάζεται να έχεις προετοιμασθεί. Μια παράσταση δεν είναι ένα πράγμα που απλά κάθε μέρα ανεβαίνεις στη σκηνή και το επαναλαμβάνεις. Χρειάζεται κάθε μέρα να το ρισκάρεις και να το κρατάς ζωντανό. Αλλά όταν μιλάμε για μοναξιά στη σκηνή, ας μην ξεχνάμε ότι έχει ομοιότητες με τη ζωή:

Ούτε ακριβώς είμαστε απόλυτα μόνοι, ούτε η παρουσία των άλλων μάς κάνει να διώχνουμε την αίσθηση της μοναξιάς.

• Οι μονόλογοι είναι ό,τι βαθύτερο νοηματικά μπορεί να προσφέρει στο κοινό ένα συγγραφέας; Σε ποια περίοδο της ζωής του ένα ηθοποιός είναι έτοιμος να παίξει κάτι τέτοιο;

— Δεν πιστεύω ότι ο μονόλογος είναι ένα πράγμα που καταξιώνει έναν ηθοποιό. Η καταξίωση δεν έρχεται ούτε με τους μονολόγους, ούτε με την Επίδαυρο, ούτε με τον Οιδίποδα, ούτε με τον Άμλετ. Η καταξίωση είτε έρχεται με αυτό που κάνεις, είτε δεν έρχεται καθόλου. Τα μονόπρακτα που ανεβάσαμε δεν θα μπορούσαν να είναι κάτι άλλο από μονόλογοι. Εστιάζουν σε μοναχικούς ανθρώπους και το στοιχείο που πρωταγωνιστεί είναι ο χρόνος σε τρεις

πολύ σημαντικές διαβαθμίσεις στη ζωή του ανθρώπου και ειδικά του άνδρα. Βλέπουμε ότι είναι πολύ έντονη η αντιπαράθεσή τους με τον χρόνο σε κάποια κρίσιμη στιγμή της ζωής του. Το πέρασμα του χρόνου και η γήρανση τους κάνει να συνειδητοποιούν ότι είναι αντιμετώπι με μια κρίση, ακόμη και με τον ίδιο τον θάνατο.

• Όσοι πλησιάζουν προς την ηλικία της «σταδιακής απόσυρσης» συνειδητοποιούν ότι η μοναδική παρηγοριά τους είναι η τέχνη; Ότι μέσα στη σιωπηλή επαφή με αυτή βρίσκουν απάντηση σε πολλά βασανιστικά ερωτήματα;

— Από μόνα τους τα γηρατειά αποτελούν την ίδια την τιμωρία. Η παρηγοριά δεν έρχεται μέσα από την τέχνη. Ο ήρωας στο μονόπρακτο του Μπέκετ την θεωρεί μια βλακεία, όπως και όλες τις



ντασιώσεις που προέρχονται από τη. Η μόνη παρηγοριά είναι να στέ- στα πόδια του και να αντλεί έστω μικρή ευχαρίστηση.

α γηρατειά και τον θάνατο όλοι τα ροφεύουμε επιμελώς. Με το να τολ- ο Μπέκετ να τα αναδειξει επί τόση α φυσικό είναι να προκαλεί και συ- νηση και ενόχληση στον θεατή. Το ι σε ένα άλλο έργο του ο Μπέκετ: να είναι το θέμα: Ο χρόνος, η φθο- και ο θάνατος».

Ενωσες σε κάποιο σημείο της ράστασης ότι παρασύρεσαι προς την ρεία ενός γεγονότος που δεν έχει στροφή και το οποίο σου αφαιρεί ζωτικότητα;

Εξετάζοντας τη δική μου περίπτωση έλεγα ότι ο θάνατος του πατέρα μου τα συναισθήματα που απελευθέρω- αυτό το γεγονός, μου πρόσφερε το ητρο να ασχοληθώ με αυτό το έργο. αν το πιο καθοριστικό γεγονός για πάρω αυτή την απόφαση. Εμείς οι ποιοί έχουμε τη διαστροφή μέσα ό την ηθοποιία να ξορκίζουμε τους άλους μας φόβους. Έχοντας παίξει

τον Κραπ, είναι σαν να έχω βιώσει αυ- τό που περιμένει κι εμένα – εάν βέβαια φτάσω έως αυτή την ηλικία.

• Πολλές όμως είναι οι παραστάσεις που ανεβαίνουν βασισμένες σε κείμενα του Μπέκετ. Ξαφνικά ανακαλύψαμε την κρυμμένη αξία των έργων του; Τι τον καθιστά επίκαιρο;

— Νομίζω ότι αυτό είναι συμπτωματικό, όπως κάθε χρονιά τα τελευταία 10 χρό- νια συμπτωματικά επιστρέφουν πολλά θέατρα στους ίδιους συγγραφείς – στον Ίψεν ή στον Τσέχωφ. Και αυτό επειδή δυστυχώς δεν γράφονται πια σπουδαία έργα· είναι φυσικό να γυρνάμε γύρω από τα ίδια θέματα. Ο Μπέκετ ειδικά, στην εποχή μας είναι επίκαιρος αφού τα έργα του είναι απογυμνωμένα από οποιαδήποτε ψευδαίσθηση, σε προε- τοιμάζει για μια κυνική προσγείωση σε μια πραγματικότητα που δεν απέχει και πολύ από την εποχή μας.

• Δεν υπάρχουν σήμερα αξιόλογοι συγγραφείς;

— Δεν έχω ανακαλύψει τα τελευταία χρόνια κάτι που να με συγκλόνισε και

γι' αυτό παραμένω στους κλασικούς. Τα περισσότερα είναι μικρού βεληνε- κούς και νιώθω ότι η εξέλιξη της σκέ- ψης έχει σταματήσει στον Ντέιβιντ Μάμετ. Δεν είναι τυχαίο ότι επιστρέ- φουμε στα ίδια και στα ίδια. Τα πιο πολλά έργα μοιάζουν με κινηματογρα- φικά σενάρια, με μικρές σκηνές και κο- φτούς διαλόγους. Δεν με ενθουσιάζουν τόσο ώστε να πιστεύω ότι έχω ανακα- λύψει ένα μεγάλο μυαλό.

• Στο θέατρο χάρισε στιγμές δημιουργικής αφοσίωσης. Ποιο ήταν το αντίτιμο γι' αυτή την αφοσίωση;

— Αγαπώ πάρα πολύ τη ζωή και τις δια- κοπές, όπως και άλλες ασχολίες, αλλά για μένα το θέατρο πάντα υπήρξε ένα καταφύγιο εναντίον της πραγματικότη- τας. Με τα χρόνια εξελίχθηκε και σε ένα ορμητήριο, ένα σημείο εκκίνησης για να βρω τρόπους να μιλήσω για ό,τι με απασχολεί. Αυτό δεν σημαίνει ότι με κάνει και ευτυχή. Δεν το βλέπω ως μια αφοσίωση καλογερικού τύπου, απλώς βλέπω ότι με ευχαριστεί περισσότερο απ' όλα, αν και κρύβει αρκετές μαρτυ- ρικές στιγμές.

## ΠΑΛΛΑΔΑΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

Το αρχαίο κείμενο και μεταφραστικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις από τον Τζίμη Παπανικολόπουλο

### ΠΑΛΛΑΔΑΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

Μεταφραστική και ερμηνευτική προσέγγιση  
από τον  
ΤΖΙΜΗ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟ



ΕΚΔΟΣΕΙΣ  
ΠΟΛΥ  
ΤΥΠΟ

Ο Παλλαδάς ο Αλεξανδρεΰς –άγνωστος στο ευρύτερο αναγνωστικό κοινό και του οποίου «το ποιητικό κύρος έφτασε στο απόγειό του μετά το β' παγκό- σμιο πόλεμο» (J. Irmscher)– έζησε στο β' μισό του Δ' αιώνα και το έργο του βρίσκεται διασκορπισμένο στα οχτώ από τα δεκαέξι βιβλία της Παλατινής Ανθολογίας. Την εποχή αυτή ο χριστιανισμός εδραιώνεται και ανακηρύσσεται επίσημη θρησκεία του κράτους, ενώ τα αλληπάλληλα διατάγματα του Θεοδοσί- ου νομιμοποιούν τους νέους διωγμούς που αναλαμβάνουν τώρα οι χθεςινοί διωκόμενοι.

Ο Παλλαδάς, συγκλονισμένος από τα τραγικά γεγονότα, θα διατυπώσει επι- γραμματικά την πικρία του:

Είμαστε αλήθεια ζωντανοί, ω Έλληνες  
καθώς μας πήρε τώρα η συμφορά  
κι έγινε η ζωή μας εφιάλτης;  
Ή μήπως ζούμε εμείς κι έχει η ζωή πεθάνει;

Για όσους εξακολουθούν να αναζητούν μέσα από τα ερείπια της Ιστορίας το πνεύμα των Ελλήνων που χάθηκε, οι στίχοι αυτοί θα αναδύονται από τα βάθη του χρόνου ανέπαφοι καθώς συνοψίζουν επίκαιρες απορίες.

ΠΟΛΥ  
ΤΥΠΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21 • τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107,  
e-mail: chparou@otenet.gr



Επιτυχία παρήγγειλε το Εθνικό Θέατρο από το δίδυμο επιτυχιών της μεταμοντέρνας ελληνικής φαρσοκωμωδίας και επιτυχία έλαβε. Για να τη βρουν μάλιστα την επιτυχία αυτή οι δύο αχώριστοι συγγραφείς κοίταξαν κυριολεκτικά παντού: από τον Όμηρο και τον Ευριπίδη, μέχρι τον Δαλιανίδη, τον Αλέκο Σακελλάριο και τον Θοδωρή Πετρόπουλο.

## Θεατρική Ελενιάδα



Ετσι οι Ρέππας-Παπαθανασίου σκάρωσαν κατόπιν παραγγελίας του διευθυντή του Εθνικού ένα χυμώδες κοκτέιλ από όλα σχεδόν τα είδη του θεάτρου και από όλες τις εποχές του: σ' αυτόν τον Τρωικό Πόλεμο (εξάλλου και το αρχέτυπο δίδυμο της ελληνικής φαρσοκωμωδίας Σακελλάριος-Γιαννακόπουλος είχε θυμηθεί με τον τρόπο του τα έπη του Ομήρου) υπάρχουν όσα μπορεί να συλλάβει ανθρώπου θεατρικός νους: τραγωδία, σατυρικό δράμα, δράμα, κωμωδία ηθών, φάρσα, σεξοκωμωδία, βουλεβάρτο, μιούζικαλ, μουσικό θέατρο... Από τα κουνήματα της λεκάνης ευτραφών ενζενί (όπως επιτάσσει η νέα μόδα της «ανατρεπτικής», βλ. τηλεοπτικής, κωμωδίας) μέχρι τις... τραγικές οιμωγές της Κορυφαίας και τις παρετυμολογίες της μυθολογίας, όλα ριγμένα κατά συνειρμόν και με αφέλεια στη μεγάλη σκηνή του Κοτοπούλη. Αν η προηγούμενη ανάλογη θεατρική επιτυχία των Ρέππας-Παπαθανασίου στη σκηνή του Εθνικού σήκωνε άγκυρα για ένα ταξίδι στην ιστορία της επιθεώρησης, εδώ πλέον οι δυο αθεόφοβοι διόσκουροι σαλπάρουν για όλα τα θεατρικά λιμάνια της ιστορίας.

Πώς όμως να τους μαλώσεις; Έχουν για

πρόσχημα το κέφι τους και για καλύτερη δικαιολογία τον κυνισμό του επαγγέλματός τους. Οι Ρέππας-Παπαθανασίου είναι επαγγελματίες κωμωδιογράφοι. Τους ενδιαφέρει η σίγουρη επιτυχία και η σταθερή ποσοτική παραγωγή. Και επειδή η πρωτοτυπία στο χώρο της φαρσοκωμωδίας δεν εγγυάται τίποτα από τα δυο, καταφεύγουν συχνότατα (ακολουθώντας και πάλι τη μεγάλη παράδοση των Σακελλάριου-Γιαννακόπουλου) στη... διασκέυή. Και μάλιστα στη μεταμοντέρνα διασκέυή. Όταν δεν διασκευάζουν φαρσοκωμικά την... φαρσοκωμωδία του ελληνικού κινηματογράφου, διασκευάζουν ξένα σενάρια, ξένα έργα, ξένα είδη. Στα χειρότερά τους, καταφεύγουν σε ένα γέλιο από δεύτερο χέρι, γέλιο, πάει να πει, δεύτερης ποιότητας: το να παρωδείς λόγου χάρη την «Γκόλφω» είναι σχετικά εύκολο, αλλά το γέλιο που φέρνεις, αν κρατήσει για πολύ, γυρνά εναντίον σου. Στα καλύτερά τους, οι δύο συγγραφείς μεταφέρουν με ωραίο τρόπο στα καθ' ημάς αλλότριες επιτυχίες. Έχουν μια αναμφισβήτητη έφεση στο να σε κάνουν να περνάς καλά και ξεκούραστα. Κάποτε αυτό ήταν τόσο αυτονόητο στο θέατρό μας ώστε το Εθνικό και το κράτος χρηματοδοτούσαν το ποιοτικό

θέατρο σαν αντίσταση σε αυτό το ελαφρύ είδος. Τώρα το Εθνικό δίνει παραγγελίες στο μουσικό και ελαφρύ θέαμα για να μην εξαφανιστεί κάτω από το βάρος ενός θεάτρου που κινδυνεύει να εκραγεί πια από την πολύ διανόηση και τη σοβαρότητά του. O tempora, o mores!

Χωρίς κανένα δισταγμό και χωρίς καμιά ενοχή, δηλώνω απερίφραστα ότι πέρασα δυο πολύ ευχάριστες ώρες στο Κοτοπούλη με την μουσική κομεντί (ιδού η λέξη που δηλώνει τα πάντα) *Ποια Ελένη*; του Εθνικού. Τολμώ μάλιστα να πω ότι ο χυμός δεν βρισκόταν μόνο στον πυρήνα του έργου των δύο συγγραφέων, αλλά και στο περίβλημα της ζωντανής σκηνοθεσίας τους και, φυσικά, στην προσφορά των πολλών και καλών ηθοποιών. Σύμφωνα λοιπόν με το σενάριο, ενώ η Ελένη μένει στη Σπάρτη, ένα τέχνασμα της Αφροδίτης θα στείλει στην Τροία την ηρωική όσο και παχουλή ξαδέλφη της, την Πευκίδα. Επομένως ο πόλεμος της Τροίας, που στοίχισε τόσο αίμα και θυσίες, δεν έγινε μόνο για ένα πουκάμισο αδειανό αλλά και μεγάλου μεγέθους.

Πίσω βέβαια από τα θαυμάσια και θεατρικότερα ευρήματα των συγγραφέων και σκηνοθετών, που σε κάνουν στιγμές στιγμές να κρατάς την κοιλιά σου, αναδίνεται ένας καλοδεχούμενος και ελαφρύς προβληματισμός που περιλαμβάνει τον Πιραντέλλο και τον Ζιρωντού. Γιατί εκτός όλων των άλλων υπάρχει στο έργο των Ρέππας-Παπαθανασίου και κάτι σαν προβληματισμός γύρω από το προσωπείο της σύγχρονης ναρκισσευόμενης κοινωνίας και κάτι σαν βλέμμα ειρωνείας στον τρόπο γραφής και «δημιουργίας» της Ιστορίας.

Αλλά προς Θεού, δεν είναι όμως ώρα τώρα ούτε για μελαγχολίες, ούτε και για υπερβάλλουσα περίσκεψη! Η μουσική της Αφροδίτης Μάνου είναι ευχάριστη και πολύ θεατρική, οι σκηνογραφίες των Αντώνη Δαγκλίδη και Σωτήρη Στέλιου θαυμάσιες, οι χορογραφίες του Φωκά Ευαγγελινού χαριτωμένες και τα νέα παιδιά που εμφανίζονται σε πρώτους και δεύτερους ρόλους όμορφα και ταλαντούχα. Αναφέρω μόνο και δυστυχώς, από έλλειψη χώρου, την Τζίνη Παπαδοπούλου (Ελένη), την Χριστίνα Τσάφου (Θυμαρίς), τον Γιώργο Καραμίζο (Πάρης), τον Χρήστο Πλαϊνή (Μενέλαος), δίπλα στην Τζέσυ Παπουτσή, την Τάνια Τρύπη, κ.ά. Όσο για τις ρεπερτοριακές επιλογές του Εθνικού τι να πει κανείς; Όταν μετά τον Εθνικό Άμλετ ανεβάζεις το Εθνικό *Ποια Ελένη*; στην ίδια σκηνή, καταλήγεις βέβαια στο «Ποιο Εθνικό».

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ



Στις 6 Μαΐου, την ίδια ώρα ακριβώς και σε δύο χωριστά σημεία της Αθήνας, εγκαινιάζονταν δύο εκθέσεις: η «Art Athina» στο πρώην ανατολικό αεροδρόμιο του Ελληνικού και η βράβευση, με ταυτόχρονη έκθεση συμμετοχών, του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Euroran 7 στην «Αθηναΐδα» του Βοτανικού. Για την πρώτη ασφαλώς η ενημέρωση του κοινού ήταν ευρύτερη: η ήδη πετυχημένη ετήσια αυτή εμπορική αγορά διοργανώνεται ολοένα πληρέστερη. Για τη δεύτερη εκδήλωση μάλλον έλειπε η ανάλογη πληροφόρηση. Συντονισμένη προβολή λοιπόν της τέχνης, και η αρχιτεκτονική να είναι κάπου χαμένη στο μισοσκόταδο.

## Μεταξύ αρχιτεκτονικής και τέχνης

Θεσμός των ευρωπαϊκών διαγωνισμών Euroran για αρχιτέκτονες κάτω των 40 ετών ουσιαστικά απευθύνεται σε νέους, που δεν έχουν ακόμα τελείως αφομοιω- στο «σύστημα». Σε κάθε τέτοιο δια- ισμό οι δημοτικές αρχές από διάφο- πόλεις της Ευρώπης προσφέρουν ιοχές προς οικοδομική ανάπτυξη. Η μετοχή είναι ελεύθερη, δηλαδή μπο- κανείς να επιλέξει να διαγωνιστεί σε ιοχή κάποιας πόλης της χώρας του ή ων χωρών. Κεντρική επιτροπή κρί- επιλέγει τα βραβεία και οι προτά- ; αυτές μπαίνουν κατόπιν σε στάδιο ιμογής: οι νέοι αρχιτέκτονες έχουν ι τη δυνατότητα να προσθέσουν άμε- πο ενεργητικό τους ένα μεγάλης κλί- ιας έργο – κάτι αρκετά δύσκολο στα ίτα τους βήματα. Οι Δήμοι (κι η κοι- ία συνολικά) αποκτούν ένα έργο ίσκο, γεμάτο πρωτότυπες ιδέες που ου δύσκολα θα πετύχαιναν με συμ- ικές διαδικασίες. Πέρα από αυτά τα ροφανή πλεονεκτήματα υπάρχουν άλλα εξίσου σημαντικά: οι αρχιτέ- νες εξοικειώνονται με μια ευρύτερη κίνηση ιδεών, έχουν την ευκαιρία να ρίσουν περιοχές έξω από τη χώρα ς, και με αυτό τον τρόπο συμβάλλουν άνοιγμα των οριζόντων, κάτι απα- ητο στη σύγχρονη εποχή. Τελευταίο, ναπροσδιορίζεται ο ρόλος της κατα- υαστικής εταιρείας που θα ενδια- θεί να αναλάβει ένα τέτοιο έργο (για φτείτε το λιγάκι: χωρίς πακέτα, χω- μαθηματικούς τύπους!).

Ελλάδα μπήκε κάπως διστακτικά σε

αυτή τη διαδικασία. Για τις πρώτες μάλι- στα περιπτώσεις του Euroran, προ- σφέρθηκαν μεν τα οικόπεδα αλλά μετά η υπόθεση κόλλησε και οι προτάσεις έμει- ναν στα χαρτιά. Δεν ήταν συνηθισμένοι οι Δήμοι σε τέτοιες ιστορίες. Σιγά-σιγά, κι όπως φαντάζεστε με πολύ κόπο, η κα- τάσταση βελτιώθηκε. Βέβαια οι διαδι- κασίες είναι δύσκολες και χρονοβόρες, αλλά τουλάχιστον κάτι έχει ξυπνήσει! Το ΥΠΕΧΩΔΕ, που εποπτεύει όλη αυτή την οργάνωση, βλέπει για άλλη μια φο- ρά (κάποιους από) τους Δήμους να κινη- τοποιούνται και να παίρνουν πρωτοβου- λίες, κάτι ριψοκίνδυνο σε μια Ελλάδα με τρομακτικά παγιωμένη πυραμίδα εξου- σίας, και πρέπει να χαίρεται. Ούτε στον ύπνο του δεν θα μπορούσε να στήσει έναν τέτοιο μηχανισμό. Άσε που θέλο- ντας και μη κάτι θα περνά και σ' αυτούς από τον καινούργιο άνεμο που φυσάει σε αυτές τις προτάσεις.

Για να πας από την «Αθηναΐδα» στο «Ελληνικό» διασχίζεις την πόλη, και καθώς βαλτώνεις στην κίνηση της κατα- θλιπτικής αρχής της Βουλιαγμένης, δεν μπορείς παρά να σκέφτεσαι πόσο ευερ- γετική θα ήταν μια τέτοια γενικότερη αξιοποίηση του νεανικού δυναμικού στην ελληνική αρχιτεκτονική – σε μια αγορά που κυριαρχείται από πολύπει- ρους (μάλλον ηλικιωμένους) επαγγελ- ματίες. Αλλά ήδη βρισκόμαστε μέσα στο κτήριο του αεροδρομίου, γύρω μας να λάμπει και να αστράφτει κάθε είδος τέχνης που μπορεί να φανταστείς, ξένες και ελληνικές γκαλερί σε συνεχόμενες ενότητες. Κόσμος πολύς, αλατισμένος



με άφθονους επώνυμους, κυκλοφορεί και δίνει ζωντάνια σ' αυτό το πανηγύρι. Εγκαίνια είναι, χρειάζεται πάντα αυτό το ταρατατζούμ, κάνει άλλωστε καλό (εκτός των άλλων) και στην ψυχή.

Μοιραία η ποιοτική στάθμη μιας τέτοι- ας έκθεσης είναι κυμαινόμενη. Εδώ και πολύ καιρό άλλωστε το ψάξιμο για εκεί- νο το νέο και ζουμερό έχει καταντήσει υπαρκτική αγωνία και εκζήτηση στην τέ- χνη (όπως άραγε και στην αρχιτεκτονι- κή;). Όμως παρ' όλα αυτά βρίσκεις αρ- κετά έργα στο σωρό που αξίζει να δεις και δεν θα μπορούσε να είναι αλλιώς.

Πρόθεσή μου δεν είναι να μπω σε ξέ- να χωράφια, αλλά να επισημάνω την ευχάριστη έκπληξη που ένιωσα βλέπο- ντας την «Ομαδική Έκθεση» του Μ. Σπηλιόπουλου, που δεν άφηνε τίποτε όρθιο. Ήταν μια ανάσα οξυγόνου που κατόπιν δεν σου επέτρεπε να δεις τα υπόλοιπα έργα με ίδιο μάτι.

Καλό ή κακό; Ό,τι και να είναι, η τέ- χνη (να πάρει η ευχή) μπορεί να πάρει τέτοιες ελευθερίες, να ρισκάρει. Η αρ- χιτεκτονική όχι (τουλάχιστον συνειδη- τά). Άραγε την έχει φάει η σοβαροφά- νεια; Αυτός ο δήθεν αποστολικός της προσανατολισμός (που κρατά από το μοντέρνο κίνημα); Ή δεν υπάρχει στην πραγματικότητα διαφορά αλλά πλήρης εξομοίωση, χορεύοντας στο σκοπό της εμπορευματοποίησης; Οπότε τα νέα εκείνα παιδιά που βραβεύτηκαν στο Euroran 7 ήταν οι ήρωες που θα μας λυτρώσουν (έστω στιγμιαία) από το δράκο;

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ





## Και καλές ταινίες και καλά μηνύματα

**Ο**ταν επαναλαμβάνεται, ακούγεται αυτονόητο ή και κοινότοπο· αλλά δεν είναι. Ότι, δηλαδή, ο έλληνας θεατής του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Κωνσταντινούπολης είναι δύο φορές θεατής. Ο ένας είναι αυτός που βλέπει τις ταινίες της διοργάνωσης και συμμετέχει στη φεστιβαλική ατμόσφαιρα και τα δρώμενα. Ο άλλος είναι αυτός που παρατηρεί με εύλογο ενδιαφέρον τη ζωή του «γείτονα» στη συλλογική του καθημερινότητα (κοινωνική και πολιτική) αφού τόσα πολλά —όμοια και διαφορετικά— τον συνδέουν μαζί του, συχνά στα όρια μιας κοινής μοίρας. Ιδιαίτερα ετούτο τον καιρό.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις ο εθνικός κινηματογράφος είναι ένα σημαντικό υποβοηθητικό εργαλείο. Άλλωστε αυτός είναι ο λόγος που ετούτη η στήλη, κάθε φορά που της δίνεται η φιλόξενη ευκαιρία από το γειτονικό φεστιβάλ, επικεντρώνει το ενδιαφέρον της κυρίως στην ετήσια τουρκική κινηματογραφική παραγωγή, δίχως ασφαλώς να παραγνωρίζει τις ποιοτικές επιλογές του διεθνούς διαγωνιστικού τμήματος, όπως και των πλούσιων σε ενδιαφέρον παραλλήλων προγραμμάτων, που χάρη στην ευαισθησία, την πολύχρονη γνώση και το πάθος της για την ίδια τη διοργάνωση επιμελείται με επιτυχία η κ. Hülya Uçansu, διευθύντρια του φεστιβάλ. Η εμμονή μας αυτή στον κινηματογράφο του «γείτονα» βρήκε τη δικαίωσή της και στη φετινή, 23η διοργάνωση (10-25 Απριλίου). Δύο ταινίες μυθοπλασίας του Εθνικού (δηλ. τουρκικού) Διαγωνιστικού Τμήματος, καθώς και τρία ντοκιμαντέρ παρουσίαζαν έντονο ενδιαφέρον για την ελληνική πλευρά, καθώς ο θεατής διαπίστωνε ότι στη γειτονική χώρα βλέπουν το φως αισιόδοξες ενθαρρύνσεις, ανοίγουν απροκατάληπτοι ορίζοντες και μέχρι χθες πολιτικά ταμπού δείχνουν να υπο-

χωρούν. Στο επίκεντρο όλων αυτών το κυπριακό πρόβλημα και όχι μόνο. Στη συνέχεια θα επιχειρηθεί εκτενέστερη αναφορά σ' αυτές τις ταινίες. Με την ευκαιρία να ειπωθεί ότι και ο ελληνικός κινηματογράφος είχε φέτος πλούσια παρουσία: με επτά(!) ταινίες. Απ' αυτές το *Ένα τραγούδι δεν φτάνει*, της Ελισσάβετ Χρονοπούλου μετείχε στο Διεθνές Διαγωνιστικό. Ατυχώς απουσίαζε (δίχως ευθύνη του φεστιβάλ) η φετινή «ναυαρχίδα» του ελληνικού box office *Πολίτικη Κουζίνα*. Μάταια προσπάθησε να την αναπληρώσει το *Λιβάδι που δακρύζει* του Θ. Αγγελόπουλου.

\* \* \*

Με 212 ταινίες από την παγκόσμια παραγωγή (αναδρομική και πρόσφατη) πραγματοποιήθηκε η φετινή διοργάνωση. Και ενώ η ποιοτική εμβάθυνση είναι ολοφάνερη και εντυπωσιακή, η υλικοτεχνική υποδομή και η επακόλουθη οργανωτική εξάπλωση θα 'λεγε κανείς ότι χαρακτηρίζονται από συγκράτηση. Πιθανολογούμε ότι τα οικονομικά είναι η βασική αιτία.

Με 14 ταινίες το Διεθνές Διαγωνιστικό Τμήμα και με 12 το Εθνικό. Από το πλήθος τα παράλληλα προγράμματα σύγχρονο ενδιαφέρον παρουσίαζε το περιεχόμενο των: «Σινεμά, ο καθρέπτης του καιρού μας», «Από τον κόσμο των φεστιβάλ», «Ταξίδι στην ελπίδα: Μετανάστες» και «Ναρκοθετημένη Ζώνη». Πλούσιο απάνθισμα των σημερινών δρόμων που ακολουθεί ο καλλιτεχνικός και ο κοινωνικός κινηματογράφος. Πολλή δουλειά!

Στο φετινό τουρκικό δείγμα δεν υπήρχε η αδιαμφισβήτητη ταινία (όπως π.χ. πέρσι το *Uzak*). Στη θέση της υπήρχε —και αυτό δεν είναι κακό— μια σειρά ταινιών με αξιόλογους μέσους όρους στο τελικό αποτέλεσμα. Κάτι ξέρουμε απ' αυτό και στην Ελλάδα: Μια ταινία ή ένας σκηνοθέτης δεν σώζουν την κατάσταση. Έτσι λοιπόν η *Αίθουσα αναμονής* (*Bekleme Odası*) του Zeki Demirkubuz αποτέλεσε ένα ενδιαφέρον σκη-

νοθετικό πορτρέτο των ψυχολογικών αναστολών και των αντιφάσεων ενός δημιουργού (στην προκειμένη περίπτωση ενός σκηνοθέτη του κινηματογράφου) μπροστά στα υπαρκτικά διλήμματα που θέτει η τέχνη, στα πρότυπα ενός Ντοστογιεφσκικού ήρωα. Χρώματα, ρυθμοί, ερμηνείες, όλα σε ωριμότητα. Το *Τι σου είναι ο άνθρωπος λοιπόν...* (*İnsan Nedir ki...*) του Reha Erdem, σεναριακά θα μπορούσε να συνεχίζονταν... επ' άπειρον. Ενούτοις ήταν η αποθέωση του ευρηματικού κινηματογραφικού οίστρου. Όλα, πλήθος: Ήρωες, συμβάντα, τρόποι, χιούμορ, έμπνευση, καλλιτεχνική υγεία. Μηνίες από τους τρόπους του σινεμά της Agnes Varda. Η οπωσδήποτε ενδιαφέρουσα, στο νευρώδη ρυθμό και το γερμανικό της σκηνοθετικό μετιέ, ταινία του Yüksel Yavuz (σκηνοθέτης της τουρκικής διασποράς) *Ένα μικρό κομμάτι ελευθερίας* (*Küçük Özgürlük*), στήνει ένα πλαίσιο Κούρδων μεταναστών στη Γερμανία, περιγράφοντας τις γνωστές δυσκολίες ένταξης στο πολυπολιτισμικό περιβάλλον, την αντίσταση στην «αφομοίωση», και μέσα σ' αυτή την αδιέξοδη ρουτίνα την «ανορθόδοξη» φιλία ανάμεσα σε δυο νέους. Θυμηθήκαμε την ανάλογη εκδοχή του δικού μας Φίλιππου Τσίτου: *My sweet home* — πόσο πιο αντιπροσωπευτική ήταν του ίδιου θέματος. Με υποτυπώδη μέσα —ο σκηνοθέτης (και οπερατέρ) και ένας μη ερασιτέχνης ηθοποιός— ο Reis Çelik κατόρθωσε, με τη μίνι επική του ταινία *Ιστορίες αδιαλλαξίας* (*Inat Hikâyetleri*), να αναβιώσει τους μυθικούς «παραμυθάδες» (story-tellers) στο μακρινό, παγωμένο Çildir του Ardahan: Ανοιχτή, μεγαλόπρεπη φύση και προσπάθειες δοξαστικές του σινεμά. Το *Καράβια από καρπουζόφλουδες* (*Karpuz Karuḡundan Gemiler Yarmak*) του Ahmet Uluçay (βραβείο καλύτερης τουρκικής ταινίας), δεν θα είχε τίποτα να ζηλέψει από τα —θεματικά συγγενή— *Splendor* του Ettore Scola ή το *Σινεμά ο Παράδει-*





Από την ταινία *Λάσπη* του Ντερβίς Ζαΐμ.



Από την ταινία *Καράβια από καρπουζόφλουδες* του Αχμέτ Ουλουτσαί.

ς του **Giuseppe Tornatore**, αν δεν εόναζε αυτό το είδος του ηθογραφικού μελό στο οποίο συχνά ενδίδουν αρτές τουρκικές ταινίες. Κατά τ' άλλα ήρχε πρωτότυπη σύλληψη του θέματος: η «γέννηση» της συνεφιλίας, μαζί τα πρώτα ερωτικά σκιρτήματα, σε ό μικρά αγόρια. Στο ίδιο κλίμα κινήκε και το *Vizontele Tuuba* του **Yilmaz** **doğan**: Ο διορισμός και η άφιξη βιοιοθηκάρου σε μια μικρή κωμόπολη ου δεν υπάρχουν ούτε βιβλία ούτε το ήριο και η προσπάθεια να δημιουργθούν και τα δυό. Διδακτική ηθογραα, με αξιοσημείωτες κοινωνικές και πολιτικές παρατηρήσεις. Χιούμορ και λό σώζουν. Ίσως δεν μπόρεσε να εβάσει τις θερμοκρασίες που για οφανείς λόγους το θέμα ζητούσε, αλ: δεν μπορεί κανείς να αρνηθεί την λμη και την εντιμότητα που είχε η ταια της; **Yesim Ustaoglu** *Περιμένοντας σύννεφα* (*Bulutari Beklerken*). ληνοτουρκική η παραγωγή. Για 50 όκληρα χρόνια η Ελένη, υιοθετημένη ό μια τουρκική οικογένεια, μαζί με εν μικρό της, δχρονο αδελφό Νίκο, ύβει την αληθινή της ταυτότητα, ότι λαδή είναι χριστιανή Ελληνίδα, που την οικογένειά της, απ' την οποία οκόπηκε, μετακινήθηκε βίαια, όπως ες οι ελληνικές κοινότητες της Μαύης Θάλασσας, το 1916. Ο αδελφός της γότερα διέφυγε στην Ελλάδα. Η Αϊ- (Ελένη) θα ταξιδέψει στη Θεσσαλοη να τον συναντήσει. Ο μισός αιώνας ως ξεθώριασε τις ταυτότητες. Συντακτική η ερμηνεία της **Rüchan alışkur**. Έκπληξη (με τη θετική σησία) και η ταινία του γνωστού και

στην Ελλάδα, τουρκοκυπριακής καταγωγής **Derviş Zaim** *Λάσπη* (*Çamur*). Ανεπούλωτες πληγές και μνήμες εθνικιστικών αγκυλώσεων ανάμεσα στις δυο κοινότητες της Κύπρου, όπως, με διαφορετικές απόψεις, τις αντιμετωπίζουν τέσσερις 40ρηδες Τούρκοι φίλοι, στην τουρκοκυπριακή πλευρά. Παρά την επιβάρυνση με ξένα προς το κύριο θέμα σεναριακά στοιχεία και τη χαλαρή σκηνοθεσία, όσα ακούγονται και όσα η μυθοπλασία αναπαριστά είναι έντιμα, και από τουρκικής πλευράς (για μας τους Έλληνες) θαρραλέα. Όλοι μας αλλάζουμε...

Τέλος, είδαμε ακόμα τις ταινίες *Σχολείο* (*Okul*) των **Duran** και **Yaşar Taylan**: *Ο εφιάλτης στην πρωτεύουσα* (*Metropol Kâbusu*) του **Ümit Cin Güven** και το *Υπό κατασκευήν* (*İnşaat*) του **Ömer Vargi**. Δεν νομίζουμε ότι προσφέρονται για οποιαδήποτε θετικού χαρακτήρα κριτική. Τα τηλεοπτικής αισθητικής και λογικής προϊόντα, της τηλεκριτικής αρμοδιότητα είναι – ό,τι και τα δυο αυτά σημαίνουν. Το ξέρουμε το είδος καλά και στην Ελλάδα.

Στο παράλληλο πρόγραμμα και με τον χαρακτηριστικό τίτλο: «Σινεμά, ο καθρέπτης του καιρού μας» («Çağımız Aynası Sinema») –και πραγματικά τέτοιο είναι το σινεμά– προβλήθηκαν τρία ντοκιμαντέρ με κοινό θέμα αυτό της Κύπρου. Εξ ορισμού το γεγονός είναι σημαντικό. Άλλο οι πολιτικές σκοπιμότητες και πρακτικές και άλλο οι υπερβάσεις των ψυχωτικών αγκυλώσεων που μόνο η τέχνη μπορεί να πραγματοποιεί.

Το πρώτο από τα τρία είναι το *Πύλα, αυτοί που πάντα έμεναν μαζί* (*Pile -*

*Birlikte ayrı Yaşamak*) του ταλαντούχου Ελληνοκύπριου **Ηλία Δημητρίου**. Ο σκηνοθέτης δεν επιχείρησε να ωραιοποιήσει ή να αποκρύψει τις όποιες δυσκολίες συμβίωσης εξακολουθούν να υπάρχουν, αλλά και τις ελπιδοφόρες προσπάθειες που γίνονται προς αυτή την κατεύθυνση. Το δεύτερο, έχει δύο σκηνοθέτες. Τίτλος του *Παράλληλα ταξίδια* (*Parallel Yolculuklar*) και δημιουργοί του ο Ελληνοκύπριος **Πανίκος Χρυσάνθου** και ο Τουρκοκύπριος **Derviş Zaim**. Με νοσταλγία θυμούνται την αγαστή συμβίωση και με οδύνη και κοινή αυτοκριτική όσα ο χαλασμός προκάλεσε. Μας παρηγορούν τέτοιες προσπάθειες. Το τρίτο και πιο ενδιαφέρον, αλλά και με πιο πλούσιες μαρτυρίες –πολλών απόψεων– ήταν αυτό του Τούρκου **Rüstan Batur** *Ποια Κύπρος; (Hangi Kıbrıs?)*. Φρέσκο το δημοσιογραφικό του υλικό (μετά το «άνοιγμα» της Πράσινης Γραμμής) και φρέσκες μαρτυρίες μάς επιβεβαίωσαν για τις ένθεν και ένθεν ταυτίσεις και διαφορές με εντυπωσιακή αντικειμενικότητα.

\* \* \*

Το Σάββατο βράδι, 24 Απριλίου, την ώρα που επραγματοποιείτο η τελετή λήξης της 23ης διοργάνωσης (για την εντυπωσιακή οργανωτική της αρτιότητα πολλά θα είχαν να διδαχτούν οι αρμόδιοι του δικού μας φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης), γίνονταν γνωστά και τα αποτελέσματα του δημοψηφίσματος στις δυο κυπριακές κοινότητες. Άσχετα από αυτά ο κινηματογράφος είχε κάνει το καθήκον του.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ



**Λ**οιπόν, καιρός να μάθουμε τι είναι «τα τζάτζαλα»! Ο Νικόλαος Μουτσόπουλος το εξηγεί αναλυτικά στο βιβλίο του *Τα τζάτζαλα, το πανάρχαιο έθιμο της αναρτήσεως ρακών σε δέντρα, πλάι σε «αγιάσματα» για την ίαση των ασθενών* (εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2000)· ένα βιβλίο που περιγράφει και παρακολουθεί το έθιμο γεωγραφικά και ιστορικά.

**Μ**ια έκδοση που προέρχεται από τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης έχει το αυτόνομο ενδιαφέρον της, γιατί μας γνωρίζει τους προβληματισμούς της τοπικής κοινωνίας. Ωστόσο, το βιβλίο του **Θοδωρή Γ. Ψαλιδόπουλου**, *Κείμενα για την πόλη και τον πολιτισμό* (Καλλιθέα 2002), πλάι στο πλούσιο πληροφοριακό υλικό για τις δράσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Καλλιθέα, περιλαμβάνει ιστορικές πληροφορίες που φωτίζουν μια γνωστή-άγνωστη πλευρά της ιστορίας της: Από την ίδρυσή της ως τη συγκλονιστική περίοδο της Αντίστασης οι αναφορές, αν και συνοπτικές, δίνουν το στίγμα της Καλλιθέας και γνωστοποιούν τη στάση και το ρόλο της πλειοψηφίας των πολιτών της.

**Ν**α λες όχι δεν είναι αρκετό· ένα βιβλίο αντίστασης στις εξαρτήσεις: στο αλκοόλ, στον καπνό, στις ναρκωτικές ουσίες, γραμμένο με γνώση αλλά και με έμφαση στην πρόληψη, από τον **Robert**

# ΚΡΙΤΙΚΗ Βιβλίου

## Νέες εκδόσεις

**Chantal Mouffe,**  
*Το δημοκρατικό παράδοξο,*  
εκδ. Πόλις, Αθήνα 2004.

Το δημοκρατικό παράδοξο της **Chantal Mouffe** (πρωτοεμφανίστηκε στα αγγλικά το 2000) έρχεται να συμπληρώσει τα προηγούμενα έργα της Βελγίδας θεωρητικού (*Ηγεμονία και σοσιαλιστική στρατηγική*, 1985· και *Η επιστροφή του πολιτικού*, 1993) στην αναζήτηση μιας νέας μεταμαρξιστικής σκέψης. Η Mouffe ξεκινά από την άποψη του MacPherson ότι η σύγχρονη δημοκρατία στηρίζεται σε δύο αντιθετικές παραδόσεις, τον φιλελευθερισμό και το δόγμα της λαϊκής κυριαρχίας. Διαπίστωσή της είναι ότι η ιστορική συνάρθρωσή τους οφείλεται στην ηγεμονία του φιλελευθερισμού πάνω στην παράδοση της λαϊκής κυριαρχίας, ενώ συμπέρασμα της είναι ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ τους συνεχίζεται. Παρ' όλο που απορρίπτει τη δεοντολογία των ορθολογιστών Rawls και Habermas, η Mouffe προτείνει, «παραδόξως» κι αυτή, τη μετάβαση από την «ανταγωνιστική» σε μία «αγωνιστική» σχέση ανάμεσα στις δύο παραδόσεις. Παρά τον αριστερίστικο μεταμοντερνισμό της, η πραγματεία αυτή πετυχαίνει μια εύστοχη κριτική του Τρίτου Δρόμου και μία πειστική εξήγηση της επανόδου της Ακροδεξιάς ως αντίδρασης στη «μεταπολιτικής συνέναισης» του «νέου κέντρου».

Αν εξαιρέσουμε κάποιες αστοχίες στην απόδοση όρων (π.χ. το régime ως «πολίτευμα» αντί καθεστώ, σ. 88, το reflexive modernisation ως «αντανεκλαστικός» αντί αναστοχαστικός εκσυγχρονισμός, σ. 193, 195), η μετάφραση του Αλ. Κιουπκιόλη είναι καλή. Ιδιαίτερα άστοχος είναι ο 50σέλιδος πρόλογος του Γ. Σταυρακάκη (σ' ένα βιβλίο μόλις 200 σελίδων), όπου επαναλαμβάνονται εν πολλοίς όσα εξηγεί παρακάτω η Mouffe πολύ πιο καλά· ο αναγνώστης, ωστόσο, θα μπορούσε κάλλιστα να τον προσπεράσει.

**Ιωάννα Λαμπίρη-Δημάκη (επιμ.),**  
*Κοινωνικές Επιστήμες και Πρωτοπορία στην Ελλάδα, 1950-1967,*  
εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2003.

Το ειδικό αφιέρωμα *Κοινωνικές Επιστήμες και Πρωτοπορία στην Ελλάδα, 1950-1967* (Gutenberg, 2003) είναι μια συλλογή 34 κειμένων για το ρόλο του προδρόμου του σημερινού ΕΚΚΕ, του Κέντρου Κοινωνικών Επιστημών Αθηνών (ΚΚΕΑ), που ίδρυσε το 1959 η UNESCO και διέλυσε το 1967 η Χούντα. Ορισμένα από τα κείμενα, όπως η εισαγωγή της επιμελήτριας Ιωάν. Λαμπίρη-Δημάκη καθώς κι εκείνα των Αργυριάδη, Νοταρά, Παπαταξιάρχη, Ψαλιδόπουλου, Ραφαήλ, Αργυριάδου, Κελπέρη και Burgel, όντως προσφέρουν μια χρήσιμη αναδρομή στις απαρχές της κοινωνικής έρευνας στην Ελλάδα. Πιο επιφανειακό είναι το κείμενο του Π. Κιτρομηλίδη για την εισαγωγή της κοινωνικής έρευνας στην Κύπρο κατά την περίοδο 1969-74 από τον αξιολόγο πρώτο διευθυντή του ΚΚΕΑ Ιωάννη Περιστιάνη. Χαριτωμένα είναι τα σχόλια των πρώτων ξένων συνεργατών του ΚΚΕΑ, P. Bourdieu, H. Mendras, J. Campbell, P-Y. Pécoux, M. Sivignon και H. Vermeulen, αν και η αμετάφραστη δημοσίευσή τους προδίδει μάλλον εκδοτική τεμπελιά παρά εκδήλωση οποιασδήποτε «τιμής για τη γλώσσα στην οποία γράφουν», όπως διατείνεται ο πρόλογος. Τόσο αυτά, όσο και τα υπόλοιπα των πρώτων Ελλήνων ερευνητών του ΚΚΕΑ, με έντονο το νοσταλγικό και προσωπικό τους τόνο, θυμίζουν μάλλον λογύδρια σε σύναξη παλιών συμμαθητών παρά «ιστορικές μαρτυρίες» για μια καλύτερη γνώση του ξεκινήματος των κοινωνικών ερευνών στην Ελλάδα.

**Anthony Gorman,**  
*Historians, State and Politics in the Twentieth Century Egypt. Contesting the Nation,*  
Λονδίνο και Νέα Υόρκη: Routledge Curzon, 2003.



αυτό το βιβλίο, ο συνεργάτης του Αντί-νοβου Γκόρμαν, επίκουρος καθηγητής Ιστορίας στη Σχολή Ανατολικών και Αφρικών Σπουδών (SOAS) του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, παρουσιάζει μια κριτική ανάλυση της σύγχρονης ιστοριογραφίας στην Αίγυπτο, από τα τέλη του 19ου αιώ-μέχρι σήμερα. Σκοπός της μελέτης του είναι να δείξει πώς αντανakλάται ο θεσμικός ρόλος του ιστορικού στο περιεχόμενο της ιστορίας που γράφει. Διαβάζουμε έτσι την γένεση του «ακαδημαϊκού ιστορι-ού» στις αρχές του εικοστού αιώνα, την εμφάνιση του «κρατικού ιστορικού» ιδιαί-ρα κατά τη Νασερική περίοδο, καθώς για

τους «μη ακαδημαϊκούς» ιστορικούς που εξέφρεσαν διάφορα ισχυρά ρεύματα μέσα στην αιγυπτιακή κοινωνία όπως τον φιλελευθερισμό, το διαλεκτικό υλισμό, την ισλαμική σκέψη, την κοπτική παράδοση και τον φεμινισμό. Στο τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου υπάρχει εμπεριστατωμένη ανάλυση του ρόλου της ιστοριογραφίας των ξένων μειονοτήτων και ειδικά των Αιγυπτιακών Ελλήνων με εκτεταμένες αναφορές στα έργα των Ευγένιου Μιχαηλίδη, Αθανασίου Πολίτη, Στρατή Τσίρκα, Μανόλη Γιαλουράκη, Ήλιου Γιαννακάκη, Αλέξανδρου Κιτροέφ κ.ά.

Αλ. Καζαμίας

## Παραμύθι, δυστυχώς αληθινό

Στρατής Μπαλάσκας,  
*Ένα μάρμαρο για την Ίμβρο.*  
*Παραμύθι, δυστυχώς αληθινό,*  
*επιμολογηση: Κώστας Μανιατόπουλος),*  
*Δ. «Καστανιώτη», Αθήνα 2004, σελ. 57.*

Μυτιληνός με μικρασιατική καταγωγή, δημοσιογράφος στην εφημερίδα *Ελευθεροτυπία*, στο Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων, χρισιντάκης της καθημερινής μυτιληνιας εφημερίδας *Εμπρός*, ο Στρατής Μπαλάσκας έχει δώσει μέχρι τώρα εκτός από τις αποντάδες δημοσιογραφικά κείμενα, μια μυθική συλλογή και ένα βιβλίο τοπικής ιστορίας.

Από ένα ιστορικό «γεγονός» αφορμάται ο Σ' ένα ιστορικό γεγονός αναφέρεται ο Στρατής Μπαλάσκας και στο βιβλίο του που εκδόθηκε πρόσφατα απ' τη «Νεανική βιβλιοθήκη» των εκδόσεων «Καστανιώτη» τον τίτλο *Ένα μάρμαρο για την Ίμβρο. Παραμύθι, δυστυχώς αληθινό*, εικονογραφημένο από τον Μυτιληνιά ζωγράφο και Διευθυντή του Μουσείου Τεριάντ, κ. Κώστα Μανιατόπουλο και προλογισμένο από τον κομμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίο.

Ό παραμύθι διαδραματίζεται σ' ένα παλαιό ελληνικό νησί, την Ίμβρο την «πικρὴ πόλιν» του Ομήρου, η οποία από το 123, μετά τη συνθήκη της Λωζάννης, παρα-θήκε μαζί με την Τένεδο στην Τουρκία, με τὸν ὅρο να παραμείνουν στο νησί οι κάτοι-ί του, Έλληνες ὅλοι.

Η ζωή κυλά ὁμορφα και ειρηνικά στο μικρό νησί τη δεκαετία του '60. Ο Παρασκευ-ς, μαρμαροπελεκητής-καλλιτέχνης ζει στην Ίμβρο για με τη γυναίκα του Ραλλιώ και την κορφή κόρη του, την Πανώρια, τις μορφές

των οποίων σχεδιάζει να απαθανατίσει σ' ένα ασπρομάρμαρο που αγόρασε απ' το Αδραμύτι.

Η ήρεμη ζωή των κατοίκων διακόπτεται απότομα και δραματικά ὕστερα απ' τις ἐνέργειες της Τουρκίας που αποφασίζει να μετατρέψει το νησί σε μια τεράστια φυλακή για Τούρκους βαρυποινίτες και να δημεύσει τις περιουσίες των κατοίκων, οι οποίοι ἐξαναγκάζονται να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους για την Λήμνο, την Αθήνα, την Κωνσταντινούπολη.

Ο Παρασκευάς αφού ιστορεί στο μάρμαρο τρεις μορφές, το φορτώνει στο καΐκι με την οικογένειά του και δυο βαλίτσες με τα ρούχα, τα εικονίσματα και τα σύνεργα της μαρμαρογλυπτικής με προορισμό τις απέναντι ακτές. Διαβάζουμε στο επιλογικό μέρος του παραμυθιού:

*«Την ὥρα που το νησί μίκρυνε και, θαρρείς, είχε αρχίσει να το ρουφά ο ορίζοντας, ο Παρασκευάς τράβηξε κατά τη μαρμαρόπετρα. Την ξεσκέπασε. Ο ήλιος φώτισε την κιτρινωμένη πλάκα με τη μορφή της Πανώριας και της Ραλλιώς, που πρόσφεραν τα δώρα τους, αρώματα και χρυσαφικά, σε μια ἄγνωστη ὁμορφη ἀρχόντισσα. Ἀμίλητες, μάννα και κόρη θωρούσαν ἐτούτη τη μοναδική δουλειά του κύρη τους. Ἀμίλητες...*

*“Ε, παιδιά... Βάλτε ένα χέρι!” φώναξε ο Παρασκευάς σε δυο ναύτες.*

*Παραξενεμένοι, τον βλέπαν να σπρώχνει τη μαρμαρόπετρα στη θάλασσα. Τι να καναν; Σπρώξαν κι αυτοί. Το μάρμαρο ἔπεσε στο νερό. Ο Παρασκευάς ξάπλωσε μπρούμυτα στα ξύλα να δει το μάρμαρο να βουλιάζει κι η Πανώρια με τη Ραλλιώ σφιχτήκαν ἀγκαλιασμένες. Κι οι ναύτες, οι δυο ναύτες σταυροκοπήθηκαν.*

*Το μάρμαρο ὁμως δε βουλιάζει. Το μάρμα-*

Schwebel (μετάφραση: Μαρία-Αλεξάνδρα Κόντη, εκδ. Δωρικός, 2003)· ένα βιβλίο εκλαϊκευτικό και χρήσιμο.

■ Εχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζει η ποιητική *Αφήγηση του Μιχάλη Πιερί* (εκδ. Ιστός, 2002)· μια συλλογή που τη χαρακτηρίζει η πολυμορφία και η χρήση πολλαπλών «φωνών». Ακούστε μία: «Πάντα θα είναι αυτή η πόλη πόλη / δύσκολη, στριφνή, γεμάτη λάκκους / κι ὄνειρα, ὅπως η πόλη-παρελθόν / κι η πόλη-μέλλον. Η πόλη πριν από αιώνες / κι η πόλη πριν από πενήντα χρόνια. / Η πόλη χτες, η πόλη σήμερα και αύριο / η ίδια πάντοτε παγίδα-πόλη — ὁμως, / ξυπνώντας απ' τον θάνατο / κάθε προχωρημένη ὥρα της νυκτός, / στο φως που αποστρεφόμενοι ἔρχομαι / γυμνή και ευάλωτη για σένα. / Με τα ἐνδύματα ευωδιαστής σαρκός / προσέρχομαι, αυτή την ἄλλη / γύμνια σου προσφέρω, την αληθινή».

■ Ὁλη η κληρονομιά του Jean-Paul Sartre μας αποκαλύπτεται στο κλασικό αυτοβιογραφικό του κείμενο *Οι λέξεις* (μετάφραση: Ειρήνη Τσολακέλλη, εκδ. Άγρα, 2003). Από την παιδική ηλικία οικοδομείται η προσωπικότητά του μέσα από τις λέξεις και το διάβασμα. Ο φιλόσοφος του υπαρξισμού καταθέτει τα βασικά στοιχεία της διαμόρφωσης της ὑπαρξής του και προσφέρει, ειδικά με το βιβλίο αυτό, ένα πρότυπο που ἐνέπνευσε και ἐξακολουθεί να ἐμπνέει.



Η έκδοση συνοδεύεται από συνεντεύξεις και χρονολόγιο του συγγραφέα στο επίμετρο.

**Παιγνίδι** ανάμεσα στο πραγματικό και το ονειρικό, το λογικό και το παράλογο, το σοβαρό και το φαιδρό, το όμορφο και το χυδαίο είναι το ερωτικό παιγνίδι που πραγματεύεται μυθιστορηματικά ο **Χρήστος Σιδερής** στο βιβλίο του *7 ημέρες ψέματα* (εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2002).

**Ρεύματα** που σε τυραννούν σαν την αμήχανη σακούλα της ασφάλτου. Μα πότε από υψίφωνος του έρωτα θα γίνει μέλος, τακτικό πια, της αγάπης: **Βασίλης Παπάς**, *Πρωί στο φρύδι* (εκδ. Κέδρος, 2003).

ο χαρτοκόπτης



*ρο με την Πανώρια και τη Ραλλιώ, θεραπαινίδες της αξέχαστης κυράς τους, της πατρίδας τους, της Ίμβρου του, στον αφρό ταξίδευε κατά πίσω. Κατά το νησί».*

Αφορμή για τη συγγραφή αυτού του παραμυθιού ήταν μια επιτύμβια στήλη των ελληνιστικών χρόνων που το 1923 μεταφέρθηκε στη Λήμνο από την αποχωρούσα από το νησί ελληνική διοίκηση και σήμερα εκτίθεται στο αρχαιολογικό μουσείο της Μύρινας, όπου και την είδε ο συγγραφέας.

Ο Στρατής Μπαλάσκας αφηγείται το παραμύθι του με ύφος λιτό, γλαφυρό και παραστατικό, μ' ένα λόγο που θερμαίνεται όσο χρειάζεται, μακριά από μεγαλοστομίες και υπερβολές και με μια πλοκή που κλιμακώνεται ώστε να κρατά αμείωτο το ενδιαφέρον. Αυτό ακριβώς το λιτό ύφος, η ψυχραιμία αφήγησης, η ασφαλής απόσταση απ' την οποία περιγράφει το δράμα της οικογένειας του Παρασκευά και όλων των κατοίκων της Ίμβρου, προκαλεί στον αναγνώστη μια γνήσια συγκίνηση και ένα αυθεντικό ενδιαφέρον, αφού δεν βυθίζεται στα έλη ενός ανούσιου μελοδράματος. Ο συγγραφέας δεν θέλει να ξύσει πληγές, δεν επιδιώκει να προκαλέσει άλογα μίσση και πάθη, θέλει να μιλήσει και στο μυαλό και στην ψυχή του αναγνώστη, θέλει να τον κάνει να ψάξει πίσω απ' τα επιφανόμενα. Να σκεφθεί και να διαβάσει και άλλα θέματα: Για παράδειγμα την ιστορία της Ίμβρου και των κατοίκων της, την ειρηνική συνύπαρξη Ελλήνων και Τούρκων, χριστιανών και μουσουλμάνων, μέχρι τη στιγμή που η Τουρκία εκμεταλλευόμενη τα λάθη της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής και την ένοχη σιωπή διεθνών οργανισμών και μεγάλων δυνάμεων παραβίασε κατάφορα διεθνείς συνθήκες και μετέτρεψε το νησί σ' ένα γηροκομείο 250 μαρτυ-

ρικών υπερηλίκων. Να κρίνει και να συγκρίνει τα αγαθά της ειρηνικής ζωής και τις συμφορές του πολέμου, την ανθρωπιά της αρμονικής συμβίωσης και τη βία της προσφυγιάς. Μια προσφυγιά που δεν γνωρίζει τοπικά και χρονικά σύνορα, είναι παρούσα και σήμερα σ' όλο τον κόσμο, και στη χώρα μας που δέχεται χιλιάδες πονεμένους ανθρώπους, και στο νησί της Λέσβου όπου σχεδόν καθημερινά περνούν από απέναντι, όπως και ο Παρασκευάς, μέσα σε σαπιοκάραβα, που πολλές φορές βυθίζονται μεσοπέλαγα, εκατοντάδες πρόσφυγες από διάφορες χώρες.

Το παραμύθι λοιπόν αυτό με το στοχαστικό του λόγο και τους πολλαπλούς του συμβολισμούς τέρπει και διδάσκει συγχρόνως, αφήνοντας στον αναγνώστη την «απορία» ποια είναι η τρίτη μορφή που ιστόρησε στο μάρμαρο ο Παρασκευάς. Το ασήκωτο αυτό μάρμαρο που πλέει στον αφρό της θάλασσας και επιστρέφει στα πατρία χρώματα. Γιατί ποιος μπορεί να εκπατρίσει τη μνήμη και τη νοσταλγία, να ξεριζώσει την ψυχή, να σβήσει ιστορία και πολιτισμό χιλιάδων χρόνων; «Η γης δεν έχει κρικέλια / για να την πάρουν στον ώμο και να φύγουν / μήτε μπορούν, όσο κι αν είναι διψασμένοι / να γλυκάνουν το πέλαγο με νερό μισό δράμι», γράφει ο Γιώργος Σεφέρης αναφερόμενος στην πολύπαθη Κύπρο που στις μέρες μας δοκιμάζεται για μια ακόμη φορά στα τραπέζια των διαπραγματεύσεων.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι οι δημιουργοί παραχώρησαν τα έσοδα από την έκδοση στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, για να διατεθούν για την ανακαίνιση του εγκαταλειμμένου νηπιαγωγείου της Ίμβρου.

Παναγιώτης Στυλ. Σκορδάς

## ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

♦ Στα Πρακτικά του Επιστημονικού Συμποσίου που οργάνωσε η «Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας» με θέμα *Ευρώπη και Νέος Ελληνισμός* (2003) περιέχονται σημαντικές ανακοινώσεις καταξιωμένων μελετητών της ιστορίας, της αρχιτεκτονικής, της φιλολογίας, των πολιτικών επιστημών, της φιλοσοφίας, της θεατρολογίας κ.ά. (κεντρική διάθεση: βιβλιοπωλείο «Κατάρτι»).

♦ Η επαρχία του μεταπολέμου είναι ο χώρος όπου διαδραματίζονται οι ιστορίες των διηγημάτων του **Γιώργου Καραμάνου**: ιστορίες καθημερινότητας με το ιδιαίτερο ύφος της αφήγησης του συγγραφέα αποδίδουν άριστα μια εποχή που η αντανάκλασή της φτάνει ως τις μέρες μας: *Γυρεύοντας*

*το πρόσωπο και άλλα διηγήματα* (εκδ. Γαβριηλίδης, 2003).

♦ Η δίκη της οργάνωσης «17 Νοέμβρη» θα αποτελέσει, είτε το θέλουμε είτε όχι, μια ιστορική στιγμή της ελληνικής μεταπολιτευτικής δημοκρατίας, υποστηρίζει ο **Κώστας Μποτόπουλος** στο βιβλίο του *Η δίκη της μεγάλης δίκης* (πρόλογος: **Παντελής Καψής**, εκδ. Νεφέλη, 2004). Πρόκειται για ένα χρονικό της δίκης που επιχειρεί αφενός να αποτιμήσει τη δικαστική διαδικασία και αφετέρου να παρουσιάσει τη λειτουργία της οργάνωσης.

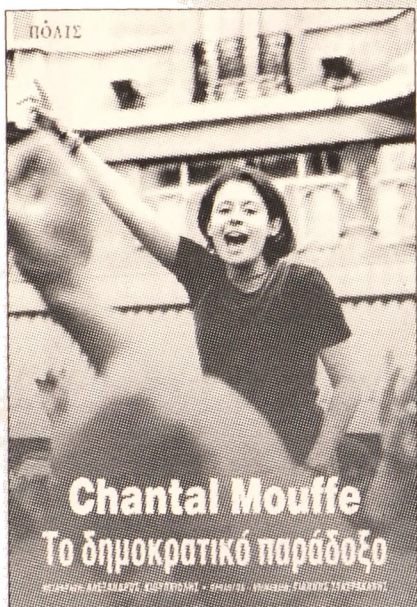
♦ «Χιονίζει κοτσύφια σε μνήματα / μαύρο πυρίτιδας / από χαράκωμα φωτογραφίας»: **Απόστολος Ζώτος**, *Παράδοξα δώρα* (εκδ. Πλανόδιον, 2003).



# Chantal Mouffe

## Το δημοκρατικό παράδοξο

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΙΟΥΠΚΙΟΛΗΣ • ΠΡΟΛΟΓΟΣ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΑΥΡΑΚΑΚΗΣ



Η Chantal Mouffe υποστηρίζει ότι τόσο η πολιτική σκέψη όσο και η πολιτική πράξη παγιδεύονται σε μια πλανημένη αναζήτηση της συναίνεσης και στην προαγωγή μιας ρηχής κοινωνικής ομοφωνίας, η οποία, ισχυρίζεται η συγγραφέας, αντί να συνιστά σημάδι προόδου, θέτει σε κίνδυνο τους δημοκρατικούς θεσμούς. Πράγματι, σε πολλές χώρες αυτή η «συναίνεση στο κέντρο» και η εξασθένηση της διάκρισης αριστερά-δεξιά δίνει την ευκαιρία στον ακροδεξιό λαϊκισμό να αυτοπαρουσιάζεται ως η μόνη πολιτική δύναμη που αντιστέκεται στο «κατεστημένο», και, ως εκ τούτου, να επιχειρεί να καταλάβει το πεδίο της αμφισβήτησης που εγκαταλείπει η αριστερά. Μέσα από την κριτική του έργου του John Rawls και του Jürgen Habermas από τη μια, και του «τρίτου δρόμου» όπως αναπτύσσεται στις θεωρήσεις του Anthony Giddens και την πολιτική του Tony Blair από την άλλη, η Mouffe αναδεικνύει τον παράδοξο χαρακτήρα της σύγχρονης φιλελεύθερης δημοκρατίας. Αντλώντας από το έργο στοχαστών όπως ο Wittgenstein, ο Derrida, και ο Lacan, και ερχόμενη σε κριτικό διάλογο ακόμα και με τις προκλητικές θέσεις του Carl Schmitt, η Mouffe προτάσσει τη ριζοσπαστικοποίηση της δημοκρατίας στο πλαίσιο ενός «αγωνιστικού πλουραλισμού».

εκδόσεις ΠΟΛΙΣ



